

РЕКОМЕНДОВАНО МІНІСТЕРСТВОМ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

студентам

фахівцям

редакторам

аспірантам

журналістам

вчителям

школярам

У

українська мова

ПРАКТИЧНИЙ
ПОРАДНИК

Т. Вакуленко, Н. Косенко

■ Антисуржик

■ Переклад сталих виразів

■ Правильне поєднання слів

■ Керування

■ Словник наголосів

■ Правопис разом, окремо,
через дефіс

■ Закінчення **-а і -у**
в родовому відмінку

■ ШКОЛА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

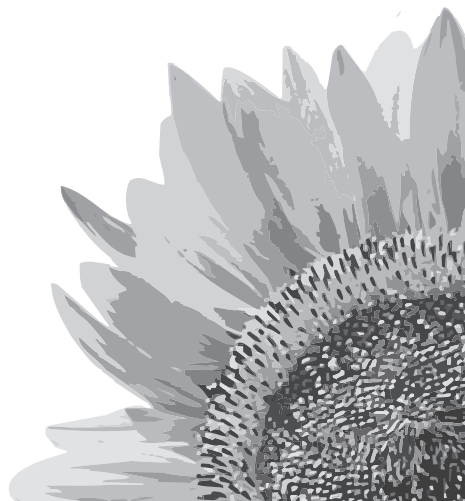
Т. Вакуленко, Н. Косенко

Українська МОВА

ПРАКТИЧНИЙ ПОРАДНИК

РЕКОМЕНДОВАНО МІНІСТЕРСТВОМ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ШКОЛА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Антисуржик. Труднощі українського слововживання	5
Розділ 2. Російсько-український словник сталих виразів	162
Розділ 3. Правильне поєднання слів (керування)	249
Розділ 4. Словник наголосів	252
Розділ 5. Правопис разом, окремо, через дефіс	297
Розділ 6. Закінчення -а і -у в родовому відмінку (іменників чоловічого роду II відміни)	315
Алфавітний покажчик	343
Список використаної літератури	351

ПЕРЕДМОВА

Пропонований посібник «Українська мова: Практичний poradник» допоможе уникнути типових мовних помилок, навчить правильно говорити й писати українською, підкаже, яке саме слово чи сталий вислів доречно вжити в певній ситуації.

У розділі «Антисуржик. Труднощі українського слововживання» подано слова, лексичне значення яких часто плутають, а також лексеми, що вживаються неправильно і є русизмами. До пояснення наведено приклади (сталі вирази або речення), де правильно вжито відповідне слово або його форма. Для зручності користування і для швидшого знаходження потрібного слова у книжці подано алфавітний покажчик до цього розділу.

Відповіді на питання, як правильно перекласти українською сталі вирази і прийменникові конструкції з російської мови, можна знайти у другому розділі «Російсько-український словник сталих виразів».

Але знання значення слова і його доречне вживання не завжди є запорукою правильного мовлення. Адже помилки можуть трапитися вже на етапі поєднання слів у речення: *сміються наді мною, захворів грипом, дякуємо вас...* Інформація про керування залежними словами міститься у розділі «Правильне поєднання слів (керування)».

Часто у повсякденному житті, з екранів телевізорів та з радіо-ефіру можна почути: *жа́люзі, інду́стрія, о́птовий, кварта́л, ката́лог, листопа́д, ка́жу...* Аби запобігти прикрим випадкам неправильного наголошення слів, радимо прочитати розділ «Словник наголосів».

Як правильно написати — *нащо* чи *на що*, *наполовину* чи *на половину* або можливі обидва варіанти, але залежно від значення, — дасть відповідь наступний розділ — «Правопис разом, окремо, через дефіс».

Нелегким завданням для багатьох є і написання закінчення *-а(я)* або *-у(ю)* в родовому відмінку однини іменників чоловічого роду II відміни. Перелік найскладніших випадків, у яких помиляються навіть фахівці з мови, наведено в останньому розділі книги.

Посібник розраховано на широке коло читачів: передусім на початківців, які роблять лише перші кроки на шляху опанування української мови, а також на шанувальників українського слова, тих, хто прагне досконало знати і правильно говорити рідною мовою.

РОЗДІЛ 1
АНТИСУРЖИК.
ТРУДНОЦІ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВОВЖИВАННЯ

АБОНЕМЕНТ — АБОНЕНТ

Абонемент — право на регулярне користування чимось упродовж певного терміну; документ, що надає це право; відділ бібліотеки. **Абонент** — користувач такого права, документа.

АБОНЕМЕНТ	театральний абонемент абонемент художньої літератури
АБОНЕНТ	абонент (користувач) бібліотеки абонент перебуває поза зоною досяжності

АДАПТАЦІЯ — АДОПТАЦІЯ

Адаптація — процес пристосування організмів або органів чуття до довкілля, умов існування чи оточення. **Адоптація** — усинвлення.

АДАПТАЦІЯ	адаптація до високої вологості адаптація до холоду
АДОПТАЦІЯ	<i>Для оформлення адоптації треба зібрати багато документів.</i>

АДРЕС — АДРЕСА

Адрес — письмове вітання з нагоди визначної події. **Адреса** — позначення місця розташування певної будівлі; напис на конверті, що вказує на місце призначення.

АДРЕС	скласти адрес у віршовій формі отримати вітальний адрес
АДРЕСА	поштова адреса адреса відправника надсилати на адресу мешкати за адресою зворотна адреса

АДРЕСАТ — АДРЕСАНТ

Адресат — той, кому надсилається, адресується лист; одержувач. **Адресант** — той, хто надсилає листа, відправник листа.

АДРЕСАТ	адресат вибув
АДРЕСАНТ	адресантові повернули листа

АННА — ГАННА

Анна — жіноче ім'я у багатьох народів, зокрема й росіян; під час перекладу воно не змінюється на «Ганна». **Ганна** — українське жіноче ім'я.

АННА	цариця Анна Анна Ахматова
ГАННА	українська поетеса Ганна Чубач

АПЕНДИКС — АПЕНДИЦИТ

Апендикс — відросток сліпої кишки. **Апендицит** — запалення апендикса.

АПЕНДИКС	болить апендикс вирізали апендикс
АПЕНДИЦИТ	у хворого апендицит напад апендициту

АРАБ — АРАП

Араб — представник групи народів, що заселяють Передню Азію та Північну Африку, мова — арабська, релігія — переважно іслам. **Арап** — застаріле: негр.

Б — БИ

Б (після голосного), **би** (після приголосного) — частка, що вживається для утворення форм дієслів умовного способу.

Б	сказала б слово мені б змінитись
БИ	сказав би слово прийшов би завтра устиг би обробити

БАБОЧКА — МЕТЕЛИК

Російські іменники «бабочка» і «мотылек» у різних значеннях українською перекладаються однаково — метелик.

БАБОЧКА	В українській мові не вживається
МЕТЕЛИК	краватка- метелик метелик мертва голова метелики в очах <i>...Метелики, легкі й ніжні, як муслінові хустинки, випущені з недбалих рук падишахових, тішили око володарки. (П. Загребельний)</i>

БАВОВНИК — БАВОВНА

Бавовник (рос. хлопчатник) — рослина з насінням, укритим пухнастим волокном, із якого виробляють пряжу. **Бавовна** (рос. хлопок) — волокно бавовнику, з якого виробляють пряжу і т. ін.; тканина.

БАВОВНА	натуральна тканина з бавовни майка з бавовни бавовна не подразнює шкіру
БАВОВНИК	олія з бавовнику збирання бавовнику плід бавовнику — коробочка

БАГАТИР — БОГАТИР

Багатир — багата людина, багатій. **Богатир** — оспіваний у фольклорі герой, хоробрий воїн, який вирізнявся надзвичайною силою і відвагою; відважний вояк.

БАГАТИР	сільський багатир (багатій) <i>Я сам пам'ятаю, як Жолудь... торгував м'ясом у різницях, а тепер — багатир.</i> (І. Карпенко-Карий)
БОГАТИР	богатир Ілля Муромець билинні богатири <i>Богатири тут виростили, сильних духом людей виховував цей край, живлющий дух цієї природи.</i> (О. Гончар)

БАГАТОЧИСЛЕННИЙ і БАГАТОЧИСЕЛЬНИЙ — ЧИСЛЕННИЙ — ЧИСЕЛЬНИЙ

Багаточисленний і **багаточисельний** — ці слова є русизмами, калькою від рос. «многочисленный», в українській мові не

вживаються. **Численний** — український відповідник російського слова «многочисленный»; який є у великій кількості. **Чисельний** — який стосується числа, кількості; виражений числом; кількісний.

БАГАТОЧИСЛЕННИЙ і БАГАТОЧИСЕЛЬНИЙ	В українській мові не вживаються
ЧИСЛЕННИЙ	численні втрати численні випадки <i>Кілька день їздив Ярослав з численним по- чтом довкола Києва.</i> (П. Загребельний)
ЧИСЕЛЬНИЙ	чисельна перевага чисельна різниця чисельний аналіз <i>...Ібрагім глибоко зневажав людей з сухо- долу, але зневагу свою уміло приховував, бо чисельна перевага була не за острова- ми, а за материком.</i> (П. Загребельний)

БАЗАР — РИНОК

Базар — торгівля продуктами харчування або предметами широкого вжитку на площі чи у спеціально відведеному місці в певні дні тижня; торгівля спеціальними товарами у певні сезони. **Ринок** — сфера товарного обміну; пропозиція і попит на товари у масштабі світового господарства, країни, окремих районів.

БАЗАР	міський базар шкільний базар <i>В неділю був базар. Вже чим там торгували, але ж таки — в неділю був базар.</i> (Л. Костенко)
РИНОК	чорний ринок валютний ринок ринок цінних паперів

БАНКА — СЛОЇК

У значенні «скляна, металева та ін. посудина переважно циліндричної форми з горловим звуженням для зберігання, використання, перевезення сипкої речовини або рідини» в українській мові вживаються слова **банка** і **слоїк**, останнє переважно у художній літературі.

БАНКА	ставити банки трилітрова банка банка з-під меду мінна банка
СЛОЇК	<i>Розгублено, помертвіло блискають металічні частини апаратів; холодно, по-чужому порозташовувалися склянки, слоїки, рурки...</i> (В. Винниченко)

БАНЯ — ЛАЗНЯ

Баня (рос. купол) — у значенні «спеціальне приміщення, де паряться і миються» в українській мові не вживається, є русизмом (має лише значення «купол», «сферична поверхня»). **Лазня** (рос. баня) — спеціальне приміщення, де паряться і миються.

БАНЯ	В українській мові у значенні «лазня» не вживається <i>Князь дивився на церкву згори вниз... в безлічі бань... у їх розспіваній красі Ярослав упізнав одголови дерев'яного храму святої Софії в Новгороді...</i> (П. Загребельний)
ЛАЗНЯ	піти до лазні віник для лазні митися в лазні <i>Підприємства і установи працюють нормально — і сільмаг, і перукарня, і лазня...</i> (В. Нестайко)

БАТЬКІВЩИНА — БАТЬКІВЩИНА

Батьківщина (рос. родина, отечество) — вітчизна. **Батьківщина** (рос. наследство, полученное от отца) — спадщина від батьків.

БАТЬКІВЩИНА	любити Батьківщину поїхати на малу батьківщину <i>...Туга за батьківщиною примусила покинути цей чудовий край і повернутись на димний, сурорий, але рідний Донбас.</i> (В. Сосюра)
БАТЬКІВЩИНА	Ця хата — батьківщина .

БАТЬКО — ТАТО — ОТЕЦЬ —

БАТЮШКА — ПАНОТЕЦЬ — ПАПА

Батько (рос. отец) — чоловік стосовно своїх дітей; основоположник якого-небудь учення. **Тато** (рос. папа) — розмовне: те саме, що батько. **Отець** (рос. отец) — титул служителів

церкви, а також форма звертання до них. **Батюшка** (рос. батюшка) — це слово є русизмом, в українській мові вживається лише в розмовному та художньому стилях. **Панотець** (рос. батюшка) — священник, піп. **Папа** (рос. папа) — глава Католицької церкви й Ватикану; у значенні «батько» в українській мові не вживається.

БАТЬКО	названий батько батько і мати
ТАТО	мама і тато
ОТЕЦЬ	святі отці отці церкви
БАТЮШКА	<i>Батюшка у Вербівці був молодий і вже нагнав плату за тебе вдвоє. (І. Нечуй-Левицький)</i>
ПАНОТЕЦЬ	<i>Тепер благослови нас, Боже, ти, панотче, і ти, пані^{матко}! (П. Куліш)</i>
ПАПА	Папа Бенедикт XVI Папа Іван Павло II Папа Римський

БІДНИЙ — БІДОЛАШНИЙ

Бідний — небагатий, незаможний, убогий. **Бідолашний** — нещасний, безталанний.

БІДНИЙ	бідне селянство <i>Ми хоч бідні, але чесні. (М. Коцюбинський)</i>
БІДОЛАШНИЙ	<i>Люди знову поназ'їздилися прощатися, може, вже востаннє з своїми бідолашними синами, чоловіками, братами... (Панас Мирний)</i>

БЛАГОУСТРОЇТИ — УПОРЯДКУВАТИ

У значенні «довести до ладу що-небудь, встановити порядок, гарно, як слід влаштувати» в українській мові вживається слово **упорядкувати**, **благоустроїти** — калька з російської (хоча є *благоустрій*).

БЛАГОУСТРОЇТИ	В українській мові не вживається
УПОРЯДКУВАТИ	упорядкувати територію упорядкувати місто до свята

БЛИЖНІЙ — БЛИЗЬКИЙ

Ближній — будь-яка людина стосовно іншої (у значенні іменника, з відтінком урочистості, книжності); у значенні «який розташовується неподалік» не вживається. **Близький** — який перебуває, розташовується неподалік; дорогий для когось.

БЛИЖНІЙ	любити ближнього пошання далеким і ближнім
БЛИЗЬКИЙ	Близький Схід близька людина близькі родичі

БОЛІЛЬНИК — УБОЛІВАЛЬНИК

Болільник — це слово є русизмом, калькою від рос. «болельщик», в українській мові не вживається. Українським відповідником іменника «болельщик» є **уболівальник**.

БОЛІЛЬНИК	В українській мові не вживається
УБОЛІВАЛЬНИК	футбольний уболівальник група вболівальників

БОРГ — ОBOB'ЯЗОК

Борг (рос. долг) — позичене, позичка. **Обов'язок** (рос. долг, обязанность) — те, чого треба беззастережно дотримуватися, виконувати відповідно до вимог суспільства, оточення, сім'ї або із власного сумління.

БОРГ	власити в борги зовнішній борг країни стягати борг
ОBOB'ЯЗОК	обов'язок перед Батьківщиною подружній обов'язок

БРАТСТВО — БРАТЕРСТВО

Братство (рос. братство) — група, товариство людей, об'єднаних спільною діяльністю й метою. **Братерство** (рос. братство) — велика дружба, братське єднання.

БРАТСТВО	Кирило-Мефодіївське братство члени братства
БРАТЕРСТВО	братерство двох держав дружба й братерство свобода, рівність і братерство

БРАЧНИЙ — ШЛЮБНИЙ

Брачний — це слово є русизмом, калькою від російського «брачный», в українській мові не вживається. **Шлюбний** (рос. брачный) — прикметник до «шлюб»; який стосується шлюбу.

БРАЧНИЙ	В українській мові не вживається
ШЛЮБНИЙ	шлюбний контракт шлюбна агенція шлюбний вік шлюбний період

БУВШИЙ — КОЛИШНІЙ

Бувший — це слово є русизмом, калькою від російського слова «бывший». Українською «бывший» правильно перекладати прикметником **колишній** — який був раніше, давно; попередній.

БУВШИЙ	В українській мові не вживається
КОЛИШНІЙ	колишній директор колишній міністр

БУДОВА — БУДІВЛЯ — БУДІВНИЦТВО

Будова (рос. строение) — розміщення, взаємне розташування частин чого-небудь; побудова; рідше: синонім до «будівля». **Будівля** (рос. здание, строение) — архітектурна споруда (але *новобудова*). **Будівництво** (рос. строительство, стройка) — процес зведення будівлі; спорудження.

БУДОВА	будова речовини будова тіла
БУДІВЛЯ	будівля суду будівля , оточена садом
БУДІВНИЦТВО	працювати на будівництві <i>Мене послали на Нікопольщину, власне, в самий Нікополь, на будівництво трубного заводу.</i> (В. Сосюра)

БУКВА — ЛІТЕРА

Буква (рос. буква) — письмовий знак, що позначає звук чи звукосполюку мови; літера; у переносному значенні — суто формальний бік, значення чогось. **Літера** (рос. буква) — синонім до «буква» у прямому значенні (у переносному зна-

ченні в українській мові вживається рідко). Попри синонімію наведених іменників, у деяких похідних лексемах та сталих висловах укоренилося вживання лише одного із зазначених слів, наприклад: *буквоїдство*, *буквар*, *буквальний*, *буквиця* тощо (фразеологізми наведено нижче). У художній літературі широко вживаються обидва слова.

БУКВА	буква закону від букви до букви мертва буква буква і дух <i>Якими огнистими буквами виринали записані глибоко в його серці вічні закони братолюбства, чесноти та рівності з всіми людьми!</i> (І. Франко)
ЛІТЕРА	писати з великої літери (рідше букви) позначити літерою (буквою) А вписати в історію золотими літерами <i>Пам'ятай, батьку, що наші імена вже вписані в історію золотими літерами.</i> (О. Довженко)

Увага! Останнім часом помітна тенденція до заміни слова «буква» на «літера». Це пояснюється тим, що «буква» є нібито калькою з російської. Однак обидва іменники є синонімами.

БУТИ — ЗНАХОДИТИСЯ — ПЕРЕБУВАТИ

Бути (рос. быть, находится) — існувати; знаходитися, перебувати десь; перебувати в якомусь стані; міститися в чомусь. **Знаходитися** (рос. находится) — відшукуватися; у значенні «розташовуватися», «перебувати», «міститися» тощо в українській мові вживається рідше (переважно в художньому та розмовному стилях). **Перебувати** (рос. находится, пребывать) — бути в якомусь стані або положенні; бути певний час в якомусь місці.

БУТИ	бути в користуванні бути в залежності (залежати) бути у від'їзді бути у відпустці
ЗНАХОДИТИСЯ	знайшлися загублені речі знайшовся свідок події <i>Я в Вербівці зроду й не був і навіть не знаю, де вона знаходиться...</i> (І. Нечуй-Левицький)

ПЕРЕБУВАТИ	<p>перебувати у твердому стані перебувати за кордоном перебувати в горизонтальному положенні перебувати (бути) в ув'язненні перебувати на лікуванні перебувати (бути) в опозиції до влади перебувати у стані рівноваги</p>
------------	---

ВАДА — ПОРОК

Вада (рос. изъян) — фізичний недолік (природжений або такий що виник унаслідок захворювання); негативна риса чогось; неякісність чогось. **Порок** (рос. порок) — негативна риса когось, що заслуговує на осуд.

ВАДА	<p>вади зору вада виробу — ламкість вада вимови</p>
ПОРОК	<p><i>Наче повинен був би палити її сором за те, що сталося, вогонь ганьби, гріха, пороку...</i> (О. Гончар)</p>

Увага! У медичному терміні «порок (вада) серця» можуть уживатися обидва іменники.

ВАРТУВАТИ — КОШТУВАТИ — ВАРТИМ БУТИ

Вартувати (рос. сторожить) — стерегти когось чи щось, охороняти; стояти на чатах; відбувати варту. У значенні «коштувати» не вживається. **Коштувати** (рос. стоить) — мати якусь вартість, певну ціну у грошовому вираженні; обходитися в якусь суму, ціну. **Вартим бути** (рос. стоить) — заслуговувати чогось; мати певну цінність, вартість.

ВАРТУВАТИ	<p>вартує солдат пильно вартувати <i>Вася-танкіст, присівши і ще збуджено дихаючи, доповів, що біля греблі вартує броньовик.</i> (О. Гончар)</p>
КОШТУВАТИ	<p>коштує великих грошей це дорого коштує це коштувало йому життя скільки це коштує? <i>...Війна завжди коштує дорожче, ніж сподівана здобич від неї.</i> (П. Загребельний)</p>

ВАРТИМ БУТИ	варте уваги один вартий трьох один одного вартий <i>Хіба крові не варта краса?</i> (Леся Українка)
-------------	--

ВВАЖАТИ — ГАДАТИ — РАХУВАТИ

Вважати (рос. полагать, считать) — мати якусь думку, висловлювати її; синонім — **гадати** (залежно від контексту).

Рахувати — у значенні «вважати, мати думку» не вживається (має значення «лічити»), є калькою з рос. «считать».

РАХУВАТИ	В українській мові у значенні «мати думку» не вживається
ВВАЖАТИ, ГАДАТИ	вважати за потрібне я вважаю , що... (я гадаю, що...) вважати своїм обов'язком <i>Чого хочеш, те мусиш вважати найбільшим за все.</i> (В. Винниченко) <i>Та й гадали, що в країні більш неволі вже не буде.</i> (Леся Українка)

ВДАЧА — УДАЧА

Вдача (рос. нрав) — характер. **Удача** (рос. удача) — щасливий збіг обставин, успіх (антонім — невдача).

ВДАЧА	весела вдача лагідна вдача <i>Вдача Воздвиженського була дуже деспотична.</i> (І. Нечуй-Левицький)
УДАЧА	посміхнулась удача Фортуна — богиня удачі <i>З того часу я почав утішати себе химерною думкою, що бездоганність людська є в більшій мірі ділом удачі, аніж наслідком чеснот.</i> (О. Довженко)

Увага! У словах «удача» і «вдача» чергування у — в не відбувається!

ВЕДУЧИЙ — ПРОВІДНИЙ

Ведучий (рос. ведущий) — який надає руху, обертання іншій частині механізму; той, хто веде передачу (у значенні іменника). **Провідний** (рос. ведущий) — найважливіший, головний, якому відводиться головна роль.

ВЕДУЧИЙ	ведуче колесо ведучий шків репліка ведучого
ПРОВІДНИЙ	провідний спеціаліст провідна галузь виробництва провідна роль

ВЕЖА — БАШТА

Вежа (рос. башня) — вузька висока споруда, що будується окремо як складова частина фортеці, палацу; вишка для спостереження і передачі сигналів; синонім — **башта**. **Башта** (рос. башня) — те саме, що вежа (вживання розрізняється у сталих виразах); верхня обертова частина корпусу танка.

ВЕЖА	телевізійна вежа Вавилонська вежа Ейфелева вежа Останкінська телевежа Пізанська вежа <i>Залишки царської кріпості з чотиригранними вежами, страхітливе каміння повержене, як життя Баязидове. (П. Загребельний)</i>
БАШТА	башта танка башта крана <i>Передні вже зійшлися з танком у смертельному поєдинку, видно було, як летять на нього пляшки, б'ють у башту, в борти... (О. Гончар)</i>

ВЕЗТИ — ЩАСТИТИ — ТАЛАНИТИ — ФОРТУНИТИ

Везти — в українській мові у значенні «фортунити, таланити, щастити» вживається рідко, лише в художньому та розмовному стилях; в усіх стилях це слово вживається зі значенням «пересувати, переміщати за допомогою певного транспортного засобу». Правильним перекладом російського дієслова «везти» (у безособовому значенні «йтися на успіх, на щастя комусь; шасливо складатися») є слова **щастити, таланити, фортунити**.

ВЕЗТИ	В українській мові у значенні «щастити» вживається лише в художньому та розмовному стилях <i>Іван усе програв і сердивсь; Каленикові везло: йшла раз у раз карта. (М. Коцюбинський)</i>
-------	---

ЩАСТИТИ	щастить (таланиць) у житті хай щастить! щастя тобі!
ТАЛАНИТИ	<i>Грицькові справді не таланило.</i> (Б. Грінченко)
ФОРТУНИТИ	— <i>Гм, фортуниць же вам, та ще як фортуниць</i> — саме щастя над вами торбою трусить. (М. Стельмах)

Увага! Похідні «везунчик», «везение» з російської правильно перекладати словами «щасливчик», «фортуна», «щастя».

ВЕЛИКИЙ — ЗНАЧНИЙ — ЗДОРОВИЙ

Великий — значний за розмірами, кількістю, тривалістю; який набагато переважає звичайний рівень, міру; важливий, впливовий; який володіє певними якостями у найвищій мірі, надзвичайно обдарований у чомусь, відомий, видатний; значний досягненнями. **Значний** — великий за кількістю, розміром, величиною; чималий; який має неабияке значення; важливий, серйозний; синонім — великий. **Здоровий** — який має добре здоров'я; антонім — хворий.

ВЕЛИКИЙ	Велика земля велика сцена велика літера Великий піст великий бізнес великі очі Великий Кобзар
ЗНАЧНИЙ	значні (великі) досягнення значний (великий) внесок набути значного розвитку
ЗДОРОВИЙ	здорова дитина здоровий спосіб життя здорове серце

ВЕРСТА — ВЕРСТВА — ПРОШАРОК — ШАР

Верста (рос. верста) — давня назва східнослов'янської міри довжини (1,06 км). **Верства** (рос. слой) — частина суспільного класу, соціальна група, соціальний стан; у значенні «ряд, пласт однорідної речовини, матеріалу» не вживається. **Прошарок** (рос. прослойка) — невеликий (часто проміж-

ний) пласт однорідної речовини, матеріалу; невелика частина чого-небудь у чомусь іншому або між великими частинами чогось іншого. **Шар** (рос. слой) — однорідна за якоюсь ознакою частина чого-небудь; пласт однорідної речовини, матеріалу; у значенні «частина суспільного класу» не вживається.

ВЕРСТА	за кілька верст звідси за версту чути <i>Побачивши його за сорок верст від Троянівки, Оксен жажнувся.</i> (Г. Тютюнник)
ВЕРСТВА	широкі верстви населення
ПРОШАРОК	прошарок у суглинку прошарок у гірській породі
ШАР	скласти тканину кількома шарами шар лексики археологічний шар верхні шари атмосфери

ВЕРСТАТ — СТАНОК

Верстат — машина для обробки деталей або матеріалів. У значенні «металева основа, на якій укріплюється гармата, кулемет, різні механізми» вживається слово **станок**.

ВЕРСТАТ	друкарський верстат ткацький верстат
СТАНОК	кулеметний станок станок для гоління

ВЕСТИ — ПОВОДИТИСЯ

Поводитися (рос. вести себя) — дотримуватися певної поведінки, діяти якимось чином; тримати себе з кимось певним чином. **Вести** (рос. вести) — у значенні «вести себя» не вживається; спрямовувати рух кого-небудь, допомагати або примушувати йти.

ПОВОДИТИСЯ	поводитися гідно — <i>Що це ви, мадам?! Поводитесь, як дитина!</i> (В. Нестайко)
ВЕСТИ	вести за руку вести караван вести машину

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ і ВЗАЄМОСТОСУНКИ — ВІДНОШЕННЯ — ВІДНОСИНИ — СТОСУНКИ — ВЗАЄМИНИ — ЗНОСИНИ — СТАВЛЕННЯ

Взаємовідносини і взаємостосунки — ці слова є русизмами (*від рос.* взаимоотношения), в українській мові не вживаються. **Відношення** (*рос.* отношения) — взаємозв'язки між предметами, явищами (це слово вживається передусім як складник фізичних, хімічних, математичних термінів). **Відносини** (*рос.* отношения) — переважно суспільні зв'язки; зв'язки між країнами, організаціями тощо. **Стосунки** (*рос.* отношения) — особисті зв'язки між людьми; синонім — **взаємини**. **Зносини** — уживається переважно на позначення статей стосунків. **Ставлення** (*рос.* отношение) — характер поведіння з ким-, чим-небудь.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ і ВЗАЄМОСТОСУНКИ	В українській мові не вживаються
ВІДНОШЕННЯ	синтаксичні відношення обставинні відношення арифметичні відношення
ВІДНОСИНИ	ринкові відносини політичні відносини дружні відносини з країнами
СТОСУНКИ ВЗАЄМИНИ	дружні стосунки (взаємини) з однокласниками особисті стосунки (взаємини)
ЗНОСИНИ	статеві зносини
СТАВЛЕННЯ	зневажливе ставлення до старших уважне ставлення до пацієнтів недбале ставлення до роботи ... <i>Гарно ви говорили. І про правду, і про добре ставлення до людей.</i> (Г. Гютюнник)

ВИБОРНИЙ — ВИБОРЧИЙ

Виборний (*рос.* выборный) — прикметник до «вибори»; який стосується виборів. **Виборчий** (*рос.* избирательный) — прикметник до «виборець»; який стосується виборців.

ВИБОРНИЙ	виборні органи виборна посада
----------	--

ВИБОРЧИЙ	виборче право виборчий бюлетень виборча дільниця
----------	---

ВИГЛЯДАТИ — ВИДАВАТИСЯ

Виглядати (рос. выглядывать) — визирати звідкись; видивлятися когось; мати певний зовнішній вигляд. **Видаватися** — здаватися, сприйматися так чи інакше.

ВИГЛЯДАТИ	виглядати з вікна виглядати на дорозі виглядати на всі сто виглядати хворим будинок виглядає затишним
ВИДАВАТИСЯ	місцина видається безлюдною <i>Через те що з вогкого дерева капало, страшний суд видавався ще страшнішим: на ньому плакали і праведники, і грішники.</i> (М. Стельмах)

ВІГОДА — ВИГО́ДА

Вігода (рос. выгода) — те, що дає прибуток, зиск; користь від чогось. **Виго́да** (рос. комфорт, удобство) — речі, що створюють побутові зручності для людини.

ВІГОДА	особиста вігода матеріальна вігода мати вігоду
ВИГО́ДА	квартира з усіма вигодами будинок без вигод

ВИД — ВИГЛЯД

Вид — частина місцевості, яку видно, краєвид; у художньому стилі подеколи вживається у значенні «зовнішність». **Вигляд** — сукупність зовнішніх ознак, особливостей, що створюють певне враження; зовнішність.

ВИД	вид із вікна мальовничий вид (краєвид) вид на море <i>Лев уже старий чоловік, поважний і дуже добрий з виду.</i> (Леся Українка)
-----	---

ВИГЛЯД	зовнішній вигляд на вигляд 20 років <i>Кожен є той, чиє серце в нім: вовче серце — справдешній вовк, хоч обличчя людське; серце боброве — бобер, хоча вигляд вовчий; серце вепрове — вепр, хоч подоба бобра. (Г. Сковорода)</i>
--------	--

ВИДЕЛКА — ВИЛКА

Виделка (рос. вилка) — столовий прибор. **Вилка** (рос. вилка) — технічний термін: деталь механізму, приладу, що має роздвоєний кінець.

ВИДЕЛКА	срібні виделки й ложки виделка для риби
ВИЛКА	штепсельна вилка встромити вилку в розетку

ВИЗИВАТИ — ВИКЛИКАТИ — СПРИЧИНЯТИ — ПРИЗВОДИТИ

Визивати — це слово є русизмом, калькою від російського слова «вызывать». Українською «вызывать» перекладається переважно дієсловами **викликати** чи **спричиняти** (або їх синонімами — залежно від значення). **Викликати** (рос. вызывать) — гукати кого-небудь кудись, вимагати чи просити прийти кудись; пропонувати взяти участь у змаганні, дуелі тощо; рідше вживається у значенні «призводити до чогось».

Спричиняти (рос. вызывать) — призводити до чогось, бути або стати причиною чогось. **Призводити** (рос. приводить) — ставати причиною чогось, переважно негативного.

ВИЗИВАТИ	В українській мові не вживається
ВИКЛИКАТИ	викликати на дуель викликати по телефону викликати до директора викликати радість викликати щире захоплення
СПРИЧИНЯТИ	спричиняти захворювання спричинити негативні наслідки
ПРИЗВОДИТИ	призводити до аварії

ВИКЛЮЧАТИ — ВИМИКАТИ

Виключати (рос. исключать) — усувати, виводити зі складу якоїсь організації. У значенні «припиняти дію механізму, системи тощо» в українській мові не вживається. **Вимикати** (рос. выключать) — припиняти дію механізму, системи тощо; переривати зв'язок.

ВИКЛЮЧАТИ	В українській мові у значенні «вимикати» не вживається виключати зі списків виключати з університету
ВИМИКАТИ	вимикати телевізор вимикати світло вимикати опалення

ВИКЛЮЧНИЙ — ВИНЯТКОВИЙ

Виключний (рос. исключительный) — належний лише даній особі, речі; єдиний у своєму роді. **Винятковий** (рос. исключительный) — особливий, незвичайний; не такий, як усі.

ВИКЛЮЧНИЙ	виключні права на твір виключна власність держави
ВИНЯТКОВИЙ	виняткова справа виняткова людина

ВИНУВАТИТИ — ЗВИНУВАЧУВАТИ

Звинувачувати — вважати кого-небудь винним у порушенні закону, правил; уживається як юридичний термін. **Винуватити** — у значенні «вважати кого-небудь винним, висловлювати впевненість у його вині» вживається лише у розмовному і художньому стилях.

ВИНУВАТИТИ	<i>І вона винуватила цих людей за все: за свої муки і сльози, за своє дитинство безрадісне...</i> (Б. Грінченко)
ЗВИНУВАЧУВАТИ	звинувачувати в нещирості звинувачувати у вбивстві

ВИПСКА — ВИТЯГ

Виписка (рос. выписка) — виписане з тексту. **Витяг** (рос. выписка, выдержка) — виписка з ділових документів, правил, протоколів тощо.

ВИПИСКА	виписка з книжки
ВИТЯГ	витяг із протоколу витяг із правил користування електротранспортом

ВИРІШИТИ — РОЗВ'ЯЗАТИ

Розв'язати (рос. *решить*) — знайти відповідь на поставлену умову в завданні з математики, фізики, хімії тощо, розгадати кросворд, ребус, загадку. **Вирішити** (рос. *решить*) — роздумуючи, обмірковуючи, дійти якого-небудь висновку.

РОЗВ'ЯЗАТИ	розв'язати приклад
ВИРІШИТИ	вирішити для себе вирішити залишитися вирішити чийось долю

ВИСВІТЛЮВАТИ — ОСВІТЛЮВАТИ

Висвітлювати (рос. *освещать*) — роз'яснювати, витлумачувати. **Освітлювати** (рос. *освещать*) — робити видним щось, кидаючи на нього світло; осявати.

ВИСВІТЛЮВАТИ	висвітлювати питання висвітлювати проблему в дисертації
ОСВІТЛЮВАТИ	освітлювати приміщення освітлювати ліхтарем <i>...Сонце щедро освітлювало двір і людей у ньому.</i> (Вал. Шевчук)

ВИСКИ — СКРОНІ

Виски (одн. висок) — це слово є русизмом, калькою від рос. «вискі», в українській мові вживається лише в художньому та розмовному стилях. **Скроні** (одн. скроня) — бокова ділянка черепа від вуха до лоба; волосся, що росте на цій ділянці.

ВИСКИ	В українській мові вживається лише в художньому та розмовному стилях. <i>В голові стукає, неначе хто молотком у виски лупить.</i> (І. Нечуй-Левицький)
СКРОНІ	біль у скронях посивілі скроні <i>У нього скроні в срібній папороші.</i> (Л. Костенко)

ВИСТАВОЧНИЙ — ВИСТАВКОВИЙ

Виставочний — це слово є русизмом, калькою від рос. «выставочный», в українській мові не вживається. **Виставковий** — прикметник до «виставка»; який стосується виставки.

ВИСТАВОЧНИЙ	В українській мові не вживається
ВИСТАВКОВИЙ	виставкова зала виставковий центр

ВИЯСНИТИ — З'ЯСУВАТИ

Вияснити — це слово в українській мові вживається переважно в художньому та розмовному стилях; у науковому та офіційно-діловому стилях правильніше вживати дієслово «з'ясувати». **З'ясувати** (рос. *выяснить*) — зробити щось зрозумілим, ясним у результаті проведеного дослідження; встановити чи визначити щось на основі якихось даних; довідатися, дізнатися про щось.

ВИЯСНИТИ	В українській мові вживається переважно в художньому та розмовному стилях <i>Нарешті істерика скінчилась, і тоді вияснилося, в чому справа.</i> (М. Хвильовий)
З'ЯСУВАТИ	з'ясувати стосунки з'ясувати обставини з'ясувати причини виникнення пожежі

ВІДВОЛІКАТИ — ВІДВЕРТАТИ

Відволікати — в українській мові у значенні «отвлекать от чего-либо» не вживається і є русизмом; уживається лише в значенні «відтягувати щось від чогось». **Відвертати** (рос. *отвлекать*) — спрямовувати чиюсь увагу, діяльність в інший бік; відхиляти від чогось.

ВІДВОЛІКАТИ	В українській мові у значенні «відвертати увагу» не вживається відволікати гілку з дороги
ВІДВЕРТАТИ	відвертати увагу відвертати від роботи

ВІДДІЛЕННЯ — ВІДДІЛ — ВІДДІЛОК

Російське слово «отделение» у значенні «частина установи чи підприємства, організації; філія» українською мовою може

перекладатися по-різному, залежно від контексту та слів, із якими воно поєднується. **Відділення** — місцева філія великої установи; військовий підрозділ. **Відділ** (рос. отделение, отдел) — частина установи, підприємства; приміщення, що має певне призначення. **Відділок** (рос. отделение, отдел) — міліцейська дільниця.

ВІДДІЛЕННЯ	відділення банку обласне відділення установи
ВІДДІЛ	відділ кадрів редакторський відділ відділ тканин
ВІДДІЛОК	міліцейський відділок забрали у відділок до з'ясування обставин

ВІД'ЄМНИЙ — НЕГАТИВНИЙ

Від'ємний (рос. отрицательный) — математичний термін: який є величиною, взятою зі знаком «мінус», менше нуля. **Негативний** (рос. отрицательный, негативный) — поганий; який дає небажаний результат; який не викликає схвалення; уживається також як термін у фізиці, хімії, медицині тощо.

ВІД'ЄМНИЙ	від'ємні числа від'ємна температура
НЕГАТИВНИЙ	негативні наслідки негативна реакція негативний персонаж негативний відгук негативний заряд резус-негативний

ВІДКРИВАТИ — ВІДЧИНЯТИ — РОЗКРИВАТИ — РОЗГОРТАТИ — РОЗПЛЮЩУВАТИ — ВІДМИКАТИ

Російське слово «открывать» українською перекладається переважно як **відкривати**. Проте існують усталені сполуки, де це слово перекладається по-іншому.

ВІДКРИВАТИ	відкривати фірму відкривати рахунок відкривати шухляду відкривати комусь очі на правду
------------	---

ВІДЧИНЯТИ	відчиняти (розчиняти, прочиняти) двері відчиняти (розчиняти, прочиняти) вікно
РОЗКРИВАТИ	розкривати нові таланти
РОЗГОРТАТИ	розгортати газету розгортати книгу
РОЗПЛЮЩУВАТИ	розплющувати очі після сну
ВІДМИКАТИ	відмикати замок відмикати ключем двері

ВІДМІННИЙ – ВІДМІТНИЙ

Відмінний (рос. отличный) — дуже гарний, високої якості; найкращий. **Відмітний** (рос. отличительный) — який чимось відрізняється від інших.

ВІДМІННИЙ	відмінна пам'ять відмінні оцінки скласти іспит на « відмінно »
ВІДМІТНИЙ	відмітні вогні на судні відмітна риса характеру

ВІДНОСИТИСЯ – СТАВИТИСЯ – НАЛЕЖАТИ

Дієслово **відноситися** (рос. относиться) — у значенні «ставитися до когось або чогось» в українській мові не вживається; уживається в 3-й особі — перебувати у певній відповідності, співвідношенні з чимось (у математиці, фізиці, лінгвістиці тощо). **Ставитися** (рос. относиться) — виявляти певне ставлення до когось. **Належати** (рос. относиться, принадлежать) — входити до певного розряду, до складу якоїсь галузі.

ВІДНОСИТИСЯ	У значенні «ставитися до когось або чогось» не вживається х відноситься до 5, як 49 до 7 підрядна частина відноситься до займенника
СТАВИТИСЯ	шанобливо ставитися до батьків ставитися з повагою ставитися з презирством — <i>Я ніколи не думала, що ви можете так легковажно ставитися до свого слова.</i> (В. Винниченко)
НАЛЕЖАТИ	окунь належить до ряду Окунеподібні

ВІДНОСНО — СТОСОВНО — ЩОДО

Російський прийменник «относительно» українською перекладається переважно двома словами: **стосовно** (кого-чого) і **щодо** (кого-чого); **відносно** — русизм, як прийменник у цьому значенні в українській мові не вживається.

ВІДНОСНО	В українській мові як прийменник не вживається
СТОСОВНО	<i>Тепер Ібрагім мав стерегти Сулеймана, пильнувати його вдень і вночі, втримати його в тому стані й настроях, що він був протягом десяти років у Манісі, ясна річ, стосовно себе...</i> (П. Загребельний)
ЩОДО	відомості щодо останніх подій

Увага! Існує думка, що прийменник «стосовно» вживається переважно тоді, коли йдеться про істот, а прийменник «щодо» — коли йдеться про неживі предмети, абстрактні явища тощо. Проте ці слова є синонімами.

ВІДОМІСТЬ — ВІДОМІСТЬ

Відомість — повідомлення, вісті про кого-небудь, що-небудь; знання з певної галузі. **Відомість** — документ для одержання грошей, матеріальних цінностей.

ВІДОМІСТЬ	отримати відомість від друзів <i>Поміркуймо, звідкіля стільки відомостей у поета про степові племена...</i> (О. Гончар)
ВІДОМІСТЬ	балансова відомість платіжна відомість звітна відомість

ВІДРІЗОК — ВІДТИНОК

Російське слово «отрезок» — невелика частина чогось, що можна відрізати; у переносному значенні (якась окремо взята частина часу) — перекладається українською двома словами-синонімами: **відрізок** і **відтинок**. У математичному значенні вживається лише слово «відрізок».

ВІДРІЗОК	відрізок AB відрізок PQ дорівнює 5 см
ВІДТИНОК	відтинок (відрізок) часу

ВІДСОТОК — ПРОЦЕНТ

Іменники **відсоток** і **процент** є синонімами і мають однакове лексичне значення: сота частина певного числа. Останнім часом віддається перевага власне українському слову «відсоток».

ВІДСОТОК ПРОЦЕНТ	банківський відсоток (процент) відсотки (проценти) за внесками
---------------------	---

ВІДСТОЮВАТИ — ОБСТОЮВАТИ — БОРОНИТИ

Відстоювати (рос. отстаивать) — певний час простоювати на ногах, щось роблячи; простоювати до закінчення чогось; у розмовному й художньому стилях уживається зі значенням «наполягати на власній думці». **Обстоювати** (рос. отстаивать, блюсти) — захищати права й інтереси від когось; наполягати на визнанні власних прав, думки тощо. **Боронити** (рос. оборонять, защищать, возбранять) — захищати, обороняти когось або щось; забороняти, не дозволяти робити щось.

ВІДСТОЮВАТИ	відстоювати службу відстояти вахту <i>Тоді вона відстоювала свою думку й ніяк не могла заспокоїтись. (М. Хвильовий)</i>
ОБСТОЮВАТИ	обстоювати свої інтереси обстоювати інтереси держави обстоювати власні погляди <i>А в чомусь великому, справжньому він завжди обстоїть власну думку. (В. Дрозд)</i>
БОРОНИТИ	боронити рідний край <i>До останньої краплі крові повинна боронити громада своєї свободи, свого святого ладу! (І. Франко)</i>

ВІДСУТНІСТЬ — НЕСТАЧА — БРАК

Відсутність (рос. отсутствие) — перебування кого-небудь поза даним місцем у певний час (про людину); антонім — присутність. **Нестача** (рос. недостаток, нестача, нехватка) — брак чого-небудь, відсутність чогось у достатній кількості; те, чого не вистачає, що мало бути, а його не виявилось під час перевірки; синонім — брак. **Брак** (рос. недостаток, неимение) — нестача чогось.

ВІДСУТНІСТЬ	<i>Сулейман був милостивий, він навіть лишив Мехмеда-пашу великим візиром і назвав його своїм намісником у Стамбулі на час своєї відсутності...</i> (П. Загребельний)
НЕСТАЧА	виявити нестачу скласти акт про нестачу
БРАК	за браком коштів <i>Ви тільки погляньте, до чого доводить брак страху перед володарем.</i> (П. Загребельний)

ВІДТАК — ОТЖЕ

Відтак — після чогось, потім, далі; тоді (у значенні «отже», «таким чином», «однак» в українській мові не вживається).

Отже (рос. итак, следовательно, таким образом) — частка, що вживається як вставне слово для підбиття підсумку, висновку; як сполучник уживається у значенні «тому», «через те».

ВІДТАК	У значенні «отже», «таким чином», «однак» не вживається <i>Бенедьо остався, щоб позамикати всі двері і брами, і відтак пошкандибав за Леоном...</i> (І. Франко)
ОТЖЕ	<i>Отже, не псуйте нам цієї шикарної неонові ночі.</i> (О. Гончар)

ВІДТЕРМІНУВАТИ — ВІДСТРОЧИТИ

Відтермінувати — це слово в українській мові не вживається. Правильним перекладом з російської дієслова «отсрочить» є **відстрочити** — призначити здійснення, проведення чогось на інший час; перенести; відкласти.

ВІДТЕРМІНУВАТИ	В українській мові не вживається
ВІДСТРОЧИТИ	відстрочити виплати відстрочити засідання суду відстрочити нараду

Увага! Уживання слова «відтермінувати / відтермінувати» пов'язане з поширенням уживання іменника «термін» замість «строк» (хоч обидва є синонімами). Проте в похідних словах частіше використовується один із коренів: «відстрочка», «відстрочування», «терміновий», «терміново» тощо.

ВІДЧИТУВАТИСЯ — ЗВІТУВАТИ

У значенні «письмово або усно давати звіт про роботу; пояснювати щось стосовно роботи, досліджень тощо» в українській мові вживається слово **звітувати**, **відчитуватися** є русизмом.

ВІДЧИТУВАТИСЯ	В українській мові не вживається
ЗВІТУВАТИ	звітувати за перше півріччя звітувати перед виборцями звітувати про виконаний план звітувати перед аудиторією <i>На другий день рано-вранці Явині батьки поїхали на кілька днів до Києва звітувати...</i> (В. Нестайко)

ВІК — СТОЛІТТЯ (СТОРИЧЧЯ) — ДОБА

Вік (рос. возраст, лета, жизнь) — тривалість життя істоти, рослини; період часу, виокремлений за певними ознаками; у значенні «сто років» в українській мові не вживається.

Століття (сторіччя) (рос. век, столетие) — період, час, що триває сто років. **Доба** (рос. век, эпоха, пора) — тривалий відтинок часу, який вирізняють за яким-небудь характерним явищем; епоха.

ВІК	діти віком до 5 років люди похилого віку помер у молодому віці вкоротити віку біологічний вік розумовий вік
СТОЛІТТЯ (СТОРИЧЧЯ)	у минулому столітті (сторіччі) XXI століття (сторіччя) на зламі століть (сторіч) святкувати сторіччя (століття)
ДОБА	у добу Богдана Хмельницького доба срібної поезії у російській літературі доба інформаційних технологій доба Просвітництва доба атома бронзова доба нова доба

ВІРНИЙ — ПРАВИЛЬНИЙ

Вірний (рос. верный) — який відзначається відданістю, ніколи не зраджує або заслуговує на довіру. У значенні «правильний» в українській мові не вживається. **Правильний** (рос. верный, правильный) — який відповідає дійсності; істинний, безпомилковий.

ВІРНИЙ	вірний друг вірна дружина <i>Мій друже вірний, справедливий! Чи дуже любиш ти мене?</i> (І. Котляревський)
ПРАВИЛЬНИЙ	правильна відповідь правильне рішення

ВІТРЯНИЙ — ВІТРЯНИЙ

Вітряний (рос. ветренный) — який стосується вітру; легковажний. **Вітряний** (рос. ветрянóй) — який діє за допомогою вітру.

ВІТРЯНИЙ	<i>Ми вийшли з хати у мокру, негожу, вітряну темряву.</i> (В. Нестайко)
ВІТРЯНИЙ	вітряний млин

ВІЧНИЙ — ОДВІЧНИЙ — ДОВІЧНИЙ

Вічний — який не має початку й кінця; безмежний у часі; який існує постійно, ніколи не зникає. **Одвічний (відвічний)** — який існує спрадавна, споконвіку; синонім — вічний. **Довічний** — який триває до кінця життя, не обмежений терміном; безстроковий.

ВІЧНИЙ	вічний двигун вічна мерзлота вічний вогонь вічна проблема вічна матерія вічний студент вічна слава
ОДВІЧНИЙ (ВІДВІЧНИЙ)	одвічні (відвічні, вічні) істини
ДОВІЧНИЙ	довічне страхування довічна каторга довічне ув'язнення на (у) довічне користування

ВЛАСНИК — ВОЛОДАР

Власник (рос. владелец, собственник) — той, кому належать якісь речі, майно. **Володар** (рос. властелин, повелитель, обладатель) — той, хто має владу над кимось, над чимось; той, хто здобув якийсь приз; історичне поняття: той, хто очолює державу.

ВЛАСНИК	власник будинку власник акцій
ВОЛОДАР	володар думок володар кубка володар світу володар краю

ВМІШУВАТИСЯ — ВТРУЧАТИСЯ

Вмішуватися (рос. вмешиваться) — домішуватися до чогось, до якоїсь маси чи суміші. У значенні «вплутуватися», «вторгатися» в українській мові не вживається. **Втручатися** (рос. вмешиваться) — уплутуватися в щось, вторгатися в якісь справи, стосунки.

ВМІШУВАТИСЯ	В українській мові у значенні «вплутуватися», «вторгатися» не вживається Родзинки вмішуються в тісто пізніше.
ВТРУЧАТИСЯ	втручатися в чуже життя втручатись у внутрішню політику держави втручатися у не свої справи не втручайся! <i>Як її стан поліпшиться, поступайте, як самі хочете, і ми не будемо втручатися.</i> (О. Кобилянська)

ВРАЖАТИ — УРАЖАТИ

Вражати (рідше **уражати**) (рос. поражать) — дивувати, викликати захоплення. **Уражати** (рідше **вражати**) (рос. поражать) — раптово вбивати; влучивши, пошкоджувати щось.

ВРАЖАТИ (рідше УРАЖАТИ)	вразила новина <i>Собор тоді вразив Єльку тільки своєю суворістю...</i> (О. Гончар)
УРАЖАТИ (рідше ВРАЖАТИ)	уразило блискавкою уразити в саме серце

Увага! Дієслова «вразити/вразити» й «уразити/уразити» незалежно від значення вживаються нарівні відповідно до правил милозвучності української мови. Але останнім часом поширена думка, що у значенні «дивувати» правильніше вживати дієслово «вразити/вразити», а у значенні «вбивати, пошкоджувати» — «уразити/уразити» (тобто не за правилами милозвучності).

ВСТУПАТИ — ПОСТУПАТИ

Поступати — в українській мові у значенні «вступати до навчального закладу, до складу якоїсь організації» не вживається. **Вступати** — починати вчитися у навчальному закладі, зараховуватися до складу якоїсь організації.

ПОСТУПАТИ	В українській мові у значенні «починати вчитися десь, ставати членом певної організації» не вживається
ВСТУПАТИ	вступати до політехнічного інституту вступати до лав партії

ВУЗ — ВИШ — ВНЗ

Вуз — аббревіатура, що перейшла в українську мову з російської (*від рос.* высшее учебное заведение), в українській мові останнім часом це слово уживається рідше і замінюється на власне українські відповідники «ВНЗ» або «виш» (похідні слова — «вишівський», «вишівець»). **ВНЗ** — вищий навчальний заклад. **Виш** — вища школа.

ВУЗ	В українській мові вживається переважно в розмовному стилі
ВНЗ, ВИШ	вступити до ВНЗ (вишу) ВНЗ (виш) III—IV ступеня акредитації

В'ЯЗАТИ — ПЛЕСТИ

В'язати (*рос.* вязать) — скріплювати або з'єднувати щось, скручуючи мотузкою, шнуром тощо; прив'язувати до чогось; зав'язувати. У значенні «виплітати якийсь виріб із ниток, пряжі тощо за допомогою спиць, гачка» вживається дієслово **плетти** (*рос.* вязать).

В'ЯЗАТИ	в'язати вузли в'язати банти в'язати галстук
---------	--

ПЛЕСТИ	пести гачком і спицями пести шкарпетки пести мереживо пести візерунки
--------	--

ГАДАТИ — ВОРОЖИТИ

Гадати (рос. думать, считать, полагать) — думати, важати, міркувати, планувати. **Ворожити** (рос. гадать) — займатися ворожбою: вгадувати майбутнє чи минуле на картах, фотографиях, ритуальних предметах та амулетах; пророкувати що-небудь.

ГАДАТИ	У значенні «займатися ворожбою» в українській мові не вживається я гадаю , що... думати і гадати <i>На ту неділю, гадаю, упораємося.</i> (О. Коломієць) — <i>У нас і досі чоловіки про жінок так гадають собі: «Волосся довге, а розум короткий».</i> (А. Головка)
ВОРОЖИТИ	ворожити на бобах ворожити на кавовій гуші баба надвоє ворожила ворожити на картах <i>Треба було багато знати, підкурювать, ворожити, збирати помічне зілля і замовляти.</i> (М. Коцюбинський)

ГАЛСТУК — КРАВАТКА

Галстук (рос. галстук) — смужка тканини, яку пов'язують під комір сорочки, блузи вузлом або бантом; синонім — краватка. **Краватка** (рос. галстук) — те саме, що «галстук».

ГАЛСТУК	піонерський галстук
КРАВАТКА	краватка -метелик <i>Але ви ось надягаєте костюм, як усі, білу сорочку й краватку...</i> (П. Загребельний)

Увага! Слово «галстук» уживається переважно тоді, коли йдеться про скісний відріз тканини, який зав'язується у вигляді хустини, а слово «краватка» — коли йдеться про елемент чоловічого одягу.

ГЕЛІКОПТЕР — ВЕРТОЛІТ — ГВИНТОКРИЛ

Гелікоптер (рос. вертолет, геликоптер) — літальний апарат, що важчий за повітря, з вертикальним злетом і посадкою, піднімальна сила якого створюється горизонтальними гвинтами. Синонім — **вертоліт**. **Гвинтокрил** — синонім до «вертоліт» та «гелікоптер», уживається в художній літературі та в розмовному стилі української мови.

ГІЛКА — ВІТКА

Гілка (рос. ветка) — галузка дерева; у переносному значенні — відгалуження чогось, складник якоїсь структури; галузь, відділ, напрямок у якійсь сфері. **Вітка** (рос. ветка) — залізнична колія, відгалужена від основної залізниці.

ГІЛКА	зламана гілка усі гілки влади
ВІТКА	Далі залізнична вітка повертала на південь

ГІРНИЙ — ГІРСЬКИЙ — ГІРНИЧИЙ

Гірний — це слово є русизмом, в українській мові не вживається. **Гірський** (рос. горный) — прикметник до «гора»; гористий; який перебуває, живе в горах; який використовують у горах. **Гірничий** (рос. горный) — який стосується гірників, добування корисних копалин, розроблення земних надр.

ГІРНИЙ	В українській мові не вживається
ГІРСЬКИЙ	гірське повітря гірські лижі гірська хвороба гірський хребет гірський баран гірський кришталь
ГІРНИЧИЙ	гірничя промисловість гірничя справа гірничі роботи

ГЛАДЬ — ГЛАДІНЬ

Гладь (рос. гладь) — спосіб вишивання. **Гладінь** (рос. гладь) — рівна поверхня, плесо (переважно якоїсь водойми).

ГЛАДЬ	вишивати гладдю
-------	------------------------

ГЛАДІНЬ	<i>До самого дна просвічували синю водяну гладінь палюче-білі блискавиці. (Ю. Мушкетик)</i>
---------	--

ГОЇТИСЯ — ЗАЖИВАТИ

Заживати (рос. заживать) — у значенні «рубцюватися» в українській мові не вживається (має значення «починати жити»).

Гоїтися (рос. заживать) — зростатися (про рани); рубцюватися.

ЗАЖИВАТИ	В українській мові у значенні «рубцюватися» не вживається <i>Махнем аж у Чорну Гору та й заживемо там, п'ючи та гуляючи.</i> (П. Куліш)
ГОЇТИСЯ	рана починає гоїтись душевна рана з часом гоїться <i>Око вже гоїться.</i> (У. Самчук)

ГОЛІВКА — ГОЛОВКА

Голівка — зменшено-пестливе до «голова». **Головка** — закруглене потовщення кінцевої частини чого-небудь; кулясте чи довгасте суцвіття, плід окремих рослин.

ГОЛІВКА	голівка дитини
ГОЛОВКА	головка капусти головка палиці

ГОНЧАРНИЙ — ГОНЧАРСЬКИЙ

Гончарний (рос. гончарный) — який стосується гончарства як ремесла (виготовлення глиняних виробів). **Гончарський** (рос. гончарский) — який стосується гончаря, належний йому.

ГОНЧАРНИЙ	гончарний круг гончарна справа гончарне виробництво
ГОНЧАРСЬКИЙ	гончарський талант гончарський фартук

ГОРОДЯНИН — МІСТЯНИН

Городянин (рос. горожанин, житель города) — мешканець міста (мн. городяни). Синонім — **містянин** (мн. містяни). Іменник «городянин» уживається переважно в художній літературі та в розмовному стилі, оскільки походить від роз-

мовного архаїзму «гóрод». В інших стилях правильним є вживання слова «містянин» (від «місто»).

ГОРОДЯНИН	<i>Шохвилини озиралась по сторонах, приглядалась до городян і шукала серед них художника. (М. Хвильовий)</i>
МІСТЯНИН	містяни й селяни психологія містян <i>Переяславський майдан шумів ще юрбами містян. (М. Бажан)</i>

ГРАДУСНИК — ТЕРМОМЕТР

Градусник (рос. розм. градусник) — те саме, що термометр (уживається лише в розмовному та художньому стилях української мови). **Термометр** (рос. термометр) — прилад, за допомогою якого вимірюють температуру в градусах (уживається в усіх стилях української мови, зокрема науковому й офіційно-діловому).

ГРАДУСНИК	<i>Він навмисне пройшов зайвих півквартала, щоб глянути на градусник. (О. Донченко)</i>
ТЕРМОМЕТР	поділки на термометрі виміряти температуру термометром розбився термометр (градусник) <i>Подобалось, як роздавала термометри і терпляче вислуховувала грубощі тяжко пораненого сержанта... (О. Гончар)</i>

ГРАНАТНИЙ — ГРАНАТОВИЙ

Гранатний — прикметник до «граната» (снаряд). **Гранатовий** — прикметник до «гранат» (дерево, плід цього дерева); схожий чимось на гранат; який стосується граната — напівкоштовного каменя; оздоблений цим каменем.

ГРАНАТНИЙ	гранатні осколки
ГРАНАТОВИЙ	гранатовий сік гранатове дерево гранатовий браслет гранатовий колір

ГРАНТ — ГРАНД

Грант (англ. grant) — грошова допомога, субсидія зі спеціального фонду, призначена для проведення наукових, дослід-

ницьких і громадських праць. **Гранд** (лат. grandis) — за часів середньовіччя в Іспанії — представник вищої знаті.

ГРАНТ	одержати грант
ГРАНД	<i>Уже ж я не баніт, а гранд іспанський, і вам не сором буде стать до шлюбу зо мною.</i> (Леся Українка)

ГРАТИ — ВІДІГРАВАТИ

Грати — у сполученні зі словом «роль» (рос. играть роль) уживається лише тоді, коли йдеться про театр, гру на сцені. У переносному значенні вживається тільки дієслово **відігравати**.

ГРАТИ	грати роль Гамлета
ВІДІГРАВАТИ	відігравати ключову роль в економіці

ГРІБ — МОГИЛА — ТРУНА — ДОМОВИНА — ГРОБНИЦЯ

Грїб (рідше гроб; рос. гроб) — те саме, що могила; уживається переважно в художній літературі та як книжне слово з відтінком урочистості для відповідного емоційного забарвлення вислову. **Могила** (рос. могила) — місце поховання із насипом над ним; високий насип на місці давнього поховання — курган; яма, де ховають небіжчиків. **Труна** (рос. гроб) — спеціальна скриня, зроблена для поховання померлих. **Домовина** (рос. гроб) — слово, що вживається в розмовному та художньому стилях, а також у складі сталих виразів: місце поховання небіжчика; труна. **Гробниця** (рос. гробница) — споруда, спеціально призначена для поховання померлого.

ГРІБ (рідше ГРОБ)	грїб (рідше гроб) Господній <i>Ніч ясна була та тиха, місяць сіяв серед неба, зорі плакали, а Йван копав грїб.</i> (Ю. Федькович)
МОГИЛА	<i>Мама дуже плакала, а татко став навколїшки біля могили.</i> (В. Сосюра) прадавні козацькі могили братьська могила <i>За стени та за могили, що на Україні, серце мліло, не хотїло співать на чужинї...</i> (Т. Шевченко)

ТРУНА	дубова труна кришка труни <i>Став перед маленькою труною і скинув покривало.</i> (Вал. Шевчук)
ДОМОВИНА	покласти в домовину довести до домовини лягти в домовину <i>Не покинеш, поведеш до краю, до самої домовини.</i> (Т. Шевченко)
ГРОБНИЦЯ	<i>І ті, хто населяв Єгипет, були дикі, а фараони їх просвітили й примусили будувати для себе камінні гробниці.</i> (П. Загребельний)

ГРОМАДСЬКИЙ — ЦИВІЛЬНИЙ — ГРОМАДЯНСЬКИЙ — СУСПІЛЬНИЙ

Громадський (рос. общественный) — прикметник до «грумада», який стосується суспільства, пов'язаний із ним; який належить усій громаді; колективний, призначений для загального користування. **Цивільний** (рос. гражданский) — не військовий, який не стосується військових справ; не церковний, світський; який стосується правових відносин громадян між собою і громадян із державою. **Громадянський** (рос. гражданский) — прикметник до «громадянин», властивий громадянинові. **Суспільний** (рос. общественный) — який стосується суспільства, створений суспільством, описує становище в суспільстві.

ГРОМАДСЬКИЙ	громадський транспорт громадські організації громадський рух громадське життя громадське доручення громадська думка
ЦИВІЛЬНИЙ	цивільний одяг цивільна авіація цивільний шлюб цивільна оборона Цивільний Кодекс
ГРОМАДЯНСЬКИЙ	громадянська війна громадянські свободи відділ запису актів громадянського стану

СУСПІЛЬНИЙ	суспільні науки суспільні відносини суспільне становище
------------	---

Увага! Прикметники «громадський» і «суспільний» у сталих виразах часто розрізняються лише в контексті.

ГРУЗОВИК — ВАНТАЖІВКА

Грузовик — це слово є русизмом (від рос. грузовик) і в українській мові не вживається, правильний переклад з російської — **вантажівка**.

ГРУЗОВИК	В українській мові не вживається
ВАНТАЖІВКА	їде вантажівка вантажівка з цеглою вантажівки й легковики припаркована вантажівка

ГРЯЗЬ — ГРЯЗІ — БРУД — БАГНЮКА

Грязь — розм'якла від води земля, ґрунт, порошок у приміщенні, на одязі; синонім — **бруд** (останнє уживається також на позначення наклепів, неправдивих слів, безпідставних звинувачень тощо). **Грязі** (тільки множина) — природні поклади, що використовуються як лікарський засіб (морський, річковий намул, торф). **Багнука** — розріджена внаслідок дощів, танення снігів та ін. земля на шляхах, стежках і т. ін.

ГРЯЗЬ	<i>І коли ми нарешті вилізли з калабані, нещасні й брудні, як поросята (не ми, а сама грязь), вона й словом не згадала нам нашого до неї ставлення. (В. Нестайко)</i>
ГРЯЗІ	лікувальні гязі морські гязі лікуватися гязями
БРУД	влізти у бруд лити бруд із трибуни <i>Я ж так боялась підлості і бруду!</i> (Л. Костенко)
БАГНЮКА	валитися в багнуці <i>...І кінь Зембіллі кидав копитами багнуку й забризкав джоббе султанове.</i> (П. Загребельний)

ГУБИТИ — ВТРАЧАТИ

Губити (рос. терять) — залишаючи щось де-небудь, забуваючи про щось, втрачати; позбуватися якоїсь речі через власну неухважність; (рос. губить) призводить до фізичної чи духовної загибелі. **Втрачати** (рос. терять) — залишатися без когось або чогось; залишатися без когось унаслідок його смерті чи загибелі; позбуватися якихось якостей.

ГУБИТИ	губити телефон губити душу губити свою долю
ВТРАЧАТИ	втрачати роботу втрачати спокій втрачати коханого втрачати здатність до регенерації

ГУМАННИЙ — ГУМАНІСТИЧНИЙ

Гуманний — людяний у своїх діях, поведженні. **Гуманістичний** — прикметник до «гуманізм»; який стосується гуманізму як напрямку.

ГУМАННИЙ	гуманна людина гуманне поведження
ГУМАНІСТИЧНИЙ	гуманістичний твір гуманістичні ідеали

ДАЛЬНІЙ — ДАЛЕКИЙ

Далекий (рос. далекий, дальний) — який перебуває, розташовується, живе на відстані від когось або чогось; віддалений у роді; антонім — близький. **Дальній** (рос. дальний) — синонім до «далекий», розрізняються значенням у контексті та в усталених сполуках.

ДАЛЬНІЙ	дальній (віддалений) куток
ДАЛЕКИЙ	Далекий Схід далекі (рідше дальні) родичі Далека Північ вирушили в далекі краї

ДБАТИ — ПІКЛУВАТИСЯ — ТУРБУВАТИСЯ

Дбати — виявляти старання, турботу, працюючи над чимось. **Піклуватися** — виявляти увагу, особливу турботу про

когось, опікуватися кимось. **Турбуватися** — перейматися чимось, відчувати неспокій із приводу чогось; непокоїтися; хвилюватися.

ДБАТИ	<i>дбати</i> про добробут <i>Ніхто так щиро не дбав</i> про «народне добро», як <i>Прокіп</i> . (М. Коцюбинський)
ПІКЛУВАТИСЯ	<i>пiклуватися</i> про дитину <i>пiклуватися</i> про старих батьків
ТУРБУВАТИСЯ	не турбуйся ні про що! можете не турбуватися — <i>Лягай спати, не турбуйся!</i> (П. Куліш)

ДВІРЕЦЬ — ВОКЗАЛ

Двірець (*польськ.* dworzec) — іменник, що вживається в західноукраїнському діалекті на позначення поняття «залізничний вокзал» (слово обмежене у вживанні: використовується в художньому стилі для надання етноколериту мові твору та в усному мовленні). **Вокзал** — будівля залізничної (або авто-) станції, де обслуговують пасажирів (уживається в усіх стилях української мови).

ДВІРЕЦЬ	<i>Чи буде вас хто на двірці</i> ожидати, пані? (О. Кобилянська)
ВОКЗАЛ	зустрілися на вокзалі прибути на вокзал залізничний вокзал <i>Я згадала того божевільного, що завжди сидить біля вокзалу.</i> (М. Хвильовий)

ДЗВОНИТИ — ТЕЛЕФОНУВАТИ

Дзвонити (*рос.* звонить) — робити звуки від ударяння у дзвін, рейку тощо, а також від натискання на спеціальний пристрій-кнопку — дзвінок; калатати дзвоником; здійснювати телефонний дзвінок. **Телефонувати** (*рос.* звонить, звонить по телефону) — сконтактовуватися з кимось за допомогою телефонного зв'язку; дзвонити по телефону.

ДЗВОНИТИ	<i>дзвонити</i> у дзвони <i>дзвонити</i> у двері <i>дзвонити</i> по телефону <i>І на ранок довелося йому дзвонити мені по телефону.</i> (В. Нестайко)
----------	--

ТЕЛЕФОНУВАТИ	телефонувати (дзвонити) у справах телефонувати за номером <i>Сперши папірець на порожню пляшку з-під вина, Труда починає телефонувати.</i> (В. Винниченко)
--------------	--

Увага! Сталий вислів «звонить по телефону» українською краще перекласти одним словом — «телефонувати» — або словосполученнями «телефонувати за номером» чи «дзвонити по телефону». Словосполука «телефонувати по телефону» є неправильною через повторюваність кореня. Часто з метою уникнення вживання применникової конструкції з по цей вислів з російської перекладають як «дзвонити телефоном», однак це неправильно, оскільки порушується керування.

ДІЛО — СПРАВА

Російське слово «дело» українською перекладається кількома різними словами залежно від відтінку значення та від контексту, де це слово вжито. **Діло** — певні справи, робота, заняття (у широкому значенні); синонім — **справа**. У значенні «бізнес» уживається переважно слово **справа**. Це слово також уживається на позначення документів, що стосуються певної особи.

ДІЛО	займатися своїм ділом (справою) це моє діло не твоє діло!
СПРАВА	справа честі військова справа порушити кримінальну справу справа у суді розпочати свою справу

ДІЛЬНИЦЯ — ДІЛЯНКА

Дільниця (рос. участок) — адміністративно-територіальна або виробнича одиниця; частина виробництва, цеху. **Ділянка** (рос. участок) — частина землі, поверхні чого-небудь; частина організму, тіла.

ДІЛЬНИЦЯ	дільниця ливарного цеху призовна дільниця закріплена за лікарем дільниця
----------	---

ДІЛЯНКА	присадибна ділянка аварійна ділянка відповідати за свою ділянку роботи ділянка шкіри біль у ділянці нирок <i>Тимко зайняв свою ділянку поряд з Коро- стильовим та Марком і також почав дов- бати.</i> (Г. Тютюнник)
---------	--

ДІМ – БУДИНОК – ОСЕЛЯ

Дім — будівля, призначена для житла або для розміщення різних установ; синонім — **будинок**; родина або люди, які живуть в одному приміщенні, їхнє господарство. **Оселя** — житловий будинок разом із двором, городом, господарськими будівлями; садиба, обійстя.

ДІМ	Видавничий дім Божий дім (церква) Білий дім
БУДИНОК	двоповерховий будинок будинок учителя будинок відпочинку цегляний будинок
ОСЕЛЯ	затишна оселя <i>Сулейман запрошував її відвідати його са- мотню холодну оселю на Мерічі й привезти з собою дітей...</i> (П. Загребельний)

Увага! Попри те, що «дім» і «будинок» є синонімами, за кожним із цих іменників закріпився певний відтінок значення у поєднанні з іншими словами та в сталих виразах.

ДІЮЧИЙ – ЧИННИЙ

Діючий (рос. действующий) — який здійснює що-небудь; провадить якусь діяльність. **Чинний** (рос. действующий) — який діє за певних умов, має юридичну силу; узаконений.

ДІЮЧИЙ	діюча армія діючий вулкан
ЧИННИЙ	чинне законодавство чинний правопис чинні правила і норми

ДОДАТНИЙ — ПОЗИТИВНИЙ

Додатний (рос. положительный) — математичний термін: більший від нуля, який становить величину зі знаком «плюс».

Позитивний (рос. положительный, позитивный) — який виражає, містить згоду, стверджує щось; який заслуговує схвалення; оптимістично налаштований, який має хороші риси характеру; фізичний термін: який стосується виду електрики, частками якого є протони.

ДОДАТНИЙ	додатне число додатний напрямок
ПОЗИТИВНИЙ	позитивна відповідь позитивна людина позитивний заряд ВІЛ-позитивний

ДОКАЗУВАТИ — ДОВОДИТИ

Доказувати (рос. договаривать) — вживається лише в значенні «договорювати розпочате до кінця, закінчувати висловлювання»; у розмовному та художньому стилях уживається також у значенні «наводити докази». **Доводити** (рос. доказывать) — наводити докази; підтверджувати правильність чого-небудь.

ДОКАЗУВАТИ	доказувати промову до кінця доказати розповідь <i>Лаврін доказував, що то груша його, бо він її прищепив, бо йому подарував батько, а Карпо доказував, що груша його, бо росте в його городі. (І. Нечуй-Левицький)</i>
ДОВОДИТИ	доводити теорему доводити свою прихильність уперто доводити своє

ДОКЛАДАТИ — ПРИКЛАДАТИ

Докладати (рос. прилагать, добавлять) — приєднувати щось до чогось; додавати, класти на додаток до чогось; уживається у сталих виразах на кшталт «докладати зусиль» та ін.

Прикладати — (рос. прикладывать) — щільно притуляти; приставляти щось до чогось; притискати до чогось, кладучи зверху.

ДОКЛАДАТИ	докладати гречки докладати всіх сил ...Скільки винахідницьких зусиль докладено , щоб, почавши майже від нуля, здійснити задум. (О. Гончар)
ПРИКЛАДАТИ	хоч до рани прикладай прикладати печатку прикладати компрес Володько прикладає до чола долоню, при- жмурює очі і дивиться на той другий бік. (У. Самчук)

ДОКОРЯТИ — ДОРІКАТИ

Докоряти (рос. упрекать, попрекать) — висловлювати комусь невдоволення із певного приводу, звинувачувати когось. Синонім — **дорікати**.

ДОКОРЯТИ, ДОРІКАТИ	<i>Свекруха тобі голову скребтиме, а свекор докорятиме, та нікому буде заступитися.</i> (Панас Мирний) <i>Йому дорікають: хіба можна так робити?</i> (В. Барка)
-----------------------	--

ДОЛИНА — ПОЛОНИНА

Долина (рос. долина) — пласка рівна місцевість, що лежить унизу між пагорбами чи схилами гір. **Полонина** — ділянка, не вкрита лісами, у верхогір'ї Українських Карпат, яку використовують для сінокосу та випасання худоби.

ДОЛИНА	Долина Смерті у долині річки Ніл гори межують із долинами <i>А у долині річки Солониці слізьми покути висох солончак.</i> (Л. Костенко)
ПОЛОНИНА	карпатська полонина сир із полонини ... <i>Не чути ніякого голосу, крім вівчар- ської трембіти десь на далекій полонині.</i> (І. Франко)

ДОМАШНІЙ — СВІЙСЬКИЙ

Домашній (рос. домашний) — який стосується дому, виконується вдома, призначений для використання вдома.

Свійський (рос. домашний) — одомашнений, не дикий, приручений (про тварин).

ДОМАШНІЙ	домашній кінотеатр домашній одяг домашнє завдання домашнє господарство
СВІЙСЬКИЙ	свійський кіт свійські тварини свійська птиця

ДОМОВИТИСЯ — ДОГОВОРИТИСЯ

Договоритися (рос. договориться) — говорячи, розмовляючи, дійти до чогось. У значенні «дійти згоди з кимось» в українській мові не вживається. **Домовитися** (рос. договориться) — дійти згоди з кимось, укласти договір, порозумітися.

ДОГОВОРИТИСЯ	У значенні «дійти згоди з кимось» в українській мові не вживається договоритися до сварки
ДОМОВИТИСЯ	домовитися про подальші дії сторони домовилися <i>Унів хлопці не могли продати, лише Гриць домовився з дівчиною, що він конче продасть їй, але вдома.</i> (І. Багрянний)

ДОПУСКАТИ — ПРИПУСКАТИ

Допускати (рос. допускать) — давати дозвіл комусь мати доступ до чогось, брати в чомусь участь. **Припускати** (рос. допускать) — робити припущення, вважати щось за ймовірне.

ДОПУСКАТИ	допустити до іспитів допускати до секретних документів
ПРИПУСКАТИ	припускати думку <i>Я зовсім не припускаю, щоб моя робота мала такі несподівані наслідки.</i> (М. Хвилювий)

ДОСВІД — ДОСЛІД

Досвід (рос. опыт) — сукупність знань і вмінь, які здобуваються в житті, на практиці. **Дослід** (рос. опыт) — відтворення якогось явища або спостереження за новими явищами в певних умовах із метою вивчення; синонім — експеримент.

ДОСВІД	життєвий досвід ділитися досвідом обмін досвідом
ДОСЛІД	лабораторний дослід хімічний дослід

ДОСРОЧНИЙ – ДОСТРОКОВИЙ

Досрочний — це слово є русизмом, калькою від російсько-го «досрочный». **Достроковий** (рос. досрочный) — такий, що здійснюється, відбувається чи трапляється раніше від встановленого терміну.

ДОСРОЧНИЙ	В українській мові не вживається
ДОСТРОКОВИЙ	дострокові вибори дострокове складання іспиту дострокове звільнення дострокове сплачування кредиту

ДОСТОВІРНИЙ – ВІРОГІДНИЙ – ІМОВІРНИЙ

Достовірний (рос. достоверный) — який не викликає сумніву; точний; безсумнівний; правдивий. **Вірогідний** (рос. достоверный) — синонім до «достовірний». **Імовірний** (рос. вероятный) — можливий; допустимий; який може відбутися.

ДОСТОВІРНИЙ	достовірні (вірогідні) факти достовірна (вірогідна) інформація
ВІРОГІДНИЙ	вірогідні (достовірні) джерела
ІМОВІРНИЙ	імовірний варіант

ДОСТОЇНСТВО – ГІДНІСТЬ

Російський іменник «достоїнство» українською перекладається як **достоїнство** (позитивна якість, перевага) і **гідність** (почуття особистої самоповаги).

ДОСТОЇНСТВО	достоїнства книги
ГІДНІСТЬ	захист честі і гідності — <i>Тебе хтось образив? Принизив твою султанську гідність?</i> (П. Загребельний)

Увага! Сталий вислів «купюра достоинством...» перекладається з російської як «купюра вартістю...».

ДОЦЕНТРОВИЙ — ЦЕНТРОСПРЯМУВАЛЬНИЙ

Доцентровий — спрямований під час руху до центра. **Центро-спрямувальний** є русизмом, в українській мові не вживається.

ДОЦЕНТРОВИЙ	доцентровий рух доцентрова сила доцентрове прискорення
ЦЕНТРОСПРЯМУВАЛЬНИЙ	В українській мові не вживається

ДРАТУВАТИ — ПОДРАЗНЮВАТИ

Дратувати (рос. раздражать, дразнить) — злити, зумисне когось роздратовувати, виводячи із себе; своїми слова, діями чи вчинками викликати в когось почуття незадоволення; розлючувати. **Подразнювати** (рос. раздражать) — за допомогою подразника впливати на організм, ділянку організму чи окремих органів; спричиняти запалення, біль чи свербіж на якомусь органі.

ДРАТУВАТИ	дратувати до нестями дратувати своїм характером <i>Жіночий крик дратував його.</i> (І. Нечуй-Левицький)
ПОДРАЗНЮВАТИ	подразнювати шкіру подразнювати нервові рецептори подразнювати слизову оболонку

ДРІБНИЙ — МІЛКИЙ

Дрібний (рос. мелкий) — невеликий розміром; який посідає невисоке становище; незначний щодо вартості. **Мілкий** (рос. мелкий) — який має невелику глибину.

ДРІБНИЙ	дрібні гроші дрібний бізнес дрібний чиновник
МІЛКИЙ	мілка річка мілка тарілка

ДРУГИЙ — ІНШИЙ

Другий (рос. другой, второй) — порядковий числівник, що відповідає кількісному числівникові «два»; уживається також, коли йдеться про два предмети чи двох осіб або коли є перелік чогось. **Інший** (рос. другой, иной) — інакший, не

цей; у множині — решта; усе, крім того, про що йдеться; який відрізняється від названого; який-небудь із ряду однорідних предметів.

ДРУГИЙ	<p>другий берег друга рука <i>...Схопився з стільчика, прискочив до Бенедя, одною рукою схопив йому з плечей мішок, а другою попхав його до лави.</i> (І. Франко) <i>Один кінь у нас звався Мурай, другий Тягнибіда.</i> (О. Довженко)</p>
ІНШИЙ	<p>іншим разом іншими словами він став іншим не зважати на інших</p>

ДРУЖНИЙ — ДРУЖНІЙ

Дружний (рос. дружный) — який відбувається одночасно, злагоджено, спільно; пов'язаний дружбою і згодою. **Дружній** (рос. дружеский, дружественный) — який ґрунтується на дружбі, прихильності, взаємно доброзичливий.

ДРУЖНИЙ	<p>дружна робота дружний сміх дружна сім'я</p>
ДРУЖНІЙ	<p>дружня підтримка дружній шарж</p>

ДУХІ — ПАРФУМИ

Духи — це слово є русизмом, калькою від рос. «духи», в українській мові вживається винятково в розмовному та рідко в художньому стилях. **Парфуми** (рос. духи́) — косметичні засоби, що мають приємний аромат і використовуються як антиперспірант.

ДУХІ	<p>У значенні «парфуми» вживається рідко, лише в художній літературі та в усному мовленні <i>Юля сиділа біля нього так близько, що він чув запах духів від її волосся...</i> (Г. Тютюнник)</p>
------	---

ПАРФУМИ	дорогі парфуми парфуми відомої фірми пахнути парфумами <i>Любила пахощі, парфуми, мазі, які привозили їй з Ефіопії й Індії.</i> (П. Загребельний)
---------	--

ДЯКУЮЧИ — ЗАВДЯКИ — ЧЕРЕЗ

Дякуючи (рос. благодаря) — висловлюючи подяку кому-небудь (дієприслівник). **Завдяки** (рос. благодаря) — указує на причину здійснення чогось: здебільшого про те, що спричинює позитивний результат (прийменник). **Через** (рос. из-за) — указує на причинові відношення: переважно на те, що спричинює негативний результат (прийменник).

ДЯКУЮЧИ	<i>Я поздоровився, а вона, дякуючи, усміхнулася.</i> (О. Кобилянська)
ЗАВДЯКИ	видужав завдяки піклуванню виплутався завдяки кмітливості <i>Може, завдяки тобі й вижив.</i> (О. Гончар)
ЧЕРЕЗ	через власну необережність сварка через дурницю

ЕФЕКТИВНИЙ — ЕФЕКТНИЙ

Ефективний (рос. эффективный) — той, що дає ефект, результат; дієвий. **Ефектний** (рос. эффектный) — який справляє сильне враження.

ЕФЕКТИВНИЙ	ефективні ліки ефективний засіб боротьби
ЕФЕКТНИЙ	ефектна поза ефектна зовнішність

ЄДИНОДУШНО — ОДНОСТАЙНО

У значенні «спільно, злагоджено, виражаючи єдину думку» вживається слово **одностайно**, а **єдиnodушно** є русизмом.

ЄДИНОДУШНО	В українській мові не вживається
ОДНОСТАЙНО	рішення ухвалено одностайно <i>Коли обговорювали кандидатури на підвищену стипендію, його висунули одностайно.</i> (О. Гончар)

ЖЕМЧУЖИНА — ПЕРЛИНА

У значенні «перламутрове зерно кулястої форми, що утворилося в черепашці морського молюска, використовується як коштовна прикраса; переносне — найкращий зразок чогонебудь» в українській мові використовується слово **перлина**, **жемчужина** — русизм.

ЖЕМЧУЖИНА	В українській мові не вживається
ПЕРЛИНА	перлина Нілу перлина живопису рідкісна перлина <i>Дорогих перлин коштовних є багато в синім морі...</i> (Леся Українка)

ЗАВДАННЯ — ЗАДАЧА

Завдання — запланований наперед обсяг роботи; розпорядження виконати якість доручення; мета, до якої прагнуть. **Задача** — питання, що розв'язується обчисленнями за певною умовою (математичного характеру).

ЗАВДАННЯ	першочергове завдання бойове завдання домашнє завдання <i>...Його завдання було — громадити, а не уживати.</i> (І. Франко)
ЗАДАЧА	задача на три дії задача з математики збірник задач складна задача з кількома невідомими

ЗАВІТ — ЗАПОВІТ

Завіт (рос. завет) — настанова, побажання наступним поколінням або послідовникам; своєрідна форма відносин між Богом і людьми в юдейській і християнській релігіях; заповідь; синонім — заповіт. **Заповіт** (рос. завещание) — офіційний документ, що містить розпорядження певної особи щодо її майна у разі смерті; передсмертна воля; настанова послідовникам і нащадкам.

ЗАВІТ	Новий Завіт Старий Завіт
-------	---

ЗАПОВІТ	скласти заповіт Шевченків заповіт нащадкам <i>Щоб так і знав: як сходитиму з світу, то не лише тобі і заповіту, все одпишу на церкву й монастир...</i> (Л. Костенко)
---------	---

ЗАВОРУШЕННЯ — ХВИЛЮВАННЯ

Російський іменник «волнение» українською перекладається як **хвилювання** (рух хвиль; збентеження) і **заворушення** (лише множина) — вираження масового незадоволення.

ЗАВОРУШЕННЯ	селянські заворушення студентські заворушення масові заворушення
ХВИЛЮВАННЯ	хвилювання через сина хвилювання на морі

ЗАДАВАТИ — СТАВИТИ

Задавати (рос. задавать) — в українській мові у сталих виразах зі словом «питання» не вживається; має інше значення: давати; пропонувати щось для виконання, розв'язання; скеровувати у певному напрямі. У сталих виразах зі словом «питання» правильно вживати дієслово **ставити**.

ЗАДАВАТИ	В українській мові зі словом «питання» у сталих виразах не вживається задавати домашнє завдання задавати урок задавати тон
СТАВИТИ	ставити питання руба ставити запитання

ЗАГАЛЬНИЙ — СПІЛЬНИЙ

Загальний (рос. общий) — який стосується всіх і кожного, поширюється на всіх; обов'язковий для всіх; не обмежений вузькою спеціалізацією; який містить лише найсуттєвіше; позбавлений конкретності, поверховий. **Спільний** (рос. общий) — який належить усім чи багатьом, призначений для колективного користування; який досягається чи виконується всіма.

ЗАГАЛЬНИЙ	загальні закони розвитку загальна мобілізація загальне право загальні збори загальна освіта загальний наркоз загальне враження на загальних засадах
СПІЛЬНИЙ	спільна власність спільна справа спільне підприємство спільна мета спільні риси характеру знайти спільну мову спільними зусиллями спільна праця

ЗАГРОЖУВАТИ — ПОГРОЖУВАТИ

Загрожувати (рос. угрожать) — становити якусь небезпеку, загрозу. **Погрожувати** (рос. угрожать, грозить) — страхати когось, залякувати чимось, застерігати з погрозою; грозити покаранням.

ЗАГРОЖУВАТИ	загрожує небезпека уже нічого не загрожує <i>Всі вони літали низько, мов вороння, знаючи, що ніщо їм не загрожує.</i> (І. Багрянний)
ПОГРОЖУВАТИ	погрожувати відплатою <i>Приставав до Уласа круто, погрожував заморити голодом, але Улас затався.</i> (Ю. Мушкетик)

ЗАЙМАТИ — ПОСІДАТИ — ОБІЙМАТИ

Займати (рос. занимают) — зі словом «місце» вживається лише тоді, коли йдеться про конкретне сидіння, крісло, стілець тощо (у прямому значенні). У переносному значенні, коли йдеться про місця у змаганнях, про першість у якійсь галузі, про перебування на троні, престолі тощо, уживається дієслово **посідати**. У поєднанні зі словом «посада» для уникнення тавтології правильно вживати дієслово **обіймати**.

ЗАЙМАТИ	зайняв місце у третьому ряду
---------	-------------------------------------

ПОСІДАТИ	посів перше місце на змаганнях посів чільне місце посісти трон посісти престол
ОБІЙМАТИ	обіймати посаду

ЗАКАЗАТИ — ЗАМОВИТИ

Заказати — заборонити, не дозволити зробити щось (уживається переважно в розмовному та художньому стилях); у значенні «зробити замовлення» в українській мові не вживається. **Замовити** (рос. заказать) — зробити замовлення, попросити про якусь послугу.

ЗАКАЗАТИ	У значенні «зробити замовлення» в українській мові не вживається заказав заходити до хати <i>Лишився (Ярослав) в монастирі на ніч, вранці Марія-Шуйця випровадила його і суворо заказала відвідин обителі, поки й сидітиме в Новгороді.</i> (П. Загребельний)
ЗАМОВИТИ	замовити обід замовити продукцію замовити послугу по мобільному телефону

ЗАКАЛЯТИ(СЯ) — ГАРТУВАТИ(СЯ)

Закаляти(ся) — у розмовному та художньому стилях уживається як синонім до «забруднити(ся)»; у значенні «гартувати(ся)» не вживається. **Гартувати(ся)** — надавати металевим предметам, виробам міцності; зміцнювати здоров'я тренуванням, різними процедурами.

ЗАКАЛЯТИ(СЯ)	У значенні «загартувуватися» не вживається <i>Накрив лантух свіжим м'ясом і закаляв у кров.</i> (М. Хвильовий) закалятися грязюкою
ГАРТУВАТИ(СЯ)	гартувати сталь гартуватися холодною водою

ЗАКЛЮЧЕННЯ — ВИСНОВОК

Заключення — це слово є русизмом, калькою від російського слова «заклучение». Українською «заклучение» (у значенні

«логічний підсумок, остаточна думка про щось») правильно перекладати іменником **висновок**. В окремих випадках, коли в тексті передбачені й висновки (*рос.* виводы), і підсумкова частина, останню правильно називати «заклучна частина».

ЗАКЛЮЧЕННЯ	В українській мові не вживається
ВИСНОВОК	експертний висновок зробити висновок логічний висновок доходити висновку у статті три частини і висновок висновок лікарів

Увага! Російський сталий вираз «в заключение» українською не перекладається так: «на закінчення», «наприкінці», «наостанок», «наостанці».

ЗАПИТАННЯ — ПИТАННЯ

Запитання (*рос.* вопрос) — звертання до когось із метою з'ясування чогось, одержання відповіді; синонім — питання.

Питання (*рос.* вопрос) — те, що вимагає уваги, обговорення, розв'язання тощо; проблема.

ЗАПИТАННЯ	відповідати на запитання (питання)
ПИТАННЯ	постало питання болюче питання риторичне питання питання життя і смерті

Увага! Частіше слово «запитання» стосується лише того, що вимагає конкретної відповіді зараз, а слово «питання» більш абстрактне.

ЗАПУСТИТИ — ЗАНЕДБАТИ

Запустити (*рос.* запустить) — примусити злетіти вгору; надати руху (про механізм); впустити куди-небудь. **Занедбати** (*рос.* запустить) — не приділити належної уваги, занехаяти.

ЗАПУСТИТИ	запустити ракету
ЗАНЕДБАТИ	занедбати подвір'я занедбати господарство <i>І воно живить надію, певну віру в ідеали тим, котрі вже край свій рідний зацурали, занедбали...</i> (М. Вороний)

ЗАСВОЮВАТИ — ОСВОЮВАТИ

Засвоювати (рос. усваивать) — сприймати щось нове; починати розуміти щось, розбиратись у чомусь (про навчальний матеріал); поглинати щось (про їжу, поживні речовини).

Освоювати (рос. осваивать) — робити придатним для господарювання, навчатися чимось користуватися; підвищувати свою майстерність, фаховий рівень.

ЗАСВОЮВАТИ	засвоювати урок засвоїти новий матеріал
ОСВОЮВАТИ	освоювати нові території освоїти роботу двигуна

ЗАСТАВЛЯТИ — ПРИМУШУВАТИ

Заставляти — це слово є русизмом, в українській мові у значенні «змушувати» вживається рідко, лише в розмовному та художньому стилях. **Примушувати** (рос. заставлять) — вимагати від когось виконання чогось, незалежно від його бажання або всупереч йому.

ЗАСТАВЛЯТИ	В українській мові вживається рідко, лише в розмовному та художньому стилях <i>Зелен-рута, зелен-рута коло хати, заставляє вдома бути мене мати...</i> (Нар. тв.)
ПРИМУШУВАТИ	примушувати працювати примусити погодитися примусити себе зробити <i>Мені було досадно на Вальку, що вона примусила мого друга так брехати.</i> (В. Нестайко)

ЗАСТУПНИК — ЗАМІСНИК

Заступник (рос. заместитель) — посада, помічник вищої посадової особи. **Замісник** — той, хто тимчасово заміщує відсутнього посадовця (замісник може обіймати або ж не обіймати посаду заступника).

ЗАСТУПНИК	заступник гендиректора
ЗАМІСНИК	замісник викладача

ЗБІРКА — ЗБІРНИК — ЗІБРАННЯ

Збірка — книжка, що містить дібрані за певним принципом твори одного або кількох авторів. **Збірник** — книжка, що містить однорідні матеріали або документи. **Зібрання** — сукупність творів одного або кількох авторів, згрупованих у томи.

ЗБІРКА	поетична збірка збірка оповідань Марка Вовчка
ЗБІРНИК	збірник диктантів збірник задач
ЗІБРАННЯ	тритомне зібрання творів М. Коцюбинського

ЗВИЧАЙНО — ЗАЗВИЧАЙ

Звичайно (рос. *обычно*) — як заведено, як правило; синонім — *зазвичай*. Уживається також як вставне слово (рос. *конечно*) для підтвердження думки; звісно. **Зазвичай** (рос. *обычно*) — як заведено, як правило; синонім — *звичайно*; як вставне слово не вживається.

ЗВИЧАЙНО	<i>К о р н і й. Як розійдемося? С н і ж и н к а. Ну, «як»? Як звичайно роз- ходяться. (В. Винниченко) Уявляю, скільки мисливців понаїде цього літа у серні на відкриття полювання «по перу». І ті, звичайно, приїдуть, київські, що завжди приїздять. (В. Нестайко)</i>
ЗАЗВИЧАЙ	<i>Зазвичай (звичайно) він пив чай уранці.</i>

Увага! Останнім часом помітна тенденція до замінування прислівника «звичайно» на «зазвичай» із метою запобігання слухуванню зі вставним словом «звичайно» (рос. *конечно*). Проте прислівники «звичайно» і «зазвичай» є синонімами.

ЗВІД — ЗВЕДЕННЯ — СКЛЕПІННЯ

Звід (рос. *свод*) — документи, тексти, закони тощо, зібрані в одне ціле й розташовані в певному порядку; кодекс; у колодязі-журавлі — довго жердина, пристосована для діставання води. **Зведення** (рос. *сводка, сведения*) — тексти різних авторів, переважно одного жанру, зібрані й об'єднані в один твір. **Склепіння** (рос. *свод*) — архітектурний термін: перекриття опуклої аркоподібної форми, що з'єднує у споруді стіни і стелю; сферична поверхня чогось.

ЗВІД	звід законів <i>Коли тягнув, старий, горбатий звід скрипів і похитувався, ніби мав ось-ось упасти.</i> (Ю. Мушкетик)
ЗВЕДЕННЯ	зведення літопису зведення даних статистики зведення погоди оперативне зведення
СКЛЕПІННЯ	аркове склепіння під небесним склепінням склепіння будівлі <i>А далі пустимо по стінах і склепіннях фресковий розпис, щоб замінити дорогі заморські мармури.</i> (П. Загребельний)

ЗВОРОТНИЙ — ОБЕРНЕНИЙ

Зворотний (рос. обратный) — який веде, повертає назад, у зворотному порядку, напрямі. **Обернений** (рос. обратный) — математичний термін: протилежний, який відбувається навпаки.

ЗВОРОТНИЙ	зворотний зв'язок зворотна адреса зворотна сила закону у зворотному порядку зворотний розвиток
ОБЕРНЕНИЙ	обернене число обернена пропорційність обернена залежність

ЗВ'ЯЗАТИ — ПОВ'ЯЗАТИ

Зв'язати (рос. связать) — з'єднати, скріпити краї, кінці чогось вузлом чи петлею; скріпити якісь предмети ланцюгом або мотузкою. У переносному значенні вживають слово **пов'язати** (рос. связать, увязать) — зіставити, з'єднати факти, проблеми, питання, установивши між ними спільність чи причиново-наслідковий зв'язок.

ЗВ'ЯЗАТИ	зв'язати докупи зв'язати руки й ноги не вміти зв'язати й двох слів <i>Зорю треба виймати тихо й ніжно і заплести те місце, зв'язавши розірвані краї.</i> (Вал. Шевчук)
----------	--

ПОВ'ЯЗАТИ	це пов'язано з певною проблемою треба пов'язати ці питання <i>Давайте зараз відповім на всі питання, пов'язані з цим будинком...</i> (О. Коломієць)
-----------	---

ЗГОРТАТИСЯ — ЗСІДАТИСЯ

Згортатися (рос. сворачиваться) — скручуватися в трубку чи сувій; згинатися в якесь положення (про ноги, пальці тощо); зіщулюватися; зменшуватися в об'ємі. **Зсідатися** (рос. сворачиваться) — перетворюватися на згустки, робитися густим (про кров, молоко, білок та деякі інші рідкі речовини); меншати в об'ємі, вужчати (про плетені та тканинні вироби).

ЗГОРТАТИСЯ	згортатися в купу згортатися калачиком ковдра згорнулася втричі
ЗСІДАТИСЯ	кров зсідається молоко зсілося кофта зсілася свєтр зсівся після прання

ЗДАТНИЙ — ЗДІБНИЙ — СПРОМОЖНИЙ

Здатний (рос. способный) — який може, уміє виконувати, робити щось, поводитися певним чином. **Здібний** (рос. способный) — обдарований, талановитий, який має природні здібності. **Спроможний** — який може, має змогу здійснити що-небудь; уживається також у значенні «здатний»; здатний матеріально щось зробити.

ЗДАТНИЙ	вода здатна перетворюватися на пару він здатний на все <i>Все, на що був здатний, виклав, і нині, коли в тілі не було сили, його опанувала нудьга.</i> (Вал. Шевчук)
ЗДІБНИЙ	здібний учень здібний до малювання
СПРОМОЖНИЙ	<i>А ти, який мусив би бути дужчим за неї, виявити ось тепер мужність та винахідливість, нічого не спроможний зробити.</i> (О. Гончар)

Увага! У сталих виразах слова «здатний» і «спроможний» можуть поєднуватися з різними словами.

ЗНАМЕННИЙ — ЗНАМЕНИТИЙ

Знаменний (рос. знаменательный) — визначний, важливий у якомусь аспекті; особливий; доленосний. **Знаменитий** (рос. знаменитый) — який зажив широкої слави та популярності; відомий, славнозвісний.

ЗНАМЕННИЙ	знамення подія знаменний день знаменні слова <i>Наступний після тої ночі день був уцертъ насичений знаменними подіями.</i> (В. Нестайко)
ЗНАМЕНИТИЙ	знаменитий гість знаменитий співак знаменитий учений <i>Адже виклик належав не абикому, а знаменитому Чередниченкові, що його знає вся область.</i> (О. Гончар)

ЗОНТ — ПАРАСОЛЯ — ЗОНТИК

Зонт (рос. зонт) — в українській мові вживається рідко, переважно в художньому та розмовному стилях. Правильним перекладом російського «зонт» є іменник **парасоля** (парасоль, парасолька) — складаний куполоподібний каркас, обтягнутий тканиною і закріплений на палиці, для захисту від дощу та сонця. **Зонтик** (рос. зонтик) — ботанічний термін: різновид суцвіття, що має форму парасольки.

ЗОНТ	В українській мові вживається рідко, переважно в художньому та розмовному стилях <i>Немов зонти на довгих ніжках, вони тепер стоять усі, — такі червоні, в білих бризках, блищать у ранішній росі.</i> (Н. Забіла)
ПАРАСОЛЯ	розкрита парасоля скласти парасолю ятка під парасолею іти під парасолею <i>Ишла з сіткою, напхом напханою пакунками, і вітер завіював їй під парасолю краплі.</i> (Вал. Шевчук)
ЗОНТИК	зонтики кропу суцвіття зонтик

ЗОРЯ — ЗІРКА

Зоря (рос. звезда, зоря) — самосвітне небесне тіло, що є скупченням розпечених газів; яскраве освітлення обрїю перед заходом сонця та на світанку. **Зірка** (рос. звезда, зоря) — самосвітне небесне тіло, подібне за своєю природою до Сонця і видиме на нічному небі як яскрава цятка (синонім — зоря); щаслива доля; людина, що зажила великої слави і популярності. У художній літературі в значенні «небесне світило» вживаються однаково обидва іменники. У науковому стилі останнім часом помітна перевага до вживання іменника «зоря», хоча і в цьому разі слова є синонімами.

ЗОРЯ	карликові зорі α-зоря (α-зірка) в сузір'ї Оріона Полярна зоря (зірка) скупчення зір (зірок) <i>Зоре моя вечірняя, зійди над горою...</i> (Т. Шевченко)
ЗІРКА	засяяла зірка (зоря) народитися під щасливою зіркою зірка сучасного шоу-бізнесу поп- зірка <i>Густо-блакитне небо й по ньому золоті зірки.</i> (О. Гончар)

ЗУСТРІЧАТИСЯ — ТРАПЛЯТИСЯ

Зустрічатися (рос. встречаться) — сходитися, зближаючись одне напроти одного; бачитися; приходити на побачення; влаштовувати зустріч. **Траплятися** (рос. встречаться, случаться, бывать) — відбуватися, ставатися; іноді бувати; випадково попадатися.

ЗУСТРІЧАТИСЯ	У значенні «бути», «бувати» в українській мові вживається рідко зустрілися в парку зустрічатися щосуботи <i>Після довгих роздумів вона вирішила слідкувати й за Оксеном, щоб знати, де він ходить, що робить, з ким зустрічається.</i> (Г. Тютюнник)
ТРАПЛЯТИСЯ	трапляється й таке у тексті трапляються помилки <i>Де тільки траплялися оголошення про набір студентів, Єлька зупинялася і перечитувала від рядка до рядка.</i> (О. Гончар)

Увага! У науково-популярній та науковій літературі природничого характеру, коли йдеться про рослини, тварин і т. ін., правильно вживати дієслова відповідно «ростуть», «водяться», «живуть», «є» тощо.

ІНДІАНЕЦЬ — ІНДІЄЦЬ — ІНДУС — ІНДУЇСТ

Індіанець — представник корінного населення Америки (за винятком ескімосів). **Індієць** — мешканець Індії. **Індус** — застаріла назва корінного населення Індії та Пакистану; також послідовник індуїзму, індуїст (переважно індієць за національністю). **Індуїст** — послідовник індуїзму — релігійної системи, утвореної на основі брахманізму й буддизму.

ІНТЕРЕС — ЦІКАВІСТЬ

Інтерес (рос. интерес) — синонім до «цікавість»; уживається також у переносному значенні: вага, значення; те, що найбільше цікавить когось, становить зміст чийхось турбот і потреб. **Цікавість** (рос. интерес, любопытство) — бажання дізнатися про щось в усіх подробицях; допитливість; захоплення.

ІНТЕРЕС	це становить інтерес втратити інтерес до роботи інтереси народу
ЦІКАВІСТЬ	задовольнити цікавість виявити цікавість до справи

ІЗЮМ — РОДЗИНКИ

Ізюм — це слово є русизмом, в українській мові вживається рідко, лише в розмовному стилі. **Родзинки** (рос. изюм) — сушені ягоди певного сорту винограду.

ІЗЮМ	В українській мові вживається рідко, лише в розмовному стилі
РОДЗИНКИ	булочка з родзинками (рідше ізіюмом) дати родзинок до тіста

Увага! Сталі вирази зі словом «ізіюминка» (на киталт «с изюминкой» та ін.) перекладаються так: «з живчиком», «з перчиком».

ЇЖА — ПОЖИВА

У значенні «те, що живить організм, забезпечуючи його життєдіяльність» в українській мові вживаються обидва

іменники — **їжа** і **пожива**. У переносному значенні (те, що є матеріалом або джерелом для певної діяльності) вживається лише слово **пожива**.

ЇЖА	рослинна і тваринна їжа їжа (пожива) тварин
ПОЖИВА	пожива для розуму

КАМΠΑНІЯ — КОМПАНІЯ

Кампанія — сукупність певних заходів; сукупність операцій у воєнний час. **Компанія** — група людей, об'єднаних спільними інтересами; товариство; об'єднання підприємців; спілка.

КАМΠΑНІЯ	передвиборна кампанія посівна кампанія програти кампанію
КОМПАНІЯ	весела компанія дочірня компанія холдингова компанія

КАРАФА — ГРАФИН

На позначення посудини з вузьким довгим горлом (для напоїв) в українській мові вживаються обидва слова — **графин** і **карафа**, останнє переважно у художній літературі.

ГРАФИН	графин із водою
КАРАФА	<i>На столику — халва, обсипані цукром якісь, мовби в'ялені, фрукти, довгошия мідна карафа.</i> (П. Загребельний)

КАЧАННЯ — КОЛИВАННЯ — ХИТАННЯ — ВАГАННЯ

Качання — у значенні «хитання» є русизмом, калькою з російської мови. **Коливання** (рос. колебание) — іменник від дієслова «коливати(ся)»; несталість, мінливість. **Хитання** (рос. качание) — іменник від дієслова «хитати(ся)»; гойдання; коливання. **Вагання** (рос. колебание, сомнение) — іменник від дієслова «вагатися»; сумніви; роздумування.

КАЧАННЯ	В українській мові у значенні «хитання» не вживається
---------	---

КОЛИВАННЯ	електромагнітні коливання коливання курсу гармонійні коливання
ХИТАННЯ	хитання головою; хитання на вітрі
ВАГАННЯ	<i>На обличчі в Кукурузо було вагання.</i> (В. Нестайко)

КВАТИРКА — КВАРТИРКА — ФІРАНКА

Квартирка (рос. форточка) — уставлена в раму шибка у вікні, яку відчиняють, щоб провітрювати приміщення. **Квартирка** (рос. квартира) — невеличка квартира — частина житлового будинку, яка складається з однієї чи кількох кімнат. **Фіранка** (рос. занавеска) — тюлева або тканинна завіска, якою завішують вікна або двері.

КВАТИРКА	вилетів через квартирку прочинити квартирку <i>Та хоче радіо слухати, а та — ні, та квартирку зачини, а та — відчини.</i> (О. Гончар)
КВАРТИРКА	маленька квартирка тулитись у малій квартирці
ФІРАНКА	запнути вікно фіранкою квітчаста фіранка <i>...Самий хутір — багатий та просторий, велика чиста хата з фіранками на вікнах.</i> (У. Самчук)

КВИТОК — БІЛЕТ

Квиток (рос. билет) — документ, що засвідчує належність особи до якоїсь організації, дає право особі входити кудись, брати участь у чому-небудь; картка, що надає пасажирові право проїзду в певному транспорті. **Білет** (рос. билет) — картка (або окремих аркуш) із запитаннями на іспиті; цінний папір.

КВИТОК	парт квиток військовий квиток ; проїзний квиток студентський квиток
БІЛЕТ	екзаменаційний білет банківський білет білет державної скарбниці лотерейний білет

КІТ — КІШКА

Кіт (рос. кошка, кот) — свійська (рідше дика) тварина-сса-вець родини Котячі; самець кішки. **Кішка** (рос. кошка) — самиця kota. В українській мові в науковій термінології, що застосовується в зоології, види тварин родини Котячі заведено називати за чоловічим родом (на відміну від російської мови, де називають за жіночим родом, наприклад: «дикая кошка», «домашняя кошка» тощо).

КІТ	свійський кіт дикий кіт сіамський кіт на серці коти шкребуть гратися в кота -мишки як кіт наплакав як кіт із собакою чорний кіт пробіг
КІШКА	кішка з котенятами

Увага! Зоологічний термін «*сімейство кошачьих*» українською правильно перекладати «*родина Котячі*» (похідне від іменника «*кіт*»).

КЛЕТЧАТИЙ — КАРТАТИЙ

Клетчатий — це слово є русизмом, в українській мові не вживається. **Картатий** (рос. клетчатый) — із чотирикутними візерунками, розмальований клітинками (про одяг, тканину тощо).

КЛЕТЧАТИЙ	В українській мові не вживається
КАРТАТИЙ	картата спідниця <i>А в хату вніс хустку картату й поклав на столі її мовчки.</i> (А. Головка)

КЛЮВАТИ — ДЗЬОБАТИ

Клювати (рос. клевать) — захоплювати їжу, наживку ротом (переважно про рибу); уживається в переносному значенні «ловитися, пійматися»; у художній літературі вживається як синонім до «дзьобати». **Дзьобати** (рос. клевать) — захоплювати їжу, їсти дзьобом (переважно про птахів); довбати, наче дзьобом.

КЛЮВАТИ	риба клює кльонуть на наживку
---------	--

ДЗЬОБАТИ	дзьобати зернята шпаки дзьобають черешні <i>Доц тим часом дзьобав і дзьобав йому лису голову, начебто пташка сіла на тім'я і заповзялася додзьобатися до мозку.</i> (Вал. Шевчук)
----------	---

КНИГА — КНИЖКА

Книга (рос. книга) — велике за обсягом і важливе за змістом друковане (рідко рукописне) видання; зшиті до купи аркуші документального характеру. **Книжка** (рос. книжка) — певна кількість друкованих (рідше рукописних) аркушів, зшитих чи склеєних в одне ціле; документ, що має вигляд зшитих чи склеєних до купи аркушів.

КНИГА	книга книг книга відповідей передрук книги заборонено видання складається з трьох книг книга скарг і пропозицій
КНИЖКА	у портфелі книжки стіс книжок записна книжка ощадна книжка чекова книжка

КНИЖКОВИЙ — КНИЖНИЙ

Книжковий (рос. книжный) — прикметник до «книжка»; який стосується виготовлення, випуску, продажу книжок.

Книжний (рос. книжный) — притаманний літературно-писемному стилю, не властивий розмовній мові.

КНИЖКОВИЙ	книжковий клуб книжкова крамниця книжкова продукція Книжкова палата
КНИЖНИЙ	книжна мова книжний стиль книжна лексика

КОЛО — КРУГ — ОКРУЖНІСТЬ

Коло (рос. круг) — замкнена крива лінія (не площина); предмет, що має таку форму (наприклад, обід); певна сфера діяль-

ності; сукупність людей, об'єднаних якими-небудь інтересами. **Круг** (рос. круг) — площа, обмежена замкненою кривою лінією; предмет, що має таку форму (наприклад, суцільний диск). **Окружність** (рос. окружность) — розмір зовнішньої лінії чогось круглого, сферичного чи кругоподібного.

КОЛО	довжина кола у колі друзів широке коло діяльності у родинному колі
КРУГ	обчислити площу круга
ОКРУЖНІСТЬ	окружність голови

КОЛЬОРОВИЙ — КОЛІРНИЙ — ЦВІТНИЙ

Кольоровий (рос. цветной) — який має якийсь колір (не білий, не монохромний); яскравий. **Колірний** (рос. цветовой) — який стосується кольору; прикметник до слова «колір». **Цвітний** (рос. цветной) — який стосується цвіту (суцвіття); який має цвіт.

КОЛЬОРОВИЙ	кольорові ручки кольорове кіно
КОЛІРНИЙ	колірний зір колірна сліпота колірне сприйняття колірні вимірювання
ЦВІТНИЙ	цвітна капуста

КОМАНДИРОВКА — ВІДРЯДЖЕННЯ

Командировка — це слово є русизмом, калькою від російського слова «командировка», яке українською правильно перекладати іменником **відрядження**.

КОМАНДИРОВКА	В українській мові не вживається
ВІДРЯДЖЕННЯ	наукове відрядження поїхав у відрядження перебувати у відрядженні

Увага! Похідні від «командировка» українською перекладаються по-різному: командировочный — відрядний (відрядне посвідчення), командировочные (про гроші) — добові.

КОНТУР — ОБРИС

Контур (рос. контур) — лінія, яка окреслює форму фігури, предмета тощо; синонім — обрис (у художньому, розмовному стилях). **Обрис** — вигляд фігури, предмета, окресленого лінією; синоніми — силует; контур; уживається також у переносному значенні — загальний зміст чогось, що вимальовується в планах або думках.

КОНТУР	обвести по контуру уклеїти фігурку в контури контур замкненого провідника <i>Спалахне й вихопить з темряви контури</i> <i>хмар водянистих, розбухлих дощем...</i> (О. Гончар)
ОБРИС	нечіткі обриси скелі проступили обриси будівлі <i>Моторошно випинаються на тлі неба обриси</i> <i>постатей.</i> (В. Винниченко)

Увага! У художньому та розмовному стилях уживаються обидва іменники — «контур» і «обрис» — на позначення окреслення предмета чи фігури. У креслярській справі вживається термін «контур» і похідні від цього слова, наприклад: «контурний малюнок», «контурна карта», «контурна лінія», «контурність».

КОРИСЛИВИЙ — КОРИСНИЙ

Корисливий (рос. корыстный) — який прагне до наживи, власної вигоди; який ґрунтується на корисливості й вигоді; користолюбний; меркантильний. **Корисний** (рос. полезный) — який дає користь, добрі результати.

КОРИСЛИВИЙ	корисливі інтереси з корисливих міркувань
КОРИСНИЙ	корисні копалини бути корисним для когось коефіцієнт корисної дії корисна порада красиве і корисне

КОРМИТИ — ГОДУВАТИ

У значенні «давати кому-небудь їжу» в українській мові вживається слово **годувати**, **кормити** — калька з російської (проте цей корінь ужавається в похідних: *корм, кормовий, кормозбиральний*).

ГОДУВАТИ	годувати худобу годувати молоком годувати з рук
КОРМИТИ	В українській мові не вживається

КОСИНЕЦЬ — ТРИКУТНИК

Косинець (рос. угольник, наугольник, треугольник) — лінійка у формі прямокутного трикутника для креслення і перевірки прямих кутів. Слово **трикутник** у цьому значенні не вживається, це геометрична фігура на площині, обмежена трьома прямими, які взаємно перетинаються, утворюючи три кути; трое людей, пов'язаних любовними стосунками.

КОСИНЕЦЬ	перевірочний косинець
ТРИКУТНИК	прямокутний трикутник любовний трикутник Бермудський трикутник

КОФЕ — КАВА

Кофе — це слово є калькою від російського «кофе», в українській мові не вживається, хоча поширеними є спільнокореневі слова «кофеїн», «кафе». Українським відповідником рос. «кофе» є іменник **кава** (похідні — «кавовий», «кавник», «кав'ярня»).

КОФЕ	В українській мові не вживається
КАВА	мелена кава вишуканий смак кави натуральна кава розчинна кава

КОХАННЯ — ЛЮБОВ

Кохання (рос. любовь) — почуття глибокої сердечної прихильності до особи протилежної статі (у значенні «глибока душевна прихильність до чогось» вживається рідко, лише в художній літературі). **Любов** (рос. любовь) — синонім до «кохання»; глибока душевна прихильність до чогось; глибока й щира повага стосовно іншої особи.

КОХАННЯ	палке кохання <i>Не зневажай душі своєї цвіту, бо з нього виросло кохання наше!</i> (Леся Українка)
---------	--

ЛЮБОВ	любов до праці любов до України <i>Два кольори мої, два кольори: червоне — то любов, а чорне — то журба. (Д. Павличко)</i> <i>Моя любов чолом сягала неба, а Гриць ходив ногами по землі. (Л. Костенко)</i>
-------	--

КОШТОВНИЙ — ДОРОГОЦІННИЙ

Коштовний (рос. драгоценный) — який має високу вартість, дуже цінний (переважно про каміння); синонім — дорогоцінний. **Дорогоцінний** (рос. драгоценный) — те саме, що «коштовний»; уживається також у переносному значенні — «дорогий, близький серцю».

КОШТОВНИЙ	коштовний (дорогоцінний) камінь <i>До намету ввійшов Самойлович, огрядний, високий, у ...горностаєвій шапці, прикрашений барвистим навичевим пір'ям та дорогоцінними камінцями. (В. Малик)</i>
ДОРОГОЦІННИЙ	<i>...Всі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну. (О. Довженко)</i>

КРАПКА — ТОЧКА — ЦЯТКА

Крапка (рос. точка) — пунктуаційний знак (.); знак, що використовується в написанні літер. **Точка** (рос. точка) — місце, межа або початок чогось; термін, що використовується в наукових поняттях різних галузей знань, зокрема в математиці, географії тощо. **Цятка** (рос. точка) — невелика кругла плямка, що формою схожа на крапку.

КРАПКА	розставити крапки над «і» крапка в кінці речення дві крапки у транскрипції поставити крапку в проблемі крапка з комою
ТОЧКА	точка відліку точка опори провести пряму через точки А і В найвища точка над рівнем моря гаряча точка вихідна точка

ТОЧКА	вогнева точка точка перетину торговельна точка дивитися в одну точку точка зору
ЦЯТКА	жовта шерсть із чорними цятками <i>Потім розібрали тарілки, де чия, а вони всі позначені чи то видряпанними рисочками, чи цятками.</i> (І. Багряний)

КРАСКА — ФАРБА — БАРВА

Краска — природний рожевий колір щік; рум'янець (уживається переважно в художньому та розмовному стилях). **Фарба** — речовина для забарвлення, фарбування. **Барва** — забарвлення, колір.

КРАСКА	краска залила обличчя <i>Постать її була гнучка, лице бліде з легкою краскою.</i> (Леся Українка)
ФАРБА	фарба для вікон олійні фарби
БАРВА	<i>...Небо почало раптом змінювати барви.</i> (Вал. Шевчук)

КРАСНИЙ — ЧЕРВОНИЙ

Красний — прикметник до «краса»; гарний із вигляду; красивий; який має найвищий вияв ознаки. **Червоний** — який стосується кольору.

КРАСНИЙ	Красна площа красна (найвища) ціна красне письменство
ЧЕРВОНИЙ	червоний перець Червона Армія червоне вино Червона книга

Увага! Російський вислів «с красной строки» українською перекладається «з нового рядка», «з абзацу».

КРИСТАЛЬНИЙ — КРИСТАЛІЧНИЙ — КРИШТАЛЕВИЙ

Кристальний — це слово є русизмом (від рос. кристальный), в українській мові не вживається. **Кристалічний** (рос. кристаллический) — який має кристалічну будову, складається

з кристалів. **Кришталевий** (рос. кристальный) — прикметник до слова «кришталь», зроблений із кришталю; у переносному значенні — бездоганно чистий; високоморальний; мелодійний, дзвінкий (звук).

КРИСТАЛЬНИЙ	В українській мові не вживається
КРИСТАЛІЧНИЙ	кристалічна решітка перебувати у кристалічному стані
КРИШТАЛЕВИЙ	кришталева ваза кришталева чистота

КРУПНИЙ — ВЕЛИКИЙ

Крупний (рос. крупный) — який складається з великих часток; зернистий, крупнистий. **Великий** (рос. большой, крупный) — значний розміром, вагою, значенням, роллю в певній сфері.

КРУПНИЙ	крупне зерно крупний пісок
ВЕЛИКИЙ	велика рогата худоба велике прохання великий стіл велика картопля великі підприємства, корпорації

КРЮК — ГАК

Крюк — це слово в українській мові вживається рідко, переважно в розмовному та художньому стилях. **Гак** (рос. крюк) — стрижень із металу чи дерева, загнутий на одному кінці; гачок; кружний шлях, що огинає щось; додаткова кількість чогось.

КРЮК	В українській мові вживається в розмовному та художньому стилях <i>Більш, може, як двадцять чоловіка ляхів сиділо на тих списках, а деякі, зачеплені крюком за ребро, мотались на шибеницях.</i> (М. Старицький)
ГАК	зробити гак зачепити за гак сталевий гак накинути гак тридцять років з гаком <i>Мертенс увесь скидується, як визволена з гаку велетенська риба.</i> (В. Винниченко)

КУРИТИ — ПАЛИТИ

В українській мові дієслова **курити** і **палити** є синонімами і мають однакове значення: втягувати і вдихати дим спалюваної цигарки, сигари тощо. Похідні слова можуть утворюватися як від обох слів (*тютюнопаління* і *тютюнокуріння*), так і від одного (*курець*).

ЛИСТАТИ — ГОРТАТИ

Правильним перекладом російського «листать / перелистывать (книгу)» є слово **гортати**. Дієслово **листати** є русизмом і в українській мові не вживається.

ЛИСТАТИ	В українській мові не вживається
ГОРТАТИ	гортати книгу гортати газету гортати сторінки історії

ЛАГОДИТИ — ЧИНИТИ

У значенні «усувати пошкодження, ладнати» в українській мові вживається слово **лагодити** (*рос.* чинить). **Чинити** — в українській мові має лише одне значення: «робити, коїти, діяти певним чином» (*рос.* делать, совершать, творить).

ЛАГОДИТИ	лагодити дах лагодити паркан лагодити комп'ютер лагодити старі меблі
ЧИНИТИ	чинити неподобство чинити по правді не чинити лихого чинити суд <i>Вдаючись у поодиноких випадках до жорстокості, володар чинить милосердніше, ніж тоді, коли від надміру поблажливості допускає безлад...</i> (П. Загребельний)

ЛЕТОВИЩЕ — АЕРОДРОМ — АЕРОПОРТ

Летовище (*рос.* аэродром, взлетная полоса) — злітна смуга; аеродром. **Аеродром** (*рос.* аэродром) — місце посадки, зльоту та стоянки літаків, гелікоптерів та інших літальних апаратів. Синонім — летовище. **Аеропорт** (*рос.* аэропорт) — комплекс

споруд (з аеродромом та авіавокзалом) для здійснення регулярних польотів авіатранспорту й обслуговування пасажирів.

ЛИСТ — АРКУШ

У значенні «шматок паперу, картону» в українській мові використовується слово **аркуш**. Слово **лист** означає: орган рослини; листя; писаний текст; уживається також на позначення широкої пластини якогось матеріалу.

ЛИСТ	писати листа одержати листа осінній лист лист заліза лист паперу алюмінієвий лист <i>І Книш увесь час писав на Шапку листи та скарги в різні усюди. (В. Нестайко)</i>
АРКУШ	авторський аркуш аркуш паперу вирвати аркуш із книги

ЛИХОРАДКА — ПРОПАСНИЦЯ — ЛИХОМАНКА

Лихорадка — це слово є русизмом, в українській мові не вживається в жодному зі стилів. Правильним перекладом російського «лихорадка» є іменник **пропасниця** (гостре інфекційне захворювання, яке супроводжується тяжкими нападами гарячки). Його синонім, що вживається переважно в розмовному та художньому стилях, — іменник **лихоманка**; це слово також має переносне значення: гарячкова, метушлива діяльність у якійсь галузі.

ЛИХОРАДКА	В українській мові не вживається
ПРОПАСНИЦЯ	мучить пропасниця жовта пропасниця <i>Гафійка мовчала і тіпалась, як у пропасниці. (М. Коцюбинський)</i>
ЛИХОМАНКА	золота лихоманка <i>Дівчина, дожидуючи свого милого, умивається й прибирається, тремтить, мов у лихоманці... (Панас Мирний)</i>

ЛИЦАР — РИЦАР

Лицар — у Західній Європі часів Середньовіччя — феодал, який належав до військово-дворянського стану; у переносному значенні — благородний захисник; синонім — **рицар**.

ЛИЦАР, РИЦАР	лицарі (рицарі) круглого столу турнір лицарів (рицарів) лицар (рицар) без страху і догани лицар (рицар) сумного образу
--------------	---

Увага! Існує думка, що слово «рицар» уживається лише в прямому значенні (феодал і воїн), а «лицар» — тільки у переносному (благородна людина). Проте ці слова є синонімами.

ЛИЦЕ — ОБЛИЧЧЯ — ЛИК

Лице (рос. лицо) — передня частина голови людини (уживається переважно в усіх стилях української мови, окрім наукового, офіційно-ділового, науково-популярного). Синонім — **обличчя** (уживається в усіх стилях української мови). **Лик** (рос. лик) — обличчя або його зображення (зазвичай на іконах, картинах чи інших творах мистецтва на релігійну тематику).

ЛИЦЕ	стерти з лица землі кров ударила в лице (обличчя) <i>Скільки днин ходили вдвох, рука в руці, і щастя й смуток на лиці.</i> (А. Малишко)
ОБЛИЧЧЯ	видовжене обличчя побачити рідне обличчя (лице) <i>Обличчя в неї — з видовженістю і запалими щоками...</i> (В. Барка)
ЛИК	срібний лик місяця лик святого <i>Ніби дельфійський ідол з гнівливим, молодим ликом, повним жажливої гордості і неземної сили.</i> (П. Загребельний)

ЛИШАТИ — ПОЗБАВЛЯТИ

У значенні «забирати щось у кого-небудь, не давати можливості щось зробити; звільняти кого-небудь від чогось небажаного» в українській мові вживається слово **позбавляти**, **лишати** — тільки у значенні «прямуючи кудись, не брати із собою; передавати у спадщину».

ЛИШАТИ	лишати вдома лишати дітям
ПОЗБАВЛЯТИ	позбавляти батьківських прав позбавляти волі позбавляти можливості позбавляти громадянства

ЛИШНІЙ — ЗАЙВИЙ

Лишний — це слово є русизмом, калькою від російського слова «лишний». Українською «лишний» правильно перекладати прикметником **зайвий** — такий, що становить лишок, додатковий; який наразі не використовується; вільний; надмірний.

ЛИШНІЙ	В українській мові не вживається
ЗАЙВИЙ	зайва вага зайві гроші зайвий (вільний) час це зайве

ЛІД — КРИГА

Лід (рос. лед) — вода, що замерзла і перебуває у твердому кристалічному стані; скупчення такої води; у переносному значенні — щось байдуже. **Крига** (рос. лед, льдины) — синонім до «лід»; розбитий лід, що йде річкою під час танення; крижини.

ЛІД	підсковзнутися на льоду вода взялася льодом (кригою) сухий лід серце холодне як лід (крига) як риба об лід <i>Нащо йому про тебе знати, що, може, плаче бідна мати і побивається, як рибонька об лід...</i> (Л. Глібов)
КРИГА	скресла крига <i>Свята вода об кригу шурхотить.</i> (Л. Костенко)

Увага! У похідних прикметниках значення розрізняють у сталих виразах «крижаний погляд», «льодове побойще»; також у похідних словах уживається переважно один із коренів: «крижина» (не «льодина!»), «льодяник» тощо.

ЛІКАР — ДОКТОР

Лікар (рос. доктор, врач) — особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих. **Доктор** (рос. доктор) — вищий науковий ступінь, який присуджується на підставі захисту дисертації, а також особа, якій присуджено такий ступінь; рідко у розмовному та художньому стилях уживається у значенні «лікар».

ЛІКАР	дільничний лікар лікар -стоматолог учитися на лікаря працювати лікарем <i>Захар Беркут покинув ворожбита і пішов даліше, розпитувати ліпших лікарів.</i> (І. Франко)
ДОКТОР	доктор медичних наук доктор фізико-математичних наук <i>Не на панів учитися, а на господарів, на докторів, на потрібних і чесних людей.</i> (У. Самчук)

ЛУБ'ЯНИЙ — ЛУБОЧНИЙ

Луб'яний (рос. лубовый, лубовой) — ликовий, виготовлений із лубу. **Лубочний** (рос. лубочный) — спрощений, убогий.

ЛУБ'ЯНИЙ	луб'яний кошик луб'яні культури
ЛУБОЧНИЙ	лубочна картина лубочна література

ЛУНА — ЕХО — ВІДЛУННЯ — ВІДГОМІН

Ехо (рос. эхо) — в українській мові у значенні «відбитий звук», «відлуння» не вживається. **Луна** (рос. эхо) — відбитий звук. У переносному значенні вживаються здебільшого іменники **відлуння** та **відгомін**.

ЕХО	В українській мові у значенні «відбитий звук», «відлуння» не вживається
ЛУНА	<i>Луна покотилася громом.</i> (О. Довженко)
ВІДЛУННЯ, ВІДГОМІН	відлуння (відгомін) тижня відлуння (відгомін) подій

ЛУНА — МІСЯЦЬ

Луна (рос. эхо) — відбитий звук; в українській мові у значенні «місяць» не вживається. **Місяць** (рос. луна) — небесне світило, супутник Землі.

ЛУНА	<i>Він хотів крикнути на всі легені, щоб луна прокотилась з гори на гору.</i> (М. Коцюбинський) відбилася луна
МІСЯЦЬ	повний місяць молодий місяць висадитися на Місяці темний бік Місяця

ЛЮБИЙ — БУДЬ-ЯКИЙ

Любий — це слово є русизмом (від рос. любой), в українській мові не вживається. **Будь-який** (рос. любой) — всякий, бай-дуже який; кожен.

ЛЮБИЙ	В українській мові не вживається
БУДЬ-ЯКИЙ	на будь-який смак будь-яка (кожна) людина у будь-якому разі <i>Почував, що може зважитись на будь-який вчинок.</i> (Ю. Мушкетик)

ЛЮБИТИ — КОХАТИ

Любити (рос. любить) — відчувати щиру прихильність, відданість до когось чи чогось; віддавати перевагу чомусь.

Кохати (рос. любить) — відчувати щиру прихильність, відданість до когось (переважно про людей протилежної статі); синонім — любити.

ЛЮБИТИ	любити Батьківщину любити матір люблю весну <i>Більш за все на світі любив дід сонце.</i> (О. Довженко)
КОХАТИ	кохати жінку кохати хлопця я тебе кохаю! <i>Нащо ж було кохати їй такого?</i> (Леся Українка)

ЛЯГУШКА — ЖАБА — РОПУХА

Лягушка — це слово є русизмом, в українській мові не вживається. Українським відповідником російського «лягушка» є іменник **жаба**. Російське «жаба» українською правильно перекладати словом **ропуха**.

МАЛЮНОК — РИСУНОК

Малюнок (рос. рисунок) — зображення чогось на площині (аркуші, полотні тощо), намальоване олівцем, фарбами, фломастерами і т. ін.; картина. **Рисунок** (рос. рисунок) — те саме, що «малюнок» (переважно уживається як термін у креслярській справі, математиці, геометрії тощо, а також у наукових працях).

МАЛЮНОК	дитячі малюнки малюнки до віршів
РИСУНОК	рисунок технічно правильний Графік функції наведено на рисунку 2.

МАПА — КАРТА

Мапа (рос. карта) — зменшене за певним масштабом загальне зображення земної поверхні, якоїсь її частини або окремої країни за певними ознаками (історико-політичними, геофізичними, економічними тощо). Синонім — **карта**. Обидва іменники однаковою мірою вживаються в усіх стилях української мови.

МАПА	позначити на мапі (карті) політична мапа (карта) світу масштаб мапи (карти) <i>А відбувається воістину величезний і величний процес, який от-от має закінчитися таким актом, що радикально змінить усю мапу земної планети.</i> (В. Винниченко)
КАРТА	<i>Худий, сутулуватий, він стояв посеред кімнати над рельєфною картою пересічної місцевості.</i> (О. Гончар)

Увага! Заміна іменника «карта» на «мапа» (з огляду на нібито зрусифікованість першого) є невиправданою, оскільки це абсолютні синоніми. Проте в похідних словах частіше використовується корінь від «карта»: картографія, картограма тощо.

МАСЛО — ОЛІЯ — МАСТИЛО — ОЛИВА — ОЛІФА

Масло (рос. масло) — харчовий продукт, виготовлений способом збивання вершків чи сметани. **Олія** (рос. масло) — харчовий продукт — жирова речовина рослинного походження; олійна фарба. **Мастило** (рос. смазочное масло, смазка) — жирова речовина для змащення деталей механізмів, запчастин тощо; синонім — **олива** (уживається рідше). **Оліфа** (рос. олифа) — варена олія, що використовується у виготовленні лаків, фарб тощо.

МАСЛО	коров'яче масло розтопити 300 г масла
ОЛІЯ	рицинова олія соняшникова олія кукурудзяна олія пальмова олія рафінована олія картина, написана олією
МАСТИЛО	мастило для змащування втулок
ОЛІФА	товстий шар оліфи на віконній рамі розвести фарбу оліфою

МЕБЛІ — МЕБЕЛЬ — МЕБЛЯ

У значенні «предмети обстановки квартири, кімнати» в українській мові вживається слово **меблі** (множинний іменник), **мебель** є калькою з російською. **Мебля** — уживається рідко, лише в розмовному та художньому стилях.

МЕБЛІ	старовинні меблі офісні меблі купити нові меблі
МЕБЕЛЬ	В українській мові не вживається
МЕБЛЯ	<i>Під вікном у старомодній комоді, улюбленій меблі Докії, і в такій самій ще зовсім гарній шафі тримає Докія неабиякі святочні спідниці свої.</i> (О. Кобилянська)

МЕТАЛЕВИЙ — МЕТАЛІЧНИЙ

Металевий (рос. металлический) — виготовлений, зроблений із металу. **Металічний** (рос. металлический) — дзвінкий, сріблястий, який звучить високо й сильно (про звук, голос, сміх тощо).

МЕТАЛЕВИЙ	металева плита металева посудина металевий стовп <i>А тут поряд з тополями вирости край шляху ажурні металеві щогли.</i> (О. Гончар)
МЕТАЛІЧНИЙ	сказати металічним голосом металічний звук <i>Раптом звідкись ледве чутино просочується до гомону голосів трошки гунявий, металічний і ніжний звук.</i> (В. Винниченко)

МЕТЕОРИТ — МЕТЕОР

Метеорит — тверде космічне тіло, що досягло поверхні Землі.

Метеор — спалах від згоряння метеорита у верхніх шарах атмосфери.

МЕТЕОРИТ	тунгуський метеорит дощ метеоритів знайти метеорит
МЕТЕОР	спостерігати за метеором

МИМО — ПОВЗ

Мимо (рос. мимо) — прийменник, що вживається з родовим відмінком на позначення особи чи предмета, повз які хтось проїжджає чи проходить. Похідні від цього слова: *мимоволі, мимоїздом, мимохідь, мимохить*. Уживається також як прислівник зі значеннями «минаючи, обходячи або об'їжджаючи когось чи щось» та «не влучивши в ціль». **Повз** (рос. мимо) — синонім до прийменника «мимо». У значенні прислівника в українській мові не вживається.

МИМО	Може вживатися як прийменник і прислівник проходити мимо колодязя їхати мимо ударити мимо <i>Черниш, що саме проходив мимо, здивовано зупинився.</i> (О. Гончар)
ПОВЗ	Уживається лише як прийменник пройшов повз хату <i>Шлях у Гетьманське лежав повз його землю, мимо москалевого хутора.</i> (Панас Мирний)

Увага! Уживаючи прийменник «повз», слід зважати на дієслово-присудок, що позначає рух: приміром, важливо уникати тавтології на кшталт «повзе (повз, проповз тощо) повз мене».

МИМОХІДЬ — МИМОХІТЬ

Мимохідь (рос. мимоходом) — не зосереджуючись на чомусь, між іншим; минаючи кого- або що-небудь; побіжно.

Мимохіть (рос. невольно, поневоле) — без певного наміру, всупереч власній волі; мимоволі.

МИМОХІДЬ	мимохідь зачепив вазу мимохідь переглянути журнал <i>Перехожі озирались на таку компанію мимохідь і удавали, що, власне, нічого не відбувається.</i> (І. Багрянний)
МИМОХІТЬ	мимохіть заплакати <i>Воно якось само вирвалось мимохіть.</i> (В. Нестайко)

МІНУТА — ХВИЛИНА

Міну́та — одиниця вимірювання плоских кутів ($1/_{60}$ градуса), позначається скісною рисою праворуч і зверху цифри.

Хви́лина — одиниця виміру часу ($1/_{60}$ години, або 60 секунд); короткий відрізок часу.

МІНУТА	25-й градус 7-ма міну́та північної широти
ХВИЛИНА	хви́лина мовчання до початку залишилось кілька хви́лин у годині 60 хви́лин

МІНЯТИ — ЗМІНЮВАТИ

Міняти (рос. менять) — віддавати й одержувати щось (рідше когось) натомість; обмінювати; синонім до «змінювати» (у розмовному та художньому стилях). **Змінювати** (рос. менять, изменять) — робити іншим (про зовнішній вигляд, стан тощо); обирати щось інше, залишаючи попереднє (про рід занять, діяльність); замінити собою когось на посту; уживається в усіх стилях української мови, зокрема науковому та офіційно-діловому.

МІНЯТИ	міняти гроші міняти шило на швайку міняти коней на станції міняти (змінювати) білизну
ЗМІНЮВАТИ	змінювати свої погляди змінювати забарвлення змінювати професію, роботу змінювати на посту

МІРА — ЗАХІД

Міра (рос. мера) — одиниця виміру чогось; певна величина; межа чогось; у значенні «заходи», «дія з якоюсь метою» в українській мові не вживається. **Захід** (рос. мера, мероприятие) — сукупність дій чи засобів, що застосовуються з певною метою.

МІРА	міра довжини найвища міра покарання якось мірою ; до певної міри відчуття міри
ЗАХІД	запобіжні заходи заходи заохочення уживати заходів

МІРОПРИЄМСТВО — ЗАХІД

Міроприємство — це слово є русизмом, калькою від рос. «мероприятие», в українській мові не вживається. Українським відповідником російського «мероприятие» є іменник **захід (заходи)**.

МІРОПРИЄМСТВО	В українській мові не вживається
ЗАХІД (ЗАХОДИ)	проведено заходи публічний захід планувати розважальні заходи

МІСТИТИ — ВКЛЮЧАТИ

Містити (рос. содержать) — мати у своєму складі. **Включати** (рос. включать) — уводити, приєднувати до складу чогось.

МІСТИТИ	містити кальцій містити отруйні речовини містити інформацію
ВКЛЮЧАТИ	включати до списку включати до переліку

Увага! Сталий вираз «включать в себя» («содержать в себе») українською правильно перекладати висловом «містити в собі» («мати в собі»).

МІСТО — МІСЦЕ

Місто (рос. город) — великий населений пункт; адміністративний, промисловий, торговий і культурний центр. **Місце** (рос. место) — частина простору земної поверхні; невелика ділянка якоїсь площі; сидіння; положення в якійсь діяльності; уривок художнього твору.

МІСТО	місто-побратим давньоруське місто рідне місто прикордонне місто повернутися у місто
МІСЦЕ	багажне місце місце проживання місце злочину почесне місце посісти місце немає вільних місць перше місце сісти на місце

МІСЦЕВИЙ — ТУТЕШНІЙ

Місцевий — який стосується якоїсь місцевості, краю; який мешкає на певних теренах; синонім — **тутешній** (у розмовно-му стилі). Уживається також у значенні «не загальний, який поширює свою дію тільки на частину цілого».

МІСЦЕВИЙ	органи місцевого самоврядування місцевий час місцева церква місцевий наркоз
ТУТЕШНІЙ	— <i>По правді кажу вам, — говорив Бенедьо, — диво сталося з тутешнім народом.</i> (І. Франко)

МІСЦИНА — МІСЦЕВІСТЬ

Місцина (рос. место, местечко, местность) — синонім до «місцевість»; уживається переважно в художньому та розмовному стилях. **Місцевість** (рос. местность, место) — певний простір

на земній поверхні, на якихось теренах; уживається в усіх стилях української мови.

МІСЦИНА	<i>...Хотілося йому дістатися до тихої міщцини, знайти десь у забіччі добру хату.</i> (Вал. Шевчук)
МІСЦЕВІСТЬ	гориста місцевість заболочена місцевість сільська місцевість

МІШАТИ — ЗАВАЖАТИ

Мішати — в українській мові у значенні «бути перешкодою комусь чи чомусь», «перешкоджати» не вживається (має значення «перемішувати», «розмішувати»). Правильним українським відповідником російського «мешать» (у вказаному значенні) є дієслово **заважати**.

МІШАТИ	мішати кашу В українській мові у значенні «перешкоджати» не вживається
ЗАВАЖАТИ	не заважай! заважати в роботі

МОСТОВА — БРУК (БРУКІВКА)

У значенні «дорога або вулиця, вимощена підігнаним камінням» в українській мові вживається іменник **брук (бруківка)**, а слово **мостова** є русизмом.

МОСТОВА	В українській мові не вживається
БРУК (БРУКІВКА)	прибирати сніг з бруківки <i>Ось вони йдуть бруком великого міста.</i> (І. Багрянний)

МУКА́ — БОРОШНО

Мука́ — це слово вважається русизмом, в українській мові вживається переважно в художньому та розмовному стилях. **Борошно** (рос. мука) — порошокоподібний продукт розмеленого хлібного зерна; порошок подрібненої мінеральної чи органічної речовини.

МУКА́	<i>Кожний день приносив йому туди їсти «помийок» з муки, молока та води.</i> (У. Самчук)
-------	--

БОРОШНО	вироби з борошна борошно вищого гатунку мішок борошна житнє борошно фосфатне борошно кісткове борошно <i>Як Маланці дороге борошно, так Андрієві снилась фабрика.</i> (М. Коцюбинський)
---------	--

НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ — ДОВКІЛЛЯ

Навколишнє середовище (рос. окружающая среда) — середовище життя організму (термін, що вживається в біології, екології тощо). **Довкілля** — світ, простір, що оточує щось, когось (не вживається замість біологічного терміна «навколишнє середовище»).

НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	забруднене навколишнє середовище захист навколишнього середовища
ДОВКІЛЛЯ	краса довкілля дитина і довкілля

НАГОДА — ПРИГОДА

Нагода (рос. случай) — підхожий момент, зручні обставини й час для чогось. **Пригода** (рос. приключение, происшествие) — випадок, певна подія.

НАГОДА	слухна нагода трапилася нагода випустити нагоду при нагоді
ПРИГОДА	стати в пригоді цікава пригода дорожньо-транспортна пригода

Увага! У сталому виразі «стати (бути) в пригоді» не припустимо вживати слово «нагода».

НАДІВАТИ — НАДЯГАТИ — ОДЯГАТИ

Надівати (рос. надевать) — натягувати, насувати щось на себе чи на якийсь предмет; закріплювати щось на чомусь; чіпляти щось до чогось. **Надягати, одягати** — натягувати, насувати на себе чи на когось одяг; вбиратися в одяг.

НАДІВАТИ	надівати петлі на спицю надіти окуляри
НАДЯГАТИ, ОДЯГАТИ	надягати халат одягати дитину надягаю шапку

НАДОЇДАТИ — НАБРИДАТИ

Надоїдати — це слово є русизмом, калькою від російського слова «надоедать». Українською «надоедать» перекладається переважно дієсловом **набридати** (або синонімами «докучати», «надокучати» — залежно від відтінку значення).

НАДОЇДАТИ	В українській мові не вживається
НАБРИДАТИ	усе набридло ти мені набрид <i>А Ягнич іде до моря послухати в звечорінні іншу музику, ту, одвічну, яка йому ніколи не набридає.</i> (О. Гончар)

НАКАЗУВАТИ — КАРАТИ

Наказувати — в українській мові у значенні «завдавати кари, накладати покарання», не вживається. Правильним перекладом російського «наказывать» є дієслово **карати**.

НАКАЗУВАТИ	В українській мові у значенні «накладати покарання, здійснювати покарання» не вживається
КАРАТИ	карати різкою карати за законом

НАМЕТ — ПАЛАТКА — ЯТКА

Намет — тимчасове приміщення із тканини, шкіри тощо, що напинається на каркас. **Палатка** — калька з російської мови. **Ятка** — легка будівля для тимчасового користування (торгівлі, виставки, ярмарку тощо); повітка.

НАМЕТ	<i>Императорів намет на узвишші болгари захопили вже з першого натиску...</i> (П. Загребельний)
ПАЛАТКА	В українській мові не вживається
ЯТКА	<i>Пивниці, ятки, шинки, корчми вже приготувалися до свого найбільшого річного гонделя.</i> (Ю. Мушкетик)

НАНОСИТИ — ЗАВДАВАТИ

Наносити (рос. наносить) — приносити значну кількість чогось; захоплювати з собою, нести й нагромаджувати в певному місці (про повінь, опади тощо); позначати на папері (карті, таблиці); покривати шаром чогось. У сталих виразах (залежно від значення) уживається дієслово **завдавати** — заподіювати щось; робити щось неприємне; спричиняти шкоду чи збитки.

НАНОСИТИ	нанести мулом нанести повинню нанести фарбу тонким шаром наносити на графік координати наносити на мапу позначки <i>Ось він бачить рівеньке, гладеньке місце, нанесене вчорашнім дощем.</i> (У. Самчук)
ЗАВДАВАТИ	завдавати збитків завдавати шкоди завдавати ударів завдавати поразки ворогові завдавати ран <i>На війні не був, але життя завдало контузій...</i> (О. Гончар)

НАПОЛЯГАТИ — НАСТОЮВАТИ

Настоявати (рос. настаивать) — робити настоянку, заливши щось водою і давши можливість постояти. У значенні «настійно домагатися від когось виконання чого-небудь», «уперто обстоювати свою думку» в українській мові не вживається. **Наполягати** (рос. настаивать) — настійно домагатися від когось виконання чого-небудь.

НАСТОЮВАТИ	У значенні «настійно домагатися від когось виконання чого-небудь» не вживається настоювати зілля настоювати три години
НАПОЛЯГАТИ	уперто наполягати на своєму наполягати на внесенні доповнень до закону

НАПРУГА — НАПРУЖЕННЯ

Напруга (рос. напряжение) — фізичний термін: одна з основних характеристик електричного струму. **Напруження** (рос.

напряжение) — стан зосередження сил під час здійснення чого-небудь, напруженість.

НАПРУГА	напруга в електричній мережі зниження напруги перепади напруги
НАПРУЖЕННЯ	напруження м'язів нервові напруження

НАРАЗ — НАРАЗИ

Нараз — раптом, ураз, несподівано, зненацька. **Наразі** — зараз, у цей момент, у момент мовлення.

НАРАЗ	нараз схопився <i>Султана нараз опанував гнів, і він сів на постелі.</i> (Ю. Мушкетик)
НАРАЗИ	наразі ситуація спокійна наразі зайнятий

НАСЛІДНИК — СПАДКОЄМЕЦЬ — НАСТУПНИК

Слово **наслідник** є русизмом і в українській мові не вживається. Російське слово «наследник» українською перекладається як **спадкоємець** — особа, що одержала спадщину або має право на її одержання; «преемник» як **наступник** (престолу, царства).

НАСЛІДНИК	В українській мові не вживається
СПАДКОЄМЕЦЬ	законний спадкоємець <i>Віддавав колись Болеслав свою доньку за Святополка, ходив на Київ і брав його, але досяг тільки того, що тепер Ярослав ненавидів і Болеслава, і його спадкоємця Мішка.</i> (П. Загребельний)
НАСТУПНИК	духовний наступник <i>Зійшов з коня, вклонився до землі й виявляв інші почесті, як те й належало виявляти царському фамільянту, наступнику престолу.</i> (Ю. Мушкетик)

НАСТУПАТИ — НАСТАВАТИ

Наступати (рос. наступать) — давити ногою на щось чи когось; робити наступ (про війська). У значенні «надійшов час» дієслово «наступати» вживається лише в розмовному та художньому стилях. Натомість використовується слово **наставати**.

НАСТУПАТИ	Війська наступали з-за річки. наступити на болючий мозоль <i>Тихо в полі, гай темніе, наступає літній вечір.</i> (Леся Українка)
НАСТАВАТИ	настає весна настав час перерви <i>А потім настала весна, зігнало геть хмари...</i> (О. Гончар)

НАЯВНІСТЬ — ПРИСУТНІСТЬ

Наявність (рос. наличие) — існування, фактична кількість чого-небудь у даний момент. **Присутність** (рос. присутствие) — чиєсь перебування у якомусь місці у певний час; антонім — відсутність.

НАЯВНІСТЬ	бути в наявності
ПРИСУТНІСТЬ	у присутності трьох свідків присутність на зборах не обов'язкова <i>Ніби відчувши нашу присутність, Колумб ворухнув вусом, розплющив очі.</i> (О. Гончар)

НЕБІЖ (НЕБОГА) — НЕБІЖЧИК (НЕБІЖЧИЦЯ)

Небіж (**небога**) — племінник (племінниця), син (донька) сестри або брата. **Небіжчик** (**небіжчиця**) — покійник, померла людина.

НЕБІЖ	<i>...У панський маєток наїхали із Києва гості, між ними — небіж пані, студент.</i> (С. Васильченко)
НЕБІЖЧИК	<i>Звичай у нас був класи небіжчикові в могилу одіж, зброю, коштовності.</i> (П. Загребельний)

НЕВИЛІКОВНИЙ — НЕВИГОЙНИЙ

Невиліковний (рос. неизлечимый) — такий, що його важко або ж неможливо вилікувати; невидужний (про людей). **Невигойний** (рос. неизлечимый, незаживающий) — такий, що не гоїться, не рубцюється (про рану).

НЕВИЛІКОВНИЙ	невиліковний (невидужний) хворий вважався невиліковним (невидужним) невиліковна хвороба
--------------	--

НЕВИГОЙНИЙ	невигойна рана <i>Може, в нього невигойна виразка і він сті- кає кров'ю.</i> (П. Загребельний)
------------	---

НЕ ДИВЛЯЧИСЬ — НЕЗВАЖАЮЧИ НА...

Не дивлячись (рос. не глядя, не смотря) — дієприслівник із часткою від дієслова «(не) дивитися»; не спрямовуючи погляду в бік когось, чогось. У значенні прийменника «незважаючи на...» в українській мові не вживається. **Незважаючи на...** (рос. несмотря на..., невзирая на...) — прийменник, що вживається на позначення явищ, предметів, у супереч яким відбувається дія; попри.

НЕ ДИВЛЯЧИСЬ	— <i>Хочу піти пройтися!</i> — сказала Галя, не дивлячись на стару. (Вал. Шевчук)
НЕЗВАЖАЮЧИ НА...	Незважаючи на негоду, екскурсія відбулася

НЕРВУВАТИ — НЕРВУВАТИСЯ

Нервувати (рос. нервировать) — дратувати когось. **Нервуватися** (рос. нервничать) — дратуватися самому.

НЕРВУВАТИ	нервувати хворого не нервуйте мене! <i>Ця фамільярність мене зовсім не нервує.</i> (М. Хвильовий)
НЕРВУВАТИСЯ	хворий нервується <i>Нервувався сам і нервував інших.</i> (І. Багрянний)

НИЗИНА — НИЗОВИНА

Низина (рос. низменность) — низьке місце; видолинок; синонім — **низовина**. У географічних термінах і поняттях уживається переважно іменник **низовина**.

НИЗИНА	<i>Ось перейшов і драний місточок посеред лук, на низині, у балці.</i> (Панас Мирний)
НИЗОВИНА	Придніпровська низовина Причорноморська низовина Нижньодунайська низовина

НІДЕ́ — НІ́ДЕ

Ніде́ (рос. нигде́) — ні в якому місці. **Ні́де** (рос. не́где) — нема такого місця, де можна було б щось зробити, розташуватися тощо.

НІДЕ́	— <i>Такого ще не чувано ніде́. Її пустили, а вона не йде!</i> (Л. Костенко)
НІ́ДЕ	<i>Доктор Тіле озирається: на стільцях, на канапці, на всіх фотелях купами лежать книжки, брошури, газети, коректурні шпальти — сісти ніде.</i> (В. Винниченко)

НІМЦІ — ГЕРМАНЦІ

Німці — основне населення Німеччини. **Германці** — загальна назва народів індоєвропейської мовної групи.

НІМЦІ	відбито напад німців <i>З ходу німець хотів прорватись; і, мабуть, таки прорвався б; мабуть, і в оцьому лісі фашисти вже телготіли б, якби не наш артвогонь.</i> (О. Гончар)
ГЕРМАНЦІ	племена германців <i>Римські легіони, мабуть, змогли б понищити все суще, аби не розбилися врешті об дикі орди германців, і вже Візантія виникла на краю Римської імперії...</i> (П. Загребельний)

НОРКА — НІРКА

Норка — невелика хижа тварина родини Куницеві, що дає цінне хутро. **Нірка** — невеличке заглиблення в землі, вирите тваринами як житло.

НОРКА	полювання на норку шуба з норки
НІРКА	лисяча нірка вискочити з нірки сховатися в нірці

НОСКИ — ШКАРПЕТКИ — ПАНЧОХИ

Носки (рос. носки) — передня частина ступні, взуття, шкарпеток, панчіх; у значенні «шкарпетки» в українській мові не вживається. **Шкарпетки** (рос. носки) — короткі панчохи,

що не доходять до колін. **Панчохи** (рос. чулки) — виріб машинного або ручного плетіння, який одягають на ноги за коліна.

НОСКИ	носки черевиків кóпнув носком шкарпетки витерлись на носках <i>А поміщик, похитуючись переді мною на носках своїх лакованих чобіт, процідив крізь зуби...</i> (В. Сосюра)
ШКАРПЕТКИ	плетені шкарпетки шкарпетки з бавовни
ПАНЧОХИ	<i>Добре, серце, що ти сьогодні наділа більші прозористі панчохи.</i> (М. Куліш)

ОБГАНЯТИ — ВИПЕРЕДЖАТИ

Обганяти (рос. обгонять) — рухаючись у тому самому напрямку з кимось або чимось швидше, опинятися попереду; синонім — випереджати. **Випереджати** (рос. обгонять) — синонім до «обганяти»; уживається також у переносному значенні: досягати кращих результатів у якійсь галузі чи справі, досягати чогось більшого у порівнянні з кимось або чимось.

ОБГАНЯТИ	обганяти зліва обганяти машину обганяти на довгій дистанції <i>Обганяючи бронетранспортери і тягачі, вперед вирвався газик з брезентовим верхом.</i> (В. Нестайко)
ВИПЕРЕДЖАТИ	завод випереджає за темпами виробництва <i>Багато селян простує вдовж колії, випередивши слабіших, що розсіпані в степу.</i> (В. Барка) <i>Ібрагім випереджав Сулеймана в усьому, але дотримувався розумної міри, не давав тому відчути нижчості...</i> (П. Загребельний)

ОБЖАЛУВАТИ — ОСКАРЖИТИ

Обжалувати — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Оскаржити** (рос. обжаловать) — офіційно подати скаргу до вищої інстанції, протестуючи проти якого-небудь рішення, дій.

ОБЖАЛУВАТИ	В українській мові не вживається
ОСКАРЖИТИ	оскаржити дії прокурора оскаржити рішення в апеляційному суді

ОБЛАВОК — БОРТ

Облавок (рос. борт) — борт невеликого судна — човна, шлюпки тощо; уживається переважно в художньому та розмовному стилі. **Борт** (рос. борт) — бокова стіна судна, палуби, кузова машини, посудини; судно, авіалайнер.

ОБЛАВОК	<i>Помостів на кормі та носі не було, й добре видно все черево корабля: важке з липи дно, нижні облавки з дубових дощок...</i> (Ю. Мушкетик)
БОРТ	бортом до борту за бортом на борту літака кинути за борт

ОБЛАСТЬ — ГАЛУЗЬ — СФЕРА — ДІЛЯНКА — ЗОНА — ЦАРИНА

Область — адміністративно-територіальна одиниця; частина території; у математиці — обмежена частина простору, що характеризується певними рисами чи особливостями. **Галузь** — певна ділянка, сфера науки, виробництва, господарства. **Сфера** — область фізичного або духовного життя. **Ділянка** — частина землі, поверхні чого-небудь; частина організму, тіла. **Зона** — певний простір, райони, що характеризуються спільними рисами. **Царина** — сфера діяльності людини; синоніми — галузь, сфера.

ОБЛАСТЬ	Харківська область у селах області гірська область область значень область визначення функції
ГАЛУЗЬ	галузі сільського господарства <i>Ми обидва з вами вважалися добрими знавцями в цій галузі.</i> (П. Загребельний)
СФЕРА	сфера впливу сфера інтересів

ДІЛЯНКА	біль у ділянці серця земельна ділянка
ЗОНА	Чорнобильська зона зона вільної торгівлі офшорна зона природні зони
ЦАРИНА	дослідження у царині (сфері, галузі) історії

ОБУМОВЛЮВАТИ — ЗУМОВЛЮВАТИ

Обумовлювати (рос. обусловливать) — ставити в залежність від певних умов; заздалегідь установлювати, зазначати. **Зумовлювати** (рос. обусловливать) — ставати причиною чогось.

ОБУМОВЛЮВАТИ	обумовлено в угоді сторони обумовлюють усе заздалегідь
ЗУМОВЛЮВАТИ	зумовлювати руйнування гірської породи

ОДЕРЖУВАТИ — ОТРИМУВАТИ — ДІСТАВАТИ — ЗДОБУВАТИ

В українській мові російське слово «получать» перекладається різними словами, які дещо схожі значенням, проте кожне з них має власний відтінок у контексті та в усталених сполуках. **Одержувати (отримувати)** — приймати, брати те, що дається, передається чи надсилається; приймати для виконання. **Діставати** — відшукувати щось, долаючи труднощі; одержувати назву, прізвисько; отримувати якесь покарання чи взагалі щось негативне (про хворобу, прикросці тощо). **Здобувати** — із зусиллями одержувати щось; завойовувати що-небудь; наполегливо досягати чогось у навчанні, у впертій боротьбі тощо.

ОДЕРЖУВАТИ ОТРИМУВАТИ	одержувати (отримувати) високий урожай одержати (отримати) атестат про середню освіту одержувати (отримувати) гроші
ДІСТАВАТИ	діставати рідкісну книгу дістати двійку з математики місто дістало назву на честь... дістати запалення легенів дістати по шиї діставати догану

	дістати відмову дістати по заслугі
ЗДОБУВАТИ	здобувати освіту здобув учений ступінь здобути перемогу

Увага! Часто слово «одержувати» замінюють на «отримувати», мотивуючи це тим, що перше походить від розмовного дієслова «держати», яке багато хто вважає русизмом. Проте ці слова є синонімами, що зафіксовано у словниках.

ОДИН — САМ

Один — назва числа 1, його цифрового позначення; якийсь; якийсь із кількох. **Сам** — означає особу чи предмет, що виконує щось особисто, існує окремо, ізольовано від інших; самотня людина.

ОДИН	один плюс два один одного <i>Один цар воює другого. (У. Самчук)</i>
САМ	залишився сам зроблю сам зустрітися сам на сам <i>М і г у е л е с. Я сам оцими руками порву полотно, як сеньйор Корній продасть його вам. (В. Винниченко)</i>

ОДІЯЛО — КОВДРА

Одіяло — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Ковдра** (рос. одеяло) — тепле покривало, яким укриваються в постелі.

ОДІЯЛО	В українській мові не вживається
КОВДРА	укритися ковдрою снігова ковдра <i>Потім зітхнув, ліг на ліжко поверх ковдри і заснув глибоким сном. (І. Багрянний)</i>

ОДОБРИТИ — СХВАЛИТИ

Одобрити — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Схвалити** (рос. одобрить) — визнати правильними чий-небудь учинки, рішення, дати позитивну оцінку чомусь, похвалити щось.

ОДОБРИТИ	В українській мові не вживається
СХВАЛИТИ	схвалити дії схвалити рішення педради <i>Рада козацька, оглянувши пробу комишеву, схвалила: воздвигнем!</i> (О. Гончар)

ОПАНУВАТИ — ОВОЛОДІТИ

Опанувати (рос. овладеть) — ґрунтовно засвоїти щось; навчитися чогось. **Оволодіти** (рос. овладеть) — часто вживається як синонім до «опанувати» (у цьому разі слова відрізняються керуванням. *Докладніше про керування див. відповідний розділ*); захопити чи завоювати щось; також уживається як безособове дієслово у значенні «огорнути когось, опосісти, захопити».

ОПАНУВАТИ	опанувала французьку мову (оволоділа французькою мовою) опанувати комп'ютер (оволодіти комп'ютером)
ОВОЛОДІТИ	оволодів її увагою оволодіти фортецю оволоділа думка

ОРДЕР — ОРДЕН

Ордер — письмове розпорядження; документ на одержання або видавання чого-небудь. **Орден** — почесна відзнака, нагорода за військові, трудові та інші заслуги; чернеча або лицарська громада з певним статутом; назва деяких таємних товариств.

ОРДЕР	видатковий ордер ордер на квартиру
ОРДЕН	орден Дружби народів орден «Мати-героїня» орден тамплієрів Лівонський орден

ОСЕЛ — ВІСЛЮК

У значеннях «в'ючна тварина; нерозумна вперта людина» в українській мові вживються обидва іменники — **віслюк** і **осел**.

ОСЕЛ	<i>На той раз суддями були якісь два Осли, одна нікчемна Шкапа та два стареньких Цана.</i> (Л. Глібов)
------	---

ВІСЛЮК	<i>Віслюк тюпачив, звівивши велику голову, і довжелезний караван слухняно плентався слідом за ним. (П. Загребельний)</i>
--------	--

ОСНОВАНИЙ — ЗАСНОВАНИЙ

Оснований (рос. основанный) — який на чомусь ґрунтується, базується, має основу. **Заснований** (рос. основанный) — створений, організований (*дієприкм. від заснувати*).

ОСНОВАНИЙ	оснований на досвіді багатьох поколінь оснований на монографії професора
ЗАСНОВАНИЙ	заснований у ХІХ столітті засноване товариство

Увага! Ці слова часто плутають, вважаючи «оснований» русизмом і замінюючи на «заснований». Однак якщо потрібна заміна, то синонімами до «оснований» є такі слова: «опертий», «який ґрунтується», «який базується», «який має за основу».

ОСОБИСТИЙ — ОСОБОВИЙ — ПРИВАТНИЙ

Особистий (рос. личный) — який належить окремій особі; призначений для індивідуального користування; який стосується певної особи, належить їй. **Особовий** (рос. личный) — який стосується окремої особи (уживається в декількох статках сполуках). **Приватний** (рос. частный) — який належить окремій особі; не державний; не суспільний; пов'язаний з індивідуальним господарюванням; не діловий; не офіційний.

ОСОБИСТИЙ	особисте авто узяти під особистий контроль особисте життя особистий підпис
ОСОБОВИЙ	особова справа особове посвідчення особовий склад особовий займенник
ПРИВАТНИЙ	приватна власність приватна особа приватне підприємство приватна розмова приватний лист

ПАЛИВО — ПАЛЬНЕ

Паливо (рос. топливо) — горюча речовина (дрова, газ, вугілля тощо), яка використовується з метою добування тепла. **Пальне** (рос. горючее) — паливо для двигунів, моторів тощо.

ПАЛИВО	назбирати в лісі палива
ПАЛЬНЕ	цистерна з пальним двигун працює на дизельному пальному заправити бак пальним

ПАМ'ЯТНИК — ПАМ'ЯТКА

Пам'ятник (рос. памятник) — скульптурна споруда в пам'ять або на честь кого-, чого-небудь; споруда на могилі, надгробок. **Пам'ятка** (рос. памятник) — предмет матеріальної культури минулого; твір давньої писемності.

ПАМ'ЯТНИК	пам'ятник Невідомому солдатів намогильний пам'ятник
ПАМ'ЯТКА	архітектурна пам'ятка пам'ятка давньоруського іконопису історико-культурна пам'ятка пам'ятка природи

ПАНУЮЧИЙ — ПАНІВНИЙ

Пануючий — в українській мові не вживається. **Панівний** (рос. господствующий, преобладающий) — який переважає, має владу; найпоширеніший.

ПАНУЮЧИЙ	В українській мові не вживається
ПАНІВНИЙ	панівна політична сила панівний клас панівна релігія

ПАРА — КІЛЬКА

Пара — два однорідні предмети; два (дві, двоє); уживається тоді, коли йдеться лише про два предмети (двох людей, тварин і т. ін.). Російське слово «пара» у значенні «декілька предметів, людей, тварин і т. ін.» українською мовою перекладається словом **кілька**.

ПАРА	пара рук (дві руки) пара шкарпеток (дві шкарпетки) пара яблук (два яблука)
КІЛЬКА	на кілька днів прийду за кілька хвилин <i>Крім стола, в кабінеті було кілька стільців.</i> (Г. Тютюнник)

ПАРЛАМЕНТЕР — ПАРЛАМЕНТАРІЙ

Парламентер (рос. парламентёр) — особа, уповноважена однією з воюючих сторін на перемовини з ворогом. **Парламентарій** (рос. парламентарий) — член парламенту.

ПАРЛАМЕНТЕР	послати парламентера на перемовини
ПАРЛАМЕНТАРІЙ	зустріч парламентаріїв різних країн

ПАС — ПОЯС

На позначення «вузької довгої смуги чого-небудь (ремінь, шнур тощо) для підперезування одягу або у техніці» використовуються обидва іменники: і **пояс**, і **пас**. У значеннях «стан, талія; кліматична зона, частина поверхні земної кулі між двома меридіанами або паралелями; територія за певною ознакою (погодною, кліматичною, економічною тощо)» — лише **пояс**.

ПАС	<i>Він почув гордість, самоповагу, наче не паннич Льольо, а сам він оживить мертві стіни сахарні, пустить в рух колеса, паси машини і людську силу.</i> (М. Коцюбинський)
ПОЯС	носити на поясі годинний пояс жаркий пояс рятувальний пояс уклонитися до пояса портрет до пояса

ПЕРЕВОДИТИ — ПЕРЕКЛАДАТИ — ПЕРЕКАЗУВАТИ

Переводити — у значеннях «передавати засобами іншої мови», «пересилати гроші» в українській мові не вживається, є русизмом. **Перекладати** (рос. переводить) — передавати слово, текст, усне мовлення засобами іншої мови. **Переказувати**

(*рос.* переводить) — передавати своїми словами почуте або прочитане; пересилати гроші.

ПЕРЕВОДИТИ	В українській мові у значеннях «здійснювати переклад тексту», «пересилати гроші» не вживається
ПЕРЕКЛАДАТИ	перекладати англійською з української
ПЕРЕКАЗУВАТИ	переказувати зміст твору переказати гроші

ПЕРЕПИСКА — ЛИСТУВАННЯ — ПЕРЕПИСУВАННЯ

Переписка — це слово є русизмом, калькою від *рос.* «переписка», в українській мові не вживається. **Листування** (*рос.* переписка) — обмін листами з метою спілкування. **Переписування** (*рос.* переписка) — іменник від дієслів «переписувати / переписати», означає дію, процес; рідко вживається для позначенні спілкування засобами електронного та мобільного зв'язку.

ПЕРЕПИСКА	В українській мові не вживається
ЛИСТУВАННЯ	ділове листування (поштою) листування з читачами на сторінках газети
ПЕРЕПИСУВАННЯ	переписування за допомогою SMS

ПЕРЕЧИСЛИТИ — ПЕРЕРАХУВАТИ і ПЕРЕЛІЧИТИ

Перечислити — це слово в українській мові у значенні «порахувати» не вживається. **Перерахувати** (*рос.* пересчитать, перечислить) і **перелічити** — порахувати всіх або все, назвати одне за одним, по черзі; порахувати повторно всіх.

ПЕРЕЧИСЛИТИ	В українській мові у значенні «порахувати» не вживається
ПЕРЕРАХУВАТИ і ПЕРЕЛІЧИТИ	перерахувати (перелічити) присутніх перерахувати (перелічити) поставлені завдання

ПЕРИФЕРІЙНИЙ — ПЕРИФЕРИЧНИЙ

Периферійний — який перебуває на периферії; віддалений від центру; відсталий. **Периферичний** — який стосується віддаленої частини організму.

ПЕРИФЕРІЙНИЙ	периферійна виставка периферійний район периферійний пристрій
ПЕРИФЕРИЧНИЙ	периферична нервова система периферичний тиск

ПЕРУКАРНЯ — ПАРИКМАХЕРСЬКА

Перукарня — спеціально обладнане приміщення, де підстригають, фарбують волосся тощо. **Парикмахерська** — це слово є русизмом, в українській мові не вживається.

ПЕРУКАРНЯ	жіноча перукарня робити зачіску в перукарні підстригтися в перукарні
ПАРИКМАХЕРСЬКА	В українській мові не вживається

ПЕРЧАТКИ — РУКАВИЧКИ — РУКАВИЦІ

Перчатки — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Рукавички** (рос. перчатки) — виріб із тонкої тканини, шкіри, бавовняних ниток із відділеннями для всіх пальців, який надівають на кисть руки. **Рукавиці** (рос. варежки, рукавицы) — виріб із цупкої теплої тканини, шкіри, вовняних ниток з відділенням для великого пальця, який надівають на кисть руки у холод або для роботи.

ПЕРЧАТКИ	В українській мові не вживається
РУКАВИЧКИ	кинути рукавичку (виклик) шкіряні рукавички
РУКАВИЦІ	дитячі рукавиці брзентові рукавиці

ПЕЧАТАТИ — ДРУКУВАТИ

Печатати — це слово в українській мові у значенні «випускати друком» не вживається; натомість уживається як архаїзм у значенні: «ставити відбиток, печатку на чомусь». **Друкувати** (рос. печатать) — випускати друком, відтворювати тексти чи графічні зображення на друкарських пристроях; публікувати; видавати; розмішувати в газетах чи журналах.

ПЕЧАТАТИ	У значенні «друкувати» в українській мові не вживається
----------	---

ПЕЧАТАТИ	<i>Певен, що й на цій фортеці топтали пилуку та печатали сніг його легкі римські сандалії.</i> (О. Гончар)
ДРУКУВАТИ	друкувати газету друкувати на принтері друкувати статті вміти друкувати на друкарській машинці друкувати на фотопапері

ПИСЕМНИЙ – ПИСЬМОВИЙ

Писемний (рос. письменный) — яий стосується писемності, писаних історичних джерел, пам'яток; книжний (про мову).

Письмовий (рос. письменный) — який стосується письма; який виконується на письмі.

ПИСЕМНИЙ	писемні пам'ятки писемна мова
ПИСЬМОВИЙ	письмова робота письмове приладдя письмовий залік письмова (рідше писана) відповідь

ПИСЬМ'ЕННИЙ – ГРАМОТНИЙ

Письм'єнний (рос. грамотный) — який уміє читати, писати.

Грамотний (рос. грамотный) — який уміє писати грамотно, без помилок; який не містить граматичних і стилістичних помилок.

ПИСЬМ'ЕННИЙ	письм'єнна людина
ГРАМОТНИЙ	грамотний учень грамотний лист

ПИСЬМО – ЛИСТ

Слово **письмо** у значенні «повідомлення», «поштова кореспонденція» є русизмом і в українській мові не вживається. У значенні «писаний текст, призначений для повідомлення про що-небудь, для спілкування з кимось на відстані», «поштова кореспонденція» російське слово «письмо» перекладається лише як **лист**.

ПИСЬМО	В українській мові у значенні «повідомлення», «поштова кореспонденція» не вживається
--------	--

ЛИСТ	отримати листа рекомендований лист електронний лист відповісти на листа лист у конверті діловий лист офіційний лист <i>Вдома ввечером на самоті я ще раз прочитав листа.</i> (О. Кобилянська)
------	--

ПІВДЕННИЙ – ПОЛУДЕННИЙ

Південний (рос. южный) — прикметник до «південь»; розташований на півдні; який стосується півдня. **Полуденний** (рос. полуденный) — прикметник до «полудень», який стосується дванадцятої години дня.

ПІВДЕННИЙ	Південний полюс південні країни
ПОЛУДЕННИЙ	полуденна спека полуденна година

ПІВТОРА — ПІВТОРИ

Правильне написання числівників **півтора** і **півтори** залежить від того, з яким іменником вони поєднані. Якщо з іменником чоловічого та середнього роду, вживається слово «півтора», з іменником жіночого роду — «півтори».

ПІВТОРА	півтора вікна півтора тижня півтора місяця півтора року
ПІВТОРИ	півтори чашки півтори зарплати

ПІДНІМАТИ — ПОРУШУВАТИ

Піднімати (рос. поднимать) — в українській мові зі словами «питання», «проблема» у сталих виразах не вживається; має інше значення: «підбирати з підлоги, землі тощо; витягати із заглибини, дна; переміщати знизу вгору; підвищувати рівень чогось; поліпшувати стан» та ін.; уживається в низці сталих виразів. У стійких словосполучах зі словами «питання», «проблема» правильно вживати дієслово **порувати**.

ПІДНІМАТИ	В українській мові зі словами «питання», «проблема» у сталих виразах не вживається піднімати келих піднімати авторитет піднімати настроїв піднімати повстання
ПОРУШУВАТИ	порушувати питання порушувати проблему порушувати клопотання <i>Так тоді й не зібралися написати, забулося ніби, а тепер ось Шпачиха знову порушує питання.</i> (О. Гончар)

ПІДНОС — ТАЦЯ

Піднос — в українській мові не вживається, є калькою з російської. Правильним українським відповідником російського «поднос» на позначення плаского посуду для перенесення страв є слово **таця**.

ПІДНОС	В українській мові не вживається
ТАЦЯ	келихи на золотій таці таця зі стравами принести на таці офіціант із тацею

ПІДПИСКА — ПЕРЕДПЛАТА

Підписка (рос. подписка) — письмове зобов'язання або підтвердження чогось. **Передплата** (рос. подписка) — складання угоди про одержання друкованого видання поштою з попередньою оплатою.

ПІДПИСКА	підписка про невіїзд зобов'язати підпискою
ПЕРЕДПЛАТА	передплата на газети та журнали оформити передплату

ПІДСНІЖНИК — ПРОЛІСОК

Пролісок (рос. пролеска) — трав'яниста рослина родини Лілійні з блакитними, синіми, рідше фіолетовими квітками, що цвітуть рано навесні. **Підсніжник** (рос. подснежник) — рання весняна квітка білого кольору, схожа на пролісок.

ПІДСНІЖНИК	білі підсніжники
------------	-------------------------

ПРОЛІСОК	синіють проліски сині, як проліски , очі <i>О, принесіть мені пролісок з лісу, ніжний і чистий, як неба блакить...</i> (Нар. тв.)
----------	---

ПОВЕРХНЕВИЙ — ПОВЕРХОВИЙ

Поверхневий (рос. поверхностный) — прикметник до «поверхня»; який стосується поверхні; який відбувається на поверхні. У переносному значенні вживається слово **поверховий** (рос. поверхностный) — неглибокий, побіжний.

ПОВЕРХНЕВИЙ	поверхневий натяг води поверхнева сила поверхневий тиск поверхневий шар
ПОВЕРХОВИЙ	поверхові знання поверхова людина

ПОВОД — ПРИВІД

Повод — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Привід** (рос. повод) — підстава, причина яких-небудь дій, учинків.

ПОВОД	В українській мові не вживається
ПРИВІД	слухний привід давати привід

ПОГОЛІВНИЙ — ПОГОЛОВНИЙ

Поголівний — який враховує кожну окрему голову худоби; який обчислюють за кількістю голів. **Поголовний** — який не виключає нікого, поширюється на всіх, загальний.

ПОГОЛІВНИЙ	поголівна лічба худоби
ПОГОЛОВНИЙ	поголовна перевірка поголовний перепис населення поголовна мобілізація

ПОГОНЯ — ГОНИТВА

Погоня (рос. погоня) — переслідування втікача з метою його спіймати; людина або група людей, які переслідують утікача. **Гонитва** (рос. погоня) — посилене прагнення до чого-небудь, переслідування якої-небудь мети.

ПОГОНЯ	погоня за злочинцем організувати погоно
ГОНИТВА	у гонитві за грошима гонитва за безсмертям

ПОДРАЗНЕННЯ — ДРАТУВАННЯ — РОЗДРАТУВАННЯ

Подразнення (рос. раздражение) — фізіологічний термін: реакція організму або якогось органа на дію подразника; запалення. **Дратування** (рос. раздражение) — почуття гострого невдоволення, злості; синонім — **роздратування**.

ПОДРАЗНЕННЯ	подразнення сітківки алергійне подразнення реакція на подразнення подразнення на шкірі
ДРАТУВАННЯ, РОЗДРАТУВАННЯ	сказати з роздратуванням (дратуванням) відчути роздратування (дратування)

ПОЖИВНИЙ — ЖИВИЛЬНИЙ

Поживний (рос. питательный) — призначений для харчування; який містить необхідні для організму речовини; корисний. **Живильний** (рос. питающий, питательный) — який використовується для підживлення рослин; який живить живі організми, забезпечує чим-небудь; необхідний для нормальної дії.

ПОЖИВНИЙ	поживна їжа поживні речовини
ЖИВИЛЬНИЙ	живильне середовище живильна артерія

ПОЗНАЙОМИТИСЯ — ОЗНАЙОМИТИСЯ

Познайомитися (рос. познакомиться) — завести з кимось знайомство. **Ознайомитися** (рос. ознакомиться) — одержати відомості, інформацію про когось або щось; здобути знання про щось.

ПОЗНАЙОМИТИСЯ	познайомитися з хлопцем познайомитися на вечірці — <i>Вибачте... Сідайте</i> , — сказала дівчина, коли вони познайомились . (О. Гончар)
---------------	---

ОЗНАЙОМИТИСЯ	ознайомитися зі змістом праці ознайомитися зі справою <i>Я цей час хотів використати в Москві, ознайомитися з літературним світом...</i> (В. Сосюра)
--------------	---

ПОКАЖЧИК — ПОКАЗНИК

Показчик (рос. указатель) — напис або який-небудь знак, що вказує на напрям руху, розташування чого-небудь; довідковий перелік. **Показник** (рос. указатель) — дані, які свідчать про кількість чого-небудь; характеристика властивостей виробу.

ПОКАЖЧИК	алфавітний показчик залізничний показчик предметний показчик
ПОКАЗНИК	показники успішності учнів високі показники показник якості агрохімічні показники показник степеня

ПОЛОВИЙ — СТАТЕВИЙ

Половий — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Статевий** (рос. половой) — який стосується чоловічої або жіночої статі, статевих органів.

ПОЛОВИЙ	В українській мові не вживається
СТАТЕВИЙ	статева зрілість статеві органи статевий потяг статеві зносини

ПОЛОЖЕННЯ — СТАН — СТАНОВИЩЕ

Положення (рос. положение) — місцезнаходження чогось, розташування у просторі; поза. **Стан** (рос. положение, состояние) — фізичне самопочуття або настрої; ситуація, зумовлена певними обставинами; місце у суспільстві. **Становище** (рос. положение) — обставини, умови, у яких хтось перебуває.

ПОЛОЖЕННЯ	географічне положення положення рук під час стрільби
-----------	---

СТАН	соціальний стан стан здоров'я стан невагомості моральний стан воєнний стан
СТАНОВИЩЕ	вийти зі скрутного становища міжнародне становище

ПОМАРАНЧ (ПОМАРАНЧА) — АПЕЛЬСИН

На позначення південного вічнозеленого цитрусового дерева і оранжево-червоного плоду цього дерева в українській мові рівнозначно живаються два слова — **помаранч (помаранча)** і **апелісин**.

ПОМАРАНЧ (ПОМАРАНЧА)	<i>На площах і широких вулицях поставлено височезні стовпи для гойдалок, обплетено їх гілками лаврів, олив, помаранчів...</i> (П. Загребельний)
АПЕЛЬСИН	виросувати апелісини варення з апелісинів

ПОНЕСТИ — ЗАЗНАТИ — ДІСТАТИ

Російське слово «понести» українською мовою перекладається різними дієсловами, залежно від тих слів, із якими воно поєднане в реченні. **Понести** (рос. понести) — узявши щось у руки, на плечі тощо, піти в певному напрямі; віднести. **Зазнати** (рос. испытать, изведать, пережить, понести) — пізнати на власному досвіді; пережити щось, зіштовхнутися з чимось. **Дістати** (рос. получить, понести) — у сталих словосполучах: відчувати на собі (фізично чи морально) дію чогось.

ПОНЕСТИ	поніс додому поніс мішок на плечах
ЗАЗНАТИ	зазнати тяжких втрат зазнати страждань зазнати горя <i>Скільки ти того горя зазнала — не злічити, не зміряти!</i> (М. Старицький)
ДІСТАТИ	дістати травму дістати поранення дістати кару

ПОПЕРЕДЖАТИ — ЗАСТЕРІГАТИ — ЗАПОБІГАТИ

Попереджати (рос. предупредить) — наперед повідомляти когось про щось; сповіщати. **Застерігати** (рос. предупредить, предостеречь) — заздалегідь попереджати кого-небудь про щось негативне, про якусь загрозу. **Запобігати** (рос. предотвращать, предупредить) — не допускати, заздалегідь відвертати щось неприємне, небажане.

ПОПЕРЕДЖАТИ	попереджати про запізнення попереджати про зустріч
ЗАСТЕРІГАТИ	застерігати від помилки
ЗАПОБІГАТИ	запобігати хворобі запобігати злочину запобігати дитячому травматизму

ПОСИЛАТИ — НАДСИЛАТИ

Посилати (рос. посылать, отправлять) — давати доручення, наказувати щось зробити, кудись сходити або поїхати по щось; відряджати кудись із якимсь завданням. **Надсилати** (рос. посылать, отправлять) — відправляти щось поштою чи електронними засобами, передавати через кур'єра.

ПОСИЛАТИ	посилати по хліб посилати по лікаря посилати до школи посилати на стажування посилати на навчання
НАДСИЛАТИ	надсилати поштою надсилати листа надсилати sms-повідомлення надсилати через Інтернет

ПОСЛІДНІЙ — ОСТАННІЙ

Останній — який закінчує собою ряд однорідних предметів, явищ, дій, після якого вже немає іншого подібного. Слово **последній** є русизмом, в українській мові не вживається.

ПОСЛІДНІЙ	В українській мові не вживається
ОСТАННІЙ	остання спроба останній розділ книжки до останньої краплі крові

ПОСЬОЛОК — СЕЛИЩЕ

У значенні «населений пункт у сільській місцевості» в українській мові вживається іменник **селище**, а слово **посьолок** є русизмом.

ПОСЬОЛОК	В українській мові не вживається
СЕЛИЩЕ	селище міського типу рибальське селище робітниче селище

ПОТОМОК — НАЩАДОК

У значенні «людина стосовно своїх предків» в українській мові рівнозначно вживаються два іменники — **потомок** і **нащадок** (рос. потомок).

ПОТОМОК	<i>Просто біля їхніх вікон на Дніпрі стоїть човнів, доглядає їх дідусь цієї маленької Тані, живий потомок запорожця.</i> (О. Гончар)
НАЩАДОК	прямий нащадок нащадок давнього роду <i>Я написав поему «Махно», за яку стільки випив горя, що й нащадкам стане.</i> (В. Сосюра)

ПОТРАПИТИ — ПОПАСТИ — ПОЦІЛИТИ — ВЛУЧИТИ

Російське слово «попадать / попасть» українською перекладається різними словами залежно від лексичного значення (або його відтінку). **Потрапити** — опинитися десь, вийти кудись (про шлях), проникнути кудись. **Попасти** — просовуючи щось, устромляючи, потрапити кудись; опинитися десь; увійти кудись; у художньому та розмовному стилях уживається як синонім до «потрапити», «поцілити» і «влучити». **Поцілити, влучити** — кидаючи щось чи спрямовуючи, досягнути цілі.

ПОТРАПИТИ	потрапити в полон потрапити на дорогу потрапити (попасти) в капкан
ПОПАСТИ	попасти в тон — <i>Бомбив, та не попав, — кинув один з місцевих ополченців.</i> (О. Гончар)

	<i>Ішла по великій вулиці й раптом попала на ринок. (М. Хвильовий)</i>
ПОЦІЛИТИ, ВЛУЧИТИ	поцілити (влучити) з трьох кроків влучити в ціль

ПОШИРЮВАТИ — РОЗПОВСЮДЖУВАТИ

Поширювати (рос. распространять) — робити відомим для багатьох (про чутки, інформацію тощо); розширювати сферу впливу, дії; виділяти щось (про запах). **Розповсюджувати** (рос. распространять) — продавати, роздавати багатьом; розносити в різні боки, на велику відстань.

ПОШИРЮВАТИ	поширювати чутки поширювати вплив поширювати указ на всіх мешканців поширювати запах
РОЗПОВСЮДЖУВАТИ	розповсюджувати газети, журнали розповсюджувати листівки насіння розповсюджується вітром

ПОШКОДИТИ — ЗАШКОДИТИ

Пошкодити — вивести що-небудь із ладу, зіпсувати, зруйнувати. **Зашкодити** — завдати шкоди кому-небудь, чому-небудь.

ПОШКОДИТИ	<i>Там же, в Павії, напали на нього забіяцькі італійці, рятуючись, він вистрибнув з вікна палацу і пошкодив ногу. (П. Загребельний)</i>
ЗАШКОДИТИ	<i>Тепер він боявся дихати, аби не зашкодити доньці. (В. Дрозд)</i>

ПРЕДСТАВЛЯТИ — УЯВЛЯТИ — ЯВЛЯТИ — РЕПРЕЗЕНТУВАТИ

Російське слово «представлять / представить» українською перекладається різними словами залежно від лексичного значення (або його відтінку). **Представляти** (рос. представлять) — бути представником когось чи чогось, виступати від чийогось імені; діяти за чийось дорученням; похідні слова: *представник, представництво*. **Уявляти** (рос. представлять, воображать) — створювати у думках якийсь образ, картину чи дію. **Репрезентувати** — синонім до «представляти», уживається як книжне слово. **Являти** (рос. представлять собой) — дієслово, що вживається як зв'язка у складеному присудку; бути.

ПРЕДСТАВЛЯТИ	представляти країну на форумі представляти на державному рівні
УЯВЛЯТИ	уявляти себе на острові уявляти собі <i>Уявляю, як зрадіє твій господар, уздрівши спросоння свого давнього знайомого!</i> (В. Малик)
ЯВЛЯТИ	<i>...Борода в нього являла взірець дбайливості й догляду.</i> (П. Загребельний)
РЕПРЕЗЕНТУВАТИ	репрезентувати на виставці <i>Народ виділяє з-серед себе здібніших людей, які репрезентують його іншим народам, світові.</i> (Р. Іваничук)

ПРИВЛАСНЮВАТИ — ПРИСВОЮВАТИ — НАДАВАТИ

Привласнювати — робити що-небудь своєю власністю; синонім — **присвоювати**. У значенні «присваивать звання» в українській мові вживається слово **надавати**.

ПРИВЛАСНЮВАТИ (ПРИСВОЮВАТИ)	привласнити (присвоїти) знахідку привласнити (присвоїти) чужу ідею привласнити (присвоїти) державні гроші
НАДАВАТИ	надати звання полковника надати наукове звання університету надали ім'я видатного вченого

ПРИВОДИТИ — ПРИЗВОДИТИ — НАВОДИТИ

Приводити (рос. приводить) — ведучи, доправляти когось або щось куди-небудь; рідше вживається у значенні «ставати причиною чогось» (переважно коли йдеться про позитивні наслідки). У значенні «цитувати чийсь слова», «ілюструвати прикладами» в українській мові не вживається. **Призводити** (рос. приводить) — спричинювати щось, бути причиною чогось (здебільшого про негативні наслідки). **Наводити** (рос. приводить) — подавати приклади, цитувати чийсь слова.

ПРИВОДИТИ	привести до школи заходи привели до встановлення мирних відносин
ПРИЗВОДИТИ	привести до (спричинити) вимерзання посівів привести до негативних наслідків

	<i>Дискутувати з наглядачем в таких випадках не рекомендується, бо то може призвести до дуже тяжких наслідків. (І. Багряний)</i>
НАВОДИТИ	наводити приклади навести цитату

ПРИЗИВ — ПРИЗОВ — ЗАКЛИК

Призив — це слово є русизмом (*від рос.* призывать), в українській мові не вживається. **Призов** (*рос.* призыв) — набір на військову службу. **Заклик** (*рос.* призыв) — звертання з вимогою до дії.

ПРИЗИВ	В українській мові не вживається
ПРИЗОВ	призов на військову службу
ЗАКЛИК	заклик до війни заклик до єднання на перший заклик на заклик (поклик) серця

ПРИЗНАННЯ — ЗІЗНАННЯ — ОСВІДЧЕННЯ

Признання (*від* признатися) — це слово в українській мові вживається переважно в розмовному та художньому стилях. **Зізнання** (*рос.* признание) — повідомлення, свідчення про себе, про когось або щось під час розслідування, суду тощо. **Освідчення** (*рос.* признание) — зізнання в коханні.

ПРИЗНАННЯ	<i>Певно, Федір її (Христю) признав, бо так прямо випалив перед нею своє признання. (Панас Мирний)</i>
ЗІЗНАННЯ	зізнання в суді
ОСВІДЧЕННЯ	освідчення в коханні

ПРИЙМАТИ — УХВАЛЮВАТИ

Приймати (*рос.* принимать) — брати щось від когось; виконувати певну лікувальну, діагностичну та ін. процедуру; вітати приїжджих. **Ухвалювати** (*рос.* принимать, постановлять) — вирішувати щось колективно, зборами; схвалювати.

ПРИЙМАТИ	приймати подарунки приймати документи на розгляд
----------	---

ПРИЙМАТИ	приймати гостей приймати замовлення приймати роботу приймати хворих приймати пологи
УХВАЛЮВАТИ	ухвалювати резолюцію ухвалювати закон ухвалювати постанову

Увага! Російський вислів «принимать / принять, выносить / вынести решение» українською правильно перекладати словами «ухвалювати / ухвалити», «постановляти / постановити», «вирішувати / вирішити».

ПРИЙОМНИЙ — ПРИЙМАЛЬНИЙ

Прийомний (рос. приёмный) — усиновлений ким-небудь або той, хто когось усиновив. **Приймальний** (рос. приёмный) — призначений для приймання чого-, кого-небудь.

ПРИЙОМНИЙ	прийомний син прийомні батьки
ПРИЙМАЛЬНИЙ	приймальна комісія приймальний день

ПРИЙТИ — НАСТАТИ — НАДІЙТИ

Прийти (рос. прийти) — прибути кудись; відвідати когось чи щось; у значенні «настати» вживається переважно в художньому та розмовному стилях. **Настати** (рос. наступить, прийти) — початися (про час, пору, певне явище, подію і т. ін.). **Надійти** (рос. наступить, поступить, прийти) — прийти на місце призначення (про інформацію, листи тощо); поширитися; у значеннях «прибути кудись, прийти, підійти», «настати в часі» вживається переважно в художньому та розмовному стилях.

ПРИЙТИ	прийти додому прийти вчасно У значенні «настати» вживається переважно в художньому та розмовному стилях <i>Весна прийшла так якимось несподівано!</i> (Л. Костенко)
--------	--

НАСТАТИ	настав час настала пора настав день <i>Настане день — з берези сльози ллються і вітрик по траві тихенько шелестить.</i> (Л. Глібов)
НАДІЙТИ	надійшов лист надійшла інформація надійшла пропозиція надійшла чутка надійти у продаж <i>Надійшов Івоніка з батогом. (О. Кобилянська)</i> <i>Вже й полудне минуло, надійшла третя година. (І. Франко)</i>

ПРИКАЗУВАТИ — НАКАЗУВАТИ

Приказувати (рос. приговаривать) — примовляти, повторювати якісь слова, супроводжуючи певну дію; в українській мові у значенні «відавати наказ» не вживається. **Наказувати** (рос. приказывать) — відавати розпорядження чи наказ.

ПРИКАЗУВАТИ	В українській мові у значенні «наказувати» не вживається <i>...Підпивши, вибиває ногами, наче колодами, ще й приказує: «Го-то-то, го-то-то!»</i> (М. Стельмах)
НАКАЗУВАТИ	наказую підійти наказує зробити наказувати командним тоном

ПРИМІНИТИ — ЗАСТОСУВАТИ

Примінити — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Застосувати** (рос. применить) — використати що-небудь, запровадити в ужиток, ужити що-небудь.

ПРИМІНИТИ	В українській мові не вживається
ЗАСТОСУВАТИ	застосувати новітні технології застосувати на практиці застосувати грубу силу

ПРИМІРНИК — ЕКЗЕМПЛЯР

Примірник (рос. экземпляр) — одиничний предмет друкованого видання або рукопису; синонім — екземпляр. **Екземпляр**

(рос. екземпляр) — окремий предмет із ряду подібних; тварина або рослина як окремий представник якого-небудь виду.

ПРИМІРНИК	авторський примірник (рідше екземпляр) сигнальний примірник (рідше екземпляр) Книга вийшла накладом 1000 примірників (рідше екземплярів)
ЕКЗЕМПЛЯР	рідкісний екземпляр флори цікавий екземпляр

Увага! Останнім часом у значенні «одиничний предмет друкованого видання» здебільшого вживається іменник «примірник».

ПРИНОСИТИ — ДАВАТИ — ЗАВДАВАТИ

Приносити (рос. приносить) — несучи, доправляти; давати; підносити; у значенні «завдавати чогось неприємного» в українській мові не вживається. Російське слово «приносить» у різних сталих виразах українською може перекладатися по-різному, зокрема дієсловами «давати» і «завдавати». **Давати** — приносити як результат чогось, приносити щось приємне. **Завдавати** — спричиняти, додавати чогось неприємного.

ПРИНОСИТИ	приносити гроші приносити в руках весна приносить пробудження приносити в жертву приносити дар У значенні «завдавати чогось неприємного» в українській мові не вживається
ДАВАТИ	давати задоволення давати плід
ЗАВДАВАТИ	завдавати прикрощів завдавати турбот завдавати клопоту завдавати шкоди

ПРИРОДНИЙ — ПРИРОДНИЧИЙ

Природний (рос. природный) — створений природою, а не людиною; зумовлений законами природи. **Природничий** (рос. естественный) — природознавчий; пов'язаний із вивченням природи.

ПРИРОДНИЙ	природні зони природний газ природні заповідники природні умови природний радіаційний фон
ПРИРОДНИЧИЙ	природничі науки природничий відділ інституту

ПРИСТУП — НАПАД

Пристап (рос. приступ) — уживається переважно на позначення атаки, штурму; рідше вживається у значенні **напад** (рос. приступ) — момент загострення, посилення чогось; раптовий хворобливий стан.

ПРИСТУП	брати фортецю приступом іти на приступ
НАПАД	напад кашлю напад гніву серцевий напад

ПРИЧИННИЙ — ПРИЧИНОВИЙ

Причинний (рос. помешанный) — божевільний, який має психічний розлад. **Причиновий** (рос. причинный) — який указує на причину, має значення причини.

ПРИЧИННИЙ	ходить, мов причинна
ПРИЧИНОВИЙ	причиновий сполучник причинові зв'язки у безсполучниковому реченні

ПРОЗОВИЙ — ПРОЗАЇЧНИЙ

Прозовий (рос. прозаический) — написаний прозою (без ритму, не віршований). **Прозаїчний** (рос. прозаический, прозаичный) — позбавлений поетичності; одноманітний, буденний, звичайний, дріб'язковий.

ПРОЗОВИЙ	прозовий твір прозова збірка
ПРОЗАЇЧНИЙ	прозаїчне життя прозаїчні стосунки

ПРОПУСК — ПЕРЕПУСТКА

Пропуск (рос. пропуск) — відсутність чогось унаслідок пропускання, незаповнене місце в тексті, таблиці тощо. В українській мові у значенні «посвідчення особи» не вживається.

Перепустка (рос. пропуск) — посвідчення, документ, що дає право входити кудись.

ПРОПУСК	В українській мові у значенні «посвідчення особи» не вживається
ПЕРЕПУСТКА	перепустка до інституту перепустка на завод показати перепустку

ПРОТИРІЧИТИ — СУПЕРЕЧИТИ

Протирічити — це слово є русизмом (*від рос.* противоречить), в українській мові не вживається. Правильним перекладом російського «противоречить» є дієслово **суперечити**.

ПРОТИРІЧИТИ	В українській мові не вживається
СУПЕРЕЧИТИ	суперечить закону суперечити самому собі суперечити правилам

ПРОТИРІЧЧЯ — СУПЕРЕЧНОСТІ

Протиріччя — це слово є русизмом (*від рос.* противоречия), в українській мові не вживається. Правильний переклад російського «противоречия» — іменник **суперечності**.

ПРОТИРІЧЧЯ	В українській мові не вживається
СУПЕРЕЧНОСТІ	суперечності в поглядах внутрішні суперечності класові суперечності

ПРОТЯГОМ — НА ПРОТЯЗІ — УПРОДОВЖ

На протязі — у значенні «тривання якоїсь дії» в українській мові не вживається; означає *рос.* «на сквозняке», «на протяжении» (про відстань). **Протягом** — позначає час існування когось, чогось, тривання якоїсь дії, процесу; уживається для позначення певної події (тривалої у часі), одночасно з якою щось відбувається; синонім — **упродовж**.

НА ПРОТЯЗІ	В українській мові у значенні «упродовж певного часу» не вживається
ПРОТЯГОМ і УПРОДОВЖ	протягом (упродовж) війни протягом (упродовж) певного часу

Професійний — професіональний

Професійний (рос. профессиональный) — який стосується професії, пов'язаний із нею. **Професіональний** (рос. профессиональный) — який стосується професіонала у своїй справі; зроблений професіоналом.

ПРОФЕСІЙНИЙ	професійно -технічне училище професійне захворювання
ПРОФЕСІОНАЛЬНИЙ	професіональна робота професіональне виконання

ПРО́ШУ — ПРОШУ́

ПРО́ШУ — закликаю, запрошую. **ПРОШУ́** — звертаюся з проханням; благаю, клопочу, вмовляю.

ПРО́ШУ	про́шу до хати — Дякую! — Про́шу! про́шу до столу — Про́шу до кімнати. Тут пекельний холод, наколи в пеклі може холод бути... (У. Самчук)
ПРОШУ́	— Я не домагаюся панської ласки, — од- казав сіряк, — а я прошу́ робити по закону. (Панас Мирний)

ПРОЯВЛЯТИ — ВИЯВЛЯТИ

Проявляти (рос. проявлять) — робити видимим зображення сфотографованого предмета; робити помітними, виказувати свої якості, властивості, почуття тощо, синонім — **виявляти**.

ПРОЯВЛЯТИ	проявляти плівку
ВИЯВЛЯТИ, ПРОЯВЛЯТИ	виявляти (проявляти) себе виявляти (проявляти) свої здібності виявляти (проявляти) кмітливість виявляти (проявляти) ініціативу <i>Це найкращий спосіб проявити силу своєї волі.</i> (М. Хвильовий)

ПУСТЕЛЯ — ПУСТИНЯ

Пустеля (рос. пустыня) — великий простір, бідний на рослинність, зі спекотним кліматом; синонім — **пустиня** (як географічне поняття зазвичай уживається слово «пустеля»).

Пустиня (рос. пустыня) — те саме, що «пустеля»; а також безлюдне, незаселене місце; пустир.

ПУСТЕЛЯ	пустеля Сахара у пустелі посушливий клімат скорпіони — мешканці пустелі
ПУСТИНЯ	<i>Колись пуста-хата — тепер будинок, пустиня-город — грядка серед квіток...</i> (Панас Мирний)

ПУТАТИ — ПЛУТАТИ

Путати (рос. путать) — зв'язувати, стягуючи путами (мотузкою), ноги тварин; триножити; спутувати. **Плутати** (рос. путать, запутывать) — переплітати щось безладно; сплутувати; робити безладною і заплутаною якусь справу; помилятися і збиватися в повідомленні чогось.

ПУТАТИ	путати корову <i>...Мокій зліз із коня, попустив задню по- пругу й пустив його, не путаючи, самопаш.</i> (Ю. Мушкетик)
ПЛУТАТИ	плутати слова плутати волосся плутати факти <i>На слідстві він брехав, на чім світ стоїть, мінав показання, плутав, викручувався.</i> (Г. Тютюнник)

**РАКУШКА — РАКОВИНА — ЧЕРЕПАШКА —
МУШЛЯ — ЧЕРЕПАХА — СКОЙКА**

Ракушка — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Раковина** (рос. раковина) — частина зовнішнього вуха у людини і ссавців; керамічна або металева посудина під водопровідним краном. **Черепашка** — загальноживана назва слимаків, молюсків і т. ін. із твердим захисним покриттям у вигляді стулок або витої коробочки; а також саме це покриття; синонім — **мушля**. **Черепиха** — покритий роговим або шкірястим панциром плазун, який повільно руха-

ється. **Скойка** — двостулковий молюск, черепашка якого вкрита перламутром, що використовується для виготовлення прикрас.

РАКУШКА	В українській мові не вживається
РАКОВИНА	вухна раківина раківина умивальника
ЧЕРЕПАШКА, МУШЛЯ	черепашка (мушля) молюска пляж усіяний черепашками (мушлями)
ЧЕРЕПАХА	повзе, як черепаха
СКОЙКА	перлова скойка

РЕПЕТИРУВАТИ — РЕПЕТУВАТИ

Часто, перекладаючи з російської слово «репетировать», дієслова **репетирувати** і **репетувати** плутають (через маловживаність в українській мові дієслів на *-ирувати*). Проте ці слова мають абсолютно різне лексичне значення. **Репетирувати** — робити репетицію, перебувати на репетиції; проводити додаткові заняття з кимось. **Репетувати** — лементувати, голосно кричати.

РЕПЕТИРУВАТИ	репетирувати свою роль репетирували спектакль до ранку
РЕПЕТУВАТИ	репетувати на всю вулицю не репетуй! <i>Через те в громаді багато гукали, репетували, сперечались...</i> (Б. Грінченко)

РИХЛИЙ — ПУХКИЙ

Рихлий — русизм і в українській мові не вживається. **Пухкий** — такий, часточки якого не прилягають щільно одна до одної (про ґрунт і под.).

РИХЛИЙ	В українській мові не вживається
ПУХКИЙ	пухкий ґрунт посадити в пухку землю

РІГ — КУТ

Ріг — місце, де сходяться дві вулиці або де вулиця повертає вбік; зовнішнє ребро споруди. **Кут** — геометрична фігура, утворена двома лініями, що виходять з однієї точки; безвихідь.

РІГ	на розі двох вулиць повернути за ріг за рогом будинку вискочити з-за рогу
КУТ	прямий кут розгорнутий кут вершина кута загнати в кут глухий кут

РІДКИЙ — РІДКІСНИЙ — РІДИННИЙ

Рідкий (рос. жидкий) — який може текти й набувати форми посудини, у котрій міститься; обрідний (рос. редкий), протилежне — густий. **Рідкісний** (рос. редкий) — який нечасто, рідко трапляється; винятковий; незвичайний. **Рідинний** (рос. жидкостный) — прикметник до «рідина»; який стосується рідини, властивий їй.

РІДКИЙ	рідка страва рідка суміш рідкий ліс рідке волосся
РІДКІСНИЙ	рідкісний екземпляр флори
РІДИННИЙ	рідинний двигун

РІСТ — ЗРІСТ — ЗРОСТАННЯ

Ріст (рос. рост) — процес збільшення зросту, довжини; зростання. **Зріст** — висота людей, тварин, дерев, рослин. **Зростання** — процес збільшення якісно, в розмірах, обсязі, кількості; вдосконалення.

РІСТ	ріст тривав два дні період росту рослин ріст волосся
ЗРІСТ	високий на зріст зріст становить 1,5 метра зріст людини
ЗРОСТАННЯ	зростання виробництва культурне зростання зростання свідомості

РІШУЧИЙ — ВИРІШАЛЬНИЙ

Рішучий (рос. решительный) — сміливий, непохитний у своїх рішеннях, діях, учинках. **Вирішальний** (рос. решающий) — найважливіший, головний, який має основне значення; який визначає подальший хід чого-небудь.

РІШУЧИЙ	рішучі заходи рішуча людина
ВИРІШАЛЬНИЙ	вирішальний бій вирішальний момент

РОБИТИ — ПРАЦЮВАТИ — ТРУДИТИСЯ

Робити (рос. делать) — займатися якоюсь справою (дієслово уживається переважно із залежними словами, які конкретизують дію); у значенні «працювати» в українській мові не вживається. **Працювати** (рос. работать) — створювати матеріальні та духовні цінності, затрачаючи фізичну й розумову енергію; обіймати певну посаду. **Трудитися** (рос. трудиться) — докладаючи багато зусиль, тяжко й виснажливо працювати.

РОБИТИ	У значенні «працювати» не вживається робити щасливим робити правильно робити зауваження що робити ?
ПРАЦЮВАТИ	працювати на роботі працювати лікарем працювати на виробництві
ТРУДИТИСЯ	трудитися до сьомого поту <i>Робив, як віл. Трудився без спочинку.</i> (Л. Костенко)

РОБОТА — ПРАЦЯ — ТРУД

Робота (рос. работа) — місце, установа, де працею заробляють гроші; заробляння на прожиття; вид діяльності; виконання завдання; служба. **Праця** (рос. работа) — діяльність людини, спрямована на створення матеріальних чи духовних цінностей; продукт роботи. **Труд** (рос. труд) — робота, переважно старанна, наполеглива, виснажлива, що вимагає зусиль (уживається здебільшого в художньому та розмовному стилях); праця.

РОБОТА	робота вдома піти на роботу письмова робота робота думки
ПРАЦЯ	розумова праця наукова праця друковані праці фізична праця
ТРУД	гроші, зароблені тяжким трудом (працею) заробити своїм трудом (працею) <i>Зносить і труд, і спрагу, й голод, бо вам призначено скалу сесю розбить!</i> (І. Франко)

РОБОЧИЙ — РОБІТНИЧИЙ

Робочий — який стосується роботи. **Робітничий** — який стосується робітників.

РОБОЧИЙ	робочий час робоче приміщення
РОБІТНИЧИЙ	робітничий клас робітничий рух робітниче селище

РОДИ — ПОЛОГИ

Роди — русизм, в українській мові вживається рідко, лише в розмовному стилі. Правильним перекладом російського іменника «роды» є слово **пологи** — фізіологічний процес виходу плоду з материнної утроби.

РОДИ	В українській мові вживається рідко, лише в розмовному стилі
ПОЛОГИ	приймати пологи пологи настали раптово тяжкі пологи померла під час пологів <i>Тут страждала мати муками пологів...</i> (У. Самчук)

РОДИНА — СІМЕЙСТВО — СІМ'Я

Родина (рос. семья, семейство) — група людей (чоловік, жінка, діти та інші близькі родичі), які живуть разом, синонім — сім'я; біологічна група, що складається з декількох

родів тварин або рослин, схожих за будовою і близьких між собою за походженням; група споріднених хімічних елементів. **Сімейство** (рос. семейство) — уживається як урочисте слово на позначення сім'ї. **Сім'я** (рос. семья, семейство) — група людей (чоловік, жінка, діти та інші близькі родичі), які живуть разом, синонім — «родина»; група споріднених мов, об'єднаних спільністю походження.

РОДИНА	багатодітна родина голова родини родина Котячі родина Портулакові
СІМЕЙСТВО	Святе сімейство
СІМ'Я	малозабезпечена сім'я народитися в сім'ї лікарів індоєвропейська мовна сім'я

РОЗА — ТРОЯНДА

Роза (рос. роза) — схема, на якій указано розподіл у певному пункті вітрів різних напрямків за місяць, сезон, рік; вітри, що дмуть одночасно в різних напрямках; архітектурна прикраса вікна. У значенні «багаторічна рослина родини Розоцвіті» в українській мові не вживається. **Троянда** (рос. роза) — багаторічна рослина родини Розоцвіті із запашними квітками.

РОЗА	роза вітрів рама для рози вікна
ТРОЯНДА	чайна троянда варення з троянди

РОЗВІД — РОЗВЕДЕННЯ — РОЗЛУЧЕННЯ

Розвід (рос. развод, разводка) — технічний термін: відстань між розведеними кінцями чогось; (рос. разводы, *вживається переважно у множині*) патьоки, візерунки. **Розведення** (рос. развод, разводение) — дія за значенням «розводити»: віддалення; розсування; роз'єднування; змішування; розчинення. У значенні «розірвання стосунків, шлюбу» не вживається. **Розлучення** (рос. развод) — розірвання стосунків, шлюбу.

РОЗВІД	розвід пилки піч із розводами розводи (патьоки) від дощу
--------	--

РОЗВЕДЕННЯ	розведення мостів розведення розчину
РОЗЛУЧЕННЯ	розлучення після трьох років співжиття подати на розлучення узяти розлучення свідоцтво про розлучення

РОЗВ'ЯЗАННЯ — ДОЗВІЛ — РОЗДІЛЬНІСТЬ

Російське слово «разрешение» українською перекладається різними словами, залежно від контексту та значення. **Розв'язання** (рос. решение, разрешение) — знаходження відповіді на питання, вирішення проблеми тощо; знаходження відповіді в задачі математичного характеру. **Дозвіл** (рос. разрешение) — ствердження права на здійснення чогось; одержана згода на щось. **Роздільність** (рос. разрешение) — технічний термін: здатність роздільно передавати точки й лінії на оптичному приладі; роздільна здатність.

РОЗВ'ЯЗАННЯ	розв'язання задачі розв'язання порушеної проблеми
ДОЗВІЛ	дозвіл на виїзд
РОЗДІЛЬНІСТЬ	роздільність екрана зображення з високою роздільністю (роздільною здатністю)

РОЗМІР — ОБ'ЄМ — ОБСЯГ

Розмір (рос. размер) — величина чого-небудь в одному або кількох вимірах. **Об'єм** (рос. объем) — величина чого-небудь, вимірювана в кубічних одиницях; форма, обриси чогось у трьох вимірах. **Обсяг** (рос. объем, *рідше* размер) — розмір чого-небудь із погляду його величини, кількісного вираження, значення, важливості.

РОЗМІР	розмір стола
ОБ'ЄМ	об'єм куба об'єм посудини
ОБСЯГ	обсяг шкільної програми обсяг пам'яті обсяг виробництва обсяг курсової роботи

РОЗПИС — РОЗКЛАД

Розпис (рос. роспись) — живописне зображення на будівлях; розмалювання, мереження. **Розклад** (рос. расписание) — графік занять, руху поїздів тощо; розпорядок, режим дня.

РОЗПИС	орнаментальний розпис розпис на стінах <i>Така кругойдучість потрібна й у розписах на священні теми.</i> (П. Загребельний)
РОЗКЛАД	шкільний розклад занять Розклад руху поїздів змінено

РОЗСІЯНИЙ — НЕУВАЖНИЙ

Розсіяний (рос. рассеянный) — розкиданий на великому просторі, розташований рідко; фізичний термін: поширений у різних напрямках на великому просторі, ослаблений щодо ступеня вияву. У значенні «неуважний» в українській мові не вживається. **Неуважний** (рос. рассеянный) — який не відзначається уважністю, зосередженістю.

РОЗСІЯНИЙ	У значенні «неуважний» в українській мові не вживається розсіяне світло розсіяна енергія розсіяний склероз
НЕУВАЖНИЙ	неуважна людина неуважний погляд

РОЗСТРОЄНИЙ — ЗАСМУЧЕНИЙ — РОЗЛАДНАНИЙ

Розстроєний — русизм, калька від рос. «расстроенный» і в українській мові не вживається. **Засмучений** — сповнений смутку, невеселий. **Розладнаний** — у якому порушений лад, належний порядок у розташуванні, пересуванні чого-небудь; непридатний до використання внаслідок несправності окремих частин, деталей, вузлів (про машини, механізми тощо).

РОЗСТРОЄНИЙ	В українській мові не вживається
ЗАСМУЧЕНИЙ	засмучений вигляд засмучена дівчина <i>...А тим часом іду я, засмучений хлопчик, спокотувати перший гріх.</i> (О. Довженко)

РОЗЛАДНАНИЙ	розладнане (занехаяне) господарство розладнані нерви розладнана система
-------------	--

РУСЬКИЙ — РОСІЙСЬКИЙ

Руський (рос. русский) — прикметник до «Русь» (Київська Русь, Давня Русь). **Російський** (рос. русский, российский) — прикметник до «Росія» і «росіянин».

РУСЬКИЙ	Руська правда давньоруська писемність « Руська трійця»
РОСІЙСЬКИЙ	російський сир видатний російський піаніст російська столиця

РЯД — НИЗКА — ЛАВА

Ряд (рос. ряд) — сукупність однорідних предметів або живих істот, розташованих одне поруч з одним, одне за одним, витягнутих в одну лінію; синонім — шеренга; місця для сидіння (у театрі, кінотеатрі), розташовані в одну лінію. **Низка** (рос. ряд) — сукупність предметів, явищ тощо, які йдуть поспідовно, один за одним; вервечка. **Лава** (рос. ряды) — спосіб шиккування, коли люди стоять один біля одного в одну лінію; синонім — шеренга, ряд; бойовий лад у війську (переважно кінноті), розгорнений для атаки; сукупність осіб, об'єднаних певними стосунками, організацією тощо.

РЯД	ряд стільців ряд зубів ряд стовпів перший ряд партеру ставити в один ряд
НИЗКА	низка наміста низка питань низка проблем низка зауважень у низці країн <i>Праворуч була низка загратованих вікон, обчіпляних гронами торбинок...</i> (І. Багряний)
ЛАВА	вступити до лав партії насувалася лава кінноти

РЯТІВНИК — СПАСИТЕЛЬ

Рятівник — той, хто займається рятуванням кого-, чого-небудь. **Спаситель** — релігійне поняття: засновник християнства (Ісус Христос), що врятував людство, спокутувавши його гріхи (пишеться з великої літери).

РЯТІВНИК	рятівник одержав медаль герой- рятівник
СПАСИТЕЛЬ	ікона Спасителя Спаситель світу <i>Тоді я відчула потребу стати на коліна перед образом Спасителя.</i> (М. Хвильовий)

САМІЙ — НАЙ-

Прості форми найвищого ступеня порівняння (*рос.* превосходной степени сравнения) прикметників і прислівників утворюються шляхом приєднання до форми вищого ступеня порівняння (*рос.* сравнительной степени сравнения) префіксів **най-**, **якнай-**, **щонай-**: найкращий, якнайкращий, щонайкращий; найсильніше, якнайсильніше, щонайсильніше.

Уживання замість цих префіксів слова **самий** є неправильним (слова на кшталт «самий низький», «самий більший» є русизмами, українською буде правильно так: найнижчий, якнайнижчий, щонайнижчий, найбільший, якнайбільший, щонайбільший).

Увага! Помилковим є використання конструкцій з «ніж», «від» для найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників. Отже, неправильними є конструкції: «найкращий, ніж він» або «якнайкращий від нього».

САМКА — САМИЦЯ

Самка — це слово в українській мові вживається рідко, з російської «самка» правильніше перекладати іменником **самиця**.

САМКА	В українській мові вживається рідко
САМИЦЯ	самиця бобра самець і самиця

СВАРКА — ЗВАРЮВАННЯ

Зварювання — спосіб з'єднання переважно металевих частин через розплавлення країв, які потім з'єднуються, а також через розжарення і сковування. У цьому значенні слово

сварка є калькою з російської, в українській мові воно має значення «гостра суперечка».

ЗВАРЮВАННЯ	холодне зварювання зварювання ультразвуком зварювання залізних деталей
СВАРКА	<i>Старий Кайдаш, Карпо й Лаврін повитріщали на молодий очі, не знаючи, од чого скоїлась між ними така сварка. (І. Нечуй-Левицький)</i>

СВИТА — ПОЧЕТ

Свита (рос. сермяга) — старовинний довгополий верхній одяг з домотканого грубого сукна. **Почет** (рос. свита) — особи, що супроводжують поважну світську або духовну особу, воєначальника, керівника.

СВИТА	сіра свита (свитина) <i>Кожухи, свити погубили і з голоду в кулак трубили... (І. Котляревський)</i>
ПОЧЕТ	королівський почет <i>Князь Ромодановський з почтом стояв на піщаному горбі на лівому березі Тясмину, навпроти Чигирина. (В. Малик)</i>

СВІДОЦТВО — СВІДЧЕННЯ — ПОСВІДЧЕННЯ (ПОСВІДКА)

Свідоцтво (рос. свидетельство) — офіційний документ, який підтверджує якийсь факт або містить важливі відомості; синонім — посвідчення. **Свідчення** — факт, річ, обставина, які підтверджують щось; підтвердження чого-небудь очевидцем; показання свідка. **Посвідчення** (рідше **посвідка**) (рос. удостоверение) — офіційний документ, який підтверджує якийсь факт або містить важливі відомості.

СВІДОЦТВО	свідоцтво про народження свідоцтво про одруження свідоцтво на винахід
СВІДЧЕННЯ	давати свідчення на суді свідчення очевидців
ПОСВІДЧЕННЯ (ПОСВІДКА)	посвідчення особи посвідка про відрядження

Увага! Слова «свідоцтво» і «посвідчення» (рідше «посвідка») є синонімами, але у сталих сполуках уживаються з різними словами.

СВІТ — МИР

Світ (рос. свет, мир) — сукупність усіх форм матерії як єдине ціле, всесвіт; Земля з усім, що на ній є; усе довкілля, усе, що оточує людину. **Мир** (рос. мир) — відсутність незгоди, ворожнечі, сварок.

СВІТ	на світ народитися найкращий у світі ніде в світі країни Старого світу країни третього світу потойбічний світ <i>Кому душа болить, тому весь світ плаче.</i> (Г. Сковорода)
МИР	жити в мирі підписати мир мир дому цьому війна і мир

СВІТЛИНА — ФОТОГРАФІЯ

На позначення зображення, одержаного за допомогою спеціального оптичного апарата на світлочутливому матеріалі, в українській мові вживається два слова — **фотографія** і **світлина**, останнє переважно у художній літературі, рідше в записах масової інформації.

ФОТОГРАФІЯ	зробити фотографію на паспорт дитяча фотографія художня фотографія чорно-біла фотографія
СВІТЛИНА	<i>Пішла, зняла зі стіни ще кілька світлин і подала.</i> (І. Багрянний)

СВІТЛО — СВІТ

Світло (рос. свет, освещение) — промениста енергія, що сприймається зором і робить видимим навколишнє. **Світ** (рос. свет, мир) — сукупність усіх форм матерії як єдине ціле, всесвіт; Земля з усім, що на ній є; усе навколишнє, усе, що оточує людину.

СВІТЛО	кидати світло не в кращому світлі у рожевому світлі <i>Світло відкриває нам те, про що ми у тем- ряві лише здогадувалися.</i> (Г. Сковорода)
СВІТ	країни світу чемпіонат світу рослинний світ світ пригод благословилося на світ піти світ за очі ні світ ні зоря

СЕНС — ЗМІСТ — УМІСТ

Сенс (рос. смысл, толк) — сутність чого-небудь, значення; розумна підстава, рація, доцільність; те, що відіграє особливу роль, має велике значення. **Зміст** (рос. содержание, смысл) — те, про що йдеться, розповідається, що описується, зображується; розумна основа, мета чого-небудь, сутність; (рос. оглавление, содержание) перелік розділів, частин книги, збірки зі сторінками, на яких вони розміщені. **Уміст** (рос. содержание, *рідше* содержимое) — те, що міститься в чому-небудь; наявність якоїсь речовини у складі чогось.

СЕНС	сенс життя
ЗМІСТ	зміст статті зміст освіти зміст у кінці книжки
УМІСТ	уміст кислоти в розчині уміст посудини — суміш

СЕРДЕЧНИЙ — СЕРЦЕВИЙ — СЕРДЕШНИЙ

Сердечний (рос. сердечный, душевный) — прикметник до «серце» (у нетермінологічному вживанні). Як фізіологічний, фармацевтичний, медичний тощо терміни в українській мові вживається слово **серцевий** (рос. сердечный). **Сердешний** (рос. бедный) — бідолашний, який викликає жаль, заслуговує на співчуття.

СЕРДЕЧНИЙ	сердечні муки сердечні рани
-----------	--

СЕРЦЕВИЙ	серцевий напад серцевий м'яз
СЕРДЕШНИЙ	сердешна дівчина <i>Думає сердешна Маруся, що, мабуть, се з очей їй стало...</i> (Г. Квітка-Основ'яненко)

СІТЬ — МЕРЕЖА — СІТКА

Сіть (рос. сеть, сети) — пристрій для ловіння риби, птахів, зроблений з перехрещених міцних ниток; синонім — тенета; складне переплетіння подій, чуток. **Мережа** (рос. сеть) — сукупність однорідних закладів, шляхів, ліній зв'язку тощо. **Сітка** (рос. сетка, сеть) — виріб із міцних ниток, що перехрещуються.

СІТЬ	закинути сіть у ставок рибальські сіті розставляти сіті (тенета) потрапити в сіті (тенета)
МЕРЕЖА	мережа магазинів зрошувальна мережа телефонна мережа
СІТКА	волейбольна сітка

СКЛАДАТИ — СТАНОВИТИ

Складати (рос. составлять) — розмішувати в певному порядку, з'єднувати окремі частини цілого; писати літературний твір, лист; проходити перевірку знань. У значенні «бути складником, частиною чогось; являти собою; складати якусь кількість у сукупності» в українській мові не вживається. У цих значеннях правильно вживати дієслово **становити**.

СКЛАДАТИ	складати пазли складати подяку складати іспит складаю листа складати рівняння
СТАНОВИТИ	становити загрозу це не становить значних труднощів населення країни становить 4 млн мешканців — <i>Ну, з цього погляду, ваш юнга-радіст ніякої небезпеки не становить.</i> (О. Гончар)

СКЛАДНОЩІ — ТРУДНОЩІ

Складнощі — це слово є русизмом, калькою від рос. «сложности», в українській мові вживається рідко. Натомість правильніше вживати іменник **труднощі**.

СКЛАДНОЩІ	В українській мові вживається рідко
ТРУДНОЩІ	виникли труднощі ці труднощі легко подолати труднощі з одержанням візи

Увага! Російський сталий вираз «в общей сложности» українською перекладається так: «беручи загалом (у цілому)».

СКЛАДОВИЙ — СКЛАДЕНИЙ — СКЛАДАНИЙ

Складовий (рос. составной) — який входить як частина до складу чого-небудь. **Складений** (рос. составной) — який складається з кількох частин. **Складаний** (рос. складной) — якого можна скласти завдяки рухомому поєднанню частин.

СКЛАДОВИЙ	складова частина (складник)
СКЛАДЕНИЙ	складене число складений присудок
СКЛАДАНИЙ	складаний ніж складаний стіл

СКЛОНЯТИ — СХИЛЯТИ

Склоняти — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Схиляти** (рос. склонять) — змінювати пряме положення чогось на похиле, зігнувши; наvertати, спрямовувати до кого-, чого-небудь.

СКЛОНЯТИ	В українській мові не вживається
СХИЛЯТИ	схиляти (нахиляти) дерево схилити на свій бік комісію схиляти аргументами до своєї думки

СЛАБИЙ — СЛАБКИЙ

Слабий — хворий, недужий, який не відзначається здоров'ям, силою. **Слабкий** — який має невелику фізичну силу, антонім — сильний.

СЛАБИЙ	слабий на грип перекладати зі слабої голови на здорову
--------	---

СЛАБКИЙ	слабка напруга слабкий голос слабка стаття — <i>Лови вітер... Вітер — легіт. Не вельми сильний, але й не слабкий.</i> (Ю. Мушкетик)
---------	---

СЛІДИТИ — СТЕЖИТИ

Слідити (рос. следить) — залишати брудні сліди на чомусь; в українській мові у значенні «іти слідом за кимось, вистежуючи» не вживається. Натомість правильно вживати дієслово **стежити** (рос. следить).

СЛІДИТИ	В українській мові у значенні «іти слідом за кимось, вистежуючи» не вживається
СТЕЖИТИ	стежити за порядком стежити за чистотою стежити за злочинцем стежити за собою

СЛІДУВАТИ — НАСЛІДУВАТИ

Слідувати — це слово є русизмом, в українській мові не вживається. Російське дієслово «следовать кому-чому» українською правильно перекладати дієсловом **наслідувати когось** (повторювати або відтворювати чийсь рух, вчинки, дії, стиль тощо).

СЛІДУВАТИ	В українській мові не вживається
НАСЛІДУВАТИ	наслідувати приклад наслідувати творчу манеру наслідувати поведінку

СЛІДУЮЧИЙ — НАСТУПНИЙ — ТАКИЙ

Слідуючий — русизм, в українській мові не вживається. Вказівний займенник **такий** вживається перед переліком, поясненням, розкриттям змісту. **Наступний** (рос. следующий) — який наступає, розташовується або з'являється слідом за ким-небудь, чим-небудь, найближчий після когось, чогось.

СЛІДУЮЧИЙ	В українській мові не вживається
НАСТУПНИЙ	наступного дня наступний відвідувач до наступних зустрічей
ТАКИЙ	У роботі розкриваються такі проблеми...

СЛОЙОНИЙ — ЛИСТКОВИЙ

На позначення тіста, яке ділиться на окремі тонкі шари, в українській мові вживається слово **листковий** (рос. слоеный). **Слойоний** — русизм.

СЛОЙОНИЙ	В українській мові не вживається
ЛИСТКОВИЙ	листкове тісто листкове тістечко

СЛУХ — ЧУТКА

Слух (рос. слух) — одне з п'яти зовнішніх чуттів; у значенні «поголосока», «звістка», «плітки» не вживається. **Чутка** (рос. слух, слухи) — звістка, повідомлення про кого-, що-небудь, часто — відомості, правдивість яких не встановлена.

СЛУХ	У значенні «поголосока» в українській мові не вживається абсолютний слух сприймати на слух органи слуху
ЧУТКА	ширити чутки по селу чутки перебільшені пішла чутка ходять чутки

СОВІСТЬ — СУМЛІННЯ

Совість (рос. совесть) — почуття та усвідомлення власної відповідальності за свою поведінку і вчинки перед самим собою, оточенням, суспільством; моральні погляди і принципи людини. Синонім — **сумління**. Обидва слова однаковою мірою вживаються в усіх стилях української мови. У деяких сталих виразах уживається лише один з іменників.

СОВІСТЬ	вчинити по совісті зі спокійною совістю (сумлінням) свобода совісті з чистою совістю (сумлінням) <i>Хай стане совість на сторожі права!</i> (Л. Костенко)
СУМЛІННЯ	докори сумління <i>Він був злодій і мав на своїм сумлінні одне людське життя.</i> (О. Кобилянська)

СОСТАВ — СКЛАД

Состав (рос. состав) — це слово в українській мові вживається лише у значенні «железнодорожный состав» (рос.).
Склад — сукупність окремих частин, людей; сукупність певних елементів, що входять у хімічну сполуку, речовину; суть, зміст якогось поняття.

СОСТАВ	состав рушив залізничний состав
СКЛАД	керівний склад склад виконавців особовий склад у повному складі склад повітря склад розчину склад злочину До складу комісії ввійшли депутати міськради

СОТОВИЙ — СТІЛЬНИКОВИЙ

Сотовий — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Стільниковий** (рос. сотовый) — прикметник до «стільник»; який стосується мережі колективних прийомо-передавачів для телефонного зв'язку.

СОТОВИЙ	В українській мові не вживається
СТІЛЬНИКОВИЙ	стільниковий мед стільниковий зв'язок стільниковий телефон

СПІВПАДАТИ — ЗБІГАТИСЯ

Співпадати — це слово є русизмом, калькою від російського слова «совпадать». Українською «совпадать» правильно перекладати лише дієсловом **збігатися**.

СПІВПАДАТИ	В українській мові не вживається
ЗБІГАТИСЯ	збігатися в поглядах думки не збігаються збіглися обставини <i>Щодо цього погляди Антоновича цілком збігалися з поглядами комбата. (О. Гончар)</i>

СПІВСТАВЛЯТИ — ПОРІВНЮВАТИ — ЗІСТАВЛЯТИ

Співставляти — це слово є русизмом (*від рос.* сопоставлять) і в українській мові не вживається. **Порівнювати** (*рос.* сравнивать) — порівнювати щось із метою встановлення схожості і розбіжностей; синонім — **зіставляти**.

СПІВСТАВЛЯТИ	В українській мові не вживається
ПОРІВНЮВАТИ (ЗІСТАВЛЯТИ)	порівнювати (зіставляти) два числа порівнювати (зіставляти) українську мову з польською порівнювати (зіставляти) показання свідків

СПОЖИВЧИЙ — СПОЖИВАЦЬКИЙ

Споживчий (*рос.* потребительский) — для задоволення потреб споживання. **Споживацький** — такий, що прагне до задоволення власних потреб, ігноруючи суспільні інтереси.

СПОЖИВЧИЙ	споживчий кошик споживча кооперація споживчі товари
СПОЖИВАЦЬКИЙ	споживацькі нахили

СПОРУДА — СПОРУДЖЕННЯ

Споруда (*рос.* сооружение) — те, що збудовано, споруджено; будівля, будинок. **Спорудження** (*рос.* сооружение, строительство) — процес будування, зведення чогось; будівництво.

СПОРУДА	споруда Національного банку меморіальна споруда <i>І то ж у цій загрузлій у землю споруді відбудвся той суд...</i> (У. Самчук)
СПОРУДЖЕННЯ	спорудження триває <i>Життя їхнє минало в тяжкій роботі по спорудженню храмів і монастирів.</i> (П. Загребельний)

СПОСІБ — ЗАСІБ — КОШТИ

Спосіб (*рос.* способ, средство, путь, приём) — певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось. **Засіб** (*рос.* средство) — те, що служить знаряддям у якій-небудь справі; у значенні «гроші, кошти» не вживається. **Кошти** (*рос.* средства) — гроші, капітал.

СПОСІБ	спосіб виробництва різні способи лікування ручним способом обставина способу дії у такий спосіб
ЗАСІБ	засоби масової інформації засоби пересування засоби виробництва
КОШТИ	видано на кошт мецената кошти на утримання жити своїм коштом

СПРАВКА — ДОВІДКА

Справка — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Довідка** — відомості, що одержує або подає хто-небудь; документ зі стислими відомостями про когось, щось.

СПРАВКА	В українській мові не вживається
ДОВІДКА	довідка про прибутки необхідно отримати спеціальну довідку

Увага! Російський вислів «наводить / навести справки» українською перекладається дієсловом «довідуватися / довідатися».

СРОЧНИЙ — СТРОКОВИЙ — ТЕРМІНОВИЙ

Срочний — це слово є русизмом і в українській мові не вживається. **Строковий** (рос. срочный) — найнятий на роботу на певний строк; визначений на певний відрізок часу. **Терміновий** (рос. срочный) — який вимагає негайного виконання, вирішення, доправляння; спішний, обмежений певним терміном; негайний, нагальний.

СРОЧНИЙ	В українській мові не вживається
СТРОКОВИЙ	строкова військова служба строкова позика строковий вклад солдат строкової служби
ТЕРМІНОВИЙ	термінова допомога термінова робота термінова (негайна, нагальна) справа термінове замовлення

СТАКАН — СКЛЯНКА

Російське слово «стакан» українською перекладається як **склянка** на позначення скляної посудини для рідини; також слово «склянка» вживається на позначення міри сипких та рідких речовин, продуктів. Проте коли йдеться про посудину такої форми, що виготовлена з пластмаси, паперу тощо, то правильно вживати іменник **стакан**.

СКЛЯНКА	склянка води дві склянки борошна компот у склянці
СТАКАН	морозиво у стакані (стаканчику) пластиковий стакан (стаканчик, пластанка) паперовий стакан

СТИРАТИ — ПРАТИ

У значенні «змивати бруд з тканини, одягу» в українській сові вживається слово **прати**, **стирати** є калькою з російської. В українській **стирати** означає витирати щось із поверхні, очищаючи її.

СТИРАТИ	стирати малюнок стирати гумкою
ПРАТИ	прати білизну прати руками прати і полоскати

СТОВБНЯК — ПРАВЕЦЬ

Стовбняк — це слово є русизмом, в українській мові вживається рідко, переважно в розмовному стилі. **Правець** (рос. столбняк) — медичний термін: гостре інфекційне захворювання, що супроводжується корчами; тетанус.

СТОВБНЯК	В українській мові вживається рідко, переважно в розмовному стилі
ПРАВЕЦЬ	правець — гостре інфекційне захворювання поставило у правець кого <i>Христю мов хто у правець поставив від того питання, вона аж скорчилася.</i> (Панас Мирний)

Увага! Похідне слово «протистовбнячняя сыворотка» українською перекладається так: «протиправцева сироватка».

СЛОВБУР — СТОЛ

Словбур — основна наземна частина дерева, куща, від якої ростуть гілки. **Стол** — назва різних предметів, пристроїв, що мають форму прямої трубки; частина вогнепальної зброї.

СЛОВБУР	словбур дерева словбур і гілки
СТОЛ	стол кулемета приставити стол до скроні

СТРАСНИЙ — ПРИСТРАСНИЙ

Страсний (рос. страстной) — який стосується останнього тижня перед Великоднем, а також кожного дня цього тижня. **Пристрасний** (рос. страстный) — дуже сильний, бурхливий, нестримний у своєму виявленні (про почуття, переживання тощо); синоніми — палкий, жагучий, шалений.

СТРАСНИЙ	страсний тиждень страсна п'ятниця страсна свічка
ПРИСТРАСНИЙ	пристрасне (палке) кохання палкий (жагучий, пристрасний) поцілунок

СТРИЖЕНЬ — СТЕРЖЕНЬ

Стрижень (рос. стержень) — уживається в переносному значенні: ключовий момент чогось, головна (центральна) частина чогось. Як технічний термін (серцевинна деталь механізму, предмет видовженої форми, що є серцевиною, осьюовою частиною чогось) уживається слово **стержень** (рос. стержень).

СТРИЖЕНЬ	стрижень проблеми
СТЕРЖЕНЬ	стержень поршня стержень вала

СТУЛКА — СТИЛЕЦЬ

Стилець (рос. стул) — вид меблів у вигляді короткої лави, переважно зі спинкою, для сидіння однієї людини. Слово **стулка** (рос. створка) в українській мові вживається у значенні «рухомо закріплена половина якогось предмета».

СТІЛЕЦЬ	дванадцять стілців сісти на стілець стіл зі стільцями
СТУЛКА	стулки дверей стулка мушлі

СТУПІНЬ – СТЕПІНЬ

Ступінь (рос. степень) — порівняльна величина, що характеризує розмір, інтенсивність, міру вияву чого-небудь; у сполученні з числівниками означає певний розряд, категорію; кваліфікація; етап, стадія розвитку чого-небудь. **Степінь** (рос. степень) — математичний термін: добуток декількох однакових співмножників.

СТУПІНЬ	науковий ступінь орден Слави 2-го ступеня ступінь виховання ступінь споріднення ступені порівняння прикметників
СТЕПІНЬ	піднести до степеня

СТАТУТ – УСТАВ

Устав — правила поведінки, розпорядок життя. У значенні «зведення правил» в українській мові не вживається, є русизмом. **Статут** (рос. устав) — зведення правил, що визначають завдання, структуру, функції та порядок діяльності якої-небудь установи, організації; збірник законів.

УСТАВ	устава (звичаї) життя
СТАТУТ	військовий статут статут акціонерного товариства Литовський статут

СУСПІЛЬСТВО – ГРОМАДСЬКІСТЬ – СПІЛЬНОТА – ТОВАРИСТВО – ГРОМАДА

Суспільство (рос. общество) — сукупність людей, яких об'єднують спільні конкретно-історичні умови. **Громадськість** (рос. общественность) — передові кола суспільства; синонім — **спільнота**. **Товариство** (рос. общество) — група людей, що перебувають у тісних стосунках; компанія; група людей зі спільними інтересами, програмою дій; уживається як тер-

мін на позначення певного типу організації. **Громада** (рос. общество, община) — група людей, об'єднана спільним становищем, інтересами; об'єднання людей для провадження певної діяльності; поземельне селянське об'єднання; назва деяких представницьких органів. **Община** (рос. община) — форма виробничого і громадського об'єднання людей, що характеризується спільною власністю на засоби виробництва і повним або частковим самоврядуванням; у дореволюційній Росії адміністративне об'єднання селян із примусовим землеволодінням і круговою порукою; у деяких країнах використовується в адміністративно-територіальному поділі.

СУСПІЛЬСТВО	громадянське суспільство первісне суспільство
ГРОМАДСЬКІСТЬ (СПІЛЬНОТА)	світова громадськість (спільнота) громадськість занепокоєна станом довкілля
ТОВАРИСТВО	товариство з обмеженою відповідальністю товариство однодумців
ГРОМАДА	хутірська громада релігійна громада палата громад вірменська громада <i>У вікно зирнули слуги, бачать: зібрана громада...</i> (Леся Українка)
ОБЩИНА	родова община

СУТНІСТЬ — ЄСТВО

Сутність (рос. сущность) — найголовніше в комусь, чомусь; суть. **Єство** (рос. сущность, естество) — сутність природи, характеру людини.

СУТНІСТЬ	сутність (суть) проблеми глибинна сутність (суть) явища
ЄСТВО	єство людини протестувати всім єством відчути єством

СУЦІЛЬ — ВСУЦІЛЬ — ПОСПІЛЬ

Суціль, **всуціль** (рос. сплошь) — скрізь, у всіх місцях, повністю, цілком. **Поспіль** (рос. подряд) — один за одним, в ряд, безперервно, весь час протягом якогось періоду.

СУЦІЛЬ, ВСУЦІЛЬ	сторінка суціль списана <i>Був посеред нескінченного, моторошного чужого шляху, всуціль накритого темрявою.</i> (П. Загребельний)
ПОСПІЛЬ	три дні поспіль <i>Григорій підвів помалу дубельтівку і вистрі- лив двічі поспіль.</i> (І. Багряний)

ТАКТИЧНИЙ — ТАКТОВНИЙ

Тактичний (рос. тактический) — який стосується тактики, ведення бою. **Тактовний** (рос. тактичный) — який має такт — почуття міри у поведінці, вчинках.

ТАКТИЧНИЙ	тактичний прорахунок з тактичних міркувань тактична одиниця тактична швидкість корабля
ТАКТОВНИЙ	тактовне зауваження тактовна поведінка

ТАЛАН — ТАЛАНТ

Талан (рос. судьба) — життєвий шлях, доля; щаслива доля (похідні слова: *таланити, безталанний*). **Талант** (рос. талант) — хист; обдарування; природні здібності людини до чогось (похідне слово — *талановитий*).

ТАЛАН	нема талану -долі <i>Нащо мені врода, коли нема долі, нема та- лану!</i> (Т. Шевченко)
ТАЛАНТ	розкрився письменницький талант молоді таланти <i>Після спектаклю всі товпилися коло неї, вітали її, руки стискували і всі в одно впев- няли, що у неї — талант.</i> (С. Васильченко)

ТВЕРДЖЕННЯ — УТВЕРДЖЕННЯ

Утвердження (рос. утверждение) — встановлення своєї влади, зміцнення становища. **Твердження** (рос. утверждение, положение) — думка, положення, вислів, що доводить, підтверджує що-небудь, лежить в основі чогось.

УТВЕРДЖЕННЯ	утвердження нової влади утвердження позицій
-------------	--

ТВЕРДЖЕННЯ	оригінальне твердження спростувати твердження
------------	--

ТВОРОГ — СИР

Творог — це слово є русизмом, в українській мові не вживається. Українським відповідником російського «творог» і «сыр» є іменник **сир**.

ТВОРОГ	В українській мові не вживається
СИР	домашній сир вареники з сиром голландський сир

ТЕРЕ́Н — ТЕРИТО́РІЯ

У значенні «земельний простір; частина земної кулі, що належить певній державі або входить до складу якої-небудь частини світу» в українській мові вживаються слова **територія** і **терен** (**терєни**). Проте у науковому та офіційно-діловому стилях переважно вживають іменник «територія».

ТЕРЕ́Н (ТЕРЕ́НИ)	на терєні України <i>Життя людське на східних терєнах не має ніякого значення.</i> (П. Загребельний)
ТЕРИТО́РІЯ	територія країни окупована територія заселяти територію поділ території країни

ТИЖДЕНЬ — НЕДІЛЯ

Тиждень (рос. неделя) — проміжок часу від понеділка до неділі включно, 7 днів тижня. **Неділя** (рос. воскресенье) — назва сьомого дня тижня; у значенні «час від понеділка до неділі» є русизмом і в українській мові не вживається.

ТИЖДЕНЬ	узяти відпустку на тиждень
НЕДІЛЯ	почати працювати з неділі вихідні — субота й неділя <i>У неділю рано зілля копала...</i> (Нар. тв.)

ТИПОГРАФІЯ — ДРУКАРНЯ

Типографія — це слово є русизмом, в українській мові не вживається. **Друкарня** (рос. типография) — поліграфічне підприємство, де виготовляють друковану продукцію.

ТИПОГРАФІЯ	В українській мові не вживається
ДРУКАРНЯ	працювати у друкарні виготовлено у друкарні перша в Україні друкарня

ТИРАЖ — НАКЛАД

Іменники **тираж** і **наклад** у значенні «кількість примірників видання одного випуску» є синонімами. Однак останнім часом віддається перевага власне українському слову **наклад**. Але похідні слова утворюються переважно від іменника «тираж»: *тиражувати, тиражний, тиражований*. У значенні «розіграш лотереї, погашення облігації тощо» вживається лише слово **тираж**.

ТИРАЖ	тираж державної позики списати в тираж
НАКЛАД	книга накладом (тиражем) 1000 примірників

ТЛІТИ — ЖЕВРІТИ

Тліти (рос. тлеть) — перегнивати, перетворюючись на перегній, тлін (похідні слова: *тління, зотлілий, розтління, тлінність, нетлінний*). **Жевріти** (рос. тлеть) — догоряти, горіти без полум'я; уживається також у переносному значенні.

ТЛІТИ	тліє торішнє листя
ЖЕВРІТИ	жевріють вуглини жевріє багаття ледь жевріє надія

ТОРМОЗИТИ — ГАЛЬМУВАТИ

Гальмувати — сповільнювати рух чого-небудь або зупиняти щось (зазвичай за допомогою гальма); уживається також у переносному значенні — «затримувати розвиток». **Тормозити** — русизм, в українській мові не вживається.

ГАЛЬМУВАТИ	різко гальмувати гальмувати розвиток мистецтва
ТОРМОЗИТИ	В українській мові не вживається

ТРАВИТИ — ТРУЇТИ

Травити — це слово в українській мові у значенні «вбивати за допомогою отрути» не вживається; натомість уживається у значенні: «очищувати, обробляти металеву чи скляну поверхню спеціальним хімічним розчином кислот, лугів тощо». **Труїти** (рос. травить, отравляют) — убивати, знищувати за допомогою отруйної речовини; домішувати до чогось отрути; завдавати комусь душевного болю і страждань.

ТРАВИТИ	В українській мові у значенні «отруювати» не вживається
ТРУЇТИ	труїти тарганів труїти серце труїти воду <i>А хто ж би ще труїв Бобренка Гриця?</i> (Л. Костенко)

ТРЕБУВАТИ — ВИМАГАТИ

Требувати — русизм, в українській мові не вживається. **Вимагати** (рос. требовать) — настирливо просити що-небудь у когось, ставити якусь вимогу, зобов'язувати до чогось.

ТРЕБУВАТИ	В українській мові не вживається
ВИМАГАТИ	вимагати пояснень вимагати книгу скарг

ТРИВАТИ — ПРОДОВЖУВАТИСЯ

Тривати (рос. длиться; продолжаться) — відбуватися протягом певного часу. Синонім — **продовжуватися** (уживається рідше).

ТРИВАТИ (рідше ПРОДОВ- ЖУВАТИСЯ)	подорож триватиме тиждень робота триває (продовжується) будівництво триває (продовжується) успішно скільки це триватиме (продовжуватиметься)?
--	--

УГОЛОВНИЙ — КАРНИЙ

Уголовний — русизм, в українській мові не вживається. **Карний** (рос. уголовный) — пов'язаний із розслідуванням і покаранням злочинів проти життя і майна.

УГОЛОВНИЙ	В українській мові не вживається
-----------	----------------------------------

КАРНИЙ	карна справа карний злочинець карний розшук
--------	--

УКЛОНЯТИСЯ — УХИЛЯТИСЯ

Уклонятися (рос. склоняться, поклоняться) — на знак вітання чи виявлення пошани схилити голову або верхню частину тулуба; у значенні «уникати чогось, ухилятися від чогось» в українській мові не вживається. **Ухилятися** (рос. уклоняться) — відхилитися назад від когось або чогось; уникати чогось, намагатися не робити щось.

УКЛОНЯТИСЯ	В українській мові у значенні «уникати чогось» не вживається уклонятися в пояса доземно уклонятися <i>І княгиня, спотикаючись від сліз, іде уклонятися батькові-матері...</i> (Панас Мирний)
УХИЛЯТИСЯ	ухилятися від удару ухилятися від обіймів ухилятися від виконання обов'язків

УЛЮБЛЕНИЙ — КОХАНИЙ — ЛЮБИМИЙ

Улюблений (рос. любимый) — якому віддають перевагу над іншими. **Коханий** (рос. любимый) — до якого ставляться з коханням (любов'ю); уживається також у значенні іменника. **Любимий** (рос. любимый) — у художньому та розмовному стилях є синонімом до слова «улюблений».

УЛЮБЛЕНИЙ	улюблена справа улюблений актор
КОХАНИЙ	кохана дівчина мій коханий
ЛЮБИМИЙ	<i>З нею я ділити завжди буду радощі, турботи і жалі, бо у мене стукотить у грудях грудочка любимої землі.</i> (В. Симоненко)

УМЕРТИ — ПОМЕРТИ

Умерти (рос. умереть) — припинити існування, перестати жити. Синонім — **померти**. Останнім часом набула поширення тенденція до заміни дієслова «умирати / умерти» на «помирати / померти», яка пояснюється тим, що лексема з

префіксом *у-(в-)* є нібито калькою з російської. Проте ці слова є синонімами і вживаються в українській мові однаковою мірою в усіх стилях.

УМЕРТИ (ПОМЕРТИ)	<i>Ще не вмерла України і слава, і воля... (П. Чубинський) Князь помер без причастя, без сповіді. (П. Загребельний)</i>
---------------------	---

УПЛАТИТИ — СПЛАТИТИ

Уплатити — це слово є русизмом, калькою з російської, в українській мові не вживається. Правильним перекладом «уплатить» є дієслова **сплатити**, **заплатити**, **виплатити** (залежно від контексту).

УПЛАТИТИ	В українській мові не вживається
СПЛАТИТИ	сплатити (заплатити) за проїзд за це сплачено (заплачено) високу ціну <i>...Запропонував усі три підвали повісити на червону дошку і, як годиться, сплатити підвищений гонорар.</i> (В. Дрозд)

УСПІВАТИ — ВСТИГАТИ

У значенні «бути спроможним зробити щось за певний проміжок часу, вчасно, швидко; досягати успіхів у чомусь» в українській мові вживається слово **встигати** (*рос.* успевать), **успівати** — калька з російської.

УСПІВАТИ	В українській мові не вживається
ВСТИГАТИ	не встигаю на поїзд встигати все зробити

УЧБОВИЙ — НАВЧАЛЬНИЙ

Учбовий — це слово є русизмом, калькою від *рос.* «учебный», в українській мові не вживається. **Навчальний** (*рос.* учебный) — який стосується навчання, пов'язаний із ним.

УЧБОВИЙ	В українській мові не вживається
НАВЧАЛЬНИЙ	вищий навчальний заклад навчальні дисципліни навчальний рік

УЯВА — УЯВЛЕННЯ

Уява (рос. воображение) — здатність образно створювати або відтворювати щось у свідомості. **Уявлення** (рос. представление, понимание) — знання чого-небудь, розуміння, що ґрунтується на досвіді, одержаних відомостях.

УЯВА	багата уява вразити чиюсь уяву
УЯВЛЕННЯ	скласти про щось уявлення неправильне уявлення не мати уявлення

ФАМІЛІЯ — ПРИЗВИЩЕ — РІД

Російське слово «фамилия» українською перекладається як **прізвище** (назва особи, набута при народженні, вступі у шлюб, що передається з покоління в покоління із дотриманням юридичного оформлення) і **рід** (ряд поколінь, що походять від одного предка).

ФАМІЛІЯ	В українській мові не вживається
ПРИЗВИЩЕ	прізвище , ім'я, по батькові подвійне прізвище прізвище на -енко
РІД	царський рід шляхетний рід <i>Козацькому роду нема переводу.</i> (Нар. тв.)

ФАРФОР — ПОРЦЕЛЯНА

У значенні «мінеральна маса із суміші каоліну, пластичної глини, кварцу й польового шпату, що використовується для виготовлення тонкого посуду» в українській мові вживаються два слова — **фарфор** і **порцеляна**.

ФАРФОР	сервіз із фарфору (порцеляни) лялька з фарфору (порцеляни)
ПОРЦЕЛЯНА	<i>Праворуч від крісла на столику світився прозорою порцеляною глечик з якимось питвом...</i> (Б. Левін)

ФОН — ТЛО

У значенні «основний колір, тон, на якому зроблено малюнок, візерунок; другий план картини, малюнка; середовище, оточення, загальні умови, де хто-небудь, що-небудь вирізня-

ється; ґрунт, основа чогось» слова **фон** і **тло** є синонімами. Але у значенні «звукові перешкоди у телефоні, гучномовці; одиниця рівня гучності звуку; природний рівень радіації» уживається лише іменник **фон**.

ФОН	природний радіаційний фон природний фон заважальний фон
ТЛО	на тлі (фоні) останніх подій <i>Султан позував художникові весь у золоті на тлі важезних оксамитових запон...</i> (П. Загребельний)

ХАЗЯЙСТВО — ГОСПОДАРСТВО

Хазяйство (рос. хозяйство) — виробнича одиниця сільського господарства, що включає в себе худобу та певну ділянку землі, з відповідними знаряддями й засобами виробництва; уживається в переносному значенні — хатне майно, те, що є в домі. **Господарство** (рос. хозяйство) — сукупність різних видів виробничої діяльності; економіка; галузь економіки чи виробництва; матеріальні складники якоїсь галузі виробництва: інвентар, знаряддя, споруди тощо; виробнича одиниця сільського господарства. **Газдівство** — іменник, що вживається в художньому та розмовному стилях як діалектне слово із значенням «господарство» — виробнича одиниця сільського господарства разом із худобою та ділянкою землі.

ХАЗЯЙСТВО	залишився на хазяйстві розвів хазяйство (господарство) <i>Він товкся в хазяйстві, наче в пеклі, надіючись зробити з нього рай.</i> (М. Стельмах)
ГОСПОДАРСТВО	сільське господарство натуральне господарство приватне господарство домашнє господарство <i>Найдовше зупинився був на господарському житті; на збільшенні продукції — і в промисловості, і в сільському господарстві.</i> (А. Головка)
ГАЗДІВСТВО	Вживається в художньому та розмовному стилях як діалектне слово <i>Газдівство його [Івана] руйнувалось, вже не було коло чого усім робити і треба було йти в найми.</i> (М. Коцюбинський)

ХУДОБА — СКОТ

Худоба (рос. скот) — свійські сільськогосподарські тварини, **скот** у цьому значенні не вживається, хоча від нього є похідні: *скотар, скотарство, скотарня*.

ХУДОБА	велика рогата худоба молочна худоба <i>Ревла худоба по кошарах.</i> (О. Довженко)
СКОТ	В українській мові не вживається

ЦЕГЛЯНИЙ — ЦЕГЕЛЬНИЙ

Цегляний (рос. кирпичный) — зроблений із цегли. **Цегельний** (рос. кирпичный) — призначений для виготовлення цегли.

ЦЕГЛЯНИЙ	цегляний будинок цегляний колір цегляна стіна
ЦЕГЕЛЬНИЙ	цегельний завод

ЦЕНТРОБІЖНИЙ — ВІДЦЕНТРОВИЙ

Відцентровий — який під час руху має напрям від центра до периферії. **Центробіжний** є русизмом, в українській мові не вживається.

ВІДЦЕНТРОВИЙ	відцентрові нерви відцентровий млин відцентрова сила
ЦЕНТРОБІЖНИЙ	В українській мові не вживається

ЦЕРАТА — КЛЕЙОНКА

На позначення тканини, покритої з одного або обох боків особливою речовиною, що робить її водонепроникною, в українській мові вживаються слова **клейонка** і **церата**, останнє переважно у художній літературі.

КЛЕЙОНКА	обкладинка з клейонки підстелити клейонку товар упаковано в клейонку <i>Плащем з клейонки обернувся, циновим гудзем застебнувся...</i> (І. Котляревський)
----------	--

ЦЕРАТА	<i>...Потім вимів сміття і вимив підлогу, ще потім настелив на стола стареньку цера-ту.</i> (Вал. Шевчук)
--------	--

ЦИТРИНА — ЛИМОН

На позначення південного вічнозеленого цитрусового дерева і плоду цього дерева овальної форми, кислого на смак, з товстою жовтою пахучою шкіркою, в українській мові вживаються слова **лимон** і **цитрина**, останнє переважно у художній літературі.

ЛИМОН	вичавлений лимон плантація лимонів чай із лимоном
ЦИТРИНА	<i>І саме тому слідчий намагався витиснути його, як цитрину, до решти.</i> (І. Багрянний)

ЦІЛІСНИЙ — ЦІЛЬНИЙ — СУЦІЛЬНИЙ

Цілісний (рос. целостный, цельный) — який має внутрішню єдність, сприймається як єдине ціле. **Цільний** є калькою від російського «цельный», яке українською перекладається як **суцільний** — зроблений із чогось одного, цілого, який є чимось єдиним; тягнеться, не перериваючись; повністю займає весь простір.

ЦІЛІСНИЙ	цілісна людина цілісне сприйняття
ЦІЛЬНИЙ	В українській мові не вживається
СУЦІЛЬНИЙ	суцільний покрив надгробок із суцільного граніту суцільна конструкція суцільна щогла суцільна хмара

Увага! Сталий вираз «цельное молоко» перекладається з російської як «незбиране молоко».

ЦІЛЬ — МЕТА

Ціль (рос. цель) — мішень; у художній літературі може вживатися як синонім до іменника «мета». У переносному значенні вживається слово **мета** (рідше — намір); на позначення множини вживається іменник «цілі».

ЦІЛЬ	улучити в ціль стріляти в ціль призначено на благодійні цілі (потреби) <i>Наша ціль — людське щастя і воля.</i> (І. Франко)
МЕТА	іти до мети поставити собі за мету мета виправдовує засоби мати на меті

ЦУКОР — САХАРИН

Цукор — продукт харчування, солодка на смак біла кристалічна речовина, що виготовляється з цукрових буряків, цукрової тростини. **Сахарин** — сурогат цукру, солодка на смак біла кристалічна речовина.

ЦУКОР	цукор -рафінад цукор з тростини виробництво цукру
САХАРИН	пити чай із сахарином уживати сахарин замість цукру

ЧАС — ГОДИНА

Час (*рос.* время, пора) — тривалість існування явищ і предметів, часовий відрізок. **Година** (*рос.* час) — одиниця виміру часу; відрізок часу, що дорівнює 60 хв.

ЧАС	астрономічний час зоряний час настав час
ГОДИНА	котра година ? о третій годині зустрітись о першій годині

ЧАШКА — ФІЛІЖАНКА

Чашка (*рос.* чашка) — невелика посудина з вушком, переважно порцелянова, для чаю, кави тощо. **Філіжанка** (*польськ. filirzanka*) — те саме, що **чашка** (уживається в художньому та розмовному стилях як діалектне слово).

ЧАШКА	налити чашку чаю розбити чашку у сервізі шість чашок
-------	---

ФІЛІЖАНКА	<i>Мати прокинулась, бряжчать філіжанки, пахне кавою. (М. Коцюбинський)</i>
-----------	---

ЧЕРЕЗ — КРІЗЬ

Через — прийменник, що вживається зі знах. відмінком на позначення просторових відношень (*рос.* через): а) позначення простору, впоперек якого щось лежить; б) позначення перехресного напрямку руху; в) позначення повторення чогось на якихось проміжках простору; в) позначення посередництва чогось або когось; також уживається на позначення причинових відношень (*рос.* из-за). **Крізь** (*рос.* через, сквозь) — прийменник, що вживається зі знах. відмінком на позначення площини, отвору, середовища, через які щось проходить, струменіє тощо; указує на стан, який чимось переривається.

ЧЕРЕЗ	міст через Дніпро їхати через перехрестя перелізти через паркан переступити через поріг вискочити через вікно через кожні два кроки передати через друга відсутній через хворобу
КРІЗЬ	дивитися крізь рожеві окуляри крізь отвір летється світло дивитися крізь шибку почув крізь сон

ЧЕРЕПАХОВИЙ — ЧЕРЕПАШАЧИЙ

Черепуховий (*рос.* черепаховый) — приготовлений із м'яса черепахи, зроблений з її панцира. **Черепашачий** (*рос.* черепаший) — належний, властивий черепасі; дуже повільний.

ЧЕРЕПАХОВИЙ	черепаховий суп черепаховий гребінець
ЧЕРЕПАШАЧИЙ	черепашачою ходою

ЧЕСОТКА — СВЕРБІЖ — СВЕРБЛЯЧКА — КОРОСТА

Російський іменник «чесотка» українською перекладається як **короста** (медичний термін) і **свербіж** (хворобливо-лоскотливе подразнення шкіри, слизової оболонки, яке викликає

потребу чухати подразнене місце). **Сверблячка** (рос. зуд) — сильне бажання, прагнення; уживається також як лайливе слово.

ЧЕСОТКА	В українській мові не вживається
КОРОСТА	заразитися коростою
СВЕРБІЖ	алергічний свербіж відчувати свербіж
СВЕРБЛЯЧКА	сверблячка від цікавості

ЧИСЕЛЬНИК — ЧИСЛІВНИК

Чисельник — ділене в дробовому числі, що стоїть над рискою і вказує на кількість часток, із яких складається дріб.

Числівник — частина мови, що означає кількість або порядок предметів при лічбі.

ЧИСЕЛЬНИК	чисельник дробу
ЧИСЛІВНИК	числівник — самостійна частина мови кількісний числівник

ЧОЛКА — ЧУБ (ЧУБЧИК)

Чуб (чубчик) — волосся на голові людини. **Чолка** є русизмом.

ЧУБ (ЧУБЧИК)	наскубти чуба причесати чуба <i>А Ригорович аж увесь чуб обірвав собі з серця, що й поганенька б то баба, та над ним глузує...</i> (Г. Квітка-Основ'яненко)
ЧОЛКА	В українській мові не вживається

ЧОЛОВІК — ЛЮДИНА — МУЖ

Чоловік (рос. мужчина, муж) — особа чоловічої статі, протилежне — жінка; одружена особа стосовно своєї дружини.

Людина (рос. человек) — будь-яка особа, одиничне до «люди»; ця особа як втілення високих моральних якостей.

Муж (рос. муж) — книжне, піднесене, рідковживане поняття: державний, науковий, громадський діяч.

ЧОЛОВІК	гарний чоловік справжній чоловік колишній чоловік
---------	--

ЛЮДИНА	сучасна людина розумна людина
МУЖ	учений муж

ЧУЧЕЛО – ОПУДАЛО

Чучело (рос. чучело) — набита шкура тварини, птаха, що відтворює їх зовнішній вигляд (похідні слова: *чучельник, чучельний*). **Опудало** (рос. чучело) — подоба людської фігури, зроблена з лахміття, соломи тощо, яку ставлять на городах і в садах для відлякування птахів.

ЧУЧЕЛО	У кутку стояло чучело собаки
ОПУДАЛО	на городі опудало убрався, як опудало

ШАР — КУЛЯ

Шар — однорідна за складом речовина, що суцільною масою вкриває що-небудь, простягаючись у просторі; переносне: однорідна за якоюсь ознакою частина чого-небудь. **Куля** — геометричне тіло, утворене обертанням кола навколо свого діаметра; предмет, що має таку форму; маленький свинцевий снаряд для стрільби.

ШАР	вкрити шаром позолоти верхні шари атмосфери культурний шар
КУЛЯ	куля 38-го калібру земна куля повітряна куля

ШКІРЯНИЙ — ШКІРНИЙ

Шкірний — який стосується шкіри. **Шкіряний** — виготовлений зі шкіри, пов'язаний із її виготовленням; обтягнутий, оздоблений шкірою.

ШКІРНИЙ	шкірні хвороби шкірний висип
ШКІРЯНИЙ	шкіряні рукавички шкіряний пас

ШЛЮБ — БРАК

Шлюб (рос. брак) — сімейний союз. **Брак** — у значенні «шлюб» в українській мові не вживається. Українською **брак**

(рос. брак) — продукція низької якості; а також нестача, відсутність (рос. недостаток).

БРАК	брак на виробництві брак деталі брак коштів через брак інформації
ШЛЮБ	узяти шлюб цивільний шлюб шлюб за контрактом

ШЛЯХЕТНИЙ — БЛАГОРОДНИЙ

Шляхетний (рос. благородный) — прикметник до слів «шляхта» і «шляхтич»; який указує на аристократичне походження; дворянський; який дістав добре виховання. **Благородний** (рос. благородный) — який відзначається високими моральними якостями; чесний, великодушний. Слово «благородний» також використовується як складова частина наукових термінів.

ШЛЯХЕТНИЙ	інститут шляхетних дівчат шляхетне походження
БЛАГОРОДНИЙ	благородний учинок благородна поведінка благородні пориви благородний олень благородні метали

ЩУР — ПАЦЮК

Щур (рос. крыса) — ссавець із родини Мишоподібні, за розмірами більший за мишу, має сіру шерсть і довгий лускатий хвіст. Синонім — **пацюк**. Обидва слова вживаються однаковою мірою в усіх стилях української мови.

ЩУР	<i>А якщо врахувати, що в таких печерах часто живуть отруйні змії, кажани, величезні щури та інша погань, то...</i> (В. Нестайко)
ПАЦЮК	<i>Хотіла б бути змією, але без отрути, собакою, хоч нікого не кусати, поганим пацюком, та без чумної зарази...</i> (П. Загребельний)

Увага! Похідні слова від «крыса» з російської перекладаються таким чином: *крысиный* — *щурячий*, *пацюковий* (*пацючий*), *крысолов(ка)* — *щуролов(ка)*.

ЯВЛЯЄТЬСЯ — Є

Являтися (рос. являться) — з'являтися; прибувати кудись, до когось, приходити; у значенні «бути», «становити» у складеному іменному присудку в українській мові не вживається.

Бути (рос. быть, являться) — існувати; уживається як дієслово-зв'язка.

ЯВЛЯЄТЬСЯ (ЯВ-ЛЯТИСЯ)	У значенні «бути», «становити» в українській мові не вживається <i>Чого являєшся мені у сні?</i> (І. Франко)
Є (БУТИ)	<i>Вчинивши зло, вона не є злочинна, бо тільки зрада є тому причина.</i> (Л. Костенко) <i>Вони (волошки) хотіли бути як небо і стали як небо.</i> (М. Коцюбинський)

ЯНТАР — БУРШТИН

У значенні «скам'яніла викопна смола хвойних дерев, що використовується для виготовлення прикрас» в українській мові вживаються слова **янтар** і **бурштин**.

ЯНТАР, БУРШТИН	чорний янтар (бурштин) <i>На київських торжищах схід сходився з заходом, північні землі зустрічалися з південними: тут були булгари волзькі із хутрами, німці з бурштином, і красними сукнами, та світлими шоломами латинськими...</i> (П. Загребельний)
-------------------	--

РОЗДІЛ 2
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК
СТАЛИХ ВИРАЗІВ

Б

- бежать от воспоминаний** уникати спогадів
- без всякого сомнения** поза всяким сумнівом,
безперечно, без сумніву, безсумнівно, напевно
- без задержки** негайно, без затримки
- без запинки** не запинаючись, не затиноючись, не спиняючись
- без исключения** без винятку, усі до одного, геть усе, геть усі
- без колебаний** не вагаючись, без вагань
- без малого** мало не..., трохи не...
- без натяжек** без перебільшень
- без обиняков** прямо, відверто, без натяків,
напрямки, навіпрямки, навіпростець
- без оговорок** без застережень, беззастережно
- без остатка** усе цілком, геть усе
- без отговорок** не сперечаючись
- без памяти** (*без свідомості*) неприємно; (*від радості*) безтямно,
у захваті; (*кохати, бути закоханим*) шалено, до нестями
- без промедления** не зволікаючи, не гаючи часу, негайно
- без снисхождения** без поблажливості
- без сомнения** без сумніву, безсумнівно, безперечно, напевно
- без спроса** не спитавшись, без дозволу
- без стеснения** не соромлячись, не церемонячись
- без толку** без пуття, марно, даремно
- без удержу** без упину, неспинно, невпинно
- без ума (быть) от кого** до нестями бути
захопленим *ким*, не тямитися *від кого*
- без умолку** без угаву, не вгаваючи, невгамовно
- без устали** невтомно
- бередить/разбередить душу (рану)** ятрити (роз'ятрювати)/роз'ят-
рити, троюдити (розтроюджувати)/розтроюдити душу (рану)
- бить в глаза** впадати в око, впадати в очі
- бить в набат** бити на сполох, дзвонити на сполох,
бити в дзвони, дзвонити у дзвони
- бить в цель** бити в ціль

бить тревогу бити на сполох

биться/побиться об заклад заставлятися/заставитися,
закладатися/закластися

блюсти дисциплину дотримуватися дисципліни,
додержуватися дисципліни

блюсти интересы охороняти інтереси, оберігати
інтереси, пильнувати інтереси

блюсти традиции дотримуватися звичаїв, додержуватися
звичаїв, дотримуватися традицій, додержуватися традицій

болеть душой уболювати

болтать языком молоти язиком, плескати язиком

брать/взять барьер долати/подолати бар'єр, брати/узяти бар'єр

брать/взять быка за рога брати/узяти бика за роги,
хапати/схопити бика за роги

брать/взять в аренду орендувати/заорендувати, наймати/найняти,
винаймати/винайняти, брати/узяти в оренду

брать/взять в долг позичати/позичити, брати/узяти в борг

брать/взять верх над кем перемагати/перемогти *кого*, брати/узяти
гору, брати/узяти верх, брати/узяти перевагу *над ким*

брать/взять вину на себя брати/узяти вину на
себе, брати/узяти провину на себе

брать/взять взаймы позичати/позичити, брати/узяти в борг

брать/взять в залог брати/узяти в заставу, брати/узяти на заставу

брать/взять в оборот кого брати/узяти в роботу *кого*

брать/взять во внимание что брати/узяти до
уваги *що*, зважати/зважити *на що*

брать/взять в расчет кого-что брати/узяти до уваги *кого-що*,
ураховувати/урахувати *що*, зважати/зважити *на що*

брать/взять в свидетели брати/узяти у свідки

брать/взять в тиски затискати/затиснути в лещата

брать/взять в толк брати/узяти до тям

брать/взять голыми руками брати/узяти голіруч,
брати/узяти голими руками

брать/взять живьем брати/узяти живцем

брать/взять за основу брати/узяти як основу, брати/узяти за основу

брать/взять на веру вірити/повірити, брати/узяти на віру

брать/взять на вооружение брати/узяти на озброєння

брать/взять на учет ставити/поставити на облік

брать/взять обязательство зобов'язуватися/зобов'язатися,
брати/узяти на себе обов'язок

- братъ/взять под защиту** брати/узяти під захист
- братъ/взять под стражу** брати/узяти під варту
- братъ/взять препятствия** долати/подолати перешкоди,
брати/узяти перешкоди
- братъ/взять пример** *с кого* наслідувати *кого*,
брати/узяти приклад *з кого*
- братъ/взять себя в руки** опанувувати/опанувати себе,
брати/узяти себе в руки
- братъ/взять сторону** *чьо* ставати/стати на бік *чий*
- братъ/взять штурмом** здобувати/здобути штурмом,
брати/узяти штурмом
- браться/взяться за оружие** братися/узятися до зброї,
братися/узятися за зброю
- браться/взяться за что** братися/узятися *до чого*,
братися/узятися *за що*
- брезжит заря** світає, розвидняється, зоріє
- бросать/бросить в глаза** жбурляти/жбурнути в очі,
шпурляти/шпурнути в очі
- бросать/бросить взгляд** кидати/кинути оком, зиркати/зиркнути
- бросать деньги** кидати гроші, тринькати гроші, роз-
тринькувати гроші, смітити грошима
- бросать жребий** кидати жереб
- бросать/бросить на произвол судьбы** кидати/кинути напризволяще
- бросать/бросить свет** *на что* проливати/пролити світло,
кидати/кинути світло *на що*
- бросать/бросить слова на ветер** кидати/кинути слова на вітер
- бросать/бросить упрек** дорікати/дорікнути, докоряти/докорити,
кидати/кинути закид, робити/зробити закид
- бросаться/броситься в глаза** впадати/впасти
в око, впадати/впасти в очі
- бросаться/броситься со всех ног** кидатися/кинутися
щодоуху, кидатися/кинутися чимдуж
- брызжет весельем** буяє веселощами
- бряцать оружием** брязкати зброєю
- будь что будет** що буде, те й буде; хай буде, що буде
- бурлит жизнь** вирує життя, нуртує життя
- было да сплыло** було та загуло
- бытует выражение** поширений вислів
- быть без ума** *от кого* умирати *за ким*
- быть в долгу** *у кого* заборгувати *кому*

- быть в зависимости** *от кого* залежати *від кого*
- быть в затруднении** бути у скруті, бути у скрутному становищі
- быть в нерешительности** вагатися
- быть в обиде** *на кого* ображатися *на кого*
- быть во вкусе** *кого* припадати до смаку, припадати до вподоби *кому*
- быть в опасности** перебувати в небезпеці, бути в небезпеці
- быть в ответе** відповідати
- быть в претензии** *на кого* нарікати *на кого*
- быть в сознании** бути притомним
- быть в ссоре** посваритися
- быть в употреблении** уживатися, бути в ужитку
- быть высокого мнения** *о ком* високо ставити
кого, бути високої думки *про кого*
- быть выше** *чего* підноситися *над чим*
- быть заодно** бути заодно, бути у згоді, бути одностайними
- быть на взводе** бути збудженим
- быть на стороне** *чьей* бути на боці *чиєму*
- быть на уме** бути на думці
- быть не в духе** бути не в гуморі, бути не в настрої
- быть по вкусу** бути до смаку, бути до вподоби
- быть под стражей** перебувати під вартою
- быть помехой** заважати, бути на заваді
- быть правым** мати рацію

В

- в адрес** *кого* на адресу *кого*
- валить/свалить вину** *на кого* складати/скласти
провину *на кого*, звертати/звернути провину *на*
кого, скидати/скинути провину *на кого*
- в алфавитном порядке** за абеткою, за алфавітом
- валиться в ногах** *у кого* стелитися під ноги *кому*
- в беспмятстве** (*без свідомості*) у нестямі; (*скажено*)
несамовито, озвіріло, оскаженіло, люто
- вбивать/вбить в голову** *кому* утовкмачувати/утовкмачити
кому, вбивати/вбити у голову *кому*
- вбивать/вбить клин** *между кем* розсварювати/розсварити *кого*
- вбивать/вбить себе в голову** брати/узяти собі в
голову, забирати/забрати собі в голову
- в большей степени** більшою мірою

- в большинстве своем** здебільшого
- в большинстве случаев** здебільшого, у більшості випадків
- в большом ходу** *что* великий попит *на что*, дуже вживане *що*
- в будущем** надалі, у майбутньому
- в будущем году** наступного року, у наступному році
- в вашей власти** від вас залежить, ваша влада, ви маєте право
- в ведении** у віданні
- вернуть слово** вкинути слівце, приточити слівце, доточити слівце
- вверяться/ввериться судьбе** покладатися/покластися на долю
- в виде чего** у вигляді *чого*, як *що*
- в виде поощрения** для заохочення, як заохочення, щоб заохотити
- в виду иметь** на увазі мати
- ввиду того что** з огляду на те що, через те що
- вводит/ввести в грех** доводити/довести до гріха
- вводит/ввести в заблуждение** вводити/увести в оману
- вводит/ввести в искушение** спокушати/спокусити
- вводит/ввести в курс** уводити/увести в курс
- вводит/ввести в недоумение** спантеличувати/спантеличити, збивати/збити з пантелику
- вводит/ввести в обиход** упроваджувати/упровадити, узвичаювати/узвичаїти, вводити/увести в ужиток
- вводит/ввести в расход** завдавати/завдати збитків
- вводит/ввести в состав** *чего* уводити/увести до складу *чого*
- вводит/ввести в строй** *что* пускати/пустити *що*
- вводит/ввести в убытки** *кого* призводити/привести до збитків *кого*, завдавати/завдати збитків *кому*, спричиняти/спричинити збитки *кому*
- вводит/ввести закон в силу** надавати/надати закону чинності
- вводит/ввести пошлину** запроваджувати/запровадити мито, вводити/увести мито
- в высоту** заввишки, мати висоту; (*про значну висоту*) сягати висоти
- в высшей степени** найвищою мірою
- в выходной день** (*у конкретний день*) вихідного дня; (*узагалі не в будень*) на вихідні
- ввязываться/ввязаться в историю** встрявати/встряти в історію, вплутуватися/вплутатися в історію, ускочити в історію
- ввязываться/ввязаться в ссору** встрявати/встряти у суперечку, вплутуватися/вплутатися у суперечку
- в глубину** завглибшки, мати глибину; (*про значну глибину*) сягати глибини

- в годы** *чого* у роки, за років, під час *чого*
- вгонять/вогнать в гроб** заганяти/загнати в могилу,
зводити/звести в могилу, уганяти/увігнати в могилу
- вгонять/вогнать в дремоту** наганяти/нагнати дрімоту
- вгонять/вогнать в краску** змушувати/змусити червоніти
- вгонять/вогнать в слезы** доводити/довести до сліз
- в гости** на гостину, у гості
- вдаваться/вдаться в крайности** удаватися/удатися в крайнощі
- вдаваться/вдаться в подробности** удаватися/удатися в подробиці
- в дальнейшем** далі, надалі
- в данное время** нині, тепер; (*у момент мовлення*) наразі, зараз
- в данном случае** у цьому випадку, у цьому разі
- в два приема** за два рази
- в два часа** о другій годині
- в два этажа** на два поверхи, двоповерховий
- в двухдневный срок** за два дні, у дводенний термін,
упродовж двох днів, протягом двох днів
- в двух километрах к востоку** за два кілометри на схід
- в двух словах** двома словами, стисло, кількома словами
- в двух шагах** за два кроки
- вдевать/вдеть нитку в иголку** усиляти/усилити нитку
в голку, затягувати/затягти нитку в голку
- в диковинку** навдивовижу
- в длину** завдовжки, мати довжину;
(*про значну довжину*) сягати довжини
- в должность вступать** на посаду ставати;
(*завершена дія*) обійняти посаду, посісти посаду
- в дополнение к чему** на додаток до *чого*, як додаток до *чого*
- вдохнуть новую жизнь** *во что* удихнути нове життя у *що*
- в древние времена** у давнину, за давніх часів, за давніх-
давен, за незапам'ятних часів, у сиву давнину
- в другое время** іншим часом, іншим разом
- в другой раз** іншим разом, іншим часом
- в дружбе быть** дружити
- в духе кто** у гуморі, у доброму гуморі, у настрої,
у доброму настрої *кто*
- веет здоровьем** *от кого* дихає здоров'ям *кто*
- везти кому** щастити, таланити, фортунити *кому*
- венчать/увенчать лаврами** вінчати/увінчати
лаврами, увінчувати/увінчати лаврами

- венчать на царство** вінчати на царство
- верить/поверить на слово** вірити/повірити
на слово, брати/узяти на віру
- вертеться на уме** крутитися на думці, крутитися у голові
- вертеться на языке** крутитися на язиці
- вертеться под ногами** крутитися під ногами
- вершить дела (делами)** вершити справи, творити справи
- вершить судьбы (судьбами)** вершити долю, вирішувати долю
- вести борьбу** боротися, вести боротьбу
- вести войну** воювати, вести війну
- вести занятия** вести заняття, проводити заняття
- вести знакомство** знатися
- вести начало** брати початок, походити
- вести огонь** стріляти, вести вогонь
- вести переговоры** вести переговори, вести перемови(ни),
провадити переговори, провадити перемови(ни)
- вести переписку** листуватися
- вести протокол** протоколювати, вести протокол
- вести разговор** розмовляти, вести розмову
- вести себя как** поводитися як, поводити себе як
- вести собрание** керувати зборами
- вести спор** сперечатися, вести суперечку
- вести счет** рахувати
- вести хозяйство** господарювати, хазяйнувати, вести господарство
- вешать/повесить голову** хнюпитися/похнюпитися,
хнюпити/похнюпити голову
- вешать/повесить трубку телефона** вішати/повісити
слухавку, класти/покласти слухавку, вішати/повісити
трубку, класти/покласти трубку телефону
- вживаться/вжиться в роль** уживатися/ужитися в роль
- в завершение (всего)** на завершення (всього)
- в зависимости от** залежно від, *рідше* у залежності від
- в заключение** наприкінці, на закінчення, наостанок
- в защиту** на захист
- взбредать/взбрести в голову** спадати/спасти на
думку, спливати/спливти на думку
- взваливать/взвалить на плечи** *что* класти/покласти на плечі *что*
- взваливать/взвалить работу** *на кого* звалювати/звалити роботу *на кого*
- взвешивать/взвесить все «за» и «против»**
зважувати/зважити всі «за» і «проти»

- взвешивать/взвесить каждое слово** зважувати/зважити кожне слово
- взвинтить себя** накрутити себе
- взглядывать/взглянуть исподлобья** поглядати/поглянути
спідлоба, зиркати/зиркнути спідлоба
- вздергивать/вздернуть плечами** знизувати/знизати
плечима, стенати/стенути плечима
- вздохнуть с облегчением** полегшено зітхнути,
зітхнути з полегшенням
- в здравом уме** при здоровому глузді, при доброму розумі
- взимать штраф** стягувати штраф
- взлететь в цене** підскочити в ціні
- в знак благодарности** на знак подяки, на подяку
- в знак согласия** на знак згоди
- в знак уважения** на знак поваги
- в значительной мере** значною мірою, великою мірою
- в значительной степени** значною мірою, великою мірою
- взыскивать/взыскать по векселю** стягувати/стягнути за векселем
- в известность поставит** до відома довести,
повідомити *кого*, поінформувати *кого*
- в изнеможении** знесилено, знеможено
- в изобилии** удосталь, щедро, рясно
- в изумлении** здивовано
- висеть над душой** висіти над душею
- в исправности** *что* усе гаразд *із чим*, непошкоджене *що*
- в испуге** злякано, перелякано
- в иступлении** нестямно, не тямлячи себе, у нетямі, у нестямі
- в итоге переговоров** у результаті переговорів,
у результаті перемов(ин)
- в итоге получается** (*про розрахунки, суму чогось*) разом буде,
усього буде; (*в інших значеннях*) у результаті виходить
- вить веревки** *из кого* сукати мотузки з *кого*, мички микати з *кого*
- в какой мере** якою мірою
- в карман (положить)** до кишені (покласти)
- в качестве** *кого-чого* як *хто-що*, за *кого-що*
- вкладывать/вложить душу** *во что* прикладати/прикласти
душу *до чого*, укладати/укласти душу *в що*
- включать/включить в повестку дня** включати/включу-
чити до порядку денного
- включать в себя** включати в себе, містити в собі
- в конечном итоге** врешті-решт, зрештою

- в конце** (*про час*) наприкінці, під кінець
- в конце 20-х годов** наприкінці 20-х років, під кінець 20-х років
- в конце века** наприкінці століття, під кінець століття,
наприкінці сторіччя, під кінець сторіччя
- в конце концов** врешті-решт, зрештою
- в конце месяца** наприкінці місяця, під кінець місяця
- в конце недели** наприкінці тижня, під кінець тижня
- вкрадываются/вкрасться в доверие** уходити/увійти в довіру,
утиратися/утертися в довіру, улізати/улізти в довіру
- в крайнем случае** у крайньому разі
- вкралась ошибка** укралася помилка
- вкралось сомнение** закрався сумнів
- в кратчайший срок** якнайшвидше, щонайшвидше,
за найкоротший термін
- вкусать/вкусить плоды своего труда** користуватися/скористатися
з плодів своєї праці, утішатися/утішитися з плодів своєї праці
- владеть грамотой** бути письменним
- владеть имуществом** володіти майном
- владеть языком** володіти мовою
- в ладу** *с кем* у злагоді, у згоді, ладнати з *ким*
- властвовать над душами** володарювати душами
- влачить жалкое существование** злидарювати, скніти
- в лежачем положении** лежачи, навлежачки
- влезать/влезть в доверие** уходити/увійти в довіру,
утиратися/утертися в довіру, улізати/улізти в довіру
- в летнее время** улітку, літнього часу, у літній час
- влечь/повлечь за собой что** спричиняти/спричинити
що, спричинятися/спричинитися *до чого*
- влипать/влипнуть в историю** уплутуватися/уплутатися в
історію, устрявати/устряти в історію, ускочити в історію
- в лучшем случае** у кращому разі, у ліпшому разі,
у найкращому разі, у найліпшому разі
- в лучшие времена** за кращих часів, за ліпших часів
- в любое время** будь-якого часу, будь-якої
години, будь-коли, коли завгодно
- в любом случае** у всякому разі, у будь-якому разі
- вляпаться в неприятность** ускочити у халепу
- вменять/вменить в вину кому** звинувачувати/звинуватити *кого*,
ставити/поставити за провину *кому*
- вменять/вменить в обязанности** зобов'язувати/зобов'язати

в меру до міри, у міру

вмешиваться/вмешаться в разговор утручатися/утрутитися в розмову
вмешиваться/вмешаться не в свое дело

утручатися/утрутитися не в свої справи, лізти/улізти не в свої справи, устрявати/устряти не в свої справи

в молодые годы замолоду, за молодих літ

в момент умить, водномить, миттево, миттю

в мыслях (*щось мати*) на думці; (*щось зробити*) подумки

в нагрузку як навантаження

в надежде на что сподіваючись на що, маючи надію на що

в наказание як кара, як покарання, щоб покарати

в настоящее время на цей час, у цей час, тепер, нині;

(*у момент мовлення*) наразі, зараз

в настоящем году цього року, у цьому році, цьогоріч

внедрять/внедрить в производство запроваджувати/запровадити

у виробництво, упроваджувати/упровадити у виробництво

внедрять/внедрить новые технологии запроваджувати/запровадити

нові технології, упроваджувати/упровадити нові технології

в незапамятные времена у давнину, за давніх літ, за давніх-

давен, за незапам'ятних часів, у сиву давнину

в некоторой мере певною мірою, до певної міри

в некотором роде певною мірою, до певної міри

в нескольких словах кількома словами, стисло

в нескольких шагах за кілька кроків

в несколько приемов за кілька разів, за кілька заходів

вникать/вникнуть в суть уходити/увійти в суть

внимать/внять голосу разума дослухатися/дослухатися до голосу

розуму, прислухатися/прислухатися до голосу розуму

внимать/внять мольбам зважати/зважити на благання,

зглядатися/зглянутися на благання

внимать/внять совету прислухатися/прислухатися до поради

вносить/внести в протокол заносити/занести до протоколу

вносить/внести оживление во что поживлявати/поживити *що*

вносить/внести предложение подавати/подати

пропозицію, вносити/внести пропозицію

вносить/внести разнообразие урізноманітнювати/урізноманітнити

вносить/внести свой вклад робити/зробити свій внесок

вносить/внести ясность во что з'ясовувати/з'ясувати *що*

в ночной тиши серед нічної тиші

в ночь под проти ночі, уночі проти

- внушати/внушити доверие** виклика́ти/ві́кликати довіру, вселяти/вселити довіру
- внушати/внушити себе** переконувати/переконати себе, забирати/забрати собі в голову
- внушати/внушити страх** виклика́ти/ві́кликати страх, вселяти/вселити страх, навіювати/навіяти страх, завдавати/завдати страху
- внушати/внушити уважение** виклика́ти/ві́кликати повагу
- внять просьбе** зважити на прохання, зглянутися на прохання
- в обедню пору** обіднього часу, в обід
- в области** (*про сферу*) у галузі, у царині, у сфері; (*серця*) у ділянці; (*про назву адміністративно-територіальної одиниці, у математиці*) в області
- в общей сложности** загалом, у цілому, разом, усього
- во весь дух** щодуху, чимдуж
- вовлечь/вовлечь в беду** втягувати/втягти в біду
- вовлечь/вовлечь в работу** залучати/залучити до роботи
- во вред** на шкоду
- во времена кого** за часів *кого*, за *кого*; (*про правителів, керівників та ін.*) за правління *кого*, за керівництва *кого*
- во время чего** під час *чого*
- во все времена** за всіх часів, у всі часи
- во все стороны** на всі боки, навсібіч
- во всеуслышание** голосно, на повний голос
- во всех отношениях** з усіх поглядів, з будь-якого боку
- во всю длину** на всю довжину
- во всю ширину** на всю ширину
- во всякое время** повсякчас, повсякчасно, у будь-який час
- во всяком случае** у всякому разі, принаймні
- во второй раз** удруге, другого разу
- во главе** на чолі; (*про місце*) на чільному місці
- водворять/водворить на место** ставити/поставити на місце, класти/покласти на місце
- водворять/водворить порядок** наводити/навести порядок, установлювати/установити порядок
- в одинаковой мере** однаковою мірою, однаково
- в один голос** одноставно, одноголосно
- в одиночестве** на самоті, самотою, самотно, самотньо
- в одиночку** сам, самостійно, самотужки; (*окремо від інших*) поодинці, по одному

- в один прекрасный день** одного чудового дня, одного прекрасного дня, однієї гарної днини
- в один прием** за одним разом, за одним заходом, одразу
- водиться привычка** *за кем* має звичку *кто*
- водить дружбу** приятелювати
- водить за нос** водити за носа
- в одно мгновение** умить, водномить, миттєво, миттю
- водружать/водрузить знамя** ставити/поставити прапор, піднімати/підняти прапор
- в ожидании кого-чего** чекаючи *кого-чого*, чекаючи *на кого-що*
- возбуждать/возбудить аппетит** збуджувати/збудити апетит, виклика́ти/ві́кликати апетит
- возбуждать/возбудить гнев** розпалювати/розпалити гнів, виклика́ти/ві́кликати гнів
- возбуждать/возбудить дело** порушувати/порушити справу, розпочинати/розпочати справу
- возбуждать/возбудить жалость** виклика́ти/ві́кликати жалість, розжалоблювати/розжалобити
- возбуждать/возбудить интерес** виклика́ти/ві́кликати зацікавленість, виклика́ти/ві́кликати інтерес
- возбуждать/возбудить негодование** *в ком* обурювати/обурити *кого*
- возбуждать/возбудить сомнение** збуджувати/збудити сумнів, виклика́ти/ві́кликати підозру
- возводит/возвести в абсолют** абсолютизувати
- возводит/возвести в епископы** ставити/поставити єпископом
- возводит/возвести в закон** узаконювати/узаконити, визнавати/визнати за закон
- возводит/возвести в квадрат** підносити/піднести до квадрата
- возводит/возвести в культ** робити/зробити культом
- возводит/возвести в принцип** визнавати/визнати за принцип, підносити/піднести до принципу
- возводит/возвести в ранг** *чего* підносити/піднести до рангу *чого*
- возводит/возвести в степень** підносити/піднести до степеня
- возводит/возвести клевету** *на кого* обмовляти/обмовити *кого*, зводити/звести наклеп *на кого*
- возводит/возвести напраслину** *на кого* обмовляти/обмовити *кого*, зводити/звести наклеп *на кого*
- возводит/возвести на престол** садити/посадити на престол
- возводит/возвести на пьедестал** ставити/поставити на п'єдестал, зводити/звести на п'єдестал

- возводити/возвести обвинение** звинувачувати/звинуватити
кого, зводити/звести обвинувачення *на кого*
- возвращать/вернуть к жизни** повертати/повернути
до життя, воскрешати/воскресити
- возвращаться/вернуться в строй**
повертатися/повернутися до діяльності
- возглавлять/возглавить учреждение** очолювати/очолити установу
- воздавать/воздать за грехи** карати/покарати за гріхи
- воздавать/воздать за добро** нагороджувати/нагородити
за добро, віддячувати/віддячити за добро
- воздавать/воздать по заслугам** відплачувати/відплатити
за заслуги, віддячувати/віддячити по заслугі
- воздавать/воздать почести** ушановувати/ушанувати,
складати/скласти шану, відавати/віддати шану
- воздавать/воздать хвалу** *кому* хвалити/похвалити *кого*
- воздействовать силой** застосовувати силу, діяти силою
- воздерживаться/воздержаться при голосовании** не голосувати/
не проголосувати, утримуватися/утриматися від голосування
- возиться на кухне** порпатися на кухні, клопотатися на кухні
- возлагать/возложить вину** покладати/покласти
провину, складати/скласти провину
- возлагать/возложить надежды** *на кого* покладатися/покластися
на кого, покладати/покласти надії *на кого*
- возлагать/возложить обязанности** *на кого* покладати/покласти
обов'язки *на кого*, доручати/доручити обов'язки *кому*
- возлагать/возложить ответственность** покладати/покласти
відповідальність, складати/скласти відповідальність
- возобновлять/возобновить переговоры**
відновлювати/відновити переговори, поновлювати/поновити
переговори, відновлювати/відновити перемови(ни),
поновлювати/поновити перемови(ни)
- возомнить о себе** загордитися, високо думати про себе
- возыметь влияние** вплинути
- возыметь действие** подіяти
- возыметь желание** захотіти, забажати
- возыметь намерение** наміритися, мати намір
- возыметь силу** набути сили, набрати сили
- возыметь успех** мати успіх, увінчатися успіхом
- во избежание** *чого* щоб запобігти *чому*, щоб уникнути *чого*
- во исполнение** *чого* виконуючи *що*, на виконання *чого*, щоб виконати *що*

- во множестве** у великій кількості, без ліку
- воображать/вообразить о себе** дуже високої думки про себе бути
- воплощать/воплотить в жизнь** втілювати/втілити
в життя, здійснювати/здійснити
- в особенности** особливо
- воспрянуть духом** підвестися духом
- восстанавливать/восстановить в памяти**
відновлювати/відновити в пам'яті
- восстанавливать/восстановить в правах**
поновлювати/поновити в правах
- восстанавливать/восстановить хозяйство**
відбудовувати/відбудувати господарство,
відновлювати/відновити господарство
- в остальной части** у решті
- в открытую** відкрито, відверто
- в отличие от** на відміну від
- в отлучке быть** відсутнім бути
- в отместку** щоб помститися
- в отношении кого-чего** щодо, стосовно *кого-чого*,
що стосується *кого-чого*
- в отсутствие чье-либо** за відсутності *чий*
- в охоту** охоче, радо, залюбки
- воцарилась тишина** запанувала тиша, запала тиша
- воцарилось молчание** запала мовчанка
- во что бы то ни стало** хоч би там що, будь-якою ціною,
хоч би там як, за всяку ціну, за будь-яку ціну
- впадать/впасть в беспамятство** непритомніти/знепритомніти
- впадать/впасть в детство** дитиніти/здитиніти
- впадать/впасть в заблуждение** помилятися/помилитися,
упадати/упасти в оману
- впадать/впасть в забытие** забуватися/забутися,
упадати/упасти в забуття
- впадать/впасть в задумчивость** поринати/поринутися у задуму,
задумуватися/задуматися, замислюватися/замислитися
- впадать/впасть в изнеможение** знесилюватися/знесилитися
- впадать/впасть в крайности** удаватися/удатися в крайнощі
- впадать/впасть в неистовство** шаленіти/ошаленіти,
скаженіти/оскаженіти
- впадать/впасть в немилость** впадати/впасти у неласку
- впадать/впасть в нищету** убожіти/зубожіти, упадати/упасти в злидні

- впадать/впасть в отчаяние** упадати/упасти
у відчай, поринати/поринути у відчай
- впадать/впасть в панику** панікувати/запанікувати
- впадать/впасть в уныние** засмучуватися/засмутитися
- в память** на згадку, на пам'ять, на спогад, на спомин
- в первую очередь** насамперед, передусім, передовсім,
перш за все, найперше, шонайперше
- в первый раз** уперше, першого разу
- в первых рядах** у перших лавах, у перших рядах
- в переписке быть с кем** листуватися з ким
- вперять/вперить взгляд** утуплювати/утупити
погляд, упинати /уп'ясти погляд
- в письменной форме** письмово, на письмі
- в подарок дать** подарувати, як подарунок дати
- в подтверждение чего** на підтвердження чого, щоб підтвердити що
- в позапрошлом году** позаторік, позаминулого
року, у позаминулому році
- в поисках чего** шукаючи що, щоб знайти що, у пошуках чого
- в покое оставить кого** дати спокій кому
- в полдень** опівдні, ополудні
- в полной мере** цілком, повною мірою
- в полном составе** у повному складі
- в полночь** опівночі
- в полную силу** на повну силу, скільки сили, шосили, що є сили
- в половине второго** о пів на другу
- в пользу кого-чего** на користь кого-чого
- в порядке вещей** звичайна річ, природна річ
- в порядке исключения** як виняток
- в последнее время** останнім часом
- в последние годы** останніми роками
- в праздники** на свята
- в применении к чему** щодо чого, стосовно чого
- в пример ставит** (*про людину*) за приклад ставити, за взірєць
ставити; (*про наведення прикладів*) наводити як приклад
- в принудительном порядке** примусово
- в присутствии кого** у присутності кого, при кому
- в противном случае** інакше
- в прошлом году** торік, минулого року, у тому році, у минулому році
- впутываться/впутаться в историю** уплутуватися/уплутатися
в історію, устрявати/устряти в історію, ускочити в історію

- в работу вовлечь** до роботи залучити
- в равной мере** однаковою мірою, однаково
- в равной степени** однаковою мірою, однаково
- в рассрочку** на виплат
- в расчете на** *кого-что* зважаючи на *кого-що*,
розраховуючи на *кого-що*
- врезаться/врѣзаться в память** урізатися/урізатися у пам'ять,
укарбовуватися/укарбуватися в пам'ять
- в родстве быть** *с кем* родичем бути, родичем доводитися *кому*
- в руки себя взять** опанувати себе, перемогти себе
- в свое время** свого часу
- в свое удовольствие** собі на втіху, досхочу, донесхочу
- в свою очередь** своєю чергою, у свою чергу
- вселять/вселить надежду** вселяти/вселити надію,
виклика́ти/ві́кликати надію, сповнювати/сповнити надією
- в сердцах** спересердя, зозла
- в силу вступать** набирати чинності, набирати
сили, набувати чинності, набувати сили
- в силу изложенного** зважаючи на викладене, з огляду на викладене
- вскакивать/вскочить на ноги** схоплюватися/схопитися
на (рівні) ноги, зриватися/зірватися на (рівні) ноги
- вскидывать/вскинуть голову** підводити/підвести
голову, закидати/закинути голову
- в скором времени** невдовзі, незабаром, скоро
- вскружить голову** *кому* закрутити голову *кому*
- вскрывать/вскрыть вены** різати/розрізати вени
- вскрывать/вскрыть недостатки** виявляти/виявити
недоліки, показувати/показати недоліки
- вскрывать/вскрыть письмо** розпечатувати/розпечатати
листа, розкривати/розкрити листа
- в следующий раз** наступного разу, наступним разом
- в случае необходимости** у разі потреби, якщо буде потреба
- в случае чего** на випадок *чого*, у разі *чого*
- в совершенстве** досконало
- в совокупности** разом, укупі
- в соответствии с чем** відповідно до *чого*, згідно з *чим*
- в сопровождении** у супроводі
- в состав вошли** до складу ввійшли
- в составе чего** у складі *чого*
- в состояниии быть** могти, бути спроможним, мати силу, мати змогу

- всплывать/вплыть в памяти** спливати/спливити в пам'яті,
зринати/зринуту в пам'яті
- в сравнении с** у порівнянні з, проти *кого*
- в среднем** у середньому, пересічно
- в срок** вчасно, своєчасно
- вставать/встать на защиту** ставати/стати на захист
- вставлять/вставить слово** докидати/докинути слівце,
доточувати/доточити слівце
- в стесненных обстоятельствах** у скруті, у скрутному становищі,
у скрутних обставинах
- в стороне (держаться, стоять)** осторонь (триматися, стояти)
- в сторону (отбросить)** убік (відкинути)
- вступать/вступить в бой** ставати/стати до бою, починати/почати
бій, вступати/вступити в бій
- вступать/вступить в брак** одружуватися/одружитися, брати/узяти шлюб
- вступать/вступить в должность** ставати/стати на посаду,
вступати/вступити на посаду
- вступать/вступить в переговоры** розпочинати/розпочати
переговори, розпочинати/розпочати перемови(ни)
- вступать/вступить в разговор** розпочинати/розпочати розмову,
заходити/зайти в розмову
- вступать/вступить в родство** родичатися/породичатися
- вступать/вступить в силу** набувати/набути чинності,
набирати/набрати чинності, набувати/набути сили,
набирати/набрати сили
- вступать/вступить на дежурство** заступати/заступити на
чергування
- в сущности** власне, власне кажучи, по суті
- в сфере** у царині, у галузі, у сфері
- в те времена** за тих часів, у ті часи
- в текущем году** цього року, у цьому році, цьогоріч
- в течение года** упродовж року, протягом року
- в течение дня** упродовж дня, протягом дня
- в течение месяца** упродовж місяця, протягом місяця
- втираться/втереться в доверие** входити/увійти в довіру,
утиратися/утертися в довіру, улізати/улізти в довіру
- в то время как** тимчасом як, у той час як, тоді як
- в той или иной мере** тією чи іншою мірою, так чи інакше
- в тот же момент** тієї самої миті, тієї ж миті
- в ту же минуту** тієї самої хвилини, тієї ж хвилини

- втягивать/втянуть голову в плечи** убирати/убрати голову в плечі,
утягувати/утягнути голову в плечі
- в упор** (*підійти, стріляти*) упритул; (*сказати*) у вічі
- в уровень** *с* урівень *з*, на одному рівні *з*
- в ходе** під час, у ході
- входит/войти в задор** розпалюватися/розпалитися
- входит/войти в обычай** узвичаюватися/узвичаїтися,
ставати/стати звичайним
- входит/войти во вкус** добирати/дібрати смаку
- входит/войти в подробности** вдаватися/вдатися в подробиці
- входит/войти в положение** *кого* входити/увійти у
становище *кого*, зглядатися/зглянутися *на кого*
- входит/войти в привычку** ставати/стати звичкою
- входит/войти в раж** розпалюватися/розпалитися
- входит/войти в роль** звикати/звикнути
до ролі, входити/увійти в роль
- входит/войти в соглашение** домовлятися/домовитися
- входит/войти в соприкосновение** стикатися/зіткнутися
- входит/войти в строй** ставати/стати до ладу
- в худшем случае** у гіршому разі, у найгіршому разі
- в целях** з метою, маючи на меті
- в целях предотвращения** *чего* щоб запобігти *чому*,
з метою запобігання *чому*, щоб уникнути *чого*
- в час** о першій годині
- в частности** зокрема
- в честь годовщины** на честь річниці
- в числе присутствующих** серед присутніх
- в ширину** завширшки, мати ширину; (*про значну ширину*) сягати ширини
- в шутку** жартома, жартуючи
- выбиваться/выбиться из сил** знесилюватися/знесилитися,
знемагатися/знемогтися, вибиватися/вибитися з сил
- выбивать/выбить из игры** вибувати/вибути з гри,
виходити/вийти з гри
- выводит/вывести из равновесия** порушувати/порушити рівновагу,
виводити/вивести з рівноваги
- выводит/вывести из себя** роздратовувати/роздратувати,
виводити/вивести з себе
- выводит/вывести из строя** виводити/вивести з ладу
- выглядеть хорошо** мати гарний вигляд
- выдавать/выдать себя** *за кого* видавати/видати себе *за кого*

- выдавать/выдать себя с головой** видавати/видати себе з головою, виказувати/виказати себе з головою, викривати/викрити себе з головою (сповна)
- выдвигать/выдвинуть требования** висувати/висунути вимоги
- выдворять/выдворить из страны** випроваджувати/випровадити з країни
- выделяться среди** вирізнятися серед
- выдерживать/выдержать несколько изданий** витримувати/витримати кілька видань, видержувати/видержати кілька видань
- выдерживать/выдержать характер** виявляти/виявити стійкість
- вызывать/вызвать возмущение** обурювати/обурити, виклика́ти/вікликати обурення
- вызывать/вызвать негодование** обурювати/обурити, виклика́ти/вікликати обурення
- вызывать/вызвать подозрение** виклика́ти/вікликати підозру
- вызывать/вызвать радость** збуджувати/збудити радість, виклика́ти/вікликати радість
- вызывать/вызвать фурор** виклика́ти/вікликати фурор, спричиняти/спричинити фурор
- выкидывать фокусы** викидати коники, викидати колінця, вередувати
- выкинуть штуку** утнути штуку, устругнути штуку
- выкладывать/выложить душу** відкривати/відкрити душу
- выключать/выключить телевизор** вимикати/вимкнути телевізор
- вымещать/выместить злобу** зганяти/зігнати злість
- выносить/вынести благодарность** висловлювати/висловити подяку, оголошувати/оголосити подяку, складати/скласти подяку
- выносить/вынести на рассмотрение** подавати/подати на розгляд
- выносить/вынести постановление** ухвалювати/ухвалити постанову, приймати/прийняти постанову
- выносить/вынести приговор** ухвалювати/ухвалити вирок, виносити/винести вирок
- выносить/вынести урок** здобувати/здобути урок, діставати/дістати урок, мати урок (науку)
- выпадает/выпал случай** випадає/випала нагода, трапляється/трапилася нагода
- выражать/выразить благодарность** висловлювати/висловити подяку, оголошувати/оголосити подяку, складати/скласти подяку
- выражать/выразить недоверие** висловлювати/висловити недовіру, виявляти/виявити недовіру
- выражать/выразить согласие** висловлювати/висловити згоду, виявляти/виявити згоду

высвободжать/высвободить средства вивільняти/вивільнити кошти
вытягиваться/вытянуться в струнку

виструнчуватися/виструнчитися, ставати/стати струнко

выучить наизусть вивчити напам'ять

выходить/выйти в отставку виходити/вийти у відставку

выходить/выйти замуж *за кого* виходити/вийти заміж *за кого*,

одружуватися/одружитися з *ким*, брати/узяти шлюб з *ким*

выходить/выйти из берегов розливатися/розлитися,

виходити/вийти з берегів

выходить/выйти из доверия втрачати/втратити довіру,

виходити/вийти з довіри

выходить/выйти из повиновения переставати/перестати коритися,

виходити/вийти з покори

выходить/выйти из себя втрачати/втратити самовладання

(витримку), дратуватися/роздратуватися

выходить/выйти из строя виходити/вийти з ладу

выходить/выйти из терпения урвався терпець *кому*,

втрачати/втратити терпіння

выходить/выйти из употребления виходити/вийти із ужитку

в это время у цей час, на цей час, під цей час

в этом году цього року, у цьому році, цьогоріч

в этом отношении щодо цього, з цього погляду, з цієї точки зору

в этот день цього дня, у цей день

в этот раз цього разу

в юности замолоду, за молодих літ

в ярость привести розлютувати, розлютити

в ясность привести з'ясувати

Г

гасить почтовую марку гасити поштову марку

глядеть во все глаза не спускати з ока

гнать в шею гнати утришия

гнаться по пятам гнатися по п'ятах, на п'яти наступати

гнуть куда гнути *куди*, хилити *куди*, хилити *до чого*, схиляти *до чого*

гнуть свою линию наполягати на своєму, гнути свою лінію

гнуть спину гнути спину

говорить/сказать без околичностей говорити/сказати прямо,

говорити/сказати навпрямки

говорить/сказать наобум казати/сказати навмання

говорить на разных языках говорити різними мовами
говорить обиняками заходити здалеку
говорить сквозь зубы цідити крізь зуби
гореть желанием палко бажати
гореть нетерпением горіти з нетерплячки
городить чепуху верзти дурниці
губить время марнувати час, гаяти час
губить/погубить жизнь *чью* занапащати/занапастити життя *чье*,
 зав'язувати/зав'язати світ *кому*, зводить/звести зі світу *кого*

Д

давать/дать в долг позичати/позичити, давати/дати в борг
давать/дать взаймы позичати/позичити, давати/дати в борг
давать/дать возможность давати/дати можливість, давати/дати
 змогу, дозволяти/дозволити
давать/дать знать сповіщати/сповістити
давать/дать начало започатковувати/започаткувати, давати/дати
 початок, класти/покласти початок
давать/дать ответ відповідати/відповісти, давати/дати відповідь
давать/дать отпор чинити/вчинити опір, давати/дати відсіч
давать/дать пищу (для разговоров) давати/дати привід (для розмов)
давать/дать показания свідчити
давать/дать разрешение дозволяти/дозволити, давати/дати дозвіл
давать/дать себе отчет *в чем* усвідомлювати/усвідомити *что*, бути
 свідомим *чего*, розуміти/зрозуміти *что*
давать/дать себя знать даватися/датися взнаки
давать/дать согласие погоджуватися/погодитися, давати/дати згоду
дать промах схибити
дать толк дати раду, дати лад
двигаться/двинуться в путь рушати/рушити в дорогу,
 вирушати/вирушити в дорогу
двигаться по инерции рухатися за інерцією
двигаться по службе просуватися по службі
действовать втемную діяти навмання, діяти наосліп
действовать заодно діяти разом, діяти у згоді, діяти одностайно
действовать по внушению *кого*, *чьему* діяти з намови *чьей*
действовать по собственному усмотрению діяти на власний розсуд
делать/сделать акцент наголосувати/наголосити,
 робити/зробити акцент

- делать/сделать более выразительным** увиразнювати/увиразнити,
робити/зробити виразнішим
- делать/сделать вид** удавати/удати, робити/зробити вигляд
- делать/сделать возможным** уможливлювати/уможливити,
робити/зробити можливим
- делать/сделать вывод** доходити /дійти висновку
робити/зробити висновок,
- делать/сделать выговор** висловлювати/висловити догану,
оголошувати/оголосити догану
- делать/сделать заключение** доходити/дійти висновку,
робити/зробити висновок
- делать/сделать заметки** занотовувати/занотувати,
робити/зробити нотатки
- делать/сделать замечание** зауважувати/зауважити,
робити/зробити зауваження
- делать/сделать кислую мину** кривитися/скривитися
- делать/сделать наглядным** унаочнювати/унаочнити
- делать/сделать обобщение** узагальнювати/узагальнити,
робити/зробити узагальнення
- делать/сделать одолжение** робити/зробити послугу,
робити/зробити ласку
- делать/сделать промах** хибити/ схибити
- делать/сделать разнообразным** урізноманітнювати/урізноманітнити,
робити/зробити різноманітним
- делать/сделать ударение** наголошувати/наголосити,
підкреслювати/підкреслити, робити/зробити наголос
- делать/сделать упор** наголошувати/наголосити,
підкреслювати/підкреслити, робити/зробити наголос
- держать взаперти** тримати під замком, держати під замком, тримати замкненим, держати замкненим
- держать в руках** *кого* тримати в руках *кого*, держати в руках *кого*
- держать в уме** тримати на думці, держати на думці, тримати в голові, держати в голові
- держать нос по ветру** тримати носа за вітром, держати носа за вітром; чути, звідки вітер віє
- держать путь** прямувати, простувати
- держать речь** виголошувати промову, мати слово
- держать себя с достоинством** триматися гідно, поводитися гідно
- держать/сдержать слово** дотримувати/дотримати слова,
додержувати/додержати слова

держать совет радитися

держаться в стороне триматися осторонь, держатися осторонь

держаться как поводитися як, поводити себе як, триматися як,
держатися як

держаться правил дотримуватися правил, додержуватися правил

держать экзамен складати іспит

для верности для певності, задля певності, ради певності, заради
певності

для вида для годиться, про людське око

для первого раза достаточно на перший раз досить

для приличия ради пристойності, заради пристойності, для годиться

для своего удовольствия собі на втіху

для своих лет (хорошо выглядит) для своїх років (добре, гарно
виглядає), на свої роки (добре, гарно виглядає), як для свого віку
(добре, гарно виглядає)

до безумия до нестями, безтямно

до бесконечности нескінченно, до безкраю, до безмежжя

добиваться расположения чього запобігати ласки в кого

добиваться/добиться своего добиватися/добитися свого,
домагатися/допомогтися свого

доводить/довести до белого каления розлючувати/розлютити
вкрай, допикати/допекти до живого

доводить/довести до исступления доводити/довести до нестями

доводить/довести до сведения повідомляти/повідомити,
сповіщати/сповістити, доводити/довести до відома

довольствоваться малым задовольнятися з малого

до востребования до запитання

доказывать/доказать на деле доводити/довести справою

до настоящего времени досі, дотепер, донині, до цього часу, до сьогодні

до некоторой степени певною мірою, до певної міри

до основания дощенту, вщент, до пня

до отказа до краю, ущерть

до позднего времени допізна, до пізнього часу

допускать/допустить ошибку хибити/схибити,
припускатися/припуститися помилки

до сих пор досі, дотепер, донині, до цього часу, до сьогодні

доставаться/достаться по наследству успадковувати/успадкувати

доставлять/доставить беспокойство завдавати/завдати клопоту,
турбувати/потурбувати, непокоїти

доставлять/доставить неприятности завдавати/завдати неприємностей

доставлять/доставить радость радувати/порадувати,
давати/дати радість

доставлять/доставить товар доправляти/доправити товар,
доставляти/доставити товар

достигать/достичь взаимопонимания

порозуміватися/порозумітися, досягати/досягти взаєморозуміння

достигать/достичь успеха досягати/досягти успіху

до тех пор доти, до того часу

доходит/дойти до истощения виснажуватися/виснажитися

доходит/дойти до сознания усвідомлювати/усвідомити

Ж

жать/пожать руку тиснути/потиснути руку

жать сок чавити сік

жаться в маленькой комнатке тулитися в маленькій кімнатці

жаться в нерешительности нерішуче шулитися, нітитися

жаться друг к другу тулитися одне до одного,
горнутися одне до одного

жить в роскоши розкошувати, жити в розкошах

жить в свое удовольствие розкошувати, жити собі на втіху

жить на содержании *кого* утримуватися *ким*

жить на чужой счет жити чужим коштом

З

забегать/забежать вперед забігати/забігти вперед,
забігати/забігти наперед

забивать/забить голову *кому* задурювати/задурити голову,
забивати/забити голову *кому*

забивать/забить себе в голову забирати/забрати собі в голову,
брати/узяти собі в голову

забивать/забить скот забивати/забити худобу

забивать/забить хламом захарашувати/захарастити,
забивати/забити мотлохом

забирать/забрать в плен забирати/забрати у полон, полонити

забить в колокола забити на сполох, забити у дзвони,
задзвонити у дзвони

забить тревогу забити на сполох, забити у дзвони,
задзвонити у дзвони, задзвонити на сполох

- забитися в истерике** забитися в істерії
- забрасывать/забросать вопросами** закидати/закидати питаннями
- забрасывать/забросить по дороге** закидати/закинути дорогою, завозити/завезти дорогою
- забрасывать/забросить удочку** закидати/закинути вудку, закидати/закинути гачок
- забросить занятие** закинути заняття, покинути заняття, залишити заняття
- забывать/забыть дорогу** *куда* забувати/забути дорогу *куда*
- забыть обиду** подарувати образу, забути образу
- заваривать/заварить чай** заварювати/заварити чай
- заверять/заверить в чем** запевняти/запевнити *в чому*
- завести обыкновение** узвичаїти
- завещать имущество** заповідати/заповісти майно, відписувати/відписати майно, відказувати/відказати майно
- завладевать/завладеть вниманием** *чьим* заволодівати/заволодіти увагою *чиєю*, захоплювати/захопити увагу *чию*, привертати/привернути увагу *чию*
- завладевать/завладеть имуществом** заволодівати/заволодіти майном, прибирати/прибрати до рук майно
- завлекать/завлечь в сети** заманювати/заманити в сіті, зтягати/зтягти в сіті, заманювати/заманити в тенета, зтягати/зтягти в тенета
- заводить/завести в тупик** заганяти/загнати в безвихідь, заводити/завести в безвихідь, заганяти/загнати у глухий кут, заводити/завести у глухий кут
- заводить/завести знакомство** знайомитися/познайомитися
- заводить/завести порядки** запроваджувати/запровадити порядки, встановлювати/встановити порядки
- заводить/завести разговор** вести/повести розмову, починати/почати розмову
- заводить/завести свое дело** розпочинати/розпочати свою справу, започатковувати/започаткувати свою справу, заводити/завести свою справу
- заволакивать/заволочь дымкой** оповивати/оповити серпанком, застилати/заслати серпанком
- заворачивать/завернуть за угол** завертати/завернути за ріг, повертати/повернути за ріг
- завязывать/завязать с чем** покінчити з *чим*, поривати/порвати, зав'язувати/зав'язати з *чим*
- завязывать/завязать знакомство** знайомитися/познайомитися

- завязывать/завязать перестрелку** зав'язувати/зав'язати перестрілку, розпочинати/розпочати перестрілку
- заглаживать/загладить вину** загладжувати/загладити вину, загладжувати/загладити провину
- заглаживать/загладить недоразумение** загладжувати/загладити непорозуміння, уладнати непорозуміння
- заговаривать/заговорить зубы** замовляти зуби, заговорювати/заговорити зуби
- загонять/загнать в гроб** заганяти/загнати в могилу, зводити/звести в могилу, уганяти/увігнати в могилу
- загонять/загнать в угол** заганяти/загнати у глухий кут
- загораживать/загородить дорогу** заступати/заступити дорогу, ставати/стати на дорозі, ставати/стати поперек дороги
- загораживать/загородить свет** кому заступати/заступити світло
- загромождать комнату** захарашувати кімнату, заставляти кімнату
- загромождать речь** захарашувати мовлення, захарашувати мову
- загружать/загрузить программу** завантажувати/завантажити програму
- задавать/задать взбучку** кому давати/дати прочухана, давати/дати нагінки кому
- задавать/задать вопрос** ставити/поставити питання, запитувати/запитати
- задавать/задать страху** завдавати/завдати страху, наганяти/нагнати страху, лякати/налякати
- задавать/задать тон** задавати/задати тон, грати першу скрипку
- задаваться/задаться мыслью** задумуватися/задуматися, замислюватися/замислитися
- задаваться/задаться целью** ставити/поставити на меті, ставити/поставити за мету
- задевать/задеть за живое** брати/узяти за живе, зачіпати/зачепити за живе, діймати/дійняти до живого
- задевать/задеть любопытство** чье збуджувати/збудити цікавість чью
- задевать/задеть самолюбие** зачіпати/зачепити самолюбство, вражати/вразити самолюбство
- задирать/задрать нос** гнути кирпу, дерти/задерти кирпу (ніс)
- заезжать/заехать по пути** заїжджати/заїхати дорогою
- казанное письмо** рекомендований лист
- закатить пощечину** уліпити ляпаса, затопити ляпаса
- закатывать/закатить истерику** улаштовувати/улаштувати істерику, учиняти/учити істерику, упадати/упасти в істерику

- закатывать/закатить сцену** улаштувати/улаштувати сцену,
учиняти/учинити сцену, робити/зробити сцену
- закидывать/закинуть удочку** закидати/закинути вудочку,
закидати/закинути гачок
- закладывать/заложить основы** закладати/закласти основи,
закладати/закласти підвалини
- закключать/закключить брак** одружуватися/одружитися,
брати/узяти шлюб
- закключать/закключить в кавычки** брати/узяти в лапки
- закключать/закключить в объятия** обіймати/обійняти
- закключать (в себе)** містити (в собі)
- закключать/закключить под стражу** брати/узяти під варту
- закключать/закключить в скобки** брати/узяти в дужки
- закключать/закключить в тюрьму** ув'язнювати/ув'язнити
- закключать/закключить договор** укладати/укласти угоду
- закключаться** *в чем* полягати *в чому*
- закружилось в голове** *у кого* голова запаморочилася *у кого*,
голова пішла обертом *у кого*
- закрывать/заккрыть глаза** заплюшувати/заплюшити очі,
закривати/закрити очі *на що*
- закрывать/заккрыть двери** зачиняти/зачинити двері,
причиняти /причинити двері
- закрывать/заккрыть двери на замок** замикати/замкнути двері
- закрывать/заккрыть кран** закручувати/закрутити кран,
закривати/закрити кран
- закрывать/заккрыть лицо руками** затуляти/затулити обличчя руками,
закривати/закрити обличчя руками
- закрывать/заккрыть на ключ** замикати/замкнути на ключ
- закрывать/заккрыть скобки** закривати/закрити дужки
- закрывать/заккрыть счет** закривати/закрити рахунок
- закусить язык** прикусити язика, припнути язика
- заладить свое** правити своє, торочити своє
- заламывать/заломить руки** заломлювати/заломити руки,
заламувати/заламати руки
- заливаться песней** розливатися піснею
- заливаться/залиться слезами** заливатися/залитися слізьми
- зализывать/зализать рану** зализувати/залізати рану
- заманивать/заманить в сети** заманювати/заманити у сіті,
затягати/затягти у сіті, заманювати/заманити у тенета,
затягати/затягти у тенета

- замачивать/замочить яблоки** замочувати/замочити яблука,
заквашувати/заквасити яблука
- замедлять/замедлить темп** сповільнювати/сповільнити темп,
уповільнювати/уповільнити темп
- заминать/замять дело** заминати/зам'яти справу, затирати/затерти справу
- замирать/замереть на месте** прикипати/прикипіти до місця
- заморочить голову** заморочити голову, задурити голову
- замыкать колонну** іти позаду колони
- занавешивать/занавесить окно** завішувати/завісити вікно,
запинати/запнути вікно
- за негодностью** через непридатність, за непридатністю
- за недостатком** через брак, за браком
- за неимением** через брак, за браком, через відсутність
- занимать/занять город** захоплювати/захопити місто
- занимать/занять гостей** розважати/розважити гостей
- занимать/занять должность** обіймати/обійняти посаду
- занимать/занять жесткую позицию** триматися жорсткої позиції
- занимать/занять место** посідати/посісти місце
- занимать/занять оборону** тримати оборону
- заниматься в университете** навчатися в університеті
- заниматься/заняться работой** працювати/почати працювати
- заниматься/заняться разработкой** розробляти/почати розробляти
- заниматься/заняться хозяйством** господарювати/почати господарювати, хазяйнувати/почати хазяйнувати
- за один присест** за одним разом, за одним заходом
- заострять/заострить внимание** *на чем* звертати/звернути увагу *на що*
- запечатлевать/запечатлеть в памяти** запам'ятовувати/запам'ятати,
закарбовувати/закарбувати в пам'яті, зберігати/зберегти в пам'яті
- запирать/запереть дверь** замикати/замкнути двері
- запрашивать/запросить цену** правити/заправити ціну
- запускать/запустить дела** занедбувати/занедбати справи, зане-
хаювати/занехаяти справи, запускати/запустити справи
- запускать/запустить руку** запускати/запустити руку
- запускать/запустить словечко** докидати/докинути слівце,
доточувати/доточити слівце
- запутывать/запутать следы** заплутувати/заплутати сліди
- заражать/заразить болезнью** заражати/заразити хворобою
- заражать/заразить весельем** заражати/заразити веселощами,
захоплювати/захопити веселощами

- заронить в душу** заронити в душу, посіяти в душу
- заронить подозрение** вікликати підозру, збудити підозру
- заронить сомнение** вікликати сумнів
- зарубить себе на носу** зарубати на носі, закарбувати на носі
- засвидетельствовать документально** задокументувати
- засвидетельствовать почтение** засвідчити пошану
- заслуживать внимания** заслуговувати на увагу, бути вартим уваги
- заслужить доверие** заслужити довіру
- засорять речь** захарашувати мовлення, захарашувати мову,
засмічувати мовлення, засмічувати мову
- застигать/застигнуть врасплох** заскочити зненацька,
захоплювати/захопити зненацька
- затаивать/затаить дыхание** затамовувати/затамувати подих
- затаивать/затаить злобу** затамовувати/затамувати злобу,
затаювати/затаїти злобу
- за так** задарма, даром, за спасибі
- затевать/затеяет ссору** зчиняти/зчинити сварку,
починати/почати сварку
- затрагивать/затронуть вопрос** порушувати/порушити питання
- затрагивать/затронуть самолюбие** зачіпати/зачепити самолюбство
- затрудняться с ответом** вагатися з відповіддю
- затыкать/заткнуть рот** затикати/заткнути рота, затуляти/затулити рота
- затягивать/затянуть дело** зтягувати/зтягнути справу, зволікати зі
справою
- затянуть песню** зтягнути пісню, заспівати пісню, завести пісню
- захватывает/захватило дух** захоплює/захопило дух,
перехоплює/перехопило дух
- заходит/зайти в тупик** заходити/зайти в глухий (тупий) кут
- зачислять/зачислить в университет** зараховувати/зарахувати до
університету
- зачислять/зачислить на счет** записувати/записати на рахунок,
заносити/занести на рахунок
- заявлять/заявить о себе** заявляти/заявити про себе
- звонить/позвонить по телефону** телефонувати/зателефонувати,
дзвонити/подзвонити по телефону
- знать свое дело** знатися на своїй справі, знати свою справу
- знать толк** *в чем* розумітися *на чому*

И

- игнорировать факты** ігнорувати факти, нехтувати фактами
играть в открытую грати відкрито
играть/сыграть роль (*перен.*) відігравати/відіграти роль
играть/сыграть роль (в театре) грати/зіграти роль (у театрі)
идти/пойти впрок іти/піти на добре, іти/піти на користь
идти/пойти на попятную відступати/відступити, задкувати/позадкувати
идти/пойти напрямик іти/піти навпростець, іти/піти навпрямки
идти/пойти насмарку сходити/зійти нанівець
идти/пойти на убыль іти/піти на спад, починати/почати спадати
идти/пойти на уступки поступатися/поступитися,
іти/піти на поступки
идти/пойти по направлению к чему прямувати/попрямувати,
простувати/попростувати, іти/піти в напрямі *до чого*
идти/пойти по проторенной дорожке іти/піти второваною стежкою
идти/пойти своим чередом іти/піти своїм звичаєм,
іти/піти своєю чергою
избегать встреч уникати зустрічей, ухилитися від зустрічей
избегать/избежать наказания уникати/уникнути кари
избегать неприятностей уникати неприємностей, ухилитися від
неприємностей
извините за беспокойство вибачте за турботу, пробачте за турботу,
вибачте за клопіт, пробачте за клопіт; вибачте, що потурбував;
пробачте, що потурбував
извините за выражение вибачте на слові, пробачте на слові, даруйте
на слові
извините меня вибачте мені, пробачте мені, даруйте
извлекать/извлекь корень добувати/добути корінь
извлекать/извлекь на свет витягати/витягнути на світло,
добувати/добути на світло, видобувати/видобути на світло
извлекать/извлекь пользу здобувати/здобути користь,
витягати/витягти користь
извлекать/извлекь прибыль здобувати/здобути прибуток,
діставати/дістати прибуток
извращать/извратить истину перекручувати/перекрутити істину
извращать/извратить слова перекручувати/перекрутити слова
из года в год рік у рік, із року в рік, щороку, щорік, щоріч
из-за того что через те що
изнемогать под бременем знемагати під тягарем

- изобличать/изобличить во лжи** викривати/викрити брехню,
виводити/вивести на чисту воду
- изображать/изобразить в красках** зобразати/зобразити в барвах,
зображати/зобразити барвами, змальовувати/змалювати в барвах,
змальовувати/змалювати барвами
- изо всех сил** шосили, що є сили, з усієї сили, чимдуж
- из ряда вон выходящий** надзвичайний, незвичайний, небувалий,
нечуваний
- изъявлять/изъявить желание** висловлювати/висловити бажання
- изъявлять/изъявить согласие** погоджуватися/погодитися,
зголошуватися/зголоситися, давати/дати згоду
- изъясняться/изъясниться в любви** освідчуватися/освідчитися в коханні
- иметь виды** *на кого-что* розраховувати *на кого-що*, сподіватися *на кого-що*
- иметь касательство** *к кому-чему* стосуватися *кого-чого*, мати
причетність *до кого-чого*
- иметь место** траплятися, ставатися, відбуватися
- иметь перевес** *над кем-чем* мати перевагу *над ким-чим*, мати верх
над ким-чим
- иметь понятие** мати уявлення
- иметь притязания** *на что* зазіхати *на що*
- искажать/исказить истину** перекручувати/перекрутити істину,
викривляти/викривити істину
- искать ветра в поле** шукати вітру в полі, здоганяти вітер у полі
- исключать/исключить из университета** виключати/виключити
з університету
- исключать/исключить из списка** виключати/виключити
зі списку, вилучати/вилучити зі списку
- искупать/искупить вину** спокутувати вину, спокутувати провину
- искушать женщину** спокушати жінку, зваблювати жінку
- искушать судьбу** спокушати долю, випробовувати долю
- исповедовать принципы** дотримуватися принципів, додержуватися
принципів
- исполнять/исполнить желание** здійснювати/здійснити бажання,
виконувати/виконати бажання
- использовать служебное положение** використовувати службове
становище
- испускать аромат** пахнути
- испускать/испустить вопль** зойкати/зойкнути, скрикувати /скрикнути
- испускать свет** світитися
- испытывать/испытать влечение** відчувати/відчути потяг

испытывать/испытать затруднения зазнавати/зазнати труднощі
испытывать/испытать нужду в ком-чем потребувати кого-чого
испытывать терпение *что* випробовувати терпіння *что*
иссечь в капусту посікти на капусту
источать аромат розливати аромат, розливати пахощі
исчезать/исчезнуть из виду зникати/зникнути з очей, щезати/щезнути
з очей, зникати/зникнути з поля зору, щезати/щезнути з поля зору
исчерпать доверие вичерпати довіру
исчерпать кредит вичерпати кредит, вибрати кредит

К

кануть в вечность канути у небуття, піти у небуття, канути
у вічність, піти у вічність
касаться/коснуться вопроса торкатися/торкнутися питання,
зачіпати/зачепити питання
к вашему сведению до вашого відома
к вашим услугам до ваших послуг
к величайшему сожалению на превеликий жаль
к вечеру надвечір, проти вечора
кидать жребий кидати жереб
кипеть ключом бити джерелом
класть/положить все силы докладати/докласти всіх зусиль
к лицу личить, пасує, до лица
к моему удивлению на мій подив, на диво, навдивовижу
колесить по свету роз'їжджати по світу, мандрувати по світу
к определенному сроку (з відтинком *приблизности*) на певний термін,
на певний строк; (якщо *точно визначено*) на визначений термін,
на визначений строк
корчить гримасы кривитися
кричать во все горло кричати на все горло
к сведению до відома
к слову до речі
к тому идет до того йдеться
курить взятяжку курити затаючись
к утру над ранок, на ранок

Л

ласкать взор тішити око, милувати око
лишать/лишить возможности унеможлиблювати/унеможливити,
позбавляти/позбавити можливості

- лишать/лишить жизни** *кого* позбавляти/позбавити життя *кого*,
укорочувати/укоротити віку *кому*
- лишать/лишить слова** позбавляти/позбавити слова
- лишаться/лишиться рассудка** божеволіти/збожеволіти,
втрачати/втратити розум
- лишаться/лишиться сил** знесилюватися/знесилитися,
виснажуватися/виснажитися
- лишаться/лишиться чувств** зомлівати/зомліти,
непритомніти/знепритомніти, втрачати/втратити свідомість
- ловить момент** ловити момент, користатися з нагоди
- ловить/поймать на лету** хапати/схопити на льоту
- ловить/поймать на месте преступления** ловити/піймати
на гарячому, заскакувати/заскочити на гарячому,
ловити/піймати на місці злочину
- ломать голову** сушити голову, морочити голову
- ломать/сломать жизнь** занапащати/занапастити життя
- ломать/поломать копы** ламати/поламати списи, трошити/по-
трошити списи
- ломать руки** ламати руки, заламувати руки
- ломит кости** ломить кістки, крутить кістки

М

- марать бумагу** псувати папір, переводити папір
- медлить с ответом** гаятися з відповіддю
- меняться/измениться к лучшему** мінятися/змінитися на краще,
повертати/повернути на краще
- мерить/смерить взглядом** міряти/зміряти поглядом,
змірювати/зміряти поглядом
- мерить/померять костюм** приміряти/приміряти костюм
- мериться/помериться силами** мірятися/помірятися силами
- метать жребий** кидати жереб
- метать искры** сипати іскрами
- мешаться/вмешаться не в свое дело** втручатися/втрутитися
не в свої справи, лізти/улізти не в свої справи,
устрявати/устряти не в свої справи
- молоть вздор** говорити нісенітниці, молоти нісенітниці,
верзти нісенітниці
- молоть/смолоть кофе** молоти/змолоти каву,
розмелювати/розмолоти каву
- мотать нервы** вимотувати нерви, шарпати нерви

Н

на босу ногу босоніж

на будущее на майбутнє, на майбуття, надалі

на будущей неделе на тому тижні, на наступному тижні, наступного тижня

на виду на очах, перед очима

на всякий случай на всяк випадок, про всяк випадок, напровсяк

навлекать/навлечь подозрение виклика́ти/вікликати підозру

на глазах у *кого* перед очима у *кого*, на очах у *кого*

на голодный желудок натщесерце, натще

называть/назвать вещи своими именами називати/назвати речі своїми іменами, називати чорне чорним

накладывать/наложить на себя руки накладати/накласти на себе руки, заподіювати/заподіяти собі смерть, укорочувати/укоротити собі віку

накладывать/наложить штраф штрафувати/оштрафувати, накладати/накласти штраф

на крайний случай у разі крайньої потреби, на випадок крайньої потреби, на крайній випадок

налагать/наложить обязанности зобов'язувати/зобов'язати

на началах на засадах

наносить/нанести визит відвідувати/відвідати робити/зробити візит

наносить/нанести вред завдавати/завдати шкоди

наносить/нанести на карту позначати/позначити на мапі, позначати/позначити на карті

наносить/нанести оскорбление ображати/образити, завдавати/завдати образи, заподіювати/заподіяти образу

наносить/нанести побои завдавати/завдати побоїв

наносить/нанести повреждение *чему* пошкоджувати/пошкодити *що*

наносить/нанести поражение завдавати/завдати поразки

наносить/нанести рану ранити/поранити, заподіювати/заподіяти рану

наносить/нанести удар завдавати/завдати удару, ударяти/ударити

наносить/нанести ущерб завдавати/завдати збитків, завдавати/завдати шкоди, учиняти/учинити шкоду

на ночь глядя проти ночі

на обратной стороне на звороті, на тому боці, на зворотному боці

на обратном пути дорогою назад, повертаючись назад

на общественных началах на громадських засадах

на открытом воздухе на свіжому повітрі, на вільному повітрі

- на память (дарить)** на пам'ять, на згадку, на добру згадку,
на спомин (дарувати)
- на память (учить)** напам'ять (учити)
- на первых порах** спочатку, спершу
- на поверку оказалось** насправді виявилось
- на попятный идти** відступатися, задкувати
- на произвол судьбы бросать** напризволяше кидати
- на протяжении берега** уздовж берега, на протязі берега
- на протяжении года** упродовж року, протягом року
- на прошлой неделе** минулого тижня, того тижня
- на редкость** надзвичайно, винятково, навдивовижу, напрочуд
- на рубеже веков** на зламі століть, на межі століть
- на скорую руку** нашвидку, нашвидкуруч, похапцем, поспіхом
- на следующий день** наступного дня, другого дня, на завтра
- настраивать/настроить станок** наладжувати/наладити верстат
- настраивать/настроить телевизор** настроювати/настроїти телевізор
- на страницах газет** на шпальтах газет
- наступать/наступить на горло** кому брати/узяти за горло *кого*
- наступать/наступить на любимую мозоль** наступати/наступити на
улюблену мозолю, допікати/допекти до живого, діймати/дійняти
до живого
- наступила ночь** настала ніч, наступила ніч, зайшла ніч, запала ніч,
залягла ніч
- наступила тишина** настала тиша, запала тиша, залягла тиша
- на украинский язык (перевести)** українською мовою (перекласти)
- на украинском языке (говорить)** українською мовою (розмовляти,
говорити)
- находит/найти возможным** вважати за можливе, вважати можливим,
визнавати/визнати за можливе, визнавати/визнати можливим
- находит/найти выражение** в чем виливатися/вилитися у що
- находит/найти лазейку** викручуватися/викрутитися
- находит нужным** вважати за потрібне, вважати потрібним
- находит/найти общий язык** знаходити/знайти спільну мову
- находит/найти себя** в чем знаходити/знайти себе в чому,
віднаходити/віднайти себе в чому
- находит удовольствие** в чем тішитися чим, з чого
- находиться в зависимости** от кого залежати від кого
- находиться в нерешительности** вагатися
- находиться в опасности** перебувати в небезпеці, бути в небезпеці
- находиться в отъезде** бути у від'їзді

- находиться в пользовании** бути у користуванні
- находиться в противоречии** *с чем* суперечити *чому*
- находиться на иждивении** *кого* утримуватися *ким*, бути на утриманні *кого*
- находиться на излечении** перебувати на лікуванні
- находиться на первом этаже** міститися на першому поверсі, розташовуватися на першому поверсі
- находиться на содержании** *кого* утримуватися *ким*, бути на утриманні *кого*
- находиться при власти** бути при владі
- на часах стоятъ** вартувати, на варті стояти
- на этих днях** цими днями
- не находитъ/не найти себе места** не знаходити/не знайти ніде собі місця; не знати, де приткнутися
- не обращать внимание** не зважати, не звертати уваги
- не подавать/не подать виду** не давати/не дати знаки, не давати/не дати знаку
- не показывать/не показать носа** не потикати/не поткнути носа, не показувати/не показати носа
- не показываться/не показаться на глаза** не навертатися /не на-вернутися на очі, не потрапляти/не потрапити на очі
- не помнить себя** не тямитися
- не придавать/не придать значения** *чему* не надавати/не надати значення *чому*, легковажити/злегковажити *чим*
- нести дежурство** чергувати
- нести обязанности** мати обов'язки
- нести/понести ответственность** відповідати/відповісти, нести/понести відповідальність
- нести/понести расходы** мати витрати, витратитися/витратитися, зазнавати/зазнати витрат
- нести/понести убытки** зазнавати/зазнати збитків, мати збитки
- не считаюсь** *с чем* незважаючи на *що*
- не терпится** *кому* нетерпеливиться *хто*, не терпиться *кому*
- носить бороду** носити бороду
- носить имя** зватися, мати ім'я, називатися ім'ям
- носить название** мати ім'я, зватися, називатися
- носить на руках** носити на руках
- носить отпечаток** мати відбиток, бути позначеним
- носить характер** *чего* мати характер *чого*

О

- облагать налогом** оподатковувати/оподаткувати
- обладать приоритетом** мати пріоритет
- обладать хорошим вкусом** мати гарний смак, мати добрий смак
- облекать/облечь властью** наділяти/наділити владою,
уповноважувати/уповноважити, надавати/надати права
- облекать/облечь доверием** наділяти/наділити довірою
- облекать/облечь полномочиями** уповноважувати/уповноважити
- облекать/облечь славой** укривати/укрити славою,
покривати/покрити славою
- облекать/облечь тайной** оповивати/оповити таємницею,
огортати/огорнути таємницею
- обнажать/обнажить голову** знімати/зняти капелюха,
скидати/скинути капелюха
- обнажать/обнажить душу** розкривати/розкрити душу,
відкривати/відкрити душу
- обнажать/обнажить нерв** оголювати/оголити нерв
- обнажать/обнажить саблю** виймати/вийняти шаблю,
добувати/добути шаблю, діставати/дістати шаблю
- обнаженная голова** непокрита голова
- обнаруживать/обнаружить преступление** викривати/викрити
злочин, виявляти/виявити злочин
- обнаруживать/обнаружить пропажу** виявляти/виявити пропажу
- обнаруживать/обнаружить способности** виявляти/виявити здібності
- обнаруживать/обнаружить черты** мати риси
- обращать/обратить в бегство** змушувати/змусити тікати
- обращать/обратить взор** звертати/звернути погляд,
спрямовувати/спрямувати погляд
- обращать/обратить внимание** *на кого-что* звертати/звернути увагу
на кого-що, привертати/привернути увагу *до кого-чого*, накинати
оком *на кого-що*
- обращать/обратить воду в пар** перетворювати/перетворити воду
на пару
- обращать/обратить в пепел** спопеляти/спопелити,
перетворювати/перетворити на попіл
- обращать/обратить в свою веру** наvertати/навернути до своєї віри
- обращать/обратить в свою пользу** повертати/повернути на свою користь
- обращать/обратить в шутку** повертати/повернути на жарт,
переводити/перевести на жарт

- обращать/обратить на себя внимание** привертати/привернути до себе увагу
- обращать/обратить простые дроби в десятичные** перетворювати/перетворити прості дроби на десяткові
- обращать/обратить свой взор** звертати/звернути свій погляд, спрямовувати/спрямувати свій погляд
- обращаться/обратиться во что** перетворюватися/перетворитися на що, обертатися/обернутися на що
- обращаться/обратиться в бегство** кидатися/кинутися навтіки, тікати/втекти
- обращаться/обратиться в прах** перетворюватися/перетворитися на порох, обертатися/обернутися на порох
- обращаться/обратиться в слух** насторожуватися/насторожитися, дуже уважно слухати
- обращаться/обратиться вспять** повертати/повернути назад
- обращаться/обратиться за помощью** звертатися/звернутися по допомогу, вдаватися/вдатися по допомогу
- обращаться/обратиться к врачу** звертатися/звернутися до лікаря
- обращаться/обратиться по адресу** звертатися/звернутися на адресу
- объявлять/объявить благодарность** оголошувати/оголосити подяку, висловлювати/висловити подяку
- объявлять/объявить об отставке** заявляти/заявити про відставку
- объяснение в любви** освідчення, освідчення в коханні
- объяснительная записка** пояснювальна записка, пояснення, лист-пояснення
- объясняться/объясниться с кем** порозумітися з ким
- объясняться/объясниться в любви** освідчуватися/освідчитися, освідчуватися/освідчитися в коханні
- объясняться жестами** спілкуватися жестами
- объясняться по-украински** говорити українською, розмовляти українською
- овладевать/овладеть вниманием** чьим оволодівати/оволодіти увагою *чисю*
- овладевать/овладеть знаниями** оволодівати/оволодіти знаннями, опановувати/опанувати знання
- овладевать/овладеть иностранным языком** оволодівати/оволодіти іноземною мовою, опановувати/опанувати іноземну мову
- овладеть крепостью** здобути фортецю, оволодіти фортецею
- овладевать/овладеть производством** опановувати/опанувати виробництво

- овладевать/овладеть собой** оволодівати/оволодіти собою,
опанувати/опанувати себе
- оглашать/огласить приговор** оголошувати/оголосити вирок,
зачитувати/зачитати вирок
- оглашать/огласить указ** оприлюднювати/оприлюднити указ
- оговаривать/оговорить срок** домовлятися/домовитися про термін
- одержанная победа** здобута перемога
- одерживать/одержать верх** *над ким* брати/узяти гору, брати/узяти
верх, брати/узяти перевагу *над ким*, перемагати/перемогти *кого*
- одерживать/одержать победу** *над кем* здобувати/здобути перемогу
над ким, перемагати/перемогти *кого*
- один-единственный** один-єдиний, лише один, одним один, один-
однісінький
- один за другим** один за одним
- один и тот же** той самий, той же самий
- один к одному** один в один, як один
- один на один** сам на сам, віч-на-віч
- одобрительный отзыв** схвальний відгук
- одобрять/одобрить действия** *чьи, кого* схвалювати/схвалити дії *чий, кого*
- одобрять/одобрить проект** ухвалювати/ухвалити проект
- одолевает сон** бере сон, налягає сон, знемагає сон
- одолевать/одолеть лестницу** долати/здолати сходи
- одолевать/одолеть противника** перемагати/перемогти супротивника
(противника), долати/подолати супротивника (противника),
побороти, подужати супротивника (противника)
- одолела лень** напали лінощі, напали ліньки, обсіли лінощі, обсіли
ліньки
- одолеи кашель** замучив кашель
- одолеет себя** перемогти себе, подолати себе
- оказывать/оказать влияние** *на кого-что* справляти/справити вплив
на кого-що, впливати/вплинути *на кого-що*, діяти/подіяти *на кого-
що*, робити/зробити вплив *на кого-що*
- оказывать/оказать внимание** *кому* ставитися/поставитися з увагою
до кого, виявляти/виявити увагу *до кого*
- оказывать/оказать воздействие** *на кого-что* справляти/справити
вплив *на кого-що*, впливати/вплинути *на кого-що*, діяти/подіяти
на кого-що, робити/зробити вплив *на кого-що*
- оказывать/оказать давление** *на кого* тиснути/натиснути *на кого*,
натискати/натиснути *на кого*, чинити тиск *на кого*
- оказывать/оказать действие** діяти/подіяти

- оказывать/оказать доверие** *кому* виявляти/виявити довіру *до кого, кому*
- оказывать/оказать любезность** робити/зробити ласку,
чинити/учинити ласку
- оказывать/оказать медвежью услугу** робити/зробити ведмежу послугу
- оказывать/оказать мужество** виявляти/виявити мужність,
проявляти/проявити мужність
- оказывать/оказать поддержку** підтримувати/підтримати,
надавати/надати підтримку
- оказывать/оказать покровительство** *кому* опікуватися *ким*,
заступатися/заступитися *за кого*
- оказывать/оказать помощь** допомагати/допомогти,
надавати/надати допомогу
- оказывать/оказать противодействие** опиратися, протидіяти,
чинити перешкоди
- оказывать/оказать расположение** виявляти/виявити прихильність
- оказывать/оказать снисхождение** *кому* зглянутися *на кого*
- оказывать/оказать содействие** сприяти/посприяти,
допомагати/допомогти, підтримувати/підтримати
- оказывать/оказать сопротивление** чинити/учинити опір, опиратися
- оказывать/оказать услугу** робити/зробити послугу,
ставати/стати в пригоді
- оказывать/оказать хороший прием** *кому* добре приймати/прийняти *кого*
- оказывать/оказать честь** *кому* виявляти/виявити шану *до кого*,
віддавати/віддати шану *кому*, робити/зробити честь *кому*
- оказываться/оказаться в дураках** пошитися в дурні,
залишатися/залишитися в дурнях, опинятися/опинитися в дурнях,
- оказываться/оказаться в немилости** утратити/утратити
прихильність
- окидывать/окинуть взором** оглядати/оглянути, обводити/обвести
поглядом
- окольный путь** кружний шлях, об'їзний шлях, манівець (манівці)
- окружать/окружить вниманием** оточувати/оточити увагою
- окружать/окружить тесным кольцом** обступати/обступити тісним
колом, оточувати/оточити тісним колом
- окружающая действительность** довколишня дійсність, навколишня
дійсність
- окружающая среда** навколишнє середовище
- окружающие люди** оточення; люди, які оточують
- окутанный тайной** оповитий таємницею, повитий таємницею,
огорнутий таємницею

- оправдательный приговор** виправдувальний вирок
- оправдывать/оправдать надежды** справджувати/справдити сподівання, справджувати/справдити надії
- оправляться/оправиться от (после) болезни** одужувати/одужати після хвороби
- определение суда** ухвала суду, вирок суду
- определяющий судьбу** доленосний
- опровергать/опровергнуть информацию** спростовувати/спростувати інформацію
- оптовая продажа** оптовий продаж, гуртовий продаж
- опускать/опустить голову** опускати/опустити голову, хнюпити/похнюпити голову, схилити/схилити голову, хнюпитися/похнюпитися
- опускать/опустить нос** опускати/опустити носа, хнюпити/похнюпити носа
- опускать/опустить письмо в ящик** укидати/укинути лист(а) в скриньку
- опускать/опустить руки** опускати/опустити руки
- опускать/опустить флаг** приспускати/приспустити прапор, опускати/опустити прапор
- опустошенный человек** спустошена людина
- опытная рука** вправна рука
- опытное животное** піддослідна тварина
- осаждать/осадить крепость** облягати/обложити фортецю
- осваиваться/освоиться в новом коллективе** при звичаюватися/при звичаїтися в новому колективі
- осенила идея (мысль)** *кого* з'явилася ідея (думка) *у кого*, блиснула ідея (думка) *у кого*, спалахнула ідея (думка) *у кого*, осяяла ідея (думка) *кого*, сяйнула ідея (думка) *у кого*
- осенять/осенить крестным знамением (крестом)** хреститися /перехреститися, накладати/накласти хреста, благословляти/благословити хрестом
- осиливать/осилить себя** пересильовати/пересилити себе
- оскорблять/оскорбить чувства** ображати/образити почуття
- основательная причина** поважна причина, серйозна причина
- основательные доводы** ґрунтовні докази, ґрунтовні доводи
- основательный человек** поважна людина, статечна людина
- основывать/основать фонд** засновувати/заснувати фонд
- оспаривать/оспорить вину** заперечувати/заперечити вину, заперечувати/заперечити провину

оспаривать/оспорить звание чемпиона виборювати/вибороти звання чемпіона

оставаться/остаться в тайне залишатися/залишитися таємницею

оставлять/оставить без внимания залишати/залишити без уваги, не звертати уваги

оставлять/оставить в покое *кого* давати/дати спокій *кому*

оставлять/оставить в стороне залишати/залишити осторонь

оставлять/оставить просьбу чью без последствий не

задовольняти/не задовольнити прохання *чис*

останавливать/остановить взгляд *на ком-чем* спиняти/спинити погляд *на кому-чому*

останавливать/остановить кровь спиняти/спинити кров, тамувати/затамувати кров

останавливать/остановить работу припиняти/припинити роботу

останавливать/остановить свой выбор *на ком-чем*

вибирати/вибрати *кого-що*, спинятися/спинитися *на кому-чому*

остановка по требованию зупинка на вимогу, зупинка на прохання

остаться без последствий не мати наслідків

осуществлять/осуществить замысел здійснювати/здійснити задум

осыпать/осыпать бранью обкладати/обкласти лайкою,

обкида́ти/обки́дати лайкою

осыпать/осыпать вопросами закида́ти/заки́дати питаннями

осыпать/осыпать ласками обсипа́ти/обси́пати ласками

осыпать/осыпать подарками обдаровувати/обдарувати,

обсипа́ти/обси́пати подарунками

осыпать/осыпать поцелуями обцілювати/обцілювати,

покривати/покрити поцілунками, обсипа́ти/обси́пати поцілунками

от безделья знічев'я

отбивать/отбить охоту знеохочувати/знеохотити, відбивати/відбити бажання

отбивать/отбить срок наказания відбувати/відбути термін покарання

ответный выстрел постріл у відповідь

ответственный момент відповідальний момент

отвечать/ответить отказом відмовляти/відмовити

отвешивать/отвесить поклон низько вклонятися/вклонитися,

віддавати/віддати уклін, чолом віддавати/віддати

отвлекать/отвлечь внимание відвертати/відвернути увагу,

відтягувати/відтягнути увагу

отвлекать/отвлечь от работы відривати/відірвати від роботи,

відвертати/відвернути від роботи

- отвлеченное понятие** абстрактне поняття
- отводить/отвести беду** відвертати/відвернути біду,
відводити/відвести біду
- отводить/отвести душу** розважати/розважити душу,
відводити/відвести душу
- отводить/отвести удар** відхиляти/відхилити удар,
відводити/відвести удар
- отдавать запахом** *чего* відгонити *чим*
- отдавать/отдать паруса** розпускати/розпустити вітрила,
ставити/поставити вітрила, напинати/напнути вітрила
- отдавать/отдать под суд** віддавати/віддати під суд
- отдавать/отдать приказ** давати/дати наказ, віддавати/віддати
наказ, видавати/видати наказ
- отдавать/отдать честь** *кому-чому* віддавати/віддати честь *кому-чому*
- отдавать/отдать якорь** кидати/кинути якір, закидати/закинути якір
- отдаваться/отдаться воспоминаниям** поринати/поринутися
у спогади, заглиблюватися/заглибитися у спогади
- отдаваться/отдаться работе** поринати/поринутися у роботу,
заглиблюватися/заглибитися у роботу
- отдаваться/отдаться эхом** відлунювати/відлунити
- отдаленная перспектива** далека перспектива
- отдельваться/отделаться обещаниями** відбуватися/відбутися
обіцянками
- отдельваться/отделаться шуткой** відбуватися/відбутися жартом
- отдельная комната** окрема кімната
- отжимать/отжать белье** викручувати/викрутити білизну
- отжиматься/отжаться от пола** віджиматися/віджатися від підлоги
- от избытка чувств** від надміру почуттів, через надмір почуттів, з
надміру почуттів
- от имени** від ім'я, від імені
- отказ в просьбе** відмова на прохання
- отказывать/отказать от дома** переставати/перестати приймати
- отказываться/отказаться от своих слов** відмовлятися/відмовитися
від своїх слів
- отколоть номер** викинути коника, устругнути штуку, утнути штуку
- откровенное признание** щире визнання, щире зізнання
- открывать/открыть глаза** розплющувати/розплющити очі
- открывать/открыть глаза** *кому на что* відкривати/відкрити очі
кому на что, розкривати/розкрити очі *кому на что*
- открывать/открыть новую страницу** *в чем* почати нову сторінку *в чому*

- открывать/открыть счет** відкривати/відкрити рахунок
- открытый человек** відверта людина, щира людина
- откуда ни возьмись** ні звідси ні звідти, аж ось і, де не взявся
- отлаженная система** налагоджена система
- отличительная особенность** відмінна особливість
- отличительная черта** відмітна риса, характерна риса
- отмена приговора** скасування вироку
- отменять/отменить занятия** відміняти/відмінити заняття
- отменять/отменить постановление** скасовувати/скасувати постанову
- отметка в дневнике** оцінка в щоденнику
- отмечать/отметить день рождения** святкувати/відсвяткувати день народження, відзначати/відзначити день народження
- отмечать/отметить присутствующих** відмічати/відмітити присутніх
- отмывать/отмыть грязные деньги** відмивати/відмити брудні гроші
- от нечего делать** знічев'я
- отнимать/отнять время** забирати/забрати час
- отнимать/отнять ребенка от груди** відлучати/відлучити дитину
- относительно чего** щодо *чого*, що стосується *чого*, стосовно *чого*
- относиться к семейству розовых** належати до родини Розовіті
- относиться/отнестись с уважением** ставитися/поставитися з повагою, мати повагу *до кого-чого*
- отношение к людям** ставлення до людей
- отнюдь нет** зовсім ні
- отпала необходимость** відпала необхідність, зникла необхідність
- отпевать/отпеть покойника** відспівувати/відспівати небіжчика, відправляти/відправити похорон
- отпетый человек** пропаша людина, безнадійна людина
- отпечатываться/отпечататься в памяти** відбиватися/відбитися в пам'яті, закарбовуватися/закарбуватися в пам'яті
- отправлять/отправит на тот свет** *кого* відправляти/відправити на той світ *кого*
- отправлять/отправит письмо** надсилати/надіслати лист(а), відправляти/відправити лист(а)
- отправлять/отправит повинность** відбувати/відбути повинність
- отправляется/отправиться в путь** вирушати/вирушити в дорогу, рушати/рушити в дорогу, (*про продовження*) рушати/рушити далі
- отправная точка** відправна точка, вихідна точка, відправний пункт, вихідний пункт

отражать/отразить действительность відбивати/відбити дійсність, відобразити/відобразити дійсність
отражать/отразить нападение відбивати/відбити напад
отражаться/отразиться на здоровье позначатися/позначитися на здоров'ї, відбиватися/відбитися на здоров'ї
отражение звука відзвук, відгомін, відгук, відлуння
отражение света відбиття світла, відбивання світла
отрасль знаний галузь знань, царина знань
отрасль промышленности галузь промисловості
отречься/отречься от престола зрікатися/зректися престолу
отрешаться/отрешиться от всего забувати/забути про все
отрицательная температура від'ємна температура
отрицательное число від'ємне число
отрицательно покачать головой заперечливо похитати головою
отрицательный отзыв негативний відгук, несхвальний відгук
от случая к случаю час від часу, від нагоди до нагоди
отстаивать/отстоять свое мнение обстоювати/обстояти свою думку, відстоювати/відстояти свою думку

П

падать/упасть в обморок непритомніти/знепритомніти
падать/упасть в объятия кидатися/кинутися в обійми
падшая женщина пропаша жінка; жінка, яка пустилася берега
падший ангел грішний ангел, грішний янгол
пасть смертью храбрых загинути смертю хоробрих, полягти смертю хоробрих, полягти як герой, загинути як герой
первородный грех первородний гріх
первый попавшийся перший стрічний, хто перший трапився, перший-ліпший
первым делом найперше, насамперед, щонайперше, передусім, передовсім
перевод денег переказ грошей
переводить/перевести деньги по почте переказувати/переказати гроші поштою
переводить/перевести дух віддихуватися/віддихатися, відсапуватися/відсапатися, переводити/перевести подих
переводить/перевести на украинский язык перекладати/перекласти українською мовою
переводить/перевести разговор *на что* переводити/перевести мову *на що*, звертати/звернути мову *на що*

- переводная бумага** перебивний папір
- переводная литература** перекладна література
- переводной вексель** переказний вексель
- переводной экзамен** перевідний іспит, перевідний екзамен
- перегибать/перегнуть палку** перегинати/перегнути палицю,
перетягати/перетягнути струну
- переговорный процесс** переговорний процес
- передавать/передать по наследству** передавати/передати
у спадок, передавати/передати у спадщину
- передавать/передать слова** *чьи* переповідати/переповісти слова *чий*,
переказувати/переказати слова *чий*
- переезжая сваха** переїжджа сваха
- пережитки прошлого** пережитки минувшини, пережитки давнини,
пережитки минулого
- переломный момент** зламний момент, переломний момент
- перемена места жительства** зміна місця проживання
- перемениться в лице** перемінитися на обличчі (виду, лиці),
змінитися на обличчі (виду, лиці)
- перемениться к лучшему** змінитися на краще
- переменная облачность** мінлива хмарність
- переменчивая погода** мінлива погода
- переминаться с ноги на ногу** переступати з ноги на ногу, тупцювати
- печатать/напечатать книгу** друкувати/надрукувати книгу
- печатать шаг** карбувати крок
- пир горой** бенкет на славу, бенкет на всю губу
- писаная красавица** писана красуня, пишна красуня, мальована
красуня, краля
- питать доверие** *к кому* мати довіру *до кого*
- питать дружбу** почувати дружбу
- питать надежду** плекати надію, мати надію, тішитися надією,
сподіватися
- питать нежное чувство** *к кому* почувати ніжність *до кого*
- питать отвращение** *к кому* почувати відразу *до кого*
- питать пристрастие** *к чему* кохатися *в чому*, мати пристрасть *до чого*
- питать слабость** *к чему* мати вподобання *до чого*, любити *що*
- питать уважение** *к кому* почувати повагу *до кого*, мати повагу *до кого*
- питаться надеждой** жити надією, жити надією
- питаться овощами** їсти овочі, харчуватися овочами
- пиши пропало** пиши пропало, махни рукою, махни на все рукою
- пишущая машинка** друкарська машинка

- плод фантазії** витвір фантазії (уяви), виплід фантазії (уяви), плід фантазії (уяви)
- плохи дела** кепські справи, погані справи
- плыть по течению** плисти за течією, пливти за течією
- плыть против течения** плисти проти течії, пливти проти течії
- по акту** за актом
- по алфавиту** за абеткою, за алфавітом
- по аналогии** за аналогією
- по безналичному расчету** безготівково, за безготівковим рахунком
- по болезни** через хворобу
- по большей части** здебільшого
- по большому счету** за великим рахунком
- повергать/повергнуть в недоумение** спантеличувати/спантеличити, збивати/збити з пантелику
- повергать/повергнуть в ужас** сповнювати/сповнити жахом
- по вертикали** по вертикалі
- по весне** навесні, весною
- повести себя** повестися, повести себе
- по весу** вагою, на вагу
- по вечерам** вечорами
- по взаимному согласию** за обопільною згодою, за взаємною згодою
- по вине кого** з вини *кого*, *чиєї*, через *кого*
- по вкусу (кому)** до смаку; (*який*) на смак
- по вкусу горький** на смак гіркий
- по вкусу перчить** до смаку перчити
- по возвращении** повернувшись, після повернення
- по возможности** по змозі, по можливості, по спроможі, якщо можливо
- по возрасту (группувати)** за віком; (*відрізнятися*) віком, літами
- по воле случая** волею випадку
- по вопросам** із питань, у справах
- по воскресеньям** щонеділі, кожної неділі
- повредит здоровье** зіпсувати здоров'я
- повредит палец** ушкодити палець
- повредиться в уме** схибнутися розумом
- повреждать/повредит кабель** пошкоджувати/пошкодити кабель
- по временам** часом, часами, інколи, іноді, деколи, подеколи, час від часу
- по всей вероятности** найімовірніше, найпевніше
- по всем правилам** за всіма правилами
- по всему видно** з усього видно

- по вторникам** щовівторка, кожного вівторка
- по вызову** на виклик
- по выполнению работы** виконавши роботу, після виконання роботи
- погибший человек** пропаша людина
- по горизонтали** по горизонталі
- по границе** уздовж кордону
- по графику** за графіком
- погружаться/погрузиться в забытье** забуватися/забутися,
упадати/упасти в забуття
- погружаться/погрузиться в задумчивость** поринати/поринути в
задуму, задумуватися/задуматися, замислюватися/замислитися
- погружаться/погрузиться в размышления** поринати/поринути в
роздуми, замислюватися/замислитися, задумуватися/задуматися
- погрузиться в отчаяние** упасти у відчай, упасти в розпач, зневіритися
- погрязать/погрязнуть в долгах** загрузати/загрузнути в боргах
- подавать/подать жалобу** подавати/подати скаргу
- подавать/подать пример** показувати/показати приклад, давати/дати
приклад
- подавать/подать руку помощи** подавати/подати руку допомоги,
простягати/простягнути руку допомоги, надавати/надати
допомогу, давати/дати допомогу
- подавленное настроение** пригнічений настрій
- подавленный голос** придушений голос
- подавляющее большинство** переважна більшість
- по данным** за даними
- подающий надежды** багатонадійний, перспективний
- подвергать/подвергнуть анализу** аналізувати/проаналізувати,
піддавати/піддати аналізу
- подвергать/подвергнуть взысканию** накладати/накласти стягнення
- подвергать/подвергнуть допросу** допитувати/допитати
- подвергать/подвергнуть заключению** ув'язнювати/ув'язнити
- подвергать/подвергнуть испытанию** піддавати/піддати
випробуванню
- подвергать/подвергнуть критике** критикувати/покритикувати,
піддавати/піддати критиці
- подвергать/подвергнуть мукам** мучити, віддавати/віддати на муки
- подвергать/подвергнуть наказанию** кого карати/покарати кого,
накладати/накласти кару на кого, піддавати/піддати покаранню кого
- подвергать/подвергнуть обыску** обшукувати/обшукати,
робити/зробити обшук

- подвергать/подвергнуть опасности** наражати/наразити на небезпеку
- подвергать/подвергнуть операции** *кого* оперувати/прооперувати *кого*, робити/зробити операцію *кому*
- подвергать/подвергнуть пытке** катувати, віддавати/віддати на тортури
- подвергать/подвергнуть сомнению** брати/узяти під сумнів
- подвергать/подвергнуть суду** віддавати/віддати до суду, віддавати/віддати під суд, судити
- подвергать/подвергнуть штрафу** *кого* накладати/накласти штраф *на кого*, штрафувати/оштрафувати *кого*
- подвергаться/подвергнуться влиянию** підпадати/підпасти під вплив, зазнавати/зазнати впливу
- подвергаться/подвергнуться изменением** зазнавати/зазнати змін
- подвергаться/подвергнуться наказанию** зазнавати/зазнати кари, зазнавати/зазнати покарання
- подвергаться/подвергнуться нападению** зазнавати/зазнати напад
- подвергаться/подвергнуться санкциям** підлягати/підлягти санкціям
- подвергаться/подвергнуться штрафу** підлягати/підлягти штрафу
- подвернулся удобный случай** трапилася слушна нагода, трапився щасливий випадок
- под вечер** надвечір, проти вечора
- подводит/подвести итоги** підбивати/підбити підсумки, підсумовувати/підсумувати, робити/зробити підсумки
- подводит/подвести под монастырь** підводити/підвести під монастир
- подводит/подвести черту** підводити/підвести ризику, ставити/поставити крапку
- подгибать/подогнуть под себя ноги** підгинати/підігнути під себе ноги, підбирати/підібрати під себе ноги, підігбати під себе ноги
- подавать/поддать ходу** надавати/наддати ходи, пришвидшувати/пришвидшити ходу
- подаваться/поддаться искушению** здаватися/здатися спокусі
- подаваться/поддаться на уговоры** здаватися/здатися на вмовляння
- подаваться/поддаться панике** починати/почати панікувати
- поддерживать переписку** підтримувати листування, листуватися і далі
- по делам** у справах
- поджимать/поджать хвост** підгинати/підігнути хвоста
- по диагонали** по діагоналі
- подкладывает/подложит свинью** робити/зробити капость, підсувати/підсунути свиню, підкладати/підкласти свиню

под конец наприкінці, наостанок

подкупающая внешность приваблива зовнішність, принадна зовнішність

подлежать рассмотрению підлягати розгляду

подлежать юрисдикции *чьей* підлягати юрисдикції *чьей*, підпадати під юрисдикцію *чью*

под личную ответственность на власну відповідальність, під особисту відповідальність

подмоченная репутация підмочена репутація

под началом кого работать під керівництвом *у кого* працювати

под Новый год (*про день, дні*) проти Нового року; (*про довший термін, взагалі період часу*) до Нового року, близько Нового року, ближче до Нового року

поднимается/поднялась суматоха зчиняється/зчинилася метушня

поднимают/подняты авторитет підносити/піднести авторитет

поднимают/подняты вопрос порушувати/порушити питання

поднимают/подняты глаза підводити/підвести очі

поднимают/подняты голову підводити/підвести голову, зводити/звести голову

поднимают/подняты дело порушувати/порушити справу, починати/почати справу

поднимают/подняты крик зчиняти/зчинити крик

поднимают/подняты меч здіймати/здійняти меч

поднимают/подняты на смех брати/узяти на глузи, брати/узяти на глум

поднимают/подняты настроение підносити/піднести настроїв

поднимают/подняты пыль здіймати/здійняти куряву,

збивати/збити куряву, здіймати/здійняти пилюку,

збивати/збити пилюку

поднимают/подняты руку здіймати/здійняти руку

поднимаются/подняться на врага підніматися/піднятися на ворога,

вставати/встати на ворога, підніматися/піднятися проти ворога,

вставати/встати проти ворога

поднимаются/подняться на цыпочки ставати/стати навшпиньки,

спинатися/зіп'ястися навшпиньки

подножный корм підніжний корм

подобающим образом належним чином, належно, як годиться, як слід

по доброй воле добровільно, з власної волі

по доверенности за дорученням

по договоренности за домовленістю

по договору за договором, за угодою

по долгу службы зі службового обов'язку, виконуючи службовий обов'язок

по донесениям за донесеннями

по дороге дорогою, по дорозі

под открытым небом просто неба

под пару кому до пари кому

под праздник (*про день*) проти свята; (*зроблено*) до свята

под предводительством *кого* на чолі з *ким*, під проводом *чийм*, під орудою *чиєю*

под редакцией за редакцією

подрезать/подрѣзать крылья утинати/утяти крила, підрізати /підрізати крила

подробное описание детальний опис, докладний опис

под рукой напихваті, під рукою

подрывать/подорвать авторитет *чей* підривати/підірвати авторитет *чий*, дискредитувати *кого*

под силу під силу, до снаги

подсолнечное масло соняшникова олія

под стать до пари

подстроить каверзу підкласти свиню, підсунути свиню, зробити капость

подступать/подступить к горлу підступати/підступити до горла, підкочуватися/підкотитися до горла

под утро над ранок, на ранок

по душам (поговорить) широ (поговорити), відверто (поговорити)

по душе до вподоби, до серця, до душі

подходить/подойти к концу закінчуватися/закінчитися, кінчатися/кінчитися, доходити/дійти кінця, добігати/добігти кінця

подходящее время слушний час

подходящие условия вигідні умови, прийнятні умови

подчиняться ведомству підлягати відомству, підпорядковуватися відомству

подчиняться закону підлягати закону

поедом есть поїдом їсти, їдма їсти, їдцем їсти, поїдати, пожирати

пожаловать на ужин *к кому* завітати на вечерю *до кого*

по желанию *кого* на бажання *кого*, за бажанням *кого*

по железной дороге залізницею, по залізниці

пожимать/пожать плечами знизувати/знизати плечима, стенати/стенути плечима

по завершении завершивши, після завершення

по заданию за завданням

- по заказу** на замовлення
- по заключению (эксперта)** за висновком (експерта)
- по закону** за законом, згідно із законом, відповідно до закону
- по запросу** на запит
- по знакомству** завдяки знайомству, по знайомству, через знайомих
- по зову** на заклик, на поклик
- позолотить ручку** позолотити ручку
- по идее** за ідеєю
- по имени** на ім'я
- по имени и отчеству** на ім'я та по батькові
- по имеющимся сведениям** за наявними відомостями
- по инерции** за інерцією
- по инициативе чьей, кого** за ініціативою, з ініціативи *чий, кого*
- по иску** на позов
- по использованию** використавши, після використання
- по истечении срока** після закінчення терміну, як вийде термін
- по итогам** за підсумками
- поймать с поличным** спіймати на місці злочину, спіймати на гарячому
- показывать/показать пальцем** тикати/тикнути пальцем,
показувати/показати пальцем, тицяти/тицьнути пальцем
- показывать/показать себя** показувати/показати себе
- по качеству** за якістю
- покоится прах** спочиває прах, покоїться прах
- покоиться вечным сном** спочивати вічним сном, бути на вічному
спочинку
- поколебать веру** похитнути віру
- по команде** за командою
- по комнате** кімнатою, по кімнаті
- по компасу** за компасом
- по контракту** за контрактом
- покончивший с собой** самогубець, самогубця
- покончить жизнь самоубийством** покінчити життя самогубством,
заподіяти собі смерть, накласти на себе руки, укоротити собі віку
- по крайней мере** принаймні
- покрывать/покрыть бранью** лаяти/вилаяти
- покрывать/покрыть долг** сплачувати/сплатити борг,
покривати/покривати борг
- покрывать/покрыть тайной** укривати/укрити таємницею,
повивати/повити таємницею
- покрываться/покрыться пылью** припадати/припасти пилом,

- укриватися/укритися пилом, припадати/припасти порохом,
укриватися/укритися порохом, запорошуватися/запорошитися
- покупательная способность** купівельна спроможність
- покупательский спрос** купівельний попит, попит покупців
- покупать/купить в рассрочку** купувати/купити на виплат
- покупать/купить в розницу** купувати/купити вроздріб
- по курсу** за курсом
- покушаться/покуситься на жизнь** *чьо* учиняти/учинити замах
на життя *чие*, робити/зробити замах на життя *чие*
- покушаться/покуситься на убийство** замірятися/заміритися вбити,
намірятися/наміритися вбити
- покушение на жизнь** замах на життя
- покушение на самоубийство** спроба самогубства
- полагать своим долгом** вважати своїм обов'язком,
вважати за свій обов'язок
- полагаться/положиться на авторитет** покладатися/покластися
на авторитет
- по левую руку** ліворуч, з лівого боку, зліва
- поле деятельности** поле діяльності, царина
- по лестнице** (*сходовій*) сходами; (*зі щаблями*) по драбині, драбиною
- полет воображения (фантазии)** буяння уяви (фантазії),
політ уяви (фантазії)
- ползать в ногах** *у кого* плазувати *перед ким*
- по лицензии** за ліцензією
- по личному делу** в особистій справі
- по личному опыту** з власного досвіду
- по личным мотивам** через особисті мотиви, з особистих мотивів
- положительно все** геть усе, геть-чисто все
- положить жизнь** віддати життя, покласти голову, накласти головою,
накласти життям
- положить конец** *чому* покласти край *чому*
- положить основание** *чому* заснувати, започаткувати *що*
- получать/получить задание** діставати/дістати завдання,
отримувати/отримати завдання, одержувати/одержати завдання
- получать/получить зарплату** отримувати/отримати зарплату,
одержувати/одержати зарплату
- получать/получить известность** стати (зробитися) відомим
- получать/получить образование** здобувати/здобути освіту
- получать/получить огласку** набувати/набути розголосу,
ставати/стати загальновідомим

- получать/получить ответ** діставати/дістати відповідь,
(*поштою, у листі тощо*) одержувати/одержати відповідь
- получать/получить отказ** діставати/дістати відмову,
відмовлено *кому*
- получать/получить перевес** брати/узяти гору, брати/узяти верх
- получать/получить повреждение** зазнавати/зазнати ушкодження,
зазнавати/зазнати пошкодження, ушкоджуватися/ушкодитися,
пошкоджуватися/пошкодитися
- получать/получить по заслугам** діставати/дістати по заслугі
- получать/получить прибыль** отримувати/отримати прибуток,
одержувати/одержати прибуток
- получать/получить применение** набувати/набути застосування,
застосовуватися/застосуватися
- получать/получить согласие** діставати/дістати згоду
- получать/получить удовольствие** діставати/дістати задоволення
- получать/получить форму** *чего* набувати/набути форми,
прибирати/прибрати форми *чого*
- получить насморк** дістати нежить
- пользоваться авторитетом** мати авторитет
- пользоваться известностью** бути відомим
- пользоваться льготами** користуватися пільгами, мати пільги
- пользоваться поддержкой** мати підтримку
- пользоваться уважением** мати шану, бути в пошані
- пользоваться/воспользоваться удобным случаем**
користатися/скористатися нагодою, користатися/скористатися з
нагоди, використовувати/використати нагоду
- пользоваться успехом** мати успіх
- пользующийся авторитетом** авторитетний, який має авторитет
- пользующийся влиянием** впливовий, який має вплив
- пользующийся популярностью** популярний, який має популярність
- пользуясь случаем** принагідно, при цій нагоді
- по любому поводу** з будь-якого приводу
- по мановению руки** порухом руки, на помах руки
- по меньшей мере** щонайменше
- по мере возможности** по зможі, по можливості, по спроможі, у міру
можливості
- по мере надобности** у міру потреби
- по мере сил** по зможі, у міру сил
- по местам!** на місця!; (*сімти*) на місця
- по месяцам** щомісяця, кожного місяця, за місяцями

помешаться в уме (рассудке) збожеволіти, схибнутися розумом,
з глузду з'їхати

по милости *кого, чьей* з ласки *кого, чиеї*

поминай как звали шукай вітру в полі, тільки й бачили *кого*,
згадуй лиш як звали

по мировым стандартам за світовими стандартами

по мне як на мене, щодо мене, що стосується мене, про мене

по мнению *кого, чьему* на думку *кого, чию*, з погляду *кого, чийого*

помрачение сознания потьмарення свідомості, затьмарення
свідомості, запаморочення свідомості

по названию (*обирати*) за назвою; (*судячи*) з назви

по назначению за призначенням

по направлению *к чему* у напрямку *до чого*

по наследству у спадщину, у спадок

по настоянию за вимогою, на вимогу, за наполяганням

по настоящее время до цього часу, досі

по небрежности через недбалість

по невнимательности через неухажність

по негодности через непридатність

по незнанию через незнання, через необізнаність

по необходимости через необхідність

по непригодности через непридатність, як непридатне

по нескольким направлениям у кількох напрямках

по нетрудоспособности через непрацездатність

поникнуть духом занепасти духом, зневіритися

по норме за нормою

по ночам ночами

по обвинению за звинуваченням

по обеим сторонам обабіч, з обох боків, по обидва боки

по обоюдному согласию за обопільною згодою, за взаємною згодою

по образованию за освітою

по образцу за зразком

по общему мнению на загальну думку

по обыкновению як зазвичай, як звичайно, як завжди

по обычаю за звичаєм, як заведено

по обязанности з обов'язку

по одиночке поодинці, по одному

по окончанию закінчивши, після закінчення

по определению суда за ухвалою суду, за постановою суду

по опыту з досвіду

по осени восени

по отношению к кому-чему щодо кого-чого, стосовно кого-чого

по очереди по черзі

по ошибке помилково, через помилку

попадать/попасть в беду потрапляти/потрапити в біду, ускочити в халепу

попадать/попасть в историю уплутуватися/уплутатися

в історію, устрявати/устряти в історію, ускочити в історію

попадать/попасть в руки потрапляти/потрапити до рук

попадать/попасть в точку попадати/попасти в точку (ціль),

влучати/влучити в точку (ціль)

попадать/попасть на дорогу потрапляти/потрапити на дорогу, натрапляти/натрапити на дорогу

попадаться/попасться *на чем* пійматися *на чому*, спійматися *на чому*

попадаться/попасться на глаза попадатися/попастися на очі, потрапляти/потрапити на очі, навертатися/навернутися на очі

попасть впросак ускочити в клопіт, ускочити в халепу

по первое октября включительно до першого жовтня включно

по первому зову на перший заклик, на перший поклик

по первому требованию на першу вимогу

по плану за планом

по поводу чего з приводу чого

по подозрению в чем за підозрою в чому

по подписке получать за передплатою отримувати

по подсчетам за підрахунками

по понедельникам щопонеділка, кожного понеділка

по поручению за дорученням

по порядку по порядку

по последней моде за останньою модою

по постановлению за ухвалою, за постановою

по почте поштою

по правую руку праворуч, з правого боку, справа

по праздникам у свята, на свята, святами

по предварительным подсчетам за попередніми підрахунками

по предложению кого за пропозицією *кого*, на пропозицію *кого*

по предписанию за приписом

по представлению за поданням

по преимуществу переважно, здебільшого, головним чином

по прибытии прибувши, після прибуття

по привычке за звичкою

- по приглашению** *кого* на запрошення *кого*
- по приказанию** (*рос. согласно*) за наказом, згідно з наказом; (*рос. соответственно*) відповідно до наказу
- по приказу** (*рос. согласно*) за наказом, згідно з наказом; (*рос. соответственно*) відповідно до наказу
- по примеру** *кого* за прикладом *кого*
- по принадлежности** за приналежністю, за належністю
- по принуждению** з примусу
- по причине** *чего* через *що*, з тієї причини, через те
- по программе** за програмою
- по происхождению** за походженням
- по просьбе** на прохання
- по протекции** за протекцією
- по профессии** за фахом, за професією
- по прошествии срока** після закінчення терміну
- по пунктам** за пунктами
- по пятницам** щоп'ятниці, кожної п'ятниці
- поражать в правах** поразити в правах, позбавляти прав
- поражать/поразить в самое сердце** уражати/уразити в саме серце
- поражать/поразить мишень** влучати/влучити в мішень
- поражать/поразить током** уражати/уразити струмом
- порождать/породить недоразумения** викликати/вікликати непорозуміння, спричинитися/спричинитися до непорозумінь
- по размеру** розміром, за розміром
- по рассеянности** через неуважність
- по рассмотрении** *чего* розглянувши *що*, після розгляду *чего*
- пороть горячку** горячкувати
- порочный круг** порочне коло
- поручительская подпись** підпис поручника
- по свидетельству** за свідченням
- по своей воле** з власної волі
- по своему усмотрению** на власний розсуд, за власним розсудом
- по своим свойствам** своїми властивостями, за своїми властивостями
- посвящать/посвятить в тайну** утаємничувати/утаємничити
- по себестоимости** за собівартістю
- по семейным обстоятельствам** через родинні обставини, через особисті обставини, з родинних обставин, з особистих обставин
- посетило вдохновение** нашло натхнення

- по силам кому** під силу *кому*, до снаги *кому*
по словам чьим, кого за словами *чийми, кого*
по слогам читать по складах читати
по служебным делам у службових справах
по слухам з чуток
по случаю болезни через хворобу, у зв'язку з хворобою
по случаю празднования з нагоди святкування
по случаю чего з нагоди *чого*
по собственной воле із власної волі
по собственному желанию за власним бажанням
по совету за порадою, на пораду
по совместительству за сумісництвом
по согласию сторон за згодою сторін
по соображениям з міркувань
по сообщению кого за повідомленням *кого*
по состоянию здоровья за станом здоров'я
по состоянию на первое февраля станом на перше лютого
по специальности за фахом, за спеціальністю
по списку за списком
по справедливости по справедливості, справедливо
по сравнению с кем у порівнянні з *ким*, проти *кого*
по средам щосереди, кожної середи
постигла неудача кого зазнав невдачі *хто*
постигло горе кого спіткало лихо *кого*, зазнав горя *хто*
по столовой ложке по столовій ложці
по сторонам дороги з боків дороги, обабіч дороги
поступать/поступить в подчинение переходити/перейти
в підпорядкування, підпорядковуватися/підпорядкуватися
поступать/поступить в продажу надходити/надійти в продаж
поступать/поступить в собственность переходити/перейти у власність
поступать/поступить в университет вступати/вступити до
університету, вступати/вступити в університет
поступать/поступить на работу влаштовуватися/влаштуватися на
роботу, ставати/стати на роботу
поступать/поступить честно чинити/учинити чесно,
робити/зробити чесно
поступило заявление надійшла заява
по субботам щосуботи, кожної суботи
по схеме за схемою
по тарифу за тарифом

- по телефону** по телефону
- потерпеть банкротство** збанкрутіти
- потерпеть крушение** зазнати аварії
- потеря трудоспособности** втрата працездатності
- потерянный человек** пропаша людина
- по техническим причинам** через технічні причини, з технічних причин
- по течению плыть** за течією плисти, за течією пливти
- потребление продуктов питания** споживання продуктів харчування
- потребление топлива** витрата палива
- по требованию** на вимогу
- по ту сторону** з того боку, по той бік
- по убеждению** за переконанням
- по указанию кого** за вказівкою *кого*
- по условиям** за умовами
- по усмотрению директора** на розсуд директора
- по уставу** за статутом
- по факсу** факсом
- по фамилии (людина)** на прізвище; (*знайти*) за прізвищем
- по формуле** за формулою
- по ходатайству** на клопотання, за клопотанням
- по цвету кольором**, за кольором
- по часовой стрелке** за годинниковою стрілкою
- почитать своим долгом** уважати своїм обов'язком,
уважати за свій обов'язок
- по шаблону** за шаблоном
- по шву** по шву
- по шерсти** по шерсті
- превратное толкование** перекручене тлумачення, кривотлумачення
- превращаться/превратиться** *во что* перетворюватися/перетворитися
на що, *обертатися/обернутися на що*
- превращаться/превратиться в прах** перетворюватися/перетворитися
на порох, *обертатися/обернутися на порох*
- превращаться/превратиться в слух** дуже уважно слухати,
насторожуватися/насторожитися
- преграждать/преградить дорогу кому** заступати/заступити дорогу
кому, перепиняти/перепинити дорогу *кому*, заступати/заступити
шлях *кому*, перепиняти/перепинити шлях *кому*
- предавать/предать анафеме кого** оголошувати/оголосити анафему *кому*
- предавать/предать гласности** оприлюднювати/оприлюднити,
розголошувати/розголосити

- предавать/предать друга** зраджувати/зрадити друга
- предавать/предать забвению** забувати/забути,
повертати/повернути в небуття
- предавать/предать земле** ховати/поховати, хоронити/похоронити,
віддавати/віддати землі
- предавать/предать казни** страчувати/стратити,
карати/скарати на смерть
- предавать/предать огласке** оприлюднювати/оприлюднити,
розголошувати/розголосити
- предавать/предать проклятию** проклинати/проклясти
- предавать/предать суду** віддавати/віддати під суд,
віддавати/віддати до суду
- предаваться/предаться воспоминаниям** поринати/поринути в
спогади, заглиблюватися/заглибитися в спогади
- предаваться/предаться мечтам** поринати/поринути у мрії
- предаваться отчаянию** вдаватися у відчай (розпач), поринати у
відчай (розпач), впадати у відчай (розпач)
- преданный друг** ширий друг
- преданный забвению** забутий, якого забули
- предварительное заключение** попереднє ув'язнення
- предварительные меры** запобіжні заходи
- предоставить себя на волю случая** здатися на ласку долі
- предоставлять/предоставить в безвозмездное пользование**
надавати/надати у безплатне користування
- предоставлять/предоставить самому себе** (*діяти на власний розсуд*)
давати/дати змогу діяти самостійно, (*залишити без нагляду*)
покидати/покинути на самого себе, полишати/полишити на
самого себе, (*покидати*) кидати/кинути напризволяще
- предоставлять/предоставить свободу действий** давати/дати повну
волю дій
- предотвращать/предотвратить преступление** запобігати/запобігти
злочину
- предпочитать/предпочесть что** віддавати/віддати перевагу чому
- предпринимать/предпринять шаги к чему** уживати/ужити заходів до чого
- представился случай** випала нагода, трапилася нагода
- представляется возможность** є можливість, є нагода
- представлять/предоставить доказательства** подавати/подати
докази, надавати/надати докази
- представляют интерес** становити інтерес
- представляют опасность** становити небезпеку

- представлять/представить отчет** подавати/подати звіт
- представлять собой** *кого-что* являти собою *кого-що*, бути *ким-чим*
- предстоит долгий путь** *кому* чекає довга дорога *кого, на кого*
- предупредительное отношение** люб'язне ставлення, ласкаве ставлення, прихильне ставлення
- предупредительный человек** люб'язна людина, послужлива людина, ввічлива людина
- предупреждать/предупредить события** випереджати/випередити події, попереджати/попередити події
- предъявлять/предъявить для опознания** показувати/показати для впізнання
- предъявлять/предъявить доказательства** подавати/подати докази
- предъявлять/предъявить иск** *к кому* подавати/подати позов *кому, на кого, проти кого*
- предъявлять/предъявить обвинение** *кому* обвинувачувати/обвинуватити *кого*, звинувачувати/звинуватити *кого*, висувати/висунути обвинувачення *проти кого*, висувати/висунути звинувачення *проти кого*
- предъявлять/предъявить паспорт** пред'являти/пред'явити паспорт, показувати/показати паспорт
- предъявлять/предъявить претензию** заявляти/заявити претензію, пред'являти/пред'явити претензію, виставляти/виставити претензію
- предъявлять/предъявить требование** висувати/висунути вимогу, ставити/поставити вимогу
- презумпция невиновности** презумпція невинності
- преодолевать/преодолеть препятствия** переборювати/перебороти перешкоди, долати/подолати перешкоди
- препятствовать/воспрепятствовать намерениям** *кого* перешкоджати/перешкодити намірам *чийм*, ставати/стати на перешкоді *кому*
- пресекать/пресечь злоупотребления** класти/покласти край зловживанням, припиняти/припинити зловживання
- преследовать свои интересы** дбати лише про свої інтереси
- преследовать цель** мати на меті, ставити собі за мету
- престольный праздник** храм
- претворять/претворить в жизнь** запроваджувати/запровадити в життя *що*, втілювати/втілити в життя *що*, здійснювати/здійснити *що*
- при аварии** у разі аварії
- при анализе** *чого* аналізуючи *що*, під час аналізу *чого*, у процесі аналізу *чого*

- прибавлять/прибавить зарплату** підвищувати/підвищити зарплату, збільшувати/збільшити зарплату
- прибавлять/прибавить ходу (шагу)** надавати/надати ходи (кроку), пришвидшувати/пришвидшити ходу (крок)
- прибавлять/прибавить цену** накидати/накинути ціну
- прибегать/прибегнуть к крайним мерам** уживати/ужити крайніх заходів, удаватися/удатися до крайніх заходів
- прибегать/прибегнуть к силе** застосовувати/застосувати силу
- прибирать/прибрать к рукам** прибирати/прибрати до рук
- при виде кого** побачивши *кого*
- при власти** при владі
- привлекать/привлечь внимание** привертати/привернути увагу, притягати/притягнути увагу
- привлекать/привлечь к ответственности** притягати/притягнути до відповідальності
- привлекать/привлечь к работе** залучати/залучити до роботи
- привлекать/привлечь к участию** залучати/залучити до участі
- привлекать/привлечь на свою сторону** привертати/привернути до себе, привертати/привернути на свій бік
- приводить/привести аргументы** наводити/навести аргументи
- приводить/привести в движение что** надавати/надати руху *чому*
- приводить/привести в действие** пускати/пустити в хід, приводити/привести в дію
- приводить/привести в замешательство** бентежити/збентежити
- приводить/привести в затруднение** ставити/поставити у скрутне становище
- приводить/привести в изнеможение** знесилювати/знесилити *кого*
- приводить/привести в изумление** *кого* дивувати/здивувати *кого*, викликати/вікликати подив у *кого*
- приводить/привести в исполнение приговор** виконувати/виконати вирок
- приводить/привести в негодность** робити/зробити непридатним, пошкоджувати/пошкодити, (*рос.* портить) псувати/зіпсувати
- приводить/привести в порядок что** упорядковувати/упорядкувати *що*, давати/дати лад *чому*, доводити/довести до ладу *що*, (*прибирати*) прибирати/прибрати *що*
- приводить/привести в пример** *кого-что* наводити як зразок, наводити як взірець, ставити за приклад, ставити за зразок, ставити за взірець

- приводить/привести в равновесие** *что* надавати/надати рівноваги *чому*, врівноважувати/врівноважити *що*
- приводить/привести в себя (в чувство)** приводити/привести до пам'яті, приводити/привести до тями
- приводить/привести в смущение** бентежити/збентежити
- приводить/привести в ужас** *кого* сповнювати/сповнити жахом *кого*, завдавати/завдати жаху *кому*
- приводить/привести в уныние** *кого* завдавати/завдати суму *кому*, завдавати/завдати смутку *кому*, засмучувати/засмутити *кого*
- приводить/привести в ярость** розлючувати/розлюкити
- приводить/привести в ясность** *что* з'ясовувати/з'ясувати *що*
- приводить/привести к общему знаменателю** зводити/звести до спільного знаменника
- приводить/привести к присяге** приводити/привести до присяги
- приводить/привести пример** наводити/навести приклад
- приводить/привести цитату** цитувати/процитувати, наводити/навести цитату
- при возникновении** у разі виникнення
- при всем желании** при всьому бажанні, попри все бажання
- при всем старании** при всьому старанні, попри все старання
- при всем уважении** попри всю пошану (повагу), при всій пошані (повазі)
- при всех усилиях** попри всі зусилля
- при входе** (*про місце*) біля входу, коло входу; (*про процес*) заходячи, входячи
- привычное явление** звичне явище
- при гетмане** (*за часів правління*) за гетьмана, за часів гетьмана; (*служити*) при гетьмані
- приговорить к расстрелу** засудити на розстріл, присудити до розстрілу
- придавать/придать вкус** *чему* надавати/надати смаку *чому*
- придавать/придать значение** *чему* надавати/надати значення *чому*, надавати/надати ваги *чому*
- при дворе быть** при дворі бути
- при деньгах быть** мати гроші
- придерживаться правил** дотримуватися правил, додержуватися правил
- при жизни** за життя
- прижимать/прижать к груди** пригортати/пригорнути до грудей
- при закрытых дверях** за зачиненими дверима
- призывать/призвать в свидетели** брати/узяти у свідки
- призывать/призвать к порядку** закликати/закликати до порядку
- призывать/призвать на помощь** кликати/покликати на допомогу

призывной возраст призовний вік

призывный клич заклик

при изменении змінюючи, внаслідок зміни, під час змінювання

при исполнении служебных обязанностей виконуючи службові

обов'язки, під час виконання службових обов'язків

при использовании використовуючи, під час використання

прикидываться/прикинуться бедным удавати/удати з себе бідного, прибіднятися/прибіднитися

прикидываться/прикинуться больным удавати/удати з себе

хворого, прикидатися/прикинутися хворим

прикидываться/прикинуться глупым удавати/удати з себе дурного, придурюватися

приковывать/приковать к себе внимание привертати/привернути

до себе увагу, притягати/притягти до себе увагу

прилагать/приложить документы к делу додавати/додати документи

до справи, долучати/долучити документи до справи

прилагать/приложить усилия докладати/докласти зусиль

приложить печать прикласти печатку, притиснути печатку

при любой погоде за будь-якої погоди

применять/применить на практике застосовувати/застосувати на практиці

применять/применить насилие вдаватися/вдатися до насильства

при мне (*хто*) біля мене, коло мене, поруч мене; (*що*) зі мною що, при мені що

примыкать/примкнуть к вражескому лагерю приєднуватися/приєднатися до ворожого табору, прилучатися/прилучитися до ворожого табору

при нажатии на кнопку натискуючи на кнопку, якщо натиснути на кнопку

при наличии за наявності

при невыясненных обстоятельствах за нез'ясованих обставин

принимать/принять близко к сердцу брати/узяти близько до серця

принимать/принять бой приймати/прийняти бій

принимать/принять ванну приймати/прийняти ванну

принимать/принять вид набирати/набрати вигляду, прибирати/прибрати вигляд

принимать/принять во внимание *что* брати/узяти до уваги *что*, зважати/зважити *на что*

принимать/принять в расчет *кого-что* брати/узяти до уваги *кого-что*, урахувати/урахувати *что*, зважати/зважити *на что*

принимать/принять за основу брати/узяти як основу, брати/узяти за основу

принимать/принять за правило брати/узяти за правило

принимать/принять к сведению брати/узяти до відома

принимать/принять меры уживати/ужити заходів

принимать/принять на веру брати/узяти на віру, вірити/повірити

принимать/принять на вооружение брати/узяти на озброєння

принимать/принять обязательство брати/узяти на себе обов'язок, зобов'язуватися/зобов'язатися

принимать/принять плохой оборот повертати/повернути на гірше

принимать/принять позу прибирати/прибрати позу

принимать/принять постановление ухвалювати/ухвалити постанову, приймати/прийняти постанову, постановляти/постановити

принимать/принять решение вирішувати/вирішити,

приймати/прийняти рішення, ухвалювати/ухвалити рішення

принимать/принять сторону чью ставати/стати на бік *чий*

принимать/принять участие брати/узяти участь (*приймати участь — неправильно!*)

принимать/принять форму набирати/набрати форми, прибирати/прибрати форми

приниматься/приняться *за что* братися/узятися *до чего*, братися/узятися *за что*

приносить/принести благодарность складати/скласти подяку, дякувати/подякувати

приносить/принести в дар дарувати/подарувати

приносить/принести в жертву приносити/принести в жертву

приносить/принести вред завдавати/завдати шкоди, шкодити/зашкодити

приносить/принести доход давати/дати прибуток

приносить/принести извинения кому перепрошувати/перепросити *кого*, вибачатися/вибачитися *перед кем*

приносить/принести плоды давати/дати плоди

приносить/принести пользу давати/дати користь

приносить/принести прибыль давати/дати прибуток

приносить/принести присягу присягати/присягти, присягатися/присягтися, складати/скласти присягу

принудительные работы примусові роботи

принужденный смех удаваний сміх, нещирий сміх

при обозначении для позначення, під час позначання, позначаючи

при обращении к кому звертаючись до *кого*, під час звернення до *кого*

- приобрести широкую огласку** набрати широкого розголосу, набути широкого розголосу
- приобретать/приобрести автомобиль** купувати/купити автомобіль, придбавати/придбати автомобіль
- приобретать/приобрести благосклонность** здобувати/здобути прихильність
- приобретать/приобрести здоровый вид** набувати/набути здорового вигляду
- приобретать/приобрести значение** набувати/набути ваги, набирати/набрати ваги, набувати/набути значення, набирати/набрати значення
- приобретать/приобрести опыт** набувати/набути досвіду, набиратися/набратися досвіду
- приобретать/приобрести славу** здобувати/здобути славу, заживати/зажити слави
- при обсуждении** обговорюючи, під час обговорення
- приобщать/приобщить к делу** залучати/залучити до справи
- приобщать/приобщить к труду** залучати/залучити до праці
- при одной мысли о чем** від самої думки *про що*
- при опасности** у разі небезпеки
- при описании** описуючи, в описові, під час описування
- при оружии** при зброї
- при осуществлении чего** здійснюючи *що*, під час здійснення *чого*
- при отдалении** віддаляючись, віддаляючи *щось*
- приоткрывать/приоткрыть завесу** піднімати/підняти завісу, відкривати/відкрити завісу
- при оценивании чего** оцінюючи *що*
- при первом зове** на перший поклик
- при первом появлении** як тільки з'явиться
- при передаче** передаючи, під час передавання
- при поддержке** за підтримки
- приподнимать/приподнять завесу** піднімати/підняти завісу, відкривати/відкрити завісу
- приподнятое настроение** піднесений настрій
- при подписании договора** підписуючи договір, під час підписування договору, укладаючи договір, під час укладання договору
- при помощи** за допомогою, завдяки допомозі
- при посольстве** при посольстві
- при посредничестве** за посередництвом
- при посторонних** у присутності сторонніх (людей, осіб)

- при разработке** розробляючи, під час розроблення
- при сбое** у разі збою
- при свидетелях** у присутності свідків
- присвоение звания** надання звання
- при себе иметь** з собою мати, при собі мати
- при сем прилагается** до цього додається
- при скорости** за швидкості
- при следующих условиях** за таких умов
- при случае** принагідно, при нагоді
- при содействии** за сприяння
- при создании** створюючи, під час створення
- при сравнении** порівнюючи, під час порівняння
- приступать вплотную к работе** серйозно взятися до роботи, серйозно розпочати роботу
- приступать/приступить к обсуждению** розпочинати/розпочати обговорення
- приступать/приступить к работе** ставати/стати до роботи, розпочинати/розпочати роботу, братися/узятися за роботу, братися/узятися до роботи
- присутствие духа** цілковите самовладання, душевна рівновага, повна влада над собою
- присяжный заседатель** присяжний засідатель
- при таких условиях** за таких умов
- при температуре** за температури, при температурі
- притча во языцех** притча во языцех, людський поговір
- при условии** за умови
- при участии** за участю
- приходит/прийти в бешенство** скаженіти/оскаженіти, шаленіти/ошаленіти
- приходит/прийти в ветхость** старітися/постарітися, ставати/стати старим
- приходит/прийти в восторг** *от чего* захоплюватися/захопитися *чим*, приходити/прийти в захват *від чого*
- приходит/прийти в голову** спадати/спасати на думку, спливати/спливати на думку
- приходит/прийти в движение** починати/почати рухатися
- приходит/прийти в забвение** забуватися/забутися
- приходит/прийти в замешательство** бентежитися/збентежитися, ніяковіти/зняковіти
- приходит/прийти в изумление** дивуватися/здивуватися

- приходить/прийти в исступление** нестямлюватися/нестямитися, ставати/стати несамовитим
- приходить/прийти в негодность** робитися/зробитися непридатним, псуватися/зіпсуватися
- приходить/прийти в негодование** обурюватися/обуритися
- приходить/прийти в отчаяние** упадати/упасти у відчай, поринати/поринути у відчай
- приходить/прийти в неистовство** шаленіти/ошаленіти, скаженіти/оскаженіти
- приходить/прийти в равновесие** урівноважуватися/урівноважитися, приходити/прийти до рівноваги
- приходить/прийти в себя** притомніти/опритомніти, опам'ятовуватися/опам'ятатися, отямлюватися/отямитися
- приходить/прийти в смущение** бентежитися/збентежитися, ніяковіти/зняковіти, соромитися/засоромитися
- приходить/прийти в сознание** притомніти/опритомніти, ставати/стати притомним, приходити/прийти до пам'яті, приходити/прийти до тями, отямлюватися/отямитися
- приходить/прийти в ужас** жахатися/жахнутися
- приходить/прийти в умиление** розчлюватися/розчлутися
- приходить/прийти в упадок** занепадати/занепасти, марнуватися/змарнуватися
- приходить/прийти в ярость** розлючуватися/розлютитися, шаленіти/ошаленіти, скаженіти/оскаженіти
- приходить/прийти к выводу (заключению)** доходити/дійти висновку
- приходить/прийти к согласию** доходити/дійти згоди
- приходить/прийти к убеждению** переконуватися/переконатися, приходити/прийти до твердого переконання
- приходить/прийти на память** згадуватися/згадатися, спадати/спасти на думку, спливати/спливти на думку
- приходить/прийти на помощь** допомагати/допомогти
- приходиться/прийтись кстати** приходитися/прийтися до речі, приходитися/прийтися до ладу, знадобитися, придатися
- приходиться/прийтись по вкусу** припадати/припасти до смаку
- при часах кто** з годинником *кто*
- причинение увечья** заподіяння каліцтва
- причинять/причинить беспокойство** завдавати/завдати клопоту, непокоїти, турбувати/потурбувати
- причинять/причинить боль** завдавати/завдати болю
- причинять/причинить вред** заподіювати/заподіяти шкоду,

- робити/зробити шкоду, шкодити/нашкодити, завдавати/завдати шкоди
- причинять/причинить зло** заподіювати/заподіяти зло, учиняти/учинити зло, завдавати/завдати лиха
- причинять/причинить огорчение** засмучувати/засмутити, завдавати/завдати прикрасі
- причинять/причинить повреждение** *чому* пошкоджувати/пошкодити *що*
- причинять/причинить убытки** *кому* призводити/привести до збитків *кого*, завдавати/завдати збитків, спричиняти/спричинити збитки *кому*
- причинять/причинить хлопоты** завдавати/завдати клопоту
- причислять/причислить к лику святых** канонізувати, приєднувати/приєднати до святих
- при штабе** при штабі
- пробежала дрожь** дрож пройняв
- пробил час** настав час
- провал памяти** провал пам'яті
- проводить глазами** стежити очима
- продолжать войну** продовжувати війну
- продолжать свое** провадити своє, правити своє
- продолжение следует** далі буде, продовження буде
- продолжительное время** тривалий час, довгий час
- проживать по адресу** мешкати за адресою
- производительные силы** продуктивні сили
- производить/произвести в капитаны** надавати/надати звання капітана
- производить/произвести впечатление** справляти/справити враження, вражати/вразити
- производить/произвести вычет** вираховувати/вирахувати, здійснювати/здійснити відрахування, здійснювати/здійснити вирахування
- производить/произвести вычисление** обчислювати/обчислити, робити/зробити обчислення
- производить/произвести на свет** народжувати/народити, породжувати/породити
- производить/произвести обыск** робити/зробити обшук, робити/зробити трус, обшукувати/обшукати
- производить/произвести оплату** здійснювати/здійснити оплату, оплачувати/оплатити
- производить/произвести расчет** здійснювати/здійснити розрахунок

- производить/произвести фурор** виклика́ти/вікликати фурор
- производить/произвести экспертизу** здійснювати/здійснити експертизу, проводити/провести експертизу
- приносить/признести молитву** проказувати/проказати молитву, молитися/помолитися
- приносить/признести приговор** виголошувати/виголосити вирок, оголошувати/оголосити вирок
- приносить/признести речь** виголошувати/виголосити промову
- проливать/пролить свет** *на что* проливати/пролити світло *на що*, кидати/кинути світло *на що*
- проливной дождь** злива, заливний дощ
- прозвать/прозвать взгляд** проймати/пройняти поглядом
- прозвать/прозвать сердце** проймати/пройняти серце
- пропускать/пропустить мимо ушей** не звертати/не звернути уваги, пропускати/пропустити повз вуха
- пропускать/пропустить удобный случай** пропускати/пропустити добру нагоду, проминати/проминути добру нагоду, пропускати/пропустити слушний момент, проминати/проминути слушний момент
- просить/попросить извинения** *у кого* перепрошувати/перепросити *кого*, просити/попросити вибачення *у кого*, вибачатися/вибачитися *перед ким*
- просмотреть все глаза** видивитися всі очі
- простите за выражение** вибачте на слові, пробачте на слові, даруйте на слові
- прощать/простить грехи** прощати/простити гріхи, відпускати/відпустити гріхи
- прятать/спрятать глаза** ховати/сховати очі
- пускать/пустить в дело** *что* пускати/пустити в діло *що*, користатися/скористатися *чим*, уживати/ужити *що*
- пускать/пустить в обращение** пускати/пустити в обіг
- пускать/пустить в трубу** розоряти/розорити *кого*, пускати/пустити на вітер, пускати/пустити за вітром, розтринькувати/розтринькати *що*
- пускать/пустить корни** пускати/пустити коріння, укорінюватися/укорінитися
- пускать/пустить кровь** пускати/пустити кров
- пускать/пустить на самотек** *что* махати/махнути рукою *на що*
- пускать/пустить по миру (с сумой)** пускати/пустити по світу (з торбами)

- пускать/пустить пулю в лоб** пускати/пустити кулю в лоба, застрелитися
- пускать/пустить пыль в глаза** кому пускати/пустити туману на кого, кому, напускати/напустити туману на кого, кому, замилювати/замилити очі кому
- пускать/пустить слезу** пускати/пустити сльозу
- пускать/пустить слух** поширювати/поширити плітки, розпускати/розпустити плітки, поширювати/поширити чутку, розпускати/розпустити чутку
- пускаться/пуститься в дорогу** рушати/рушити в дорогу, вирушати/вирушити в дорогу
- пускаться/пуститься на хитрость** удаватися/удатися до хитрощів
- пуститься бежать** кинутися навтьоки (навтіки)
- пуститься на отчаянный поступок** зважитися на відчайдушний учинок, наважитися на відчайдушний учинок
- пуститься наутек** кинутися навтьоки (навтіки), дременути
- пусть будет по-вашему** хай буде по-вашому, нехай буде по-вашому
- путь держать** прямувати, дорогу верстати, простувати, іти

Р

- работать над собой** працювати над собою
- работать по найму** працювати за наймом
- работать по совместительству** працювати за сумісництвом
- работать сверхурочно** працювати понаднормово
- работать сдельно** працювати відрядно
- рабочая сила** робоча сила
- рабочая тетрадь** робочий зошит
- рабочее время** робочий час
- рабочее движение** робітничий рух
- равен четырем** дорівнює чотирьом
- равным образом** так само
- разбивать/разбить вдребезги** розбивати/розбити вщент, розбивати/розбити на друзки
- разбивать/разбить лагерь** ставати/стати табором, отаборитися
- разбивать/разбить сад** розбивати/розбити сад, розпланувати/розпланувати сад, садити/посадити сад
- разбирать/разобрать дело в суде** розглядати/розглянути справу в суді, розбирати/розібрати справу в суді, слухати справу в суді
- разбираться/разобраться в деле** з'ясувати/з'ясувати справу
- развеивать/развеять сомнения** розвіювати/розвіяти сумніви

- розвивать/развить веревку** розсукувати/розсукати мотузок
- розвивать/развить идею** розвивати/розвинути ідею
- розвивать/развить наступление** розвивати/розвити наступ,
розгортати/розгорнути наступ
- розвивать/развить свиток** розкручувати/розкрутити сувій,
розгортати/розгорнути сувій
- разводит/развести костер** розкладати/розкласти вогнище,
розпалювати/розпалити вогнище, розводити/розвести вогнище,
розкладати/розкласти багаття, розпалювати/розпалити багаття,
розводити/розвести багаття
- разводит/развести руки** розводити/розвести руки
- разводит/развести философию** розводити/розвести філософію,
мудрувати, філософствувати
- разворачивать/развернуть строительство** розгортати/розгорнути
будівництво
- разглаживать/разгладить морщинки на лбу**
розгладжувати/розгладити зморшки на лобі
- разделение труда** поділ праці
- разделять/разделить имущество** ділити/поділити майно
- разделять мнение** поділяти думку
- разделять/разделить участь** поділяти/поділити долю,
розділяти/розділити долю
- разевать/разинуть рот** роззявляти/роззявити рота
- разжимать/разжать губы** розтуляти/розтулити губи
- разжимать/разжать зубы** розціплювати/розціпити зуби
- раз за разом** раз у раз, раз по раз
- раз на раз не приходится** раз на раз не виходить, раз на раз не
випадає, раз на раз не припадає
- разразилась беда** *над кем* спіткало лихо *кого*
- разразилась буря** знялася буря, зчинилася буря
- разразилась война** спалахнула війна, вибухнула війна
- разразиться гневом** вибухнути гнівом, скипіти гнівом
- разрешать/разрешить вопрос** розв'язувати/розв'язати питання,
вирішувати/вирішити питання
- разрешать/разрешить въезд** дозволяти/дозволити в'їзд
- раскладывать/разложить костер** розкладати/розкласти вогнище,
розпалювати/розпалити вогнище, розкладати/розкласти багаття,
розпалювати/розпалити багаття
- раскрывать/раскрыть глаза** розплющувати/розплющити очі,
(перен.) розкривати/розкрити очі

- раскрывать/раскрыть душу** розкривати/розкрити душу
раскрывать/раскрыть объятия розкривати/розкрити обійми,
відкривати/відкрити обійми
распахнуть окно широко розчинити вікно, навстіж розчинити вікно
располагать временем мати час, мати вільний час
располагать/расположить в свою пользу привертати/привернути
до себе
располагать/расположить по алфавиту розташовувати/розташувати
за абеткою, розташовувати/розташувати за алфавітом
располагать сведениями мати відомості
расправлять/расправит крылья розгортати/розгорнути крила,
розправляти/розправити крила, розпростовувати/розпростати крила
расправлять/расправит плечи розправляти/розправити плечі
распространять/распространить влияние поширювати/поширити
вплив
распространять/распространить книги (газеты, журналы)
розповсюджувати/розповсюдити книги (газети, журнали)
рассеивать/рассеять сомнения розвіювати/розвіяти сумніви
расторгать/расторгнуть брак розривати/розірвати шлюб
растрavлять/растрavит рану роз'ятрювати/роз'ятрити рану,
розтроджувати/розтроджити рану
решать/решить задачу розв'язувати/розв'язати задачу
решать/решить судьбу *чью* вирішувати/вирішити долю *чью*
решаться/решиться на поступок зважуватися/зважитися на
вчинок, наважуватися/наважитися на вчинок
роковая ошибка фатальна помилка
роковой момент вирішальна мить, фатальна мить
ругать на чем свет стоит лаяти на всі заставки
рука в руку идти пліч-о-пліч іти
руководствоваться указаниями керуватися вказівками
руководство к действию керівництво до дії, спонука до дії
руководящая идея провідна ідея

С

- сажать/посадить в тюрьму** ув'язнювати/ув'язнити,
саджати/посадити в тюрму
сидиться/сесть на диету сідати/сісти на дієту
саднит рана пече рана, дере рана
сбавлять/сбавит в весе скидати/скинути вагу,
зменшувати/зменшити вагу

- сбавлять/сбавить скорость** зменшувати/зменшити швидкість
сбавлять/сбавить тон знижувати/знизити тон
сбивать/сбить спесь *с кого* збивати/збити пиху *з кого*
сбивать/сбить с толку спантеличувати/спантеличити,
збивати/збити з пантелику
сбиваться/сбиться с ног збиватися/збитися з ніг
сбиваться/сбиться с пути збиватися/збитися з дороги, заблукати
сболтнуть лишнее бовкнути зайве
с быстротой молнии блискавично
сваливать/свалить вину *на кого* складати/скласти провину *на кого*,
звертати/звернути провину *на кого*, скидати/скинути провину *на кого*
с вашего разрешения з вашого дозволу
свергать/свергнуть с престола скидати/скинути з престолу
свернувшееся молоко зсіле молоко, скипіле молоко
свернуть голову (шею) скрутити в'язи (голову, шию)
свертываемость крови зсідання крові
сверх меры над міру, понад міру
светское общество світське товариство
сवेशивать/свесить голову схиляти/схилити голову, хнюпити
/похнюпити голову
свивать/свить венок сплітати/сплести вінок
свидетельство о рождении свідоцтво про народження
сводит/свести знакомство *с кем* заводити/звести знайомство *з кем*,
знайомитися/познайомитися *з кем*
сводит/свести пятна виводити/вивести плями
сводит судорогой судомити
сводит/свести с ума зводить/звести з розуму
сводит/свести счета зводить/звести рахунки, квитатися/поквитатися
с волнением хвилюючись
сворачивать/свернуть в трубочку скручувати/скрутити в трубочку
сворачивать/свернуть знамена згортати/згорнути прапори
сворачивать/свернуть производство згортати/згорнути виробництво
сворачивать/свернуть с дороги звертати/звернути з дороги,
збочувати/збочити
с глазу на глаз віч-на-віч, сам на сам
с готовностью охоче, залюбки, радо
сгущать/сгустить краски згущувати/згустити фарби (барви)
сдавать/сдать внаем здавати/здати внайми
сдавать/сдать дела здавати/здати справи
с давних пор здавна, віддавна, з давніх-давен, з давніх часів

сдвиг по фазе зсув за фазою

сдерживать/сдержать слово дотримувати/дотримати слова,
додержувати/додержати слова

себе на уме своє думає *хто*

семена раздора насіння розбрату

сжимать губы стуляти губи

сжимать в объятиях стискати в обіймах

сидеть взаперти сидіти під замком, сидіти зачинившись, сидіти
самітником

с интересом зацікавлено, з цікавістю, з інтересом, із зацікавленням

складывать/сложит с себя обязанности складати/скласти із себе
обов'язки

складывать/сложит числа додавати/додати числа

склоняют/склонит колени ставати/стати на коліна,
схилати/схилити коліна

склоняют/склонит к участию залучати/залучити до участі,
схилати/схилити до участі

сколь возможно якомога, скільки можна

скользят по поверхности ковзати по поверхні

скорее всего найімовірніше, швидше за все

с красной строки з абзацу, з нового рядка

скрываются/скрыться из виду зникати/зникнути з очей,
шезати/шезнати з очей, пропадати/пропасти з очей

скрываются под чужим именем ховатися під чужим ім'ям,
переховуватися під чужим ім'ям

следит за собой стежити за собою

следование поезда проходження потяга, проходження поїзда

следовать/последовать примеру *кого, чьому* наслідувати приклад *чий*

следовать/последовать совету слухати/послухати поради, іти/піти
за порадою, робити/зробити, як радить *хто*

сличать/сличить почерк порівнювати/порівняти почерк

слово в слово дослівно

слово за слово слово за словом, слово по слову

служить искусству служити мистецтву

служить/послужить критерием бути/стати критерієм

служить/послужить основанием бути/стати підставою

служить/послужить поводом бути/стати приводом

служить/послужить примером бути/стати прикладом

служить/послужить причиной *чего* спричинитися/спричинитися *до*
чого, бути/стати причиною *чого*

- служить/послужить уроком** бути/стати уроком
- случайности судьбы** несподіванки долі
- случайный гость** несподіваний гість
- с маковое зернышко величиной** завбільшки з макове зернятко (зерня), завбільшки як макове зернятко (зерня)
- смилостивиться** *над кем* зглянутися *на кого*
- смотреть во все глаза** дивитися обома, пильно дивитися
- смотреть волком** дивитися вовком
- смотреть за порядком** стежити за порядком
- смотреть за собой** стежити за собою, дивитися за собою
- смотреть по обстоятельствам** зважати на обставини
- смотреть прямо в глаза** дивитися просто в очі
- смутное время** смутні часи
- снабжать/снабдить всем необходимым** забезпечувати/забезпечити всім необхідним
- снабжать/снабдить примечаниями** подавати/подати примітки
- с наступлением весны** коли настане весна, з початком весни
- с начала до конца** від початку до кінця, з початку до кінця
- с него станется** від нього всього можна сподіватися
- с недоумением** здивовано, зачудовано
- с неодобрением** несхвально, незадоволено, осудливо
- с нетерпением** нетерпляче, з нетерпінням
- снимать/снять запрет** знімати/зняти заборону
- снимать/снять камерой** знімати/зняти камерою
- снимать/снять квартиру** наймати/найняти квартиру
- снимать/снять мерку** знімати/зняти мірку
- снимать/снять обувь** роззуватися/роззутися, знімати/зняти взуття
- снимать/снять показания** допитувати/допитати
- снимать/снять сливки** знімати/зняти вершки, збирати/зібрати вершки
- снимать/снять с учета** знімати/зняти з обліку
- снимать/снять урожай** збирати/зібрати врожай
- снискивать/снискать доверие** *кого* входити/увійти в довіру *до кого*
- снискивать/снискать расположение** *чье* здобувати/здобути прихильність *чию, кого*
- снискивать/снискать славу** здобувати/здобути славу, заживати/зажити слави
- снисходить/снизойти на просьбу** зглядатися/зглянутися на прохання
- с обеих сторон дороги** обабіч дороги, по обидва боки дороги, з обох боків дороги
- собирается дождь** збирається на дощ, береться на дощ

собирать/собрать на стол накривати/накрити на стіл

собираться/собраться в дорогу збиратися/зібратися в дорогу,
споряджатися/спорядитися в дорогу, виряджатися/вирядитися в
дорогу

собираться/собраться с духом набиратися/набратися духу,
набиратися/набратися сміливості

собираться/собраться с мыслями збиратися/зібратися
з думками, збирати/зібрати думки до купи

собираться/собраться с силами збиратися/зібратися на сили

соблюдать/соблюсти законность дотримуватися/дотриматися
законності, дотримувати/дотримати законності, додержуватися/
додержатися законності, додержувати/додержати законності

соблюдать меру в чем знати міру, дотримувати міри *в чому*,
додержувати міри *в чому*

соблюдать нейтралитет дотримувати нейтралітету, дотримуватися
нейтралітету, додержувати нейтралітету, додержуватися нейтралітету

соблюдать очередь дотримуватися черги, додержуватися черги

соблюдать порядок дотримуватися порядку, додержуватися порядку,
зберігати порядок

собраться со средствами спромогтися

совать голову в петлю лізти в петлю, лізти в зашморг

совать/сунуть нос куда, во что совати/сунути носа,
устромляти/устромити носа *куди, у що*

совершать/совершить безрассудство чинити/учинити безглуздя

совершать великие дела вершити великі справи

совершать/совершить денежные операции провадити/провести
грошові операції, здійснювати/здійснити грошові операції

совершать/совершить наезд здійснювати/здійснити наїзд

совершать/совершить нападение чинити/учинити напад,
робити/зробити напад

совершать/совершить перелет робити/зробити переліт

совершать/совершить побег тікати/утекти

совершать/совершить подделку підробляти/підробити,
робити/зробити підробку

совершать/совершить покушение чинити/учинити замах,
робити/зробити замах

совершать/совершить посадку робити/зробити посадку,
здійснювати/здійснити посадку, сідати/сісти

совершать/совершить преступление чинити/учинити злочин,
скоювати/скоїти злочин

- совершать/совершить прогул** прогулювати/прогуляти
совершать/совершить сделку укладати/укласти угоду
совершение преступления скоєння злочину
совершенно верно цілком правильно, абсолютно правильно
совершенно секретно цілком таємно, строго секретно
совет да любовь згода та любов
совмещать должности сумішати посади
совмещать приятное с полезным поєднувати приємне з корисним
совмещать работу с учебой поєднувати роботу з навчанням
со всех ног броситься щодуху кинутися, щосили кинутися
со всех сторон зусібіч, звідусюди, з усіх боків
со вчерашнего дня від учора, з учорашнього дня
содержать белки містити білки
содержать за свой счет утримувати за свій рахунок
содержать под арестом тримати під арештом
создавать/создать впечатление справляти/справити враження, створювати/створити враження, робити/зробити враження
создание фантазии (воображения) витвір фантазії (уяви), виплід фантазії (уяви), плід фантазії (уяви)
сознавать свое положение усвідомлювати своє становище
сомкнуть кольцо зімкнути кільце
сомкнуть ряды зімкнути ряди, згуртуватися, об'єднатися
сообразовываться с обстоятельствами зважати на обставини, пристосовуватися до обставин
соскакивать/соскочить на ходу зіскакувати/зіскочити на ходу, зістрибувати/зістрибнути на ходу
сослужить службу стати в пригоді, прислужитися
составить мнение скласти думку
составить представление скласти уявлення
составить себе репутацию здобути собі репутацію
составить уравнение скласти рівняння
составлять исключение становити виняток, бути винятком, являти виняток
составлять/составить отчет складати/скласти звіт
составлять/составить план складати/скласти план
составлять часть чего становити частину чого
состоять в браке бути одруженим
состоять в должности обіймати посаду, бути на посаді, перебувати на посаді
состоять на службе служити, бути на службі, перебувати на службі

- состроить гримасу** скривитися, скорчити гримасу
- со стыда сгореть** від сорому згоріти
- с открытой головой** з непокритою головою, простоволосий
- с открытой душой** широко
- с охотой** охоче, залюбки, радо
- сохранять/сохранить в целости** зберігати/зберегти цілим
- сохранять/сохранить за собой право** залишати/залишити за собою право
- сохранять/сохранить нейтралитет** зберігати/зберегти нейтралітет
- сохранять присутствие духа** зберігати душевну рівновагу
- сочетать теорию с практикой** поєднувати теорію з практикою
- сплотить ряды** зімкнути ряди, згуртуватися, об'єднатися
- с позволения** з дозволу
- спокойной ночи!** на добраніч!, добраніч!
- с помощью** за допомогою
- справиться с работой** упоратися з роботою
- справиться с собой** оволодіти собою
- справляться/справиться** *о ком* питатися/спитатися, розпитувати/розпитати, довідуватися/довідатися *про кого*
- спрашивать/спросить разрешения** питати/спитати дозволу, питатися/спитатися дозволу
- с пренебрежением** зневажливо, погордливо
- спускать/спустить курок** спускати/спустити курок
- спускать/спустить на тормозах** спускати/спустити на гальмах
- спустить все** прогайнувати все
- с радостью** радо, охоче, залюбки, з радістю
- с расстановкой** повагом, повільно
- срываются/сорваться с места** зриватися/зірватися з місця, схоплюватися/схопитися з місця
- срываются/сорваться с языка** зриватися/зірватися з вуст, злітати/злетіти з вуст
- с согласия** *кого* за згодою *чиєю*
- ссужать/ссудить сумму** позичати/позичити суму
- ставить/поставить в вину** ставити/поставити за провину, ставити/поставити за вину
- ставить/поставить в известность** доводити/довести до відома, повідомляти/повідомити, сповіщати/сповістити
- ставить/поставить в необходимость** змушувати/змусити, примушувати/примусити
- ставить/поставить в обязанность** *кому* зобов'язувати/зобов'язати *кого*

- ставить/поставить вопрос ребром** ставити/поставити питання руба
- ставить/поставить в пример** наводити/навести як зразок, наводити/навести як взірець, ставити/поставити за приклад, ставити/поставити за зразок, ставити/поставити за взірець
- ставить/поставить в тупик** заганяти/загнати в глухий кут
- ставить в укор** *кому что* докоряти *кому за що*, дорікати *кому за що*, закидати *кому що*
- ставить/поставить диагноз** діагностувати, ставити/поставити діагноз
- ставить/поставить к стенке** *кого* ставити/поставити до стіни *кого*
- ставить/поставить на вид** *кому что* робити/зробити зауваження, зауважувати/зауважити *кому за що*
- ставить/поставить на карту** ставити/поставити на карту
- ставить/поставить на ноги** ставити/поставити на ноги, піднімати/підняти на ноги, підіймати/підійняти на ноги
- ставить/поставить на обсуждение** ставити/поставити на обговорення
- ставить/поставить перед фактом** ставити/поставити перед фактом
- ставить/поставить пьесу** ставити/поставити п'єсу
- ставить/поставить себе целью** ставити/поставити собі за мету, класти/покласти собі за мету, заповзятися
- ставить/поставить тесто** учиняти/учинити тісто
- ставить/поставить точку** ставити/поставити крапку
- сталкиваться/столкнуться с проблемой** поставати/постати перед проблемою, ставати/стати перед проблемою
- стало быть** отже, отож, виходить, значить
- становиться/стать во главе** *чего* очолювати/очолити *що*, ставати/стати на чолі *чого*
- становиться/стать глубже** глибшати/поглибшати
- становиться/стать лагерем** ставати/стати табором, отаборитися
- становиться/стать на дороге** *кому* ставати/стати на дорозі, заступати/заступити дорогу *кому*
- становиться/стать на колени** ставати/стати на коліна, ставати/стати навколішки
- становиться/стать на ноги** ставати/стати на ноги, підніматися/піднятися на ноги, спинатися/зіп'ястися на ноги, зводитися/звестися на ноги
- становиться/стать равнодушным** ставати/стати байдужим, байдужіти/збайдужіти
- с тех пор** відтоді, від того часу, з того часу

- с течением времени** з часом, трохи згодом, з плином часу
стиснуть зубы зціпити зуби
стоит внимания заслуговує на увагу, вартий уваги
стоять/стать навытяжку стояти/стати струнко, стояти/стати виструнчившись
стоять насмерть стояти на смерть
стоять на страже стояти на варті, стояти на сторожі, стояти на чатах
стоять на часах стояти на варті, стояти на чатах
стоять у колыбели *чего (перен.)* стояти біля колиски *чего*
стоять у порога стояти на порозі
страдать от боли страждати від болю
страдать пристрастием мати пристрасть
стрелять глазами стріляти очима, пускати бісики очима
стремиться к знаниям прагнути знань, прагнути до знань
стремиться к идеалу прагнути до ідеалу
стремиться к своей цели прямувати до своєї мети, простувати до своєї мети
стричь под одну гребенку стригти під один гребінець, підстригати під один гребінець
стричь ушами прясти вухами, стригти вухами
строить заключения робити висновки
строить из себя *кого* удавати із себе *кого*, прикидатися *ким*
строить иллюзии тішити себе ілюзіями
строить козни умишляти зле
строить/построить на песке будувати/збудувати на піску
строить предположения робити припущення
с трудом насилу
стучать зубами цокотіти зубами, клацати зубами
стряслось несчастье *с кем* скоїлося нещастя, скоїлося лихо *з ким*, спіткало нещастя, спіткало лихо *кого*
судите сами міркуйте самі
судить по обвинению судити за обвинуваченням, судити за звинуваченням
с удивлением здивовано, із подивом, зі здивуванням
судя по обстоятельствам зважаючи на обставини
с удовольствием охоче, залюбки, радо, із задоволенням
с умыслом навмисно, умисно, з наміром
с участием за участю
с учетом *чего* враховуючи *що*, з огляду на *що*, зважаючи на *що*
сходит/сойти с рельсов сходити/зійти з рейок, сходити/зійти з колії

сходиться/сойти с рук *кому* сходити/зійти з рук,

минатися/минутися *кому*

сходиться/сойти с ума втрачати/втратити розум,

божеволіти/збожеволіти, з'їхати з глузду, зсунутися з глузду

считать своим долгом вважати своїм обов'язком, вважати за свій обов'язок

считаться с мнением *кого* зважати на думку, рахуватися з думкою *кого*

сыграть шутку *с кем* посміятися, пожартувати *з кого*, утяти штуку,

утнути штуку *кому*, утяти жарт, утнути жарт *з ким*

Т

творить беззаконие чинити беззаконня

творить безобразия чинити неподобства, коїти неподобства

творить добро робити добро, творити добро

темнеть/потемнеть в глазах темніти/потемніти в очах,

тьмаритися/потьмаритися в очах

терзать здобич роздирати здобич, шматувати здобич

терзаться сомнениями терзатися сумнівами, мучитися сумнівами

терпеть/потерпеть крушение зазнавати/зазнати аварії

терпеть лишения бідувати, терпіти нестатки

терпеть/потерпеть неудачу зазнавати/зазнати невдачі

терпеть/потерпеть поражение зазнавати/зазнати поразки

терять/потеряют веру зневірятися/зневіритися, втрачати/втратити віру

терять/потеряют время гаяти/згаяти час, гайнувати/згайнувати час,

марнувати/змарнувати час, витрачати/витратити час

терять/потеряют достоинство утрачати/утратити гідність

терять/потеряют желание знеохочуватися/знеохотитися,

втрачати/втратити бажання

терять/потеряют интерес *к чему* знеохочуватися/знеохотитися *в чо-*

му, збайдужіти *до чого*, втрачати/втратити інтерес *до чого*

терять/потеряют равновесие втрачати/втратити рівновагу

терять/потеряют силу знесильоватися/знесилитися,

втрачати/втратити силу

терять/потеряют сознание непритомніти/знепритомніти,

мліти/зомліти, втрачати/втратити свідомість

теряться в догадках не знати, що й думати; губитися в здогадках

теряться/потеряются из вида зникати/зникнути з очей

теряться среди чужих розгублюватися серед чужих, торопіти серед чужих

терять/потеряют терпение урвався терпець *кому*, втрачати/втратити

терпіння

томиться жаждой мучитися від спраги
топить в доме опалювати будинок, топити в будинку
топить молоко прягти молоко, пражити молоко
торжествовать победу святкувати перемогу, справляти перемогу
точить нож гострити ножа, точити ножа
тратить/потратить время гаяти/згаяти час, гайнувати/згайнувати час, марнувати/змарнувати час, витрачати/витратити час
требовать/потребовать возмещения убытков вимагати відшкодування збитків
требовать/потребовать объяснения жадати/зажадати пояснення
трепать имя *че* паплюжити ім'я *чис*
трогаться/тронуться в путь рушати/рушити в дорогу, вирушати/вирушити в дорогу
тыкать/ткнуть пальцем тикати/тикнути пальцем, показувати/показати пальцем, тицяти/тицьнути пальцем
тянуть время зволікати
тянуть жребий кидати жереб
тянуть за язык тягнути за языка
тянуть канитель розводити тяганину, марудитися, марнувати час
тянуть лямку тягнути лямку, тягнути ярмо
тянуть с ответом зволікати з відповіддю

У

убавлять/убавить шаг зменшувати/зменшити крок, уповільнювати/уповільнити ходу, притишувати/притишити ходу
у берега біля берега, коло берега
убивать/убить время гаяти/згаяти час, марнувати/змарнувати час
убивать/убить надежду убивати/убити надію
убирать/убрать мусор прибирати/прибрати сміття
убирать/убрать паруса згортати/згорнути вітрила
убирать/убрать с дороги прибирати/прибрати з дороги, усувати/усунути з дороги
убирать/убрать урожай збирати/зібрати врожай
уведомлять/уведомить о получении письма повідомляти/повідомити про одержання листа
увливать/увильнуть от ответа ухилитися/ухилитися від відповіді
у власти при владі
увольняться/уволиться в запас звільнятися/звільнитися в запас
уворачиваться/вернуться от удара ухилитися/ухилитися від удару

у ворот біля воріт, коло воріт; (*міста, замку тощо*) біля брами, коло брами

у всех на виду у всіх перед очима, прилюдно, привселюдно

у всех на устах у всіх на вустах

у входа біля входу, коло входу

увязать/увязнуть в трясине загрузати/загрузнути в трясовині

увязывать/увязать действия погоджувати/погодити дії, узгоджувати/узгодити дії

увязывать сроки выполнения работ погоджувати терміни виконання робіт

увязываться следом іти слідом, ув'язуватися слідом

увязывать теорию с практикой пов'язувати теорію з практикою

удалять/удалить зуб видаляти/видалити зуб, виривати/вирвати зуб

удалять/удалить игрока с поля виводити/вивести гравця з поля, вилучати/вилучити гравця з поля

удаляться/удалиться от дел відходити/відійти від справ,

залишати/залишити справи, покидати/покинути справи

удаться характером *в кого* піти характером, удатися характером *в кого*

уделять особое внимание приділяти особливу увагу

удерживать/удержать в памяти зберігати/зберегти в пам'яті

удерживать/удержать крик стримувати/стримати крик

удерживать/удержать налог відраховувати/відрахувати податок

удерживать/удержать первое место утримувати/утримати перше місце

удовлетворяют/удовлетворит просьбу задовольняти/задовольнити прохання

удостаивать/удостоить награды нагороджувати/нагородити,

відзначати/відзначити нагородою

удостаивать/удостоить ответом відповідати/відповісти

удостаивать/удостоить чести ушановувати/ушанувати *кого*

удостоверяют/удостоверит кого *в чем* запевняти/запевнити *кого в чому*

удостоверяют/удостоверит копию посвідчувати/посвідчити копію, засвідчувати/засвідчити копію

ужесточать/ужесточить требования посилювати/посилити вимоги

узаконивать/узаконить отношения узаконювати/узаконити стосунки

узнать из верных источников дізнатися з надійних джерел,

дізнатися з певних джерел

указывать/указать на ошибки указувати/указати на помилки

указывать/указать обратный адрес зазначати/зазначити зворотну адресу

уклоняться/уклониться в сторону ухилятися/ухилитися вбік

уклоняться/уклониться от темы ухилитися/ухилитися від теми,
відходити/відійти від теми

укрепилась слава за кем усталилася слава, закріпилася слава *за ким*
уличать/уличить во лжи кого викривати/викрити брехню,

виявляти/виявити брехню *чию*, ловити/піймати на брехні *кого*

улучать/улучить время знаходити/знайти час, вибирати/вибрати час
умалять/умалить достоинство принижувати/принизити гідність,

применшувати/применшити гідність

умалять/умалить значение применшувати/применшити значення

умерять/умерить аппетит зменшувати/зменшити апетит

умерять/умерить боль зменшувати/зменшити біль,

угамовувати/угамувати біль, угамовувати/угамувати біль,
полегшувати/полегшити біль

умерять/умерить гнев стримувати/стримати гнів,

угамовувати/угамувати гнів, угамовувати/угамувати гнів,
стишувати/стишити гнів

у микрофона перед мікрофоном

уносится/унестись мыслями линути/полинути думками,
заноситися/занестися думками

упираться/упереться на своем затинатися/затятися на своєму

уплывать за обе щеки уминати за обидві щоки

уплывать из рук вислизати з рук

у порога біля порога, коло порога

употреблять/употребить в пищу уживати/ужити як їжу

употреблять лекарства уживати ліки

управлять самолетом керувати літаком

управлять государством керувати державою

упражняться в чем вправлятися, тренуватися *в чому*

упразднять/упразднить должность ліквідовувати/ліквідувати посаду

уронить слезу пролити сльозу, зронити сльозу

у рояля за роялем

у руля за кермом; (*при владі*) біля керма, коло керма

усматривать скрытый смысл убачати прихований смисл

успокаивать/успокоить боль заспокоювати/заспокоїти біль,
угамовувати/угамувати біль, угамовувати/угамувати біль,
утишувати/утишити біль

успокаивать/успокоить нервы заспокоювати/заспокоїти нерви

устанавливать/установить дипломатические отношения

встановлювати/встановити дипломатичні відносини,
налагоджувати/налагодити дипломатичні відносини

- установлювати/установити істину** установлювати/установити істину, з'ясовувати/з'ясувати істину
- улаштувати/улаштувати концерт** влаштовувати/влаштувати концерт
- улаштувати/улаштувати весілля** влаштовувати/влаштувати весілля, справляти/справити весілля
- улаштувати/улаштувати сцену** кому робити/зробити сцену, влаштовувати/влаштувати сцену кому
- усувати/усунути з посади** усувати/усунути з посади, звільняти/звільнити з посади
- усувати/усунути помилки** усувати/усунути помилки, виправляти/виправити помилки
- усуваючи/усуваючи погляд** спрямовувати/спрямувати погляд, звертати/звернути погляд, утуплювати/утупити погляд, упинатися/уп'ястися поглядом
- узосереджувати/узосередити увагу** зосереджувати/зосередити увагу, спрямовувати/спрямувати увагу, звертати/звернути увагу
- уважати/уважати в суперечці** поступатися/поступитися у суперечці, відступати/відступити у суперечці
- уважати/уважати дорогу** давати/дати дорогу, звільняти/звільнити дорогу
- уважати/уважати місце** поступатися/поступитися місцем, давати/дати місце
- уважати/уважати вимогам** підкорятися/підкоритися вимогам
- уважати/уважати телефон** *кто* біля телефону *кто*; (як відповідь на дзвінок) слухає *кто*
- уважати/уважати жажду** утамовувати/утамувати спрагу, угамовувати/угамувати спрагу
- уважати в зелені** потопати в зелені
- уважати в розкоші** купатися в розкошах, потопати в розкошах, розкошувати
- уважати/уважати в себе** іти/піти геть
- уважати/уважати в себе** заглиблюватися/заглибитися в себе, замикатися/замкнутися в собі, поринати/поринути в свої думки
- уважати/уважати з життя** іти/піти з життя
- уважати/уважати корінням** *во что* сягати/сягнути корінням *у що*
- уважати/уважати на спочинок** іти/піти на спочинок, виходити/вийти на спочинок
- уважати/уважати відповідальності** уникати/уникнути відповідальності
- уважати/уважати с головою** *во что* поринати/поринути з головою,

занурюватися/зануритися з головою, заглиблюватися/заглибитися з головою, входити/увійти з головою *у що*
уходить/уйти с работы іти/піти з роботи
участвовать брати/узяти участь
учитывать/учесть обстоятельства зважати/зважити на обставини, враховувати/врахувати обставини
учиться танцам навчатися танців

Х

хватил удар *кого* побив грець, ударив грець *кого*
хранить в банке зберігати в банку, тримати в банку
хранить в тайне тримати в таємниці, держати в таємниці, утаювати
хранить в тепле зберігати в теплі
хранить молчание мовчати
хранить спокойствие зберігати спокій

Ч

чинить препятствия перешкоджати, ставати на перешкоді, ставати на заваді
чувствовать недопомогание нездужати
чувствовать себя в силах відчувати силу

Ш

швырять деньги (швыряться деньгами) кидати гроші, тринькати гроші, розтринькувати гроші, смітити грошима, сипати грошима

Я

явиться с повинной прийти з повинною, прийти повинитися
являются исключением бути винятком, становити виняток, являти собою виняток
являются/явиться по вызову з'являтися/з'явитися на виклик
являются причиной *чего* спричинятися *до чего*

РОЗДІЛ 3
ПРАВИЛЬНЕ ПОЄДНАННЯ СЛІВ
(КЕРУВАННЯ)

адекватно чому
адресувати кому
алергія до чого, на що,
 рідше від чого
аналогія з чим, до
 чого, між чим
апелювати до кого-чого
багатий на що
бідний на що
болить кому що
вживати/вжити чого, що
вибачати/вибачити кому
вибачатися/вибачитися
 перед ким
відповідати/відповісти
 кому-чому
відповідно до чого
вчитися чого
глузувати з кого-чого
глумитися з кого-чого
ґрунтуватися на чому
дбати про кого-що, за кого-що
дивуватися з кого-
 чого, кому-чому
діставатися/дістатися до чого
доглядати/доглянути за
 ким-чим, кого-що
додержувати/додержати чого
докоряти/докорити кому
дорівнювати чому
дорікати/дорікнути кому
досягати/досягти кого-чого
дотичний до чого
доторкнутися до кого-чого
дотримувати/дотримати чого
дякувати кому-чому

ждати кого-чого
завбільшки з кого-що,
 як хто-що
заввишки з кого-що, як хто-що
заглибки з кого-
 що, як хто-що
завдавати/завдати чого
завдяки чому
завдячувати кому-чому чим
завідувач чого
завідуючий чим
заживати/зажити чого
заздрити кому-чому, на кого-що
зазнавати/зазнати чого
залучати/залучити до чого
замінювати/замінити
 ким-чим, на кого-що
запобігати/запобігти чому
заслабнути на що
заслужувати/заслужити
 на кого-що, кого-чого
заснований ким-чим
застерігати/застерегти від чого
захворіти на що
зачекати на кого-що
збуватися/збутися кого-чого
зважати/зважити на кого-що
згідно з чим
зглянутися на кого-що,
 над ким-чим
здатний на що, до чого
здихатися кого-чого
змилюватися над ким
знатися на чому
зневажати кого-що
знущатися з кого

- зраджувати/зрадити *кого-що*
 ігнорувати *кого-що*
 кепкувати з *кого-чого*
 клопотатися *про кого-що,*
 за кого-що
 командувач *кого-чого*
 командуючий *ким-чим*
 корисний *кому, для кого-чого*
 ласий *до чого, на що*
 личити *кому-чому*
 милуватися *ким-чим,*
 з кого-чого, на кого-що
 мисливець *за ким-чим,*
 на кого-що
 набирати/набрати *кого-чого*
 набувати/набути *чого*
 навчатися/навчитися *чого*
 наголошувати/наголосити
 що, на чому, на що
 надихати/надихнути *на що*
 наповнений *чим*
 наражатися/наразитися *на що*
 нарікати *на кого-що*
 насміхатися з *кого-чого*
 наштовхуватися/наштовхну-
 тися на кого-що
 непереливки *кому*
 непокора *кому*
 неприйнятний *для кого-чого*
 несила *кому*
 нехтувати/знехтувати *ким-чим*
 обертати/обернути
 на кого-що, ким-чим,
 рідше в кого-що
 обертатися/обернутися
 на кого-що, ким-чим,
 рідше в кого-що
 оволодівати/оволодіти *ким-чим*
 одружуватися/одружитися з *ким*
 оженитися *на кому*
- опановувати/опанувати *кого-що*
 опікувати *кого-що*
 опікуватися *ким-чим*
 опозиційний *до чого*
 освоювати/освоїти *що*
 оснований *на чому*
 остерігатися *кого-чого,*
 рідше від кого-чого
 очікувати *кого-чого,*
 на кого-що
 пам'ятник *кому-чому*
 панувати *над ким-чим*
 панькати *кого*
 панькатися з *ким, коло (біля) кого*
 паралельно *до чого*
 перевага *над ким-чим*
 переважати/переважити
 над ким-чим
 перейматися/перейнятися *чим*
 перепрошувати/перепросити
 кого
 перетворювати/перетворити
 на кого-що
 перетворюватися/перетвори-
 тися на кого-що
 перпендикулярно *до чого*
 пильнувати *кого-що,*
 за ким-чим
 підлягати *чому*
 підпадати/підпасти *під що*
 під силу *кому*
 піклуватися *про кого-що,*
 рідше за кого-що,
 побратися з *ким*
 повідомляти/повідомити
 кого, рідше кому
 поводитися/повестися
 з ким-чим
 поглузувати з *кого-чого*
 подібний *до кого-чого*

подібність *до кого-чого,
між ким-чим*

подібно *до кого-чого*

подоба *кого-чого*

позбавлятися/позбавитися
кого-чого

позбуватися/позбутися *кого-чого*

покласти початок *чому, у чому*

полювання *на кого-що*

полювати *на кого-що*

поратися *коло (біля) кого-чого*

постачати/постачити *кому-
чому, рідше кого-що ким*

поступатися/поступитися
ким-чим

потерпати *від чого*

потребувати *чого*

потурати *кому у чому*

приглядати/приглянути
за ким-чим

придатися *до чого, для чого*

придатний *до чого, для чого*

приводити/привести *до чого*

призначений *для кого-чого, кому*

припускатися/припуститися *чого*

присвячувати/присвятити
кому-чому

пробачати/пробачити *кому*

пропорційно *чому (у ма-
тематиці), до чого*

протилежний *чому*

прощати/простити *кому*

радіти *з чого, кому-чому*

розумітися *на (рідше в, у) чому*

сахатися/сахнутися
від кого-чого

свідомий *чого*

скидатися *на кого-що*

слабувати *на що*

слідкувати *за ким-чим*

сміятися *з кого-чого*

спекатися *кого-чого*

співати *чого, що*

співзвучний *з чим, чому*

сповіщати/сповістити *кого-
що, рідше кому-чому*

сповнений *чого*

сподіватися *кого-чого,
на кого-що*

спраглий *чого*

спричиняти/спричинити *що*

спричинятися/спричинитися
до чого

стежити *за ким-чим*

сторонитися *кого-чого*

стосовно *чого, до чого*

стосуватися *кого-чого*

страждати *від чого*

сумувати *за ким-чим,
без кого-чого*

схожий *на кого-що, з ким-чим*

тішитися *ким-чим, з кого-чого*

торкатися/торкнутися *кого-чого*

тотожний *чому, з чим*

трансформуватися *в кого-що*

тужити *за ким-чим,
рідше по кому-чому*

турбуватися *за кого-що,
про кого-що*

тяжіти *до кого-чого*

уболівати *за кого-що*

уникати *кого-чого*

учитися *чого*

упадати *за ким, біля (коло) кого*

хворий *на що*

хворіти *на що*

цуратися *кого-чого,
рідше ким-чим*

чекати *кого-що, на кого-що*

чигати *на кого-що*

РОЗДІЛ 4
СЛОВНИК НАГОЛОСІВ

А

абетко́вий
абі́де
абі́коли
абі́куди
абі́хто
абі́чий
абі́що
абі́як
абі́який
або́що
агроно́мія
адже́
адре́сний (*стосується адреси*)
а́дресний (*стосується
вітального а́дреса*)
азбе́ст
айва́
акро́поль
алкого́ль
алфаві́т
а́мфора
ана́пест
ані́який
ано́нім
апарта́менти
апока́ліпсис
апоплéксія
апо́строф
арго́
аргуме́нт
аристокра́тія
аркуше́вий
асиметрі́я
астро́лог
астроно́м
а́тлас (*географічний*)
атла́с (*тканина*)

Б

б'ю́чі
багаторі́вневий
багатоци́ліндровий
багатоша́ровий
бадьорі́ти
бажа́ний
базилі́ка
ба́йдуже
байду́жий
ба́йковий (*пошитий із байки*)
байко́вий (*який стосується
алегоричного твору*)
бала́нда
балува́ти (*бенкетувати*)
ба́лувати (*пестити*)
ба́нка, *мн.* ба́нкі
батьківщи́на (*вітчизна*)
ба́тьківщина (*спадщина*)
безвідсо́тковий
бездо́мішковий
бездрото́вий
безза́хисний
безні́тковий
безпові́тряний
безподо́тковий
безпо́зиковий
безпокрі́вний
безпри́страсний
безстроко́вий
бензопрові́д
береже́ний (*обережний, пильний*)
бере́жений (*якого бережуть*)
бе́сіда
бефстро́ганов
бе́шкет
бі́гма (*бігом*)
бігма́ (*немає*)
білі́зна (*одяг*)
білі́зна (*білість*)

біржовий
 бірманець
 бірманський
 благовіст
 благовістити
 благоволіти
 близький
 блудник
 блудниця
 бляховий
 бляшаний
 бóвтати
 богобоязний
 Боготá (*місто*)
 болотистий (*хоча* болотяний)
 бондарство
 бондарський
 бородавка
 бородавковий
 бóрючись
 бóсий
 босоніж
 бóчка, *мн.* бóчки
 бочковий
 боязкий
 бóязкість
 бровá
 броварський (*від* бровáр)
 броварський (*від* Броварі)
 брoня (*закріплення, документ*)
 брoня (*панцир*)
 бубон (*музичний інструмент*)
 бубон (*напухла лімфатична залоза*)
 бóдучина
 Буковіна
 буксірувати
 бундесвер
 бундестаг
 бурхати, бурхáє
 бурчáчи, *дієприсл.*
 бурштін

бурштиновий (*хоча* бурштін)
 бутафорія
 бюлетень
 бюрко
 бюрократія

В

вавилонянин
 ва́ги
 ва́жіль
 ва́зопис
 ва́лах
 валовий
 ва́льдшнеп
 ванта́жівка
 вапняний
 ва́рений, *дієпримк.*
 ва́рений, *примк.*
 вареніця
 ва́рення (*продукт*)
 ва́рення (*процес*)
 ва́риво́да
 варкий
 ва́ртний
 ва́хмістр
 ва́хте́р
 ва́хте́рка
 ва́хте́рський
 ввeсти
 ввігну́тий і увігну́тий
 вві́ткну́тий
 вгно́їти, вгно́ю, вгно́їш
 ведмедіця
 ве́ксель, ве́кселя, *мн.* вексе́лі,
 вексе́лів
 Вели́кдень
 велико́дній (*хоча* Вели́кдень)
 верба́
 верве́чка
 верете́но
 верста́
 верти́хвіст

вертіхвістка	віокремлений
верхівець, верхівця, <i>ор.</i>	випадний
верхівцем	випадок
вершіти, вершú, вершіш	випра́ва
веселіший (<i>хоча</i> веселій)	виправданн <i>я</i>
весня́ний	виправдний
вести́	виправний (<i>призначений для виправлення</i>)
весті́ся	випра́вний (<i>якого можна виправити</i>)
вибі́ванка	випро́бний
вибо́їна	вирази́стий
вибо́їстий	вирази́сто
вibráнець	вира́зний
вibráнка	вира́зовий
вिवорі́тний	виродже́нець
вигна́нець	виро́дження
вигна́нка	ви́сити
вигна́ння	ви́сланець
виго́да (<i>зручність</i>)	ви́слання
ви́года (<i>користь</i>)	ви́со́ко
виданн <i>я</i> (<i>процес</i>)	височі́ти
вида́ння (<i>часопис</i>)	виставко́вий
вида́тки	висхі́дний
видно́та	витверезні́й
відо́буток	витверезні́к
визво́льний	ві́трата
визво́льник	ві́хованець
визна́ння	ві́хованка
визна́чник	ві́ховання (<i>закінчена дія</i>)
ві́конання (<i>завершена дія</i>)	ві́ховання (<i>незакінчена дія</i>)
викона́ння (<i>незавершена дія</i>)	виче́рпний
вико́пний	виші́ваний
ві́коренити	виші́ванка
ві́користання (<i>завершена дія</i>)	ві́ярок
використа́ння (<i>незавершена дія</i>)	ві́віпа́рія
вило́га	ві́вта́р
вимі́вина	ві́дбити, ві́дби́ю, ві́дби́́ш,
вимі́рний	ві́дби́́мо, ві́дби́́те
вимі́рник	ві́дби́́ний (<i>хоча</i> відби́й)
вимо́ва	ві́дби́́р
вимо́га	ві́дби́́рний (<i>добірний</i>)
ві́нагоро́да	
ві́нагородити	

відбірний (який відбирає)	відрубний (якого відрубують)
відбірник	відсирілий
відвальний (призначений для відвалювання)	відсиріти
відв'альний (про землю, породу тощо)	відсік
відгністі (але відгніти)	відсотковий
відголосок	відстрибнути
відгомін	відтік
віддавна	відтоді
віддаль	відхárкати
відданиця	відхárкатися
віддання	відхил (хоча відхілений)
відділовий	відцвілий
відділок	відцвісті
віджати, віджму́, віджме́ш, віджмемо́, віджмете́	відчай
відігну́ти, відігну́, відігне́ш, відігнемó, відігнетé	відщепéнець
відігнутий	відщепéнка
відіменний	вільха
відімкнений	вільховий
відімкну́тий	віна
відірва́ти, відірву́, відірве́ш	вірнопідданий
відкрéмсати	вірнопідданство
відку́порити	вірнопідданський
відобразіти, відобразу́, відобрази́ш, відобразимó, відобразитé	віросповідання
відомість (документ)	вірш, вірша, <i>мн.</i> вірші, віршів
відомість (звістка, популярність)	вісімка
відплисті	вісімковий
відповідний (підхожий, придатний)	вістівник
відповідний (який стосується відповіді)	вітряний (котрий діє силою вітру)
відповісті	вітряний (про погоду, легковажний)
відпочинко́вий	вітчим
відпочінок	вітчїмів (від вітчїм)
відрéчення	віха (палиця, етап)
відру́бний (окремий, ізольований, уривчастий)	віха́ (рослина)
	віче́вий і вічовий (від віче)
	віч-на́-віч
	вішіти (ставити віхи)
	вказі́вний
	владáр
	владáрка
	вмісний

внести	вразливий
внучок	вразливість
вобидвіруч	вразливо
в обмін	врізнобіч
вóвняний	вродіни
вóгкий	врозбивку
вогневий	врозбрід
водневий	вроздріб
водно́раз	врозкид
водно́час	врозліт
водоверть	врозріз
водопровід	врозрядку
водопровідний	врозсип
Водохрестя і Водохреще	врозтіч
водявий (<i>водянистий,</i> <i>безбарвний</i>)	врозтяж
водяний (<i>багатий на воду</i>)	врукопаш
водяний (<i>який стосується води</i>)	врукопашну
водянік	вруністий (<i>від</i> вру́на)
волода́р	вруно
волода́рка	всевидючий
волода́рство	всевідячий
волода́рський	вселюдський
воло́шкóвий	всенóшна
воро́нячий	всепро́щення
воро́та	всерéдині
воскрешéння	всерéдину
вóхра	всі́дити
воща́ний	всі́лити
вощи́на	всотáти
вощи́нний	всотáти, всотáю, всотáєш
вощи́ти, вощу́, вощи́ш	всто́яти, всто́ю, всто́їш
впа́м'ятку́	встрибну́ти
вперéміж	всу́ціль
вперéміш	втеплі́ти, втеплі́ю, втеплі́ш, втеплі́мо, втеплі́те
впові́льнити	втри́дешева
вподо́бання	втри́дорога
впоко́рити	втриши́я
впродо́вж	втямкі́
впу́рхну́ти	вугі́льний
вразі́ти	вуглеводне́вий
вразі́тися	вудити

в'узол
вцілити
вціліти
в цілому
в'ючний
в'язанка
в'язкий
в'язовий
в'яліти, в'ялю, в'яліш

Г

газообмін
газопровід
гайвороння
гамсєліти
ганити
Гарасім і Герасім
гарячє
гарячкóвий
гелікоптер
генєза
генєзис
гєтьман
гєтьманство
гєтьманський
гєтьманша
гєтьманщина
гика́ти
гикну́ти
гілкóвий
гілля́
гіркóта
гладкий (*про поверхню;
ковзкий; рівний*)
глейкий (*товстий*)
гли́боко
глинозє́м
гло́тковий
глушина́
глядáч
гнисті́

гнів́ити
гнійний́
гно́бити
гнучкíй
гóйдалка
гол, гóла
голізнá
голінкóвий
голіру́ч
голковíй
головкóвий
гóловно (*хоча головний*)
голúбити
гомíлкóвий
горíстий
горíхвістка
горіцві́т
горілиць
горілчаний
горічєрева
горловíй
горобíна
горóдина
горошíна
горошíнка
горошкóвий
горшкóвий
горщє́чок
гóрщичок
госпіта́льний
господарський (*який стос.
господарства*)
госпóдарський (*який стос.
госпóдаря*)
готівка
готівкóвий
грабелькí
грабкí
граблí
градíна
графі́ті
грєбє́лька

гребенівий	дворівий
греко-католицький	дворянин
гріжа	двостулковий
громадянин	двоступенівий
грошівий <i>i</i> грошовий	дєнцє
грудка	деревина (<i>матеріал</i>)
грудковий	деревина (<i>одне дерево</i>)
грузький	дєревцє
грушівий	дєрен (<i>грунт</i>)
грядковий (<i>хоча</i> грядка)	дерєн (<i>кизил</i>)
гудина	держатися, держуся, держишся, дєржимося, дєржитєся
гудиння	дєржачї, <i>дїєприсл.</i>
гудити	десятерний
гудковий	десятківий
гудок	дециметр
гуртовий	дешевїзна
гуртожиток	дешевїти
гуру	дєшево (<i>хоча</i> дешєвий)
гусениця	джентльмєн
гусеничний	джерело, <i>мн.</i> джерєла
гусятник	джерельце
гусятниця	джерсї
гусячий	джигнути
гушавина	джинсовий (<i>хоча</i> джїнси)
гущина	джмелєвий
Г	дзьобати, дзьобає
газда	дзьобнути
гєвал	димчастий
гнотовий	діскант
Д	диспансєр
дактиль	диспансєрний
далєбі	дїхання
далєчїнь	дичавїти
данїна	дичина
дарма	дияволїця
дармо	дївчїна
даховий	дївчїнонька
дбання	дїдич
двоїстий	дїдївщїна (<i>нєстатутнї стосунки в армїї</i>)
двоїти	дїдївщина (<i>спадщина, давнї часи</i>)

ді́євий	донéхочу
діжа́ (<i>хоча</i> діжка)	до́нька
ді́йовий	до́питний
ді́льце́	допі́зна
діра́ (<i>але</i> дірка)	доплатни́й
ді́точкі	доповідáч
дія́ння (<i>дія, вплив</i>)	доповідáчка
дія́ння (<i>учинки</i>)	допові́сті
дніпро́вий	дополо́говий
дністро́вий	допомі́жний
до се́редини	допризо́вний
до смаку́	допризо́вник
до́бір	до́свідний (<i>оснований на досвіді</i>)
добови́й	досвідни́й (<i>що має досвід</i>)
до́бренький	досере́дини
добри́вечір	досі́та
добри́день	до́слідний
добрóдій	дослі́дник (<i>хоча</i> до́слідний)
добрóдійка	дося́жний
доброзі́чливий	дося́жність
добу́ток	до́теп
довба́ти	до́чіста
дове́рху	дочка́
доверши́ти	доччи́н (доччина́, доччинé)
довести́	до́шка
дові́дний	дошкі́льний
дові́дник	дошкі́льник
до́гмат	дошкі́льниця
до́говір	дошкúлити
догові́рний	дошаний
до́бола	дощечка
додéржати	дощови́й
дозві́льний (<i>від</i> дозвілля)	драбінча́стий
дозві́льний (<i>який дозволяє</i>)	драговина́
до́гти	дрегови́чі
до́кір	дри́гати
докори́нний	дри́гнути
докуме́нт	дри́б'язок
долі́лиць	дри́вця
до́лішній	дри́мота
домóвий	дро́ва
донéсхочу	дротови́й

дротяний
дрóхвá
дудá
дúдлити
духóтá
душний

Е
експéрт

Є
єпитімія
єретик
єствó
єхіда (*про людину*)
єхідна (*тварина*)

Ж
жáдібний
жáдібність
жáдібно
жадóба
жаліти
жáлібний
жáлó
жалóба
жалюзі
жаркий
жéбрати (*хоча жебрацтво*)
жéвріння
жéвріти
жерлó
живóпис
животрeпéтний
жйжкй
жілавий
житлó
житловій
жмúрки
жнивá
жовнá, жовні, *мн.* жóвни,
жóвен

жовнір
жовтізнá
жóлоб
жолúддя (*хоча жóлудь*)

З
з переляку
зáбавка
забагáнка
забáгти
забáгтися
забáрвити
забáрливий
забарний
завдáння
завезті
завершіти, завершú, завершіш
зáвжді
завідна
зáвитка
зáвитóк
зáвсіди
зáвсідник
зáвсідниця
зав'язка (*шнурок*)
зав'язка (*частина сюжету*)
зáгадка
загвинтіти
заглушка
зáгнутий
зáговини
зáголівковий
зáголівок
загóнити
зáгорода (*загін, обора*)
загорóда (*огорожа*)
зáгрáва
задáрма
задерікуватий
зáдирка
зadобріти
зáєць, *мн.* зайці

заіржа́вiлий	запа́льник
заіржа́вiти	запальни́чка
зака́зник	запасти́ (<i>заготовити</i>)
закінчи́ти, закінчу́, закінчи́ш	запа́сти (<i>увалитися</i>)
закінчи́тися	за́пiнка
закла́дка (<i>закладання</i>)	запита́ння
за́кладка (<i>смушка-вставка</i>)	за́пірка
закли́нити	за́пічок
зако́лотний	заплі́дити (<i>хоча</i> заплі́днення)
зако́лотник	заплі́снiвiлий
заку́пка (<i>закупiвля</i>)	заплі́снiвiти
заку́пка (<i>куплене</i>)	запові́дач
заку́порити	запові́сті
заку́порка	за́понка
заку́порювати	запро́дажний
заку́ска	запро́данець
заку́ток	запро́данка
залежа́лий	запро́дати
залéжаний	запхну́тий (<i>хоча</i> запхну́ти)
залéжатися	зари́кати
зали́шити	заробі́тний
за́лишкóвий	заробі́ток
за́лоза (<i>хоча</i> залóзистий)	зародкóвий (<i>хоча</i> за́родок)
залю́бкі	за́родок
за́мазка	заса́лити
замазкóвий	заса́патися
замилува́ння	за́свігла
замилува́тися	засі́дання (<i>збори</i>)
замі́жня	засі́дання (<i>дія; підстерігання</i>)
за́мковий (<i>від</i> за́мок)	за́сік
замкóвий (<i>від</i> замо́к)	за́скóк
замковий, замковóго, <i>ім.</i>	засла́ння
за́молоду	за́смажка
замря́чити, замря́чить	засні́жити
заня́ття	за́спiв
за́очі	заставни́й (<i>який</i> віддається <i>в заставу</i>)
запа́л (<i>запальник</i>)	заставни́й (<i>який</i> стосується <i>варти</i>)
за́пал (<i>шал, пристрасність</i>)	за́стібка
запальни́й (<i>завзятий;</i> <i>пов'язаний із хворобою</i>)	застóпорити
запальни́й (<i>який</i> стосується <i>вибуху</i>)	застра́шити

застрéлити	здичáвiння
застрiлити	здичáвiти
зáсув	здобúток
зáсувка	здóгáдка
засúха	здóгáдний
затéмна	здоровáнь
затемнiти	здрiбнiти
зáтишний	зёрно́
зáтишно	зерó
зáтишок	зiбрáння
затiнiти	зiзнáння
затiнкóвий	зiм'ятий
зáтiнок	зiп'ястiся
зáткнúтий	злéгка
затрiмка	злiгоднi
затяжнiй	злидáр
зáхват (<i>захоплення</i>)	злидáрка
захвát (<i>пристрiй</i>)	злидáрство
захворiти, захворiю, захворiєш	злидáрський
зáхiд (<i>сторона</i>)	злиткóвий
зачёрствiлий	злиток
зачёрствiлiсть	злóба
зачёрствiти	злóдiй
зачiн	злóдiйка
зачiпка	злодiйкувáтий
зашiйок	зм'якшiти
зашкалiти	знамéно
зашпилiти (<i>хоча</i> зашпiлений)	знáння
збадьорiти	знáскоку
збадьорiтися	знецiнитися (<i>хоча</i> знецiниться)
збайдужлiй	знiяковiти
збайдужiння	зобов'язáння
зблiзька	зобразiти (<i>хоча</i> зображення)
звáбливий	збвсiм
звáння	збзла
звeстi	зóкола
звiсока	зокрeмá
звичáевий	з-пóсерeд
звичáевiсть	зрáння
зв'язковий (<i>який стос. зв'язку</i>)	зрúчний
зв'язковий (<i>який стос. зв'язки</i>)	зсерeдини
здичáвiлий	зсiкти

зубо́жлий
зубо́жіння
зубо́жити
зубри́ти
зці́пити
з'ю́рмитися

И

ика́ти

І

ібе́ри
і́глу
ідиш
ідучі́
іка́ти
ікло́ (*род. мн. іклів*)
ікломе́тр
іконо́пис
ім'я́
інду́стрія
інохі́дь
інтерфі́кс
і́псилон
і́рис (*півники*)
і́рис (*цукерки*)
і́скра
істе́блішмент
істері́я
і́шіас

Ї

їдкі́й

К

ка́бельтов
каба́ла
каба́нчій
кайда́ни
ка́йло
калі́новий
каліта́ (*хоча калітка*)

калі́йний
калі́чний
ка́ломель
кальві́ль
ка́мбала
каме́дь
камерге́р
ка́мка (*морська трава*)
камка́ (*тканина*)
камфо́ра
камфо́рний
капіту́л
капри́с
ка́пту́р
капу́стіще
капу́стяний
кара́куль
караку́льча
кари́бу
ка́рлиця
карма́зін
картко́вий
карто́плище
карто́пляний
катало́г
ка́тарсис
катего́рійний (*хоча категорія*)
катма́
като́лицтво
като́лицький (*хоча като́лик*)
като́личка
ка́ури
ка́устик
каучуко́вий
кахля́ний
кварта́л
квасоле́вий (*хоча квасо́ля*)
квасо́ліна
квасо́ляний
квилі́ти
кві́тковий (*виготовлений
із кві́тів*)

квітко́вий (<i>який має квітки, розмножується ними</i>)	клепко́вий
ке́дровий	кле́шнія
ке́та	клі́нець
кетгу́т	клино́вий
ке́товий	клино́пис
келя́жистий (<i>хоча келя́г</i>)	клі́ткови́на
ке́чуа	клі́шнія
ке́ш'ю	клі́щі (<i>інструмент</i>)
кі́дати	клі́щі (<i>комахи</i>)
ки́ла (<i>грижа</i>)	клопі́ткий
кі́лим	клопі́тний
кип'я́ток	клубо́читися
кі́рза	кльо́чи́на
кі́рзовий	кльо́чник
кі́рка	кльо́чниця
кі́рковий	кля́сті
кі́рпа	кля́тьба
кисе́левий	кмі́тити
кито́вий	кне́сет
кише́нько́вий	книгови́давець
кі́шка	кня́жна
кишкі́вник	коба́льт
кишко́вий	коби́лиця
кі́вшевий	коби́лячий
кіломе́тр	кова́ль
кіломе́тровий	ко́взання
кіноінду́стрія	ковзні́й
кі́нський	кови́ла
кі́нцевий	ковкий (<i>хоча ко́вкість</i>)
кі́птява	ковту́н
кі́сся	ко́гут
кіста́	кожу́х
кістко́вий	кожу́шок
кі́тва	кози́нець
кі́тна	ко́зуб
кла́довище	ко́зубень
клаке́р	койне́
кле́йкий	кока́рда
кле́ймо	ко́коно́вий
кле́йовий	коко́шитися
клено́вий	ко́ледж
	коле́ж

ко́лесо, <i>мн.</i> колéса	кормовий
колисáнка	коров'ячий
ко́лірний	коровий (<i>який стосується кори</i>)
колісний	коровий (<i>який стосується кору</i>)
ко́лія	корогва́
ко́ловорот (<i>вир</i>)	ко́рок
ко́ловорот (<i>інструмент; пристрій</i>)	ко́ромисло
коло́дій (<i>розчин</i>)	корчма́
коло́с (<i>гігант</i>)	ко́ршак
ко́лос (<i>колосок</i>)	ко́сий
ко́лотий	ко́стур
ко́лючий (<i>про зброю</i>)	коті́горішок
ко́лючий (<i>який має колючки; про погляд, слова тощо</i>)	котло́вий
коля́дник	котрий
комашні́к, комашника́	ко́ханий, дієприкм.
комба́йнёр	коха́ний (<i>любий</i>)
комизі́тися (<i>хоча комізливий</i>)	коцюба́
ко́мин (<i>хоча камін</i>)	ко́чет
комі́рковий (<i>хоча комірка</i>)	кочі́вник
комі́рний (<i>квартирний</i>)	кочі́вниця
комі́рний (<i>хліб</i>)	кочі́вницький
комі́рник	ко́шіль
комі́рчина	ко́шільний
комюні́ке	крама́р
конда́к	крама́рство
ко́ндор	крама́рський
конне́ктикутський	крамо́ла
коно́пляний	крановий (<i>кранівник</i>)
контра́ктовий	крановий (<i>прикм.</i>)
кону́ра	кра́сити
копа́ (<i>хоча купа</i>)	кра́сти
копирса́тися	кредито́р
копи́то	крейда́ний
копито́вий (<i>хоча копи́то</i>)	креме́зний
ко́піткість (<i>хоча копі́ткий</i>)	креме́зніти
ко́рисний	кре́мсати
ко́ристува́ч	кривизна́
ко́ристь	кривина́
ко́рицевий	кри́льце
корі́нний	кри́хкий
	кри́хти, <i>мн.</i> кри́хті
	кри́цевий (<i>хоча кри́ця</i>)

кричачі, <i>дієприсл.</i>	ламкий
криштáль, криштáлю, криштáлем	лántух
крисéльний	лапта́
кро́їти	ласка́вий
кроля́чий	ла́сува́ти
кропива́	латі́нянин
кропів'яний	лебéдячий
кропі́ткий	ле́вовий
крохма́ль, крохма́лю, крохма́лем	лев'я́тник
кро́чок	ле́в'ячий
кружний	легене́вий
кру́пи (<i>хоча</i> крупá)	ле́гінь
кру́пний (<i>від</i> крупá)	легкий
крути́вус	ледащи́ця
кукі́ль	ледащи́ти
куліна́рія	лежачі, <i>дієприсл.</i>
кульба́ба	ле́жачи, <i>присл.</i>
кумі́вство	лемі́ш
курі́нь	ле́мінг
курку́ма	лепеха́
курку́мовий	лесті́тися
курний	леткий
куря́тина	лещáта
куря́тник	либо́нь
ку́сник	лі́мар
ку́хар	лі́марство
куха́рка	лі́марський
ку́харство	липкий
ку́харський	листокóвий
кухóнний	листопа́д
ку́чма	листя́ний
кущи́тися	ли́сячий
	ли́хва
	лихва́р
	лихий
Л	лице́вий
лагі́дненький	лі́чити
лагі́дніти (<i>хоча</i> ла́гідний)	лише́
ла́зіння	лише́нь
лазу́ровий	лиши́ти
лайнó	лі́берті (<i>назва</i> тканини)
ла́кмус	лі́гво

лікарський (який стосується
лікаря)
лікарський (який стосується
ліків, лікувальний,
фармацевтичний)
ліле́я (хоча лілія)
ліска
літеплий
літепло
літний (для літання)
літо́пис
літо́писний
ло́бур
лойові́й
ло́кша
ло́кшина
ломі́камінь
ломові́й
ломо́та
ло́скітний
ло́сячий
лощи́на
лубе́нський
луди́ти
луза́ння
луза́ти
лука́ (вигин)
лу́ка (луг)
лункі́й
лункові́й
лу́па (збільшувальне скло)
лу́па (на шкірі у волоссі)
лупа́ти (відламувати)
лу́пати (очима)
луска́
лю́дний
лю́дська́ (кімната)
лю́дський (властивий людям,
пов'язаний із людиною)
лю́дський (людяний)
люди́, люди́в
лю́мпен

люсте́рко
лю́стро
лю́тневі́й (від лю́тий)
лю́тневий (від лю́тня)
лялько́вий
лячні́й
льодо́вий
льодя́ний
льодя́ник
льо́тний

М

ма́бу́ть
мавпя́тник
ма́впячий
магі́стерський (який стос.
лицарського ордену)
магі́стерський (який стос.
наукового ступеня)
маєтко́вий (хоча маєток)
ма́жа (віз)
мазкі́й
майо́ліка
майстро́вий
ма́кі (лемур)
макі́ (французькі партизани)
ма́ківка
ма́ківко́вий
ма́ківочка
ма́лий
мали́нівка
мали́новий (колір)
мали́новий (який стос. малини)
ма́ляр
ма́лярка
маля́рний
маля́рство
маля́рський
мана́, ма́ні
мандрі́вець
мандрі́вний
мандрі́вник

маневро́вий	меда́нник
мані́ти	межа́
манія́ (<i>примара</i>)	мере́жа
ма́нія (<i>психічний розлад</i>)	мерзло́та
мара́	мертвечи́на
мара́л	мертвечи́чина
ма́рганцевий	мертво́та
ма́рго	металу́ргія
ма́рити	меткі́й
марке́р	метоні́мія
ма́ркетинг	ми́гавка
ма́ркетинговий	мига́лка
маркетрі́	мига́ти
маркі́рува́ти	мигдале́вий (<i>хоча</i> мигда́ль)
ма́рко	милкі́й
ма́рмур	ми́лостівець
мармуро́вий	ми́лостівий
ма́рний (<i>даремний</i>)	ми́лостіво
ма́рний (<i>блідий</i>)	ми́лостиня
марно́та	ми́лувати (<i>прощати</i>)
марша́лок	ми́лува́ти (<i>мішити</i>)
маршови́й	ми́лува́тися
ма́сляний	ми́нувши́на
масляни́стий	ми́ршави́й
масні́й	ми́сли́мий
масні́чка	мислі́те
масти́ти	ми́стівий
матер'я́ний	ми́тар
махорча́ний	мита́рство
маца́, маці́	ми́шачи́й
машино́пис	мізе́рний
машинопи́сний (<i>хоча</i> машино́пис)	мізе́рність
маячи́ти	мізе́рніти
маячні́й	міліна́
маячні́я	міліме́тр
мебльови́й	мілкі́й
меджлі́с	міміќрія
медикаме́нти	мінови́й
меді́вник	мі́нусови́й
медо́вий	мірза́
ме́дяний	міри́ло
	місти́тися, місти́ться

місткий	набірний
мітелка	набóжний
міцний	на́борг
млинóвий	на́бряк (<i>хоча</i> набря́клий)
мо́вчанка	набу́бнявіти
мозковій	набу́рити
мозоли́стий	набу́тний
мокротá (<i>вогкість</i>)	нава́жка
мокрóта (<i>мокротиння</i>)	наздога́д
Мо́лох	навза́води
монархі́ня (<i>хоча</i> мона́рх)	навза́єм
мо́нстера	навздога́д
морквя́ний	на́взнак
морквя́ник	навзнакі́
морові́ця	на́вилок
морóзець	навіно́с
морóзаний	наві́пуск
мо́рщити	на ві́ріст
мотузя́ний	наві́тяжку
мо́чар <i>мн.</i> мочарі́, мочарі́в	наві́дліг
мошка́ (<i>мошкара</i>)	наві́дліт
мо́шка (<i>одна комаха</i>)	наві́дмаш
мрї́йливий	наві́дний
мрячі́ти, мрячі́ть	наві́дник
му́зика (<i>мелодія</i>)	наві́дріз
музі́ка (<i>музикант</i>)	наві́друб
му́кор	наві́же́ний
мулі́ця	наві́к-ві́ки
мулла́	наві́ки
мутний	на ві́кі
му́штра	наві́ска
м'язи́стий	наві́сний
м'язові́й	наві́ч
Н	на́вкіс
на́бережна, <i>ім.</i>	на́вкісний
на́бережний	на́вкру́жний
набивний	на́вкру́лочки
набі́г	на́влéжачки
на́бік	на́вмання́
набі́л	на́водні́ти, на́водні́ть
на́бір (<i>у борг</i>)	на́вперéйми
	на́впіл

навпрошкі	на́дмір, <i>ім.</i>
навпрямкі	надмі́р, <i>присл.</i>
навсібіч	надсі́кти
на́вскáч	на́дсічка
на́вскі́с	надстроко́вий
навскі́сний	надщербі́ти (<i>хоча</i>
навскі́сно	на́дше́рблений)
навско́ки	нажі́вка
навскосі́	нажі́во
навскося́к	наза́вжди
навспра́вжки	наза́вше
на́всті́ж	назага́л
навсто́рч	на́званий, <i>дієприкм.</i>
на́вхрест	назва́ний, <i>прикм. (нерідний,</i>
навча́ння	<i>прийомний)</i>
на́вчений	на́звисько
на́в'ялі́ти	наздога́д
нагілі́ти	на́зирцем
нагі́дкі	на́зирці
нагляда́ч	назо́всім
наглядо́вий	найважли́віший
нагну́тий	найвродли́віший
наго́ло	на́йманець
наго́ловок	на́йманий
нагостри́ти	на́йнятий (<i>хоча</i> найня́ти)
на́даний	на́кидка (<i>надбавка</i>)
нада́ння	накі́дка (<i>покривало</i>)
нада́рма	наки́дний
нада́рмо	на́клад
надба́вка	накла́дка (<i>накладання</i>)
на́дбаний	на́кладка (<i>предмет; річ</i>)
надба́ння	накладні́й
на́двечі́р	на́кле́йка
на́дво́є	на́клеп
надво́рі	на́клепка
надгло́тковий	на́кривка
надгни́лий	накривні́й
на́дголодь	на́криво
на́дзелень	на́мертво
наді́л	наодрі́з
надлі́шковий	нао́пашки
надлі́шок	нао́сліп

нап'ясті	на́сланий
напа́сть	насла́нннн
напереваги	наслі́нити
наперчіти	наслі́дковіи
напідпїтку	на́слідок
на́пну́тий	на́сміх
напока́з	насмі́шка
наполо́хатися	на́спів
напо́хвати	наспі́вний
напри́кінці	наспі́д
напрóвесні	на́спіх
напрóчуд	наста́ння
напу́тити, напучу́, напу́тиш	на́стил
нара́зити	на́стилка
нара́зитися	насти́льний (<i>про політ куль,</i> <i>снарядів</i>)
нарі́вний (<i>від нарі́в</i>)	насти́льний (<i>який стосується</i> <i>настилення</i>)
нари́вний (<i>який застосовується</i> <i>для лікування наливів</i>)	насти́й
на́рівні	насторо́жити
на́рівно	насторо́житися (<i>хоча</i> <i>насторóжі</i>)
нарі́жний	насторóжі
на́різно	насточо́ртити
на́ріст	насто́яти
наро́дно-визво́льний	настра́шити (<i>хоча</i> <i>настра́шений</i>)
наро́зхват	на́сухо
наро́зхрист	нате́рпїтися
на́ростень	на́тканий (<i>хоча натка́ти</i>)
на́росток	на́трбе
на́рочний	на́тще
нару́бка	натще́серце
насадо́вити	на́тяг
наса́мкінець	на́тяжка
наса́мперед	на́фтóвий
насерéд	на́хильці
насі́діти	на́цінка
на́сип	націо́нально-визво́льний
насипний	нацменші́на
насі́пом	на́чинка
наситі́ти	на́чинковий
на́сїчка	
на́скок	
на́скрізний	

на́чіс	ненáвидіти
на́чорно	ненáвисний
нашвидку́	ненáвисник
нашвидку́рұч	ненáвисть
на́шіівка	ненáситний
наштрикну́ти	ненáсить (<i>жадоба, потяг</i>)
не́біж	не́нецький
невдога́д	непересі́чний
невиба́чний	непла́тник
неви́гідний (<i>некомфортний</i>)	неповороткі́й
неви́гідний (<i>який не дає</i> <i>вігоди</i>)	непохі́дний
неві́года (<i>матеріальні збитки</i>)	непри́йнятний
неви́года (<i>незручність,</i> <i>некомфортність</i>)	непри́язний
невиго́йний	непри́язнь
невиді́мий	непри́ятель
невиду́жний	непрони́кний
невизна́ння	непрóстий
невипра́вний	непрóстимий
невпа́м'ятку́	непрохі́дний
невтямкі́	нерéститися (<i>хоча не́рест</i>)
недба́ння	нерозлі́йвода
недобі́ток	неска́заний (<i>невисловлений</i>)
недові́дний	неска́заний (<i>невимовний,</i> <i>якого не можна описати</i>)
недо́гарок	нескі́нчений (<i>незакінчений</i>)
недо́гризок	нескі́нчений (<i>безмежний</i>)
недо́їдок	нескладні́й (<i>неважкий</i>)
недо́їмка	нескладні́й (<i>незлагоджений,</i> <i>кострубатий</i>)
недо́курок	не́смак
недоно́сок (<i>дитина</i>)	несмі́лівий
недоно́сок (<i>лахміття</i>)	неспання́
недо́палок	несперéчливий
недо́росток	неспо́кій, неспо́кою
нездо́ланий, дієприкм.	неспрóста
нездо́ланий, прикм.	нести́
незлі́чений (<i>не полічений</i>)	нето́варіський
незлі́чений (<i>численний</i>)	нефахові́й
незру́чний	нехі́ть
некваплі́вий	нехлю́й
неква́пний	нехлю́йство
некроло́г	не́хотя

нехрещений	нівідкіль (<i>нема звідки</i>)
не́христ	ніде́ (<i>у жодному місці</i>)
нехристия́нин	ніде (<i>нема де</i>)
неча́стий	ні за що (<i>нема за що</i>)
нечепу́рний	ніза́що (<i>у жодному разі</i>)
нечепу́рність	нізві́дки (<i>із жодного місця</i>)
нечисто́ти	нізві́дки (<i>нема звідки</i>)
нечу́ткій	нікі́м (<i>жодною людиною</i>)
нечу́тний	ніким (<i>нема ким</i>)
нея́сний	нікого́ (<i>нема кого</i>)
ні́дити	ніко́го (<i>жодної людини</i>)
низа́ти	ніколи́ (<i>немає часу</i>)
низина́	ніко́ли (<i>у жодний час</i>)
низови́й	ніко́му (<i>жодній людині</i>)
низовина́	нікому́ (<i>немає кому</i>)
низхідний	нікотри́й
низькі́й	нікуди́ (<i>немає куди</i>)
ника́ння	ніку́ди (<i>у жодне місце</i>)
ника́ти	німо́га
ні́цьма	ніна́що (<i>внівець</i>)
нищівни́й	нічо́го (<i>нема чого</i>)
ні в чо́му (<i>ніде́</i>)	нічо́го (<i>нема жодної речі</i>)
ні в чо́му (<i>ніде</i>)	ніяк (<i>нема як</i>)
ні в що́ (<i>немає в що</i>)	ніяк (<i>жодним чином</i>)
ні в що́ (<i>ніку́ди</i>)	ніякови́й
ні від ко́го (<i>від жодної людини</i>)	ніякови́сть
ні від ко́го (<i>нема від кого</i>)	ніякови́ти
ні від чо́го (<i>від жодного предмета</i>)	ніяково́
ні від чо́го (<i>нема від чого</i>)	новизна́
ні до ко́го (<i>до жодної людини</i>)	нови́й
ні до ко́го (<i>немає до кого</i>)	новина́, <i>мн.</i> нови́ни
ні до чо́го (<i>до жодного предмета</i>)	номерни́й
ні до чо́го (<i>нема до чого</i>)	нувори́ш
ні з ким (<i>нема з ким</i>)	ну́дити
ні з кі́м (<i>із жодною людиною</i>)	ну́дитися
ні з ко́го (<i>нема з кого</i>)	нудни́й
ні з ко́го (<i>з жодної людини</i>)	О
ні на що́ (<i>ні для чого</i>)	оба́біч
нівечити	о́бвід
нівідкіль (<i>із жодного місця</i>)	о́бві́дка
	обгі́н

обгóрткóвий	огрядний
обертóвий	одéжїна
об'édнання (<i>організація</i>)	одéжїнка
об'еднанн́я (<i>процес</i>)	одина́дцять
об'ém	óдїж
обігрівний	однóліток
óбід (<i>обруч</i>)	одноразóвий
обід (<i>уживання їжі</i>)	óдуд
обітовáний	ожерéd
обіцáнка	оздоровіти (<i>хоча оздорóвлений</i>)
óблавок	озеленіти (<i>хоча озелéнений</i>)
обладнáння (<i>дія</i>)	озéречко
обладнання (<i>устаткування</i>)	озéрце
óbмаль	озимина́
обнизáти	озлобіти
óбраз, -ї, -їв (<i>ікона</i>)	озна́ка
óбраз, -и, -їв (<i>типаж, обличчя, подоба</i>)	Океáнія
обра́нець	окисліти, окисліть (<i>хоча окіслений, окіслення</i>)
óбраний	окисний (<i>окиснювальний</i>)
обра́ння	óкисний (<i>від óкис</i>)
обріза́ння (<i>дія</i>)	окісний (<i>який стосується окістя</i>)
обріза́ння (<i>обряд</i>)	óкісний (<i>який стосується окосту</i>)
обрізковий	óкіст
обрізний	окістя
обру́ч	оклігати
обручéвий	окриліти
обрядóвий	окрїм
обску́бти	óкруг (<i>ім.</i>)
обслі́нити	окру́г (<i>присл., прийм.</i>)
óбстріл	округліти (<i>хоча округлий</i>)
обсто́яти	окружний
обті́чний	оленéві
обу́х	олéнячий
обхі́д	óлень
обхі́дний	олігáрхія
óбшир	омéла
обшмо́ргати	омéлові
óвен, óвна	óмнібус
огляда́ч	опахáло
огне́вий	ópашки
óгрїх	опері́тися

опертя́
 опилі́ти
 опі́вдні
 опі́внічний
 опі́ковий
 о́пір
 опі́рний (*хоча о́пір*)
 опі́рність
 опі́сля
 о́плодень
 опові́дач
 опові́дачка
 опові́дний
 о́повідь
 ополу́дні
 опо́шлити
 о́пріч
 опто́вий
 оптові́к
 о́птові-роздрі́бний
 ора́ч
 о́рган (*музичний інструмент*)
 о́рган (*частина організму, установа*)
 о́рден, -і́, -і́в (відзнака)
 о́рден, -и, -і́в (*спільнота*)
 о́рдер, -и, -і́в (*архітектурна композиція*)
 о́рдер, -і́, -і́в (*документ*)
 ортопéдія
 осерéдковий
 осетéр
 основні́й (*головний*)
 осно́вний (*лужний*)
 осóбина
 осокá
 осокорі́на
 остáрбайтер
 о́стов
 осточорті́лий
 осточорті́ти
 о́страх

острівні́й
 ося́йний
 отáман
 отамáнша
 отверезі́лий
 отверезі́ти
 отетері́лий
 отетері́ти
 отрокові́ця
 о́троцтво
 офшóр
 о́цет
 о́цтовий
 очерéтянка
 очисні́й
 очі́сник
 очкó, *мн. очкі́, очóк (бал, картярська гра)*
 о́чко, *мн. о́чки, о́чок (вічко)*
 очно́ямковий
 ошмарга́ти
 ошукáнець
 ошукáнка

П

па́жерливий
 па́жерливість
 пайкóвий
 па́костити
 палама́р
 паламарі́в
 палацóвий
 па́нцер
 па́нцир
 папоротéвий
 па́пороть
 парáліч
 парapéт
 паркáн, -анá і -áну
 па́рковий
 партéр
 па́рубок, *мн. парубкі́*

пáсiчнiцтво	перéжиток
пáсiчнiцький	перéїзд (<i>місце</i>)
пáска, паскi	перéїзд (<i>процес</i>)
пáсквiль	перéказ
пáсквiльний	перéкiд
пасовiсько	перéкидом
пáсок	перекип'ячéний
пáсти	перéкис
пáстися	перекотiпóле
пáстка, <i>мн.</i> пасткi	переливнiй (<i>для переливання</i>)
пастушачий	перелiвнiй (<i>переливчастий, мiнливий</i>)
пáтрати	переляк
пахвá, пáхви	переноснiй (<i>портативний</i>)
пачу́лі	перенóсний (<i>про значення слова</i>)
пашéка	переобрáння
пеленá, <i>мн.</i> пéлени	переоснастити
пелюсткóвий	перéпад
пелюшка, <i>мн.</i> пелюшкi	перéпис
пелюшкóвий	переплавнiй
пеня́	переплигну́ти
пéрвiсний	(<i>хоча переплігувати</i>)
первóцвіт	переповiстi
перéбiг	переправнiй
перéбiр	перéпраний
перевáльцем	перéпустка
перéвертень	перéрiз
перевéршити	пересiчний (<i>типовий, середнiй, звичайний</i>)
перевидáння	пересiчний (<i>який пересiкається з чим-небудь</i>)
перевiтратa	перéспiв
перевiднiй	перестрашитися
перевiзний	пересувнiй
перевiрка	перéсуд
перегнiлий	перетéрпiти (<i>хоча терпiти</i>)
перéгук	перéтин
пéрéd, <i>iм.</i>	перéтинка
пéред, <i>прийм.</i>	перéтинка
перédаний	перетинкóвий
передéржати	перетинчáстий
передóдень (<i>хоча переддéнь</i>)	перéтиск
передпóкiй	перетрiмати
перédрук	
передсвiтáнковий	

перехильцем	підкладень
перехід	підкладка
перехідний	підлітковий
перечавіти	підметовий (<i>хоча</i> підмет)
перечерствілий	підмурівок
перечерствіти	підмуток
перешарок	піднести
перістий	піднятий
першочерговий	підшовний (<i>хоча</i> підшва)
пестити	підпал
пеститися	підписний
петля, <i>мн.</i> петлі	підпірний
печений, <i>дієприкм.</i>	підплиці
печений, <i>прикм.</i>	підреберний
печінковий	підривний
печія	підривник
пісанковий	підсвинок
пиха, пихі	підсілити
пийтіка	підсиніти (<i>хоча</i> підсинений)
піала, <i>мн.</i> піали, піал	підсіток
піано	підсікти
півень, <i>мн.</i> півні	підсліпуватий
півкопі	підсобіти
підбадьорити	підставний
підбігцем	підстаркуватий
підбіл	підстілка
підв'язка	підстрелити
підвестися	підстрибнути
підгнілий	підстрибом
піддәнець	підстрибцем
підданий	підстьобнути
підданий, <i>дієприкм.</i>	підсумковий
підданий, <i>прикм.</i>	підтримка
підданка	підтюпцем
підданство	підхідний (<i>від</i> підхід)
підданський	підшивка (<i>дія</i> — підшивання)
піддобритися	підшивка (<i>комплект</i>
підзахисний	документів)
підійнятий	підшивний
підірватися, підірвуса,	підшпиліти
підірвешся, підірвемося,	пізнаваний (<i>дієприкм.</i>)
підірвется	пізнаваний (<i>прикм.</i>)

пізнання	плуг
пікірування (<i>від</i> пікірувати)	плуга́р
пікірува́ння (<i>від</i> пікірува́ти)	плуга́та́р
пікірува́ти (<i>пересаджувати</i> <i>рослини</i>)	плуга́та́рський
пікірувати (<i>стрімко летіти</i> <i>вниз</i>)	плуговий
пільговий (<i>хоча</i> пільги)	плу́таниця (<i>хоча</i> плутани́на)
пільгови́к, пільговика́	плюс, плю́са, <i>мн.</i> плю́си,
пі́нистий	плю́сів (<i>знак</i>)
пі́нястий	плю́совий (<i>додатний</i>)
пісковий	плюсо́вий (<i>про</i> тканину — плюс)
пісний	плямі́стий (<i>хоча</i> пля́ма)
пітьма́	плямі́ти
пі́хви	пляшкóвий
плавкі́й	по то́му (<i>сто днів по тому</i>)
плавні́й (<i>плавучий</i>)	по́бік
пла́вний (<i>поступовий</i>)	побі́ля
пла́не́р	по́біч
пластовий	по́близу́
платні́к, платника́	побо́жний
плато́	по́в'язь
плач, плачу́, плаче́м	по́верх, <i>ім.</i>
плащовий	по́верх, <i>прийм., присл.</i>
плéвели	поверхне́вий
плеска́ння (<i>хоча</i> плéскіт)	по-весня́ному
плеска́тися	повесті́
плига́ти	повесті́ся
плигну́ти	пові́сити
плиско́м	по́вів
плі́сті	по́від
плитковий (<i>хоча</i> плі́тка)	по́вій
плитовий	по́вік-ві́ки
пліва́	пові́нути
плісенéвий	пові́товий (<i>хоча</i> пові́т)
плісня́ва	пові́тряний
плісня́вий	пові́тряно-деса́нтний
плісня́вити	пові́тряно-космі́чний
пліши́на	пові́тряно-морський
плотовий	по́внити
плотський	по́внитися
площина́	поворо́ткій
	поворо́тний

повста́ний	позашкі́льний
погане́нький	позіва́ч
погане́нько	позіва́чка
пога́нин	позико́вий (<i>хоча</i> по́зика)
пога́нство	по́зичка
пога́нь	позичко́вий
погли́нути	позна́чити
погля́дити	по́значка
по́гнутий	по́зов
погові́р	позо́вний
по́голос	поі́ржавілий
поголо́ска	пока́жчик
пого́рда	пока́зник, <i>мн.</i> показни́кі
погре́б (<i>поховання</i>)	по́квапом
пода́ння	покво́лом
подару́нко́вий	покі́дьок
податко́вий (<i>хоча</i> пода́ток)	покі́нчити
подво́їти	покля́стися
подару́нко́вий	покоі́вка
по́дзвін	по́крив
поді́л (<i>долина; п'єлена</i>)	по́крітка
поді́л (<i>розподіл</i>)	по́кришка (<i>кришка для посуду</i>)
поді́лка	покрі́шка (<i>на колесі</i>)
по́дмух	Покро́ва
подобі́зна	покрóти
подрозні́ти (<i>хоча</i> подрáзник)	полáсува́ти
подрі́гати	полéгшити
подрі́бнити	полéжати
по́друга	по́лін
по́дружка	по́лино́вий
по́дув	по́лісіти
поду́шечка	по́лічка
поду́шка	по́лішити
поєдна́ння	по́лишитися
пожари́ще	полко́вий
пожма́кати	полбо́говий
пожури́ти, пожу́рю, пожури́ш	полотня́ний
поза́д	полуде́нний
поза́очі	полуде́нок
поза́торік	полудне́вий
поза́торі́шній	полудра́бок
позачерго́вий	полу́кіпок

полум'яний	порівнянний
полумисок	порішити
полупанок	порожньо
поляк	поросіти, поросіть
пом'якшити, пом'якшу́, по- м'якші́ш	портівий
помежі́	поруччя
помилі́тися	порядковий
помі́лка, <i>мн.</i> помилкі́, поміло́к	посаг
помилко́вий	посадка
по́минки	посадковий
по́між	посеред
по́місний (<i>який стосується</i> <i>помісі</i>)	посередині
по́місний (<i>який стосується</i> <i>помістя, самотійний</i>)	посестра
по́міст	посівілий
по́міщик	посівіти
по́міщицький	посидіти
по́мовчати	посланець
пом'якшити	послання
по́нізити	послух
по́нівечений	поспіль
по́нівечити	посріблити
по-ново́му	постаріти
поперед	постіти
по́перек (<i>ім.</i>)	постіль
поперек (<i>присл., прийм.</i>)	постояти
попі́хач	поступка
попі́хачка	посу́ха
попі́д	по́тай
попідвіко́нню	потайливий
попідру́ки	потайний
попідру́ч	поталанити (<i>хоча талан</i>)
по́при	по́таш
по́ра (<i>отвір</i>)	потепліти
по́ра (<i>про відтинок часу</i>)	потічок
по́рання (<i>від порати</i>)	потовий
по́рання (<i>ранок, світання</i>)	потойбіч
порівно	потому (<i>потім, відтак</i>)
порівну	потріпати
порівняний	потрошити
	по́хапцем
	похідний (<i>від походити,</i> <i>вивідний</i>)

похідний (який стосується походу)	прикінчіти
почасти	при́клад (математичний вираз, зразок)
почёрствілий	прикла́д (у гвинтівиці)
пóчет	при́морозок
почі́н	принести́
пóшепки	прип'ясти́
поя́снений (який пояснили)	припасти́ (запасти)
поя́снений (який можна пояснити)	припа́сти (прилягти, дістатися)
про́лог (житія святих)	припну́тий
пра́вило	прип'ясти́
прави́ло (кермо)	при́ріст
пра́вильний	при́росток
пра́вильний (який стосується прави́ла)	присвя́тний
пра́вник	присі́пка
право́пис	присі́д
правопи́сний	присі́лок
пра́пор, мн. прапо́рі	присі́нки
пред'явни́к	присла́ний
преобра́ження	прислі́вниковий (хоча прислі́вник)
префі́кс (частина слова)	присма́чити
префі́кс (дострокова виплата)	присме́рк
прибу́тковий	присме́рковий (хоча присме́рк)
прибу́ток	присме́рком
пригля́діти	приспів
пригля́нути	при́став
пригоро́дній (розташований біля городу)	приста́ркуватий
при́горща	пристосо́ванець
при́даний	пристосо́ванка
приде́ржати	пристосува́нка
приду́ркуватий	пристре́лити
приєдна́ння	при́стріт
призахі́дний	при́тиск
призвести́	прити́чина
призвича́їтися	приткну́тий
при́зов	при́тьма́
призо́вний	при́тьмо́м
призо́вник	при́чіп
прийти́ся, при́йдеться	пришпи́лити
	при́щіпка
	при́язний

пріязнъ	прóскура
пріятелів	простéнький
пріятель	прóстий
пріятельница	прóстір
пріятельський	простотá
прóблиск (<i>хоча</i> проблíснути)	прострóчений
пров'яліти	прострóчити (<i>пропустити час</i>)
прóвід	прострочіти (<i>прошити</i>)
провідний (<i>головний</i>)	просу́ка
прóвідний (<i>який стосується дроту</i>)	протверезіти
провісник	протитечія
провісниця	проткн́утий
провістіти	протóвпитися
прогн́утий	прóшарок
прóгріх	прóщений (<i>дієприкм., вибачений</i>)
прóдув	прощéнний (<i>прикм., який можна вибачити</i>)
прожілка	прощéння
прожóгом	прóяв
прозірний (<i>крізь який можна проникнути зором</i>)	прóявка
прозірний (<i>прозорий</i>)	пру́жний
прозóвий (<i>хоча</i> про́за)	пря́сти
прóйнятий	псевдонім
прокажéний	пúголовок
прокип'ячéний	пúжално
проклясті	пузірістий
проклятий (<i>дієприкм.</i>)	пузірїтися, пузірїться
проклятий (<i>прикм.</i>)	пузірчáстий
пролéжати	пу́зо, <i>мн.</i> пуза́
прóліска	пулóвер
прóлісок	пульсовій
проло́г (<i>вступ</i>)	пу́рпур
прóміж	пусковій
прóміжний	пустиріще
прóміжок	пустотá
прóміле	пустотлівий
прóпóліс	путівець
прóсвіток	пухóвий
просіти, прошу́ (<i>прохаю</i>), прóшу (<i>запрошую</i>)	пшоня́ний
просі́ка	п'яні́ця
	п'ятá
	п'ятковій

Р	рідма
ра́бин	рі́ка́ння
ра́джа	рі́ка́ти
ра́зити	рі́кну́ти
ра́зовий	рі́мо-като́ліцький
ра́зом	рі́нковий
раме́нний	рі́флений
раме́но	рі́вня
ра́нішній	рі́дкий
ранко́вий	рі́зкий
ра́таї	рі́зни́цевий (<i>хоча</i> різни́ця)
раху́нко́вий	рі́зно́вид
раху́нок	рі́чище
ра́чачий	рі́чковий
ра́яти	рі́шене́ць
рвання́	рого́вий
рвучкі́й	рого́жа
реа́літі-шо́у	рого́за
ребе́рний	рогозо́вий
ребро́вий	рого́заний
ре́гула	родо́вий
регуля́торний	родо́вище
реда́ктор, <i>мн.</i> реда́ктори́	рододе́ндрон
реестро́вець	роже́вити (<i>хоча</i> роже́вий)
реестро́вий	роз'я́три́ти
ре́йвах	ро́збіг
рейхста́г	ро́збір
ре́крут	ро́збірний
ремі́нний	ро́збрід
ремі́нь	розв'язáння
ремі́сник	розва́жний (<i>розсудливий</i>)
ретирува́тися	розва́жний (<i>який зважують</i> <i>на вагах</i>)
рефлекто́рний (<i>від</i> рефле́кс)	ро́звід, ро́звóду
рефлекто́рний (<i>від</i> рефле́ктор)	ро́зві́дка (<i>дослі́дження</i>)
речене́ць (<i>заст.</i> термі́н)	ро́зві́дка (<i>розві́дування</i>)
речовина́	ро́зві́дник (<i>від</i> розві́дувати)
ре́шето, <i>мн.</i> реше́та	ро́зві́дник (<i>фахі́вець із</i> <i>розводже́ння пи́лки</i>)
реші́тце	ро́зві́з, ро́звóзу
ржаві́ти	ро́зві́зний
рибні́й (<i>багати́й на рибу</i>)	ро́зві́зник
ри́бний (<i>риб'я́чий</i>)	
риборо́зплі́д	

розвій	рознімний
розв'язний (<i>фамільярний</i>)	розп'ятий
розв'язний (<i>який можна розв'язати</i>)	розпал
ро́згін	розпілений (<i>який стосується розпилення</i>)
розгін	розпіляний (<i>який стосується розрізання пилюкою</i>)
ро́зговини	ро́зпис
розгойда́ти	розписний
ро́зголос	ро́зплід, ро́зпліду
(<i>хоча розголо́шення</i>)	розповіда́ч
розграфі́ти, розграфлю́,	розповіда́чка
розграфі́ш	розповідний
ро́зданий (<i>хоча розда́ти</i>)	розпові́сті
ро́зділ	розполо́хати
розді́льний (<i>який ділиться на частини</i>)	розполоши́ти
розді́льний (<i>який розділяє</i>)	розпро́стати
ро́здріб	розпругті́
роздрі́бний (<i>хоча ро́здріб</i>)	розпрямі́ти
розігну́тий	розраху́нковий
розіп'я́сті	розрив
розіп'я́тий	розривний
розіра́ння	ро́зріз
розка́яння	розрі́зний
розкладний	розса́дний (<i>призначений для розса́дження</i>)
розко́лотий	розса́дний (<i>який стосується розса́ди</i>)
розко́ші (<i>хоча ро́зкіш</i>)	розсе́рдити
розку́порити	розсі́льний (<i>ім.</i>)
розку́щитися	розсі́льний (<i>прикм.</i>)
ро́злад	ро́зсип
розладна́ння	розсі́кти
розледа́щті	ро́зспів
ро́злів	ро́зстріл
розлі́нюва́ти (<i>док.</i>)	розтермо́сити
розлі́нювати (<i>недок.</i>)	ро́зтирка
ро́зліт	розтя́жка
розлю́тити	розча́вити
розм'якши́ти, розм'якшу́,	ро́зчин
розм'якши́ш	роз'я́три́ти
ро́змах	рококо́ (<i>хоча баро́ко</i>)
ро́змир	
ро́змін	

рондо́ (<i>віршова форма, шрифт, перо</i>)	самі́й (<i>самá вдома</i>)
ро́ндо (<i>у музиці</i>)	са́мий (<i>той са́мий</i>)
ропу́ха	самі́тний
рося́ний	самонавча́ння
ро́тмістр	самосу́д
рубéль (<i>дошка</i>)	самота́
ру́дний	самоти́на
рудні́к	самоутве́рдитися
рука́в, <i>мн. рука́ва і рукави́</i>	санву́зол
руко́пис	саніта́рія
рукопи́сний	санкі́
ру́но	саночкі́
ру́сін	сантими́тр
ру́сінка	сантими́тровий
русло́	сап'я́нці
руслові́й	сапа́ (<i>знаряддя для сапання</i>)
рухові́й	са́па (<i>підкон</i>)
ручка́, <i>мн. ру́чки (рука)</i>	сварі́ти
і ручкі́ (<i>рукоятки, письмове приладдя</i>)	сварі́тися
рядко́вий	свердлі́ти
рясно́та	све́рдро
	свердло́вий
	свіжи́на
	сві́йський
С	свіну́ти
сабо́	свіну́тися
са́ван	сві́т за́ очі
са́ванний (<i>від са́ван</i>)	світа́нковий
сава́нний (<i>від савана́</i>)	світлозахисні́й
сага́ (<i>заплава</i>)	світло́пис
са́га (<i>оповідь</i>)	світлопи́сний
садно́	світлопрони́кний (<i>хоча світло-</i> <i>прони́кність</i>)
садовина́	світлості́йкий
садови́ти	сві́тний
са́жа	сві́чковий
саже́нний (<i>хоча са́жень</i>)	сві́чник
сажне́вий	свія́зь
сажньо́вий	сво́лок
сажові́й	святі́тися, свя́титися
сакви́	святкі́
сальце́	сва́то, <i>мн. свя́та</i>
саман́	

святці	сисний
св'ячений (<i>дієприкм.</i>)	сівálка
св'ячений (<i>прикм.</i>)	сівáч
седміця	сидéлечко
секвоядéндрон	сидéлко
сéлевий	сидéльний
селянін	сидéльце
семéстр	сікти
семестрóвий	сіктися
сéнсор	сільськогосподáрський
сéнсорний (<i>технічне</i>)	сільцé
сенсóрний (<i>фізіологічне</i>)	сімдеся́т
сéрга	сіножа́ть
сéрдéнько	сі́нцé
сéрдéчко	сі́пну́ти (<i>хоча сіпати</i>)
сéрдити	сі́пну́тися
сéрдитися	сітча́стий
сердо́лік	сі́чений
сере́дина	скарбнік
сере́динка	скарбо́вий
сере́дінний	скаржнік
серпа́нковий	скаржні́ця
серпа́нок	скате́рка
сечокам'яний	скатерко́вий
сиві́зна	скейтбо́рд
сиві́ти (<i>сі́рити</i>)	скелелáзіння
сі́віти (<i>ставати сивим</i>)	скелето́н
сі́дячи, <i>присл.</i>	скиглі́ння
сидя́чі, <i>дієприсл.</i>	скі́рта
сило́міць	скі́нчіти
сильцé	скі́нчі́тися
синéкдоха	скі́сний
сині́зна	склад, <i>мн.</i> склади́ (<i>сховище,</i> <i>сукупні́сть чогось</i>)
синоні́мія	склад, <i>мн.</i> складі́ (<i>частина</i> <i>слова</i>)
сі́нява	скла́дний (<i>доладний, стру́нкий,</i> <i>зру́чний</i>)
сі́нявий	складний (<i>непростий</i>)
сіпкі́й	складні́к
сірі́тка	складові́й
сіро́ватка	складські́й
сіровина́	
сірокопче́ний	
сіро́та	

складча́стий	слюса́рний (<i>хоча</i> слю́сар)
склі́кання (<i>від</i> склі́кати)	слюса́рський
склика́ння (<i>від</i> склика́ти)	сльо́та
скля́ний	сма́га
скля́нковий	смаже́нна
ско́взати	сма́ження
ско́взатися	смаже́ня
сковзкі́й	смак, смаку́
сковорода́	смако́вий
соро́пис	смачі́ти
соропи́сний	сма́чний
соротлі́вий	смердо́та
соротні́й	смере́ковий
скра́дливий	смерко́м
скрі́пка	сми́кнути
скри́пковий	сми́ритися, сми́ришся
скроне́вий	смичко́вий
скро́ня	смичо́к
скру́тний	смі́ливий
скру́шній	смі́ливість
скру́шно	смі́тити, смі́тиш
ску́бати	смі́тник, смі́тника́
ску́бти	смі́ття
скупі́ндя	смі́ттячко
сучні́й	смі́х, <i>мн.</i> смі́хи, смі́хів
сла́бий	смі́шки
сла́бина (<i>але</i> сла́бинка)	смі́шний
сланкі́й	смішо́к
сливе́ (<i>майже</i>)	смокі́вниця
сливо́вий	смоля́ний
слизі́стий	смутні́й
слизові́й	смуше́вий
слизо́та	сму́шковий
слі́на	сму́шок
слі́нний	снага́
слі́нявий	сніда́нковий
слі́вце́	сніда́ння (<i>хоча</i> сніда́нок)
слідо́м	сніда́нок
слобо́да	сні́жний
слов'я́нин <i>мн.</i> слов'я́ни, слов'я́н	собо́лячий
сло́ган	со́боль
слюда́	со́вковий (<i>від</i> со́вка)

совкóвий (<i>від совóк</i>)	співáнка
сокіркі	співбéсідник
соковій	співбéсідниця
сóлений	співробітник
сóлодощі	співробітниця
соломіна	спілка
соломінка	спілковій
соляній (<i>від сіль</i>)	спільнóта
соляний (<i>соляна кислота</i>)	сплесnúти
сон, сну (<i>сновидіння</i>)	сплигну́ти
сон, сону (<i>рослина</i>)	сплю́ха
сóняшниковий	сповитóк
соплó	сповідáльний
сопловій	сповідáльня
сорокóвий	сповідáти
сортóвий	сповільнити
сороковіни	спóвна
сором'язлівий	спогóрда
сорта́мент	спóкій, спóкою́, спóко́єм
сортаме́нтний	спокуси́ти
сортимéнт	спóлох
сортимéнтний	сполóхати
сóсковий (<i>від сóска</i>)	сполучний (<i>сумісний</i>)
соскóвий (<i>від сосóк</i>)	сполучний (<i>з'єднувальний</i>)
сóсна́, сóсні	сполучник
сотáти	сполучникóвий
сотéнний	спонукáти
софі́вський (<i>від Софі́вка</i>)	спонукáч
софі́ський (<i>від Софі́я</i>)	спостеріга́ч
спадний	спотвóрити
спáржа	спотікач
спекóта	спóчів
спекóтливий	справді́ти
спекóтний	справді́тися
спéреду	сприйня́ття
сперечлівий	спродáти
спіна	спрожо́гу
спинний	спрокво́ла
спинномозковій	спрокво́лу
спиртовій	спусковій
спис, спіса	сріблó
спісовий	ставкóвий

ставній	стіл, столі́ і сто́лу
ставо́к	сті́чний
ставропо́льський	сто́впитися
ста́новий (<i>стосується</i> <i>граматичної категорії</i>)	стовпи́ще (<i>велетенський стовп</i>)
стано́вий (<i>стосується</i> <i>суспільної групи</i>)	сто́впище (<i>юрма</i>)
ста́ранный	сто́гній
ста́рець, <i>мн.</i> ста́рці (ста́рі), ста́рці (<i>жебраки</i>)	сто́говий
ста́рий	сто́ляр
ста́рити, ста́рить	сто́ншити
ста́ріти, ста́рію, ста́рієш	сто́ншитися
ста́роста, <i>мн.</i> ста́рости (<i>керівник</i>), ста́рости (<i>на сватанні, весіллі</i>)	сто́рінка, <i>мн.</i> сто́рінкі
ста́ртёр	сто́рінко́вий
ста́ртёрний	сто́ріночка, <i>мн.</i> сто́ріночки
ста́ртовий	сто́рож, <i>мн.</i> сто́рожі
ста́ршина (<i>військова посада;</i> <i>звання</i>)	сто́рожкий
ста́ршина (<i>збірна, у козаків</i>)	сто́роно́нька
ста́ршинство (<i>першість</i>)	сто́рчго́лов
ста́ршінство (<i>посада, звання</i> <i>ста́ршини</i>)	сто́рчма́
ста́туя	сто́ячі, <i>дієприсл.</i>
стверді́ти, стверді́є	сто́ячи, <i>присл.</i>
стволо́вий	страйко́вий
стебе́льце	стра́сний
стеблó	стра́х, стра́ху, <i>мн.</i> стра́хі, стра́хів
стеблові́й	стра́шити
стеге́нний	стра́шитися
стегно́	стра́шний
стегно́вий	стре́мений
сте́рво	стре́мо́
сте́рже́вий	стре́мінце́
сте́рже́новий	стриба́ти, стриба́ю, стриба́єш
сте́рно	стри́жне́вий
сте́рпіти	стри́жньо́вий
стид, стида́ і сти́ду	стрілча́стий
стико́вий	стрілча́сто
сти́йкий	стрі́ха
	стрі́чечка, <i>мн.</i> стрі́чечки
	стрі́чка, <i>мн.</i> стрі́чки
	стрі́чковий
	стро́ковий
	стру́жковий
	стру́мко́вий

стрункий	сухоти
стручковий	сушений (дієприкм.)
стужавіти	сушений (прикм.)
стужітися	східчастий
стўлка	схлипнути
стўлковий	сьорбання
стўпа (посудина)	сьорбати, сьорбаю, сьорбаєш
ступá (хода)	сьорбнути, сьорбну́, сьорбнєш
стьожковий	
сўв'язь	Т
сугá	табір, таборі
суглинковий (хоча сўглинок)	табірний
сўглинок	таборівий
сўголосний	тавро́
суголо́сся	тазовий
судексперт	таїна́
судмедексперт	тайгівий
судно́	тайно́пис
судновий (хоча судно́)	тайнописний
судо́ма	тако́ж
сўдорога	талáн, талану́
сўетний	таланіти (хоча талáн)
сук, сука́	тамарікс
сука́ти	тамаріск
сукєнка	тандєм
сўконька	танковий (від танк)
сулія	танковий (від танок)
сумірний	тарганові
сум'ятлівий	тарта́к
сум'ятний	та́ртар
сум'яття́	тасьма́
сумнівний	тасьмовий
сумчастий	твєрдити (настійливо говорити, переконувати)
суповий	твердіти (повторювати)
супокій	твірний
сўпровід	текстовий
супровідний	телегляда́ч, кл. телегляда́чу
супроти́	телеінду́стрія
сўрма́ (горн)	те́мнік
сурма́ (чорна фарба)	темно́та
сурміти	теосóф
сўсло	

теплó (<i>ім.</i>)	товчіння
те́пло (<i>присл.</i>)	товчія
терезі́	то́кар, <i>мн.</i> то́карі, то́карів,
те́рен (<i>кущ</i>)	то́каря́м
те́рен (<i>територія</i>)	тока́рний
термо́сити	тока́рський
терно́вий (<i>хоча те́рен</i>)	токо́вище (<i>місце, де токують</i>
терпі́ти, терплю́, те́рпіш,	<i>птахи</i>)
те́рпимó, те́рпитé	токови́ще (<i>тік</i>)
терпкі́й	толо́ка
терпу́г	толо́чити
те́ртка	тонкі́й
тертко́вий	торо́чити (<i>розпускати</i>)
терту́шка	торо́чити (<i>швидко говорити</i>)
тесло́	торт, то́рта, <i>мн.</i> то́рти, то́ртів
течія́	торфо́вий
тігря́чий	торф'я́ний
типові́й (<i>стандартний,</i>	торф'я́ник
<i>зразковий</i>)	то́чений (<i>дієприкм.</i>)
типóвий (<i>характерний,</i>	точéний (<i>прикм.</i>)
<i>властивий</i>)	точко́вий
тиранія́ (<i>хоча тира́н</i>)	травесті́
тісня́ва	травестія́
тісові́й	трав'я́ний
тітульни́й	тра́нспорт (<i>засіб перевезення</i>)
тихце́м (<i>хоча тішком</i>)	транспóрт (<i>перенесення суми на</i>
тілісти́й	<i>другу сторінку</i>)
тільце́	тра́нспортний (<i>від тра́нспорт</i>)
тіністи́й	транспóртний (<i>від транспóрт</i>)
тіпа́ти (<i>очищати коноплі</i>)	тра́пéза
тіпати́ (<i>смикати, сіпати</i>)	тра́пéзна (<i>ім.</i>)
тісний́	тра́пéзний
тісно́та	тре́мор
тісня́ва	тремтя́чі
тістечко́	трефни́й (<i>від трэф —</i>
тістечко́вий	<i>заборонена страва</i>)
товари́ський	трефо́вий (<i>від трéфа — масть</i>)
то́впитися	три́вний
товсти́й	три́ння (<i>хоча три́ця</i>)
то́вчений (<i>дієприкм.</i>)	тріпа́ти (<i>розмахувати</i>)
товче́ний (<i>прикм.</i>)	тріпа́ти (<i>шарпати</i>)
то́вчення	тріска́ (<i>риба</i>)

тріска (<i>уламок, скіпка</i>)	упродóвж
трошіти	ура́зливий
тру́бка, <i>мн.</i> трубки́	уро́дженець
трубковій	урочи́стий
трудній	ускладніти
трунко́вий	у́смішка
тру́нок	усотáти
трясовина́	у́стілка
тулія́	устрибну́ти, устрибну́,
ту́луб	устрибне́ш
ту́лубний	усу́ціль
ту́лубовий	утвердіти
тумане́ць	уче́ння (<i>род. мн. уче́нь</i>)
тума́нити	
тума́нитися	Ф
туні́ка	факсі́міле
тупі́к (<i>на залі́зничній колі́ї</i>)	факсі́мільний
ту́пик (<i>пта́х</i>)	фанза́ (тканина)
ту́пиковий (<i>від ту́пик</i>)	фа́нза (хатина)
тупико́вий (<i>від тупі́к</i>)	фанзо́вий
тура́	фа́рба
ту́ровий (<i>від тур</i>)	фарбові́й
туро́вий (<i>від тура́</i>)	фарма́ція
тьмя́ний	фарту́х, фартуха́
тюк, тюка́	фа́рфо́р
тюкові́й	фа́рфо́ровий
тютіо́н, тютюну́	фах
тютюно́вий	фахові́й
тя́жба	фено́мен
тяжкі́й	феру́ла (<i>палиця́ для покарання́,</i>
тятивá	<i>суворий нагляд</i>)
	фе́рула (<i>рослина</i>)
У	фети́ш
у ціло́му	філе́р (<i>сици́к</i>)
убра́ння	філе́р (<i>угорська монета</i>)
ужа́літи	філі́стер
уко́тре	філі́стерський
украї́нський	філі́стимлянин
уле́стити (<i>хоча уле́щувати</i>)	філоде́ндрон
уло́гові́на	фі́льмовий
уло́гові́нка	фі́льтровий
упро́голодь	фі́рман (<i>візник</i>)

фірма́н (<i>указ</i>)	хмельови́й
фірмови́й	хмі́льний
фісту́ла (<i>нориця</i>)	хму́рний
фісту́ла (<i>флейта; фальцет</i>)	ховра́х
фланго́вий	ховрахо́вий
фо́льга	холо́дний
фо́льго́вий	холо́дність
фо́рзац	хо́рда
формови́й	хоробри́шати (<i>хоча хоробрий</i>)
фоте́ль	хоругва́
франті́вство	хра́міна
франті́вський	хра́мовий
фре́за	хре́бтовий
фунду́к	хре́стовий
фунду́ковий	хре́щений (<i>дієприкм.</i>)
	хре́щений (<i>прикм.</i>)
Х	хре́щеник
халя́ндра	хре́щениця
ха́ос (<i>безлад</i>)	хре́щення
хао́с (<i>у міфології</i>)	хри́пкий
характе́рний (<i>властивий</i>)	хри́стіяни́н
характе́рний (<i>з характером</i>)	хути́рний
характе́рник	хути́рський
ха́ркати	ху́ткий
харчо́вий	ху́тровий
хватки́й	ху́тряний
хви́цати	
хви́цнути	Ц
хво́рост	ца́рина
хи́рїги	цви́нтар
хирля́вий	цвіле́вий
хита́виця	цвілі́й
хлипки́й	цвя́шок
хлі́б, <i>мн.</i> хлі́бі (<i>паляниці</i>),	це́бер
хлі́ба (<i>на полі</i>)	цебро́
хлі́бець (<i>маленька хлібина</i>)	цегля́льний
хлі́бець (<i>м'ясний виріб із фаршу, злаки</i>)	цегля́ний
хлі́в, хліва́	це́дра
хлю́пнути	цеме́нт
хмарови́й	це́нтнер
хме́левий	церемо́нійний (<i>хоча</i> церемо́нія)

циба́нь	черговий
циба́ти	черевце́, черевця́
цибуле́вий	черемха
цибу́х	черемша́
ці́ган	черешне́вий
цига́рковий	черне́тка
циду́ла	черне́тковий
цикло́вий	черняхівський
цинга́	черпа́ння
цирко́вий	черпа́ти
ціка́венький	черствий
ціка́віший	че́рствіти
цілодобовий (<i>хоча</i> цілодобово)	чесно́та
ці́нник, ці́нника́	чесу́ча
цукерка	четвірко́вий
цукеро́к	че́чіт
цукро́вий	чима́лий
ця́мрина	чиря́к

Ч

ча́вити	числі́вник
чага́рник	числі́вниковий
чага́рниковий	чита́ння
чади́ти	чіткі́й
чади́ти	члені́стий
ча́дний	чо́вен, чо́вна́
ча́йна	чорно́зем
чалма́	чорно́слив
чару́нка	чорно́та
чару́нковий	чоти́рна́дцятьо
часні́к	чоти́рна́дцятьи
часні́ковий	чоти́рна́дцять
ча́стий	чу́бити
частко́вий (<i>неповний</i>)	чу́битися
частко́вий (<i>який стосується частки, паю</i>)	чуда́сія
чатові́й	чужина́
чепу́рний	чумни́й
че́пурність	чуткі́й
черва́ (<i>черв'яки</i>)	чха́ння
че́рва (<i>чирва</i>)	
червони́ти	

Ш

шаба́ш (<i>присудк. сл.</i>)
ша́баш (<i>ім.</i>)
ша́белька

шабел'ний
 шавлієвий
 шавлія
 шаленіти
 шампур, шампура, *мн.*
 шампури, шампури́в
 шапковий
 шарварковий
 шарварок
 шаржовий
 шарпнути
 шарф, *мн.* шарфі
 шатунівий
 швидкий
 шелеснути
 шинковий (*від шинка*)
 шинковий (*від шинок*)
 шинок
 широко
 шишковий
 шістка, *мн.* шістки
 шкапетковий
 шкварка, *мн.* шкварки
 шкероберт
 шкіряний
 шкода (*жаль*)
 шкода (*збиток, псування*)
 шкода (*марно*)
 шлея
 шлунковий
 шлунково-кишковий
 шляховий
 шляхом
 шовковий
 шовковичний
 шорсткий
 шофер
 шпарина
 шпик, шпіку (*сало*)
 шпик, шпика (*шпигун*)
 шпиль, шпиля
 шпильковий

шрифтовий
 штрикання
 штрикати
 штрикатися
 штрикнути
 штриховий
 штурмовий
 штурхан

Щ

щабель
 щавель
 щавлівий
 щепеневий
 щелепа
 щелепний
 щемкий
 шербань
 щіголь
 щипання
 щипати
 щипці
 щілина
 щогла
 щогловий
 щодобовий
 щурячий

Ю

юрма
 юрмитися
 юродивий
 юшити

Я

яблуневий
 ява (*частина п'єси*)
 ява, яві (*реальність*)
 ягідник (*збирач ягід*)
 ягідник (*місце, де ростуть ягоди*)
 ягідниковий (*від ягідник*)
 ягідниковий (*від ягідник*)

я́дёрний (<i>добірний</i>)	ясе́нний (<i>від ясна</i>)
я́дерний (<i>який стосується атомного ядра</i>)	я́сний
яйце́вий	я́тка, <i>мн.</i> я́тки
яко́сь (<i>невідомо як</i>)	я́тковий
яко́сь (<i>одного разу</i>)	я́точка, <i>мн.</i> я́точки
ялі́новий	ячмі́нь, ячме́ню (<i>злак</i>)
я́ловичина	ячмі́нь, ячме́ня (<i>хвороба</i>)
я́мковий	я́щір
я́рмарко́вий	я́щірний
я́рмарок, <i>мн.</i> я́рмаркі	я́щур (<i>хвороба</i>)
	я́щурний

РОЗДІЛ 5
ПРАВОПИС РАЗОМ, ОКРЕМО, ЧЕРЕЗ ДЕФІС

А

абиде
абиколи
аби-то
абихто
абищо
абияк
або ж
абошо
а втім
адже
адже ж
аж ніяк
а капела
а-конто
але ж
аляфуршет
ані найменший
аніде
аніж
аніскілечки
аніскільки
анітелень
анітрішечки
анітрішки
анітрохи
анічичирк
анічогісінько
аніяк
ану
анумо
ануте
а отже
апостеріорі
а проте
аякже (*авжеж*)
а як же (*яким чином; а як же це зробити?*)

Б

багато хто
багато що
без відома
безвісти
без жалю
без кінця
без кінця-краю
без краю
без ладу
без ліку
без мети
без міри
без наміру
безперестанку
без потреби
без пуття
без сліду
без смаку
без сумніву
без угаву
без упину
без черги
більш-менш
бо ж
бозна-де
бозна-звідки
бозна-куди
бозна-скільки
бозна-хто
бозна-чий
бозна-що
бозна-як
бозна-який
босоніж
будь ласка
будь-де
будь-коли
будь-куди
будь-хто

будь-чий	вищезазначений
будь-шо	вищенаведений
будь-шо-будь	віддавна
будь-як	віднедавна
буцімто	віднині
	відразу
В	від сьогодні
ва-банк	відтак
вбік <i>і</i> убік (<i>глянула вбік</i>)	відтепер
в бік <i>і</i> у бік (<i>ударили в бік</i>)	відтоді
вбрід <i>і</i> убрід	відусіль
ввечері <i>і</i> увечері	відусюди
ввись <i>і</i> увись	від учора
вві сні <i>і</i> уві сні	віч-на-віч
ввіч <i>і</i> увіч	в кінці <i>і</i> у кінці
в вічі <i>і</i> у вічі	вкрай <i>і</i> украй (<i>надто</i>)
вволю <i>і</i> уволью	в край <i>і</i> у край (<i>ходити з краю в край</i>)
вглиб <i>і</i> углиб (<i>пливе вглиб</i>)	вкупі <i>і</i> укупі (<i>разом</i>)
в глиб <i>і</i> у глиб (<i>подалися в глиб острова</i>)	в купі <i>і</i> у купі (<i>лежати в купі листя</i>)
вголос <i>і</i> уголос	вкупочці <i>і</i> укупочці
вгорі <i>і</i> угорі	влад <i>і</i> улад
вгору <i>і</i> угору	влітку <i>і</i> улітку
вдалеч <i>і</i> удалеч	вмент <i>і</i> умент
вдалині <i>і</i> удалині	вмить <i>і</i> умить
вдалину <i>і</i> удалину	в міру <i>і</i> у міру
вдаль <i>і</i> удаль	в нагороду <i>і</i> у нагороду
вдвічі <i>і</i> удвічі	внапуск <i>і</i> унапуск
вдвоє <i>і</i> удвоє	внапустку <i>і</i> унапустку
вдвох <i>і</i> удвох	внаслідок <i>і</i> унаслідок
вдень <i>і</i> удень	вниз <i>і</i> униз
вдивовижу <i>і</i> удивовижу	внизу <i>і</i> унизу
вдовж <i>і</i> удовж	внівець <i>і</i> унівець
вдосвіта <i>і</i> удосвіта	внічію <i>і</i> унічію
вже ж <i>і</i> уже ж	в ногу <i>і</i> у ногу
вже ж бо <i>і</i> уже ж бо	вночі <i>і</i> уночі
взагалі <i>і</i> узагалі	вобидвіруч
взамін	в обмін
взаперті <i>і</i> узаперті	в обріз
в затишку <i>і</i> у затишку	водно
взимку <i>і</i> узимку	водномить
взнаки	

водносталь	врешті-решт <i>і</i> урешті-решт
водночас	врівень <i>і</i> урівень
воістину	врівні <i>і</i> урівні
восени	врізнобіч <i>і</i> урізнобіч
в основному	врозбрід <i>і</i> урозбрід
востаннє (<i>останній раз</i>)	вроздріб <i>і</i> уроздріб
вочевидь	врозкид <i>і</i> урозкид
в очі	врозліт <i>і</i> урозліт
впам'ятку <i>і</i> упам'ятку	врозріз <i>і</i> урозріз
впень	врозрядку <i>і</i> урозрядку
вперебіжку <i>і</i> уперебіжку	врозсип <i>і</i> урозсип
вперед <i>і</i> уперед	врозтіч <i>і</i> урозтіч
в переддень <i>і</i> у переддень	врукопашну <i>і</i> урукопашну
впереміж <i>і</i> упереміж	вручну <i>і</i> уручну
впереміш <i>і</i> упереміш	вряд <i>і</i> уряд
вперше <i>і</i> уперше (<i>перший раз</i>)	вряди-годи
впівголоса <i>і</i> упівголоса	в самотині <i>і</i> у самотині
впівоберта <i>і</i> упівоберта	все ж <i>і</i> усе ж
впівока <i>і</i> упівока	все ж таки <i>і</i> усе ж таки
впівсили <i>і</i> упівсили	все одно <i>і</i> усе одно
впідбір <i>і</i> упідбір	всередині <i>і</i> усередині (<i>рос.</i> <i>«внутри»; всередині</i>
вплав <i>і</i> уплав	<i>мушлі — перлина</i>)
вплач <i>і</i> уплач	в середині <i>і</i> у середині
вповні <i>і</i> уповні	(<i>у центральній частині</i>)
вподовж <i>і</i> уподовж	всередину <i>і</i> усередину
в позику <i>і</i> у позику	(<i>рос.</i> «внутри»; <i>всередину</i>
впоперек <i>і</i> упоперек	<i>чашки налито кави</i>)
впору <i>і</i> упору (<i>в пору цвітіння</i>)	в середину <i>і</i> у середину
вправо <i>і</i> управо	(<i>у центральну частину чогось</i>)
вприкуску <i>і</i> уприкуску	всерйоз <i>і</i> усерйоз
впритул <i>і</i> упритул	всесвітньо відомий
впроголодь <i>і</i> упроголодь	все-таки <i>і</i> усе-таки
впродовж <i>і</i> упродовж	все чисто <i>і</i> усе чисто
впростяж <i>і</i> упростяж	вскач <i>і</i> ускач
вп'яте <i>і</i> уп'яте (<i>п'ятий раз</i>)	вслід <i>і</i> услід (<i>погнатися вслід</i>)
враз <i>і</i> ураз	в слід <i>і</i> у слід (<i>ступити</i> <i>ногою в слід на снігу</i>)
в разі <i>і</i> у разі	всліпу <i>і</i> усліпу
вранці <i>і</i> уранці	всмак <i>і</i> усмак
вранці-рано <i>і</i> уранці-рано	в стократ <i>і</i> у стократ
в результаті <i>і</i> у результаті	всупереч <i>і</i> усупереч
врешті <i>і</i> урешті	

всухом'ятку <i>i</i> усухом'ятку	деінде
всуціль <i>i</i> усуціль	деколи
всього лише <i>i</i> усього лише	декотрий
всього-на-всього <i>i</i>	декуди
усього-на-всього	де-небудь
втім <i>i</i> утім (<i>проте</i>)	де-не-де
в тім <i>i</i> у тім (<i>в тому</i>)	день
втретє <i>i</i> утретє (<i>третьй раз</i>)	день від дня
в три вирви <i>i</i> у три вирви	день-два
втридорога <i>i</i> утридорога	день-другий
в три погібелі <i>i</i> у три погібелі	день за днем
втричі <i>i</i> утричі	день при дні
втришия <i>i</i> утришия	день у день
втрое <i>i</i> утроє	десь-інде
втрѐх <i>i</i> утрѐх	десь-колись
в унісон	десь-не-десь
вхолосту <i>i</i> ухолосту	десь-то
в цілому <i>i</i> у цілому	де-таки
в цілості <i>i</i> у цілості	де-факто
вчетверо <i>i</i> учетверо	дехто
вчотирѐх <i>i</i> учотирѐх	дечий
вшир <i>i</i> ушир	дещо
вширшки <i>i</i> вширшки	де-юре
вщент <i>i</i> ущент	деякий
вщерт <i>i</i> ущерт	для того щоб
	до біса
Г	добраніч
гай-гай	добривечір
ген-ген	добридень
годі-бо	доверху (<i>вщент; доверху</i>
голінеба	<i>наповнений</i>)
голічерева	доверху (<i>доліз до</i>
	<i>верху будинку</i>)
Д	до відома
далеко-далеко	довіку
дарма що	довкіл
де б	довкола
де б то	до вподоби
де ж	довкруги
де ж таки	довкруз
дедалі	доволі
де-де	до вчора

догола
 догори (*догори ногами*)
 до гори (*під'їхали
ближче до гори*)
 до діла
 додолу
 додому
 до завтра
 до загину
 до запитання
 до зарізу
 до краю
 до крихти
 доконечно
 доконче
 докупи (*воєдино*)
 до купи (*кинути гілку
до купи дров*)
 до ладу
 до лиха
 до лица
 долілиць
 долічерева
 до міри
 до невпізнання
 донедавна
 донезмоги
 до непізнання
 донесхочу
 донизу
 донині
 до ноги
 до обіду
 до останку
 до пари
 до півночі
 допізна
 допіру
 до пня
 до побачення
 допоки
 до пори

до пуття
 доп'яну
 до ранку
 до речі
 до решти
 досередини (*рос.
«внутрь»; всередину*)
 до середини (*рос.
«до середины»; до
половини чогось*)
 досита
 досить-таки
 досі
 до смаку
 до смерті
 до снаги
 доста
 достобіса
 достоту
 досуха
 до сьогодні
 дотемна
 дотепер
 дотла
 до того ж
 дочиста
 дощенту

Е

е ні
 еге-ге
 еге ж

З

забагато
 завбільшки
 завглибшки
 завгодно
 завдовжки
 завдяки
 завиграшки
 завидна

за винятком	зарання
за віщо	зарано
завтовшки	за рахунок
завчасно	засвітла
завчасу	зате (<i>але; однак</i>)
завширшки	за те (<i>покарали за те, що...</i>)
загальновизнаний	затемна
за годину	затим (<i>потім; відтак</i>)
загодя	за тим (<i>за чимось</i>)
задарма	за упокій
здля	за що
задовго	зблизька
задосить	збоку (<i>причепити збоку</i>)
задурно	з боку (<i>їхати з боку міста</i>)
заживо	з боку на бік
зазвичай	зверху
заздалегідь	звечора
зазначений вище	з вечора до ранку
закордон (<i>країни закордону</i>)	звисока
за кордон (<i>поїхати за кордон</i>)	звіддалік
за кордоном (<i>відпочивати за кордоном</i>)	звіддаля
	звідки
заледве не...	звідки-небудь
залюбки	звідкись
замалим не...	звідкіля
заміж	звідколи
замість	з відома
замість того щоб	звідси
замолоду	звідсіля
замужем	звідти
занадто	звідтіля
заново	звіку
заодно	звіку-правіку
заочі	звільна
заочно	згарячу
запанібрата	згідно з
запівніч	згодом
заради	згодом-перегодом
зараз (<i>тепер</i>)	згорда
зара́з (<i>узяти все зара́з</i>)	згори (<i>рухи згори вниз</i>)
заразом	з гори (<i>спустилися з гори</i>)
зарані	<i>Говерли</i>

здавалося б	з переляку
здавна	з-під
з давніх-давен	з-поза
з давнього-давна	з-поміж
здалека	з-понад
здалеку	з-посеред
здаля	з початку
здебільше	з-проміж
здебільшого	з радості
з дня на день	зразу
здуру	зрана
з-за	зранку
з-за кордону	з ранку до вечора
ззаду	зрання
ззовні	зрештою
зісподу	зрідка
з краю в край	зроду (<i>зроду такого не бачив</i>)
злегка	з роду (<i>походив з роду козаків</i>)
зліва	зроду-віку
з ляку	зроду-звіку
змалку	з розгону
змолоду	з-серед
з-над	зсередини (<i>двері замкнено</i> <i>зсередини</i>)
знадвору	з середини (<i>з середини</i> <i>поля хтось біг</i>)
знанацька	
знехотя	
знизу (<i>глянути знизу вгору</i>)	з тим щоб
з низу (<i>з низу долини</i> <i>видно гори</i>)	з того часу як
знічев'я	зусібіч
знов-таки	зусюди
знову	І
знову-таки	із-за
з ночі	іздаду
зовні	ізнису (<i>глянув ізнизу вгору</i>)
з огляду	із низу (<i>піднявся із</i> <i>низу долини</i>)
зоддалік	іззовні
зозла	із-під
зокола	
зопалу	
зостраху	Ї
з-перед	їй-бо

їй-богу	на безвік
їй-право	на бігу
К	набік (<i>шапка набік</i>)
казна-де	на бік (<i>перевернувся на бік</i>)
казна-звідки	набір
казна-коли	на біс
казна-куди	наборг
казна-хто	на брудершафт
казна-що	наввипередки
казна-як	навдибки
казна-який	навдивовижу
коли б	наведений вище
коли б то	наверх (<i>нагору; зверху</i>)
коли-небудь	на верх (<i>вилізти на верх дерева</i>)
коли-не-коли	наверху (<i>вгорі</i>)
колись-то	на верху (<i>на верху гори</i>)
куди-небудь	навесні
Л	навзамін
ледве-ледве	навзаєм
ледь-ледь	навздогад
леле	навздогін
лівобіч	навздогінці
ліворуч	назнак
люлі	навиворіт
М	навиліт
мас-медіа	навионат
мимоволі	навионат
мимоїздом	навідліг
мимохідь	навідмаш
мимохить	навідріз
мовби	навідруб
мовбито	навік
може б	навік-віки
Н	навіки
набагато (<i>стало набагато ліпше</i>)	навіч
на багато (<i>розрізати на багато частин</i>)	навічно
	навіщо
	навіщось
	навік
	наволініці
	наволішках

навколішки	наголо
навколо	на голову
навкоси	на-гора
навкруги	нагору (<i>присл.</i>)
навкулачки	на гору (<i>присл. з ім.</i>)
навлежачки	наготові
навлежки	на гріх
навмання	над силу
навмисне	надалі
навпаки	надаремне
навперебій	надаремно
навпереваги	надарма
навперегін	надармо
навперейми	надвечір
навперемін	надвір (<i>вийти з вагона надвір</i>)
навперемінно	на двір (<i>вікна виходили на двір</i>)
навпіл	надвоє (<i>ділити надвоє</i>)
навпомацки	на двоє (<i>на двоє дверей</i>)
навпочіпки	надворі (<i>надворі дощ</i>)
навприсідки	на дворі (<i>на дворі росте трава; у дворі</i>)
навприсядки	
навпростець	надголодь
навпроти	надзелень
навпрошки	на диво
навпрямки	надмір
навпрямці	надміру
навряд	на добраніч
навсидячки	надовго
навсидьки	надовкола
навсібіч	на дозвіллі
навскач	надто
навскіс	на жаль
навскоси	наживо
навсправжки	назавжди
навстіж	на завтра
навстоячки	назавше
навтікача	назад
навтіки	назахват
навтьоки	наздогад
навхильці	наздогінці
навхрест	назирцем
наглухо	назирці

на зло	на півдорозі
назовні	напівлюдина
назовсім	на півслові
на зразок	напідпитку
назубок	на побігеньках
назустріч (<i>назустріч їде авто</i>)	наповал
на зустріч (<i>іти на зустріч із поетами</i>)	напоготові
наліво	напоказ
на льоту	наполовину (<i>наполовину казах</i>)
намарне	на половину (<i>на половину суми купити цукерок</i>)
намарно	напомацки
на мить	на поруках
наниз	на поруки
нанизу	на потім
на ніч	напохваті
на ніщо	на початку
наново	направо
наодинці	напризволяще
наодріз	наприкінці
на око	наприклад
наопашки	наприсідки
наосліп	напровесні
наостанку	напровсяк
наостанок	напрокат
наостанці	напролом
напам'ять (<i>вивчити вірш напам'ять</i>)	напропале
на пам'ять (<i>подарувати на пам'ять; на згадку</i>)	напрочуд
напевне	на прощання
напевно	напрямець
наперебій	напрямки
напереваги	на радість
наперевіс	на радощах
наперегони	нараз
наперед	наразі
напередодні	на решті
наперекір	нарівні
напереміну	нарівно
напереріз	нарізно
напівголосно	нарозхват
	нарозхрист

на руку (<i>вигідно</i>)	нащо (<i>навіщо; нащо</i>
насамкінець	<i>він це зробив?</i>)
на самоті	на що (<i>на що покласти?</i>)
насамперед	нашось (<i>навіщось</i>)
на світанку	на щось (<i>на щось поставити</i>)
на світанні	наяву
насилу	неабияк
насіпом	неабиякий
на скаку	невдивовижу
наскільки (<i>наскільки</i>	невдовзі
<i>це важливо?</i>)	невдогад
на скільки (<i>на скільки</i>	невже
<i>частин ділити?</i>)	невзабарі
наскоком	невідь-де
наскрізь	невідь-коли
на славу	невідь-хто
на слово	невідь-що
на смерть	невідь-як
на сміх	невідь-який
на совість	невмисне
на сором	невмисно
наспід	невпапад
наспіх	невтямки
насподі	негаразд
насправді	недарма
насправжки	не до вподоби
насторожі	не до ладу
насухо	незабаром
натомість	незадовго
натще	незважаючи на...
натщесерце	незгірш
на ура	незгірше
нахильцем	незле
нахильці	незмигно
на ходу	незмога
начеб	не з руки
начебто	неквапом
начисто	немов
нашвидку	немовби
нашвидкуруч	немовбито
на шкоду	неначе
на щастя	неначеб

неначебто	нітрохи
непереливки	ніхто
неподалік	нічий
не раз	нічим
несамохіть	нічого
несила <i>кому</i>	нічого
не сьогодні-завтра	ніщо
не стане <i>кому</i>	ніяк
нехай	ніяк
не хто інший	нотабене
не що інше	ну ж бо
ніби	нуль-нуль
нібито	нумо
нівідкіля	нумте
ні від кого	
ні в кого	○
нівроку	обабіч
ні в чому	обік
ні в що	обіруч
ніде	обіч
ніде́	обмаль
ні до кого	овва
нізащо (<i>ніко́ли</i>)	одвіку
ні за що (<i>нема за що</i>)	один в один
ні з ким	один до одного
ні з кого	один-єдиний
ніколи	один за одним
ніко́ли	один-однісінький
ніким	одним один
нікогісінько	одноруч
нікого	окрім
нікуди	онде
ні на гріш	ондечки
нінащо (<i>нанівець</i>)	опівдні
ні на що (<i>нема на що поставити</i>)	опівночі
ні один	опісля
ніпочім	опліч
ніпочому	ополудні
ніс у ніс	опріч
ніскілечки	осьде
ніскільки	осьдечки
нітрішки	ось-ось

отак	повіки
отам	поволі
отже	повсюди
отоді	повсюдно
отож	повсякдень
отож-бо	повсякчас
отож-то	поготів
от-от	подалі
отут	по двоє
	подеколи
П	подекуди
перевальцем	по-друге
перевертом	поза
перегодом	позавчора
передовсім	позад
передусім	позаду
передучора	позаочі
перш за все	позаторік
перший-ліпший	по змозі
піввідра	по-іншому
пів-Європи	по її
пів'яблука	по його (<i>вийшло по його</i>)
півлітра	поки що
під боком	помаленьку
під гору	помалу
під кінець	помалу-малу
підряд	поміж
під силу	по-моєму
підстрибом	по можливості
підтюпцем	понад
під час	по-нашому
після того як	поночі
пліч-о-пліч	по обіді
по батькові	пообіч
побіч	поодинці
поблизу	по-особливому
по-вашому	по пам'яті
поверх	попарно
повздовж	попервах
повзком	поперед
повік	попереду
повік-віки	по-перше

попівночі	по ширості
попід	правобіч
попідвіконню	праворуч
попідтинню	привселюдно
попліч	при смерті
поповзом	притім (<i>до того ж</i>)
по половині	при тім (<i>при тім будинку —</i> <i>прибудова</i>)
по правді	притому (<i>до того ж</i>)
порівно	при тому (<i>при тому</i> <i>інституті — бібліотека</i>)
порівну	при цьому
порізно	причому (<i>він був високий,</i> <i>причому найвищий</i>)
поруч	про запас
поряд	проміж
по-своєму	про себе
посеред	просто неба
посередині	про те (<i>розповідати</i> <i>про те, що...</i>)
по совісті	проте (<i>однак</i>)
постфактум	
по сусідству	
по суті	
потаємки	
потайки	
потайно	
по-твоєму	
потихеньку	
потойбіч	
потому (<i>потім, відтак</i>)	
по тому (<i>рос. спустя</i>)	
по-третє	
по трое	
потроху	
потрошку	
по-українському	
похапки	
похапцем	
почасти	
по черзі	
почім (<i>почім ківиш лиха</i>)	
по чім (<i>по чім пройтись</i>)	
почому	
по чому (<i>по чому пройтись</i>)	
пошепки	
	Р
	раз за разом
	раз по раз
	раз по разу
	раз у раз
	рано-вранці
	рано-рано
	рік-два
	рік-другий
	рік у рік
	С
	сам на сам
	сам-один
	само собою
	самохіть
	сам по собі
	сам самотою
	сам-самісінький
	світ за очі

себто
 сила-силенна
 скраю
 спереду
 спершу
 спідлоба
 сповна
 спочатку
 спросоння
 сп'яну
 стільки ж
 стільки-то
 сторчголов
 стрімголов
 сяк-так

Т

таж (*але ж*)
 та ж (*та сама*)
 та й
 так званий
 такий-сякий
 такий-то
 таким чином
 таки-так
 так на так
 так само
 так собі
 так-сяк
 так-таки
 так-то
 так що
 тет-а-тет
 тим більше
 тим паче
 тим разом
 тим-то
 тимчасово
 тим часом
 тимчасом як
 тільки-но
 тільки що

тобто
 тоді ж
 тоді-то
 тож (*буду вчасно, тож
 не запізнюйся*)
 то ж (*то він, а то ж я*)
 тому-то
 тому що
 тощо
 туди-сюди

У

убік *і* вбік (*глянув убік*)
 у бік *і* в бік (*вдарив у бік*)
 убрід *і* вбрід
 увечері *і* ввечері
 у вигляді
 увись *і* ввись
 уві сні *і* вві сні
 увіч *і* ввіч
 у вічі *і* в вічі
 углиб *і* вглиб (*поплив углиб*)
 углиб *і* вглиб (*подались
 у глиб острова*)
 у голос *і* вголос
 угорі *і* вгорі
 угору *і* вгору
 удалеч *і* вдалеч
 удалині *і* вдалині
 удалину *і* вдалину
 удаль *і* вдаль
 удвічі *і* вдвічі
 удвоє *і* вдвоє
 удвох *і* вдвох
 удень *і* вдень (*удень світло*)
 у день *і* в день (*у день
 народження*)
 удивовижу *і* вдивовижу
 удовж *і* вдовж
 удосвіта *і* вдосвіта
 уже ж *і* вже ж
 уже ж бо *і* вже ж бо

узагалі <i>і</i> взагалі	уподовж <i>і</i> вподовж
узаперті <i>і</i> взаперті	у позику <i>і</i> в позику
у затишку <i>і</i> в затишку	упоперек <i>і</i> впоперек
узимку <i>і</i> взимку	упору <i>і</i> впору (<i>якраз</i>)
уздовж <i>і</i> вздовж	у пору <i>і</i> в пору (<i>у</i> <i>пору цвітіння</i>)
у кінці <i>і</i> в кінці	управо <i>і</i> вправо
украй <i>і</i> вкрай (<i>надто</i>)	уприкуску <i>і</i> вприкуску
у край <i>і</i> в край (<i>приїхати</i> <i>у край стенів і трав</i>)	упридул <i>і</i> впридул
укупі <i>і</i> вкупі (<i>разом</i>)	упроголодь <i>і</i> впроголодь
у купі <i>і</i> в купі (<i>у купі сміття</i>)	упродовж <i>і</i> впродовж
укупочці <i>і</i> вкупочці	упростяж <i>і</i> впростяж
улад <i>і</i> влад	уп'яте <i>і</i> вп'яте
уліво <i>і</i> вліво	ураз <i>і</i> враз
улітку <i>і</i> влітку	у разі <i>і</i> в разі
умент <i>і</i> вмент	уранці <i>і</i> вранці
умить <i>і</i> вмить	уранці-рано <i>і</i> вранці-рано
у міру <i>і</i> в міру	у результаті <i>і</i> в результаті
у нагороду <i>і</i> в нагороду	урешті <i>і</i> врешті
унапуск <i>і</i> внапуск	урешті-решт <i>і</i> врешті-решт
унапустку <i>і</i> внапустку	урівень <i>і</i> врівень
унаслідок <i>і</i> внаслідок	урівні <i>і</i> врівні
униз <i>і</i> вниз	урізнобіч <i>і</i> врізнобіч
унизу <i>і</i> внизу	уроздріб <i>і</i> вроздріб
у ногу <i>і</i> в ногу	урозкид <i>і</i> врозкид
уночі <i>і</i> вночі	урозліт <i>і</i> врозліт
унівець <i>і</i> внівець	урозріз <i>і</i> врозріз
унічию <i>і</i> внічию	урозрядку <i>і</i> врозрядку
упам'ятку <i>і</i> впам'ятку	урозсип <i>і</i> врозсип
уперебіжку <i>і</i> вперебіжку	урозтіч <i>і</i> врозтіч
уперед <i>і</i> вперед	урукопашну <i>і</i> врукопашну
упереміж <i>і</i> впереміж	уручну <i>і</i> вручну
упереміш <i>і</i> впереміш	уряд <i>і</i> вряд
уперше <i>і</i> вперше	у самотині <i>і</i> в самотині
упівголоса <i>і</i> впівголоса	усе ж <i>і</i> все ж
упівоберта <i>і</i> впівоберта	усе ж таки <i>і</i> все ж таки
упівока <i>і</i> впівока	усе одно <i>і</i> все одно
упівсили <i>і</i> впівсили	усередині <i>і</i> всередині (<i>рос.</i> <i>«внутри»; усередині мушлі —</i> <i>перлина</i>)
упідбір <i>і</i> впідбір	у середині <i>і</i> в середині (<i>у цент-</i> <i>ральній частині чогось</i>)
уплав <i>і</i> вплав	
уплач <i>і</i> вплач	
уповні <i>і</i> вповні	

усередину <i>і</i> всередину (рос. «внутрь»; усередину чашки налито кави)	Х хай би хіба що
у середину <i>і</i> в середину (у цент- ральну частину чогось)	хоча б хоч би
усерйоз <i>і</i> всерйоз	хоч-не-хоч
усесвітньо відомий <i>і</i> всесвітньо відомий	хтозна хтозна-де
усе-таки <i>і</i> все-таки	хтозна-звідки
ускач <i>і</i> вскач	хтозна-коли
услід <i>і</i> вслід (погнатись услід)	хтозна-куди
у слід <i>і</i> в слід (ступити ногою у слід на снігу)	хтозна-скільки
усліпу <i>і</i> всліпу	хтозна-хто
усмак <i>і</i> всмак	хтозна-чий
у стократ <i>і</i> в стократ	хтозна-що
усупереч <i>і</i> всупереч	хтозна-як
усуціль <i>і</i> всуціль	хтозна-який
усього лише <i>і</i> всього лише	хто-небудь
усього-на-всього <i>і</i> всього-на-всього	хтось
усюди <i>і</i> всюди	Ц цілодобово
усякчас <i>і</i> всякчас	цілоріч
утім <i>і</i> втім (однак)	цього дня
у тім <i>і</i> в тім (у тому)	цього разу
утрете <i>і</i> втрете (третій раз)	цьогоріч
у три вирви <i>і</i> в три вирви	Ч
утридорога <i>і</i> втридорога	час від часу
у три погібелі <i>і</i> в три погібелі	через те що
утричі <i>і</i> втричі	чий-небудь
утришия <i>і</i> втришия	чийсь
утрое <i>і</i> втрое	чимало
утрьох <i>і</i> втрыох	чимдалі
ухолосту <i>і</i> вхолосту	чимдуж
у цілому <i>і</i> в цілому	чимраз
у цілості <i>і</i> в цілості	чи що
учетверо <i>і</i> вчетверо	чомусь
учотирьох <i>і</i> вчотирьох	чортзна-де
ушир <i>і</i> вшир	чортзна-звідки
уширшки <i>і</i> вширшки	чортзна-коли
ушент <i>і</i> вшент	чортзна-куди
ущерть <i>і</i> вщерть	

чортзна-скільки
 чортзна-хто
 чортзна-чий
 чортзна-шо
 чортзна-як
 чортзна-який

Щ

шовесни
 шовечора
 шогодини
 шодалі
 шоденно
 шодень
 шоднини
 шодня
 щодо
 шодоби
 шодуху
 що ж до
 шозими
 шойно
 шокроку
 шомиті
 шомить
 шомісяця
 шомога
 щонайбільше
 щонайменше
 що-небудь
 що не день

шоніч
 шоночі
 шоосені
 шоправда
 шораз
 шоразу
 шоранку
 шорік
 шоріч
 шороку
 шосили
 шохвилини
 шохвилі

Я

якбї́ (*якбї́ ви знали...*)
 я́к би (*як би це зробити?*)
 якби-то
 який-небудь
 якнайбільше
 якнайкраще
 якнайменше
 як-небудь
 як-не-як
 якомога
 я́кось (*як-небудь, якимось чином*)
 яко́сь (*одного разу*)
 як-от
 якраз
 як слід
 як-таки

РОЗДІЛ 6

**ЗАКІНЧЕННЯ -А І -У В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ
(ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ ІІ ВІДМІНИ)****А**

абажур, -а	азбест, -у
абзац, -у	азот, -у
абонемент, -а	аїл, -у
аборт, -у	аїр, -у
абрикос, -а	акафіст, -а
абсолют, -у	акваланг, -а
абсурд, -у	аквамарин, -а (<i>окремий камінь</i>)
авангард, -у	аквамарин, -у (<i>мінерал</i>)
аванс, -у	акваріум, -а
аврал, -у	акорд, -у
автобус, -а	акр, -а
автомат, -а	акрил, -у
автомобіль, -я	акрополь, -я
автопарк, -у	акт, -а (<i>документ</i>)
авторитет, -а (<i>людина</i>)	акт, -у (<i>дія</i>)
авторитет, -у (<i>вага, вплив</i>)	актив, -у
автоспуск, -а	актиноїд, -у
автостоп, -а	акустик, -а
автотренінг, -у	акцент, -у
автофургон, -а	акцепт, -у
автохтон, -а	акцептор, -а
агат, -а (<i>окремий камінь</i>)	акциз, -у
агат, -у (<i>мінерал</i>)	алгоритм, -у
агрегат, -у	алебастр, -у
агрус, -у	алерген, -у
адамант, -у	Алжир, -а (<i>місто</i>)
адаптер, -а	Алжир, -у (<i>країна</i>)
адрес, -а (<i>письмове вітання</i>)	алкалоїд, -у
адресат, -а	алмаз, -а (<i>окремий камінь</i>)
адсорбент, -у	алмаз, -у (<i>мінерал</i>)
адсорбер, -а	алфавіт, -у
адюльтер, -у	альбом, -у
аерозоль, -ю	альбомчик, -а
аероплан, -а	альдегід, -у
аеропорт, -у	альков, -а
аеростат, -а	альпеншток, -а
аерофлот, -у	альт, -а
азарт, -у	аналіз, -у
	аналог, -а

аналой, -я	арбітраж, -у
анальгін, -у	ареал, -у
ананас, -а	ареопаг, -у
анапест, -а	арешт, -у
ангар, -а	аркан, -а
анекдот, -у	аркебуз, -а
анекдотик, -а	аркуш, -а
аніон, -а	аромат, -у
аніс, -у	арсенал, -у
анкер, -а	Артек, -а
анклав, -у	артикул, -у
анод, -а	артишок, -у
анонім, -а	архей, -ю
анонс, -у	асонанс, -у
ансамбль, -ю	аспарагус, -а
антикваріат, -у	аспект, -у
антисептик, -а	атол, -у
антракт, -у	атестат, -а
Антрацит, -а (<i>місто</i>)	атлас, -у (<i>тканина</i>)
антрацит, -у (<i>вугілля</i>)	атлас, -у (<i>довідник</i>)
антрекот, -а	атом, -а
антропогенез, -у	атрибут, -а
антураж, -у	атропін, -у
анчоус, -а	аудит, -у
аншлаг, -у	аукціон, -у
аорист, -а	аул, -у
апарат, -а (<i>пристрій</i>)	аут, -у
апарат, -у (<i>установа</i>)	афект, -у
апатит, -у	афікс, -а
апельсин, -а	африканс, -у
апендикс, -а	
апендицит, -у	Б
апетит, -у	Багдад, -а
апетитик, -у	багор, -гра
апогей, -ю	багрець, -ю
апокаліпсис, -а	багрянець, -нцю
аполог, -а	базальт, -у
апологет, -а	базар, -у
апорт, -у	базилік, -у
апостроф, -а	базис, -у
арахіс, -у	Байкал, -у
арбалет, -а	байт, -а

бак, -а	бариш, -у
бакан, -у	баркас, -а
баклажан, -а	барліг, барлога і барлогу
баклан, -а	барометр, -а
бакшиш, -у	бартер, -у
бакштаг, -а	бархан, -а
бакштейн, -у	бархат, -у
бакштов, -а	бас, -а
бал, -а (<i>одиниця виміру</i>)	басаман, -у
бал, -у (<i>святковий вечір з танцями</i>)	басейн, -у
балаган, -а	басок, -ска
баланс, -у	бастіон, -у
балансир, -а	батон, -а
баласт, -у	батут, -а
баластер, -а	баул, -а
балдахін, -а	баян, -а
балет, -у	бедлам, -у
балик, -у	бейсбол, -у
балкон, -а	бекон, -у
балкончик, -а	Беліз, -у
балон, -а	Белфаст, -а
бальзам, -у	бельведер, -а
бальзамін, -у	бельетаж, -у
бамбук, -а	бемоль, -я
бампер, -а	бенефіс, -у
банан, -а	бензин, -у
Бангкок, -а	бензобак, -а
бандаж, -а	бензовоз, -а
банк, -у	бензол, -у
банкет, -у	бенкет, -у
банкнот, -а	бентос, -у
бант, -а	бенуар, -а
бар, -а (<i>одиниця виміру</i>)	бергамот, -у
бар, -у (<i>заклад</i>)	бердиш, -а
бар'єр, -а	берег, -а
барабан, -а	бережечок, -чка
барак, -а	березняк, -у
барбарис, -у	берест, -а (<i>дерево</i>)
барвник, -а	берест, -у (<i>кора</i>)
барельєф, -а	берет, -а
баритон, -а	берил, -у
	берлин, -а (<i>карета</i>)

бескед, -у	бокс, -у
бескет, -у	боксит, -у
бескид, -у	бор, -а (<i>свердел</i>)
бестселер, -а	бор, -у (<i>хімічний елемент</i>)
бетон, -у	борей, -ю
бешкет, -у	борт, -а (<i>частина одягу</i>)
біатлон, -у	борт, -у (<i>частина судна</i>)
біб, бобу	борщ, -у
бівак, -у	брак, -у
бівуак, -у	брезент, -у
бігос, -у	брелок, -а
бігунок, -нка	бриг, -а
бідон, -а	бриз, -у
бік, боку	брикет, -у
білет, -а	бром, -у
білок, -лка	бронх, -а
більйон, -а	бронхіт, -у
більярд, -а (<i>стіл</i>)	бруд, -у
більярд, -у (<i>гра</i>)	брук, -у
бінокль, -я	брус, -а
біном, -а	бруствер, -а
біофак, -у	брухт, -у
бір, бору	бу́бон, -бна (<i>музичний інструмент</i>)
бісер, -у	бубон, -у (<i>напухлий лімфовузол</i>)
біт, -а	бугор, -гра
бітум, -у	будинок, -нку
бланк, -а	будиночок, -чка
блат, -у	будуар, -а
блеф, -у	будяк, -а
бліц, -а (<i>лампа</i>)	бузок, -зку
бліц, -у (<i>у шахах</i>)	бук, -а
бліцкриг, -у	булат, -а (<i>зброя</i>)
блок, -а (<i>частина пристрою</i>)	булат, -у (<i>криця</i>)
блок, -у (<i>об'єднання</i>)	бульвар, -у
блокгауз, -а	бум, -а (<i>спортивний снаряд</i>)
блокнот, -а	бум, -у (<i>ажіотаж</i>)
блуд, -у	бумеранг, -а
блузон, -а	бундесвер, -у
бовван, -а	бундестаг, -у
боїнг, -а	бункер, -а
бойкот, -у	бунт, -а (<i>стіс, зв'язка</i>)
бойлер, -а	

бунт, -у (<i>страйк, заколот</i>)	вентиль, -я
бунчук, -а	вербник, -у
бур, -а	вербняк, -у
бур'янець, -нцю	верболіз, -лозу
бурелом, -у	верес, -у
буркун, -а (<i>людина, що бурчить</i>)	вересень, -сня
буркун, -у (<i>рослина</i>)	верлібр, -у
бурлеск, -у	верстак, -а
бурт, -у	верстат, -а
бурун, -а	вертеп, -у
буряк, -а (<i>одиничне</i>)	верх, -у (<i>верхня частина чогось</i>)
буряк, -у (<i>збірне</i>)	верх, -а (<i>димар, у шапці</i>)
Бутан, -у (<i>країна</i>)	вершечок, -чка
бутан, -у (<i>хім.</i>)	вершок, -шка
бутель, -тля	вест, -у
бутерброд, -а	вечір, -чора
бутон, -а	В'єтъян, -а
буфер, -а	В'єтнам, -у
В	взвод, -у
вагон, -а	вибалок, -лка
важіль, -желя	вибалочок, -чка
вакуум, -у	вибір, -бору
вал, -а (<i>деталь машини</i>)	вибух, -у
вал, -у (<i>хвиля, насип</i>)	вивід, -воду
валет, -а	вигін, -у
валідол, -у	вигін, -гону
валун, -а	вигляд, -у
вальс, -у	виграш, -у
вальс-бостон, вальсу-бостону	вид, -у
ванілін, -у	видих, -у
вантаж, -у	визиск, -у
вар, -у	виклик, -у
варіант, -а	вилив, -у
ват, -а	вилов, -у
ватин, -у	виляск, -у
вебер, -а	вимисел, -слу
вектор, -а	вимір, -у
велокрос, -у	вимпел, -а
велотрек, -у	виноград, -у
велюр, -у	винос, -у
вельвет, -у	виняток, -тку
	випад, -у

випадок, -дку	вокал, -у
випуск, -у	вокзал, -у
вир, -у	волан, -а
виріб, -робу	волейбол, -у
виріз, -у	вольвокс, -у
вирій, -ю	вольєр, -а
вирок, -у	вольт, -а
вис, -у	Воронеж, -а
вислів, -слову	ворс, -у
висновок, -вку	вояж, -у
витяг, -у	вплив, -у
вихід, -ходу	вруб, -у
вихор, -хору і -хру (<i>подув вітру</i>)	вступ, -у
вихор, -хра (<i>чуприна</i>)	вулик, -а
вігвам, -а	вулкан, -а
відвал, -а (<i>деталь</i>)	в'яз, -а
відвал, -у (<i>насип</i>)	
відгук, -у	Г
відділ, -у	газ, -у
відділок, -лка	газават, -у
відлив, -у	газон, -у
відмінок, -нка	газопровід, -воду
відрив, -у	гай, -ю
віз, воза	гайок, -йка
візерунок, -нка	гайочок, -чка
візок, -зка	гак, -а
вік, -у	галун, -а (<i>нашивка</i>)
вінегрет, -у	галун, -у (<i>сіть</i>)
віник, -а	галоген, -у
вінок, -нка	галопа, -у
віраж, -у	галс, -а
вірш, -а	галстук, -а
віск, воску	гамак, -а
віст, -у	гаман, -а
вітамін, -у	гамір, -мору
вітер, -тру	Ганг, -у
вітерець, -рцю	гандбол, -у
вітраж, -а	ганус, -у
вітряк, -а	гараж, -а
вносок, -ску	гарант, -а
вогось, -гню	гардероб, -а
возик, -а	гарем, -у

гастрит, -у	гольф, -у (<i>спортивна гра</i>)
гашиш, -у	гонор, -у
гвинт, -а	гонорар, -у
гейзер, -а	гопак, -а
гексаметр, -а	горód, -у
гектар, -а	горб, -а
гелій, -ю	гормон, -у
гелікоптер, -а	гороскоп, -а
гель, -ю	госпіталь, -ю
геморой, -ю	гостинець, -нця
генезис, -у	гравій, -ю
генштаб, -у	градієнт, -а
гепатит, -у	грам, -а
герб, -а	грамофон, -а
гербарій, -я	гранат, -а (<i>дерево, плід</i>)
герц, -а	гранат, -а (<i>коштовний камінь</i>)
гіацинт, -а (<i>рослина</i>)	гранат, -у (<i>мінерал</i>)
гіацинт, -у (<i>мінерал</i>)	графік, -а
гідрант, -у	графіт, -у
гідрат, -у	грейпфрут, -а
гідроксид, -у	гриб, -а
гідроліз, -у	грим, -у
гідронасос, -а	гриф, -а
гімн, -у	грифель, -я
гін, гону	гриб, гробу
гісоп, -у	гріх, -а
гітов, -а	гріш, гроша
гладіолус, -а	гросбух, -а
глевтяк, -а	грот, -а
глек, -а	гротеск, -у
глетчер, -а	гудок, -дка
глист, -а	гудрон, -у
глузд, -у	гул, -у
гнів, -у	гуляш, -у
гніт, -а (<i>прес</i>)	гуміарабік, -у
гніт, -у (<i>пригноблення</i>)	гурт, -а (<i>архітектурна деталь</i>)
гнояк, -а	гурт, -у і á (<i>група, юрба</i>)
гобелен, -а	гуртожиток, -тка
гол, -а	гурток, -тка
голод, -у	гуталін, -у
голос, -у	
гольф, -а (<i>шкарпетка; светр</i>)	

Г

гатунок, -нку
 гвалт, -у
 гешефт, -у
 гніт, гнота (у свічці)
 ґрунт, -у

Д

дансинг, -у
 дар, -у
 дарунок, -нка
 датчик, -а
 дах, -у
 дашок, -шка
 двір, двора і двору
 дебет, -у
 дебіт, -у
 девіз, -у
 дезодорант, -у
 деканат, -у
 декор, -у
 декорум, -у
 декрет, -у
 делікатес, -у
 демос, -у
 демпінг, -у
 денатурат, -у
 дендрарій, -ю
 дендропарк, -у
 депозит, -у
 деревій, -ю
 дереворит, -а (гравюра)
 дереворит, -у
 дерен, -рну (ґрунт)
 держак, -а
 держстрах, -у
 десант, -у
 десерт, -у
 детектив, -а (агент)
 детектив, -у (твір, фільм)
 детонатор, -а
 дефект, -у

дефіс, -а
 дефіцит, -у
 дециметр, -а
 джаз, -у
 джгут, -а
 джек-пот, -у
 джем, -у
 джемпер, -а
 джин, -а (дух)
 джин, -у (напій)
 дзвін, дзвона (предмет)
 дзвін, дзвону (дзенькіт)
 дзвінок, -нка
 дзьоб, -а
 диван, -а (меблі)
 диван, -у (літ., іст.)
 диктант, -у
 диктат, -у
 димар, -я
 диплом, -а
 диск, -а
 дисконт, -у
 дисонанс, -у
 диспансер, -у
 диспут, -у
 дитсадок, -дка
 дифірамп, -а
 дифтонг, -а
 дихлофос, -у
 діабет, -у
 діагноз, -у
 діалект, -у
 діалог, -у
 діамант, -а
 діаметр, -а
 діапазон, -у
 діатез, -у
 дієз, -а
 дім, дому
 добір, -бору
 добуток, -тку
 довгобуд, -у

довідник, -а	дюшес, -у
догмат, -у	дьюготь, -гтю
договір, -вору	
додаток, -тка	Е
дозатор, -а	ебоніт, -у
док, -у	евкаліпт, -а
доказ, -у	едем, -у
докір, -кору	едикт, -у
документ, -а	екватор, -а
долар, -а	еквівалент, -а
доломіт, -у	екзамен, -у
домен, -у	екземпляр, -а
домініон, -у	екіпаж, -а (<i>візок</i>)
донос, -у	екіпаж, -у (<i>команда</i>)
досвід, -у	еклер, -а
дослід, -у	екран, -а
достаток, -тку	екскаватор, -а
дот, -у	екскурс, -у
дотеп, -у	експеримент, -у
дотик, -у	експонат, -а
дош, -у	експорт, -у
дощик, -у	експрес, -а
драйв, -у	експромт, -у
дракон, -а	екстаз, -у
драп, -у	екстер'єр, -у
дренаж, -у	екстракт, -у
дріб, дробу	еластик, -у
дріб'язок, -зку	елеватор, -а
дріт, дроту	електровоз, -а
дуб, -а	електрод, -а
дублет, -у	електрон, -а
дублікат, -а	елемент, -а (<i>в конкретному</i>
дубляж, -у	<i>значенні</i>)
дукат, -а	елемент, -у (<i>абстрактне</i>
дуплет, -у	<i>поняття і збірне</i>)
дурман, -у	еліпс, -а
дух, -а (<i>істота</i>)	епатаж, -у
дух, -у (<i>подих, запах,</i>	епіграф, -а
<i>свідомість тощо</i>)	епізод, -у
душ, -у	епікард, -а
душок, -шку	епілог, -у
дюйм, -а	епітет, -а

еполет, -а
 епос, -у
 ерзац, -у
 еритроцит, -а
 ескіз, -у
 ескорт, -у
 еспандер, -а
 естамп, -а
 естрагон, -у
 еталон, -а
 етап, -у
 етикет, -у
 етнос, -у
 етюд, -а
 ефект, -у
 ефір, -у
 ефіронос, -а
 ешафот, -а
 ешелон, -у

Є

єдваб, -у
 єлей, -ю

Ж

жакет, -а
 жанр, -у
 жаргон, -у
 жарт, -у
 жасмин, -у
 жбан, -а
 жезл, -а
 жест, -у
 жетон, -а
 живопис, -у
 живопліт, -лоту
 жилет, -а
 жировик, -а (*жирове утво-
 рення у тканині*)
 жировик, -у (*мінерал*)
 жмут, -а
 журнал, -у

З

завал, -у
 завдаток, -тку
 завіз, -возу
 завіт, -у
 завод, -у
 загал, -у
 загін, -гону
 загс, -у
 зад, -у
 задвірок, -рка
 задник, -а
 задум, -у
 зажин, -у
 зазор, -а
 заїзд, -у
 закаблук, -а
 заказник, -а
 заклик, -у
 заколот, -у
 закрут, -у
 закруток, -тка
 закут, -а
 закуток, -тка
 зал, -у
 залишок, -шку
 залізняк, -у
 залік, -у
 залп, -у
 замах, -у
 замет, -у
 замір, -у
 заміс, -у
 за́мок, -у (*фортеця*)
 замóк, -á (*запірка*)
 занепад, -у
 зап'ясток, -тка
 запас, -у
 запах, -у
 запис, -у
 записник, -а
 запічок, -чка

заплічник, -а	іконопис, -у
заповідник, -а	ікс, -а
заповіт, -у	іменник, -а
запотиличник, -а	імпульс, -у
запуск, -у	імунітет, -у
заріз, -у	інваріант, -а
зародок, -дка	інвентар, -ю
заряд, -у	інгредієнт, -а
засіб, -собу	індекс, -у
засік, -а	індикт, -у
заскок, -у	інжир, -у
заслін, -лону	ініціал, -а
заслон, -у	інсайд, -а
засторонок, -нку	інсайт, -у
заступ, -а	інстинкт, -у
засув, -а	інститут, -у
затвор, -а	інструктаж, -у
захід, -ходу	інструмент, -а (<i>один</i>
збірник, -а	<i>окремий предмет</i>)
звук, -а (<i>термін</i>)	інструмент, -у (<i>сукупність</i>
звук, -у (<i>в інших значеннях</i>)	<i>предметів</i>)
згорток, -тка	інсулін, -у
злам, -у	інсульт, -у
знак, -у (<i>відбиток, прикмета</i>)	інтеграл, -а
знак, -а (<i>мітка, літера</i>)	інтелект, -у
знімок, -мка	інтервал, -у
зодіак, -у	інтерес, -у
зошит, -а	інтерліньяж, -у
І	інтернат, -у
іврит, -у	Інтернет, -у
ігрек, -а	інтерфікс, -а
ідеал, -у	інтим, -у
ідиш, -у	інфаркт, -у
ідол, -а	інфінітив, -а
ієрогліф, -а	іон, -а
ізолятор, -а	іпсилон, -а
ізомер, -у	Ірак, -у
ізотоп, -у	Іран, -у
Ізраїль, -ю	іслам, -у
ізмурд, -а (<i>окремий кристал</i>)	Й
ізмурд, -у (<i>речовина</i>)	йогурт, -у

йод, -у	камлот, -у
йол, -а	камуфляж, -у
Йордан, -у	канал, -у
йот, -а	канат, -а
К	канделябр, -а
кабак, -а	кандьор, -у
кабель, -ю	канкан, -у
кабельтов, -а	канон, -у
кабінет, -у	канчук, -а
каботаж, -у	канъйон, -у
кабріолет, -а	каолін, -у
кав'яр, -у	капіляр, -а
кавалок, -лка	капітул, -у
кавальєр, -у	капкан, -а
Кавказ, -у	каплун, -а
кавун, -а	капор, -а
каганат, -у	капот, -а
кагат, -у	каптаж, -у
кагор, -у	каптан, -а
кадастр, -у	каптур, -а
кадик, -а	капусняк, -у
кадіб, -доба	капшук, -а
кадр, -а (<i>про людину</i>)	капюшон, -а
кадр, -у (<i>у фотоплівці, фільмі тощо</i>)	кар'єр, -у
казан, -а	карабін, -а
каземат, -у	караван, -у
кайф, -у	каракуль, -ю
каламбур, -у	карат, -а
календар, -я	карб, -у
калим, -у	карбон, -у
калібр, -у	карбункул, -а (<i>камінь</i>)
калій, -ю	карбункул, -у (<i>захворювання</i>)
калорифер, -а	кардамон, -у
кальян, -у	кардан, -а
камбуз, -а	каркас, -а
камертон, -а	карниз, -а
камзол, -а	карст, -у
камін, -а	картон, -у
камінь, -меню (<i>збірне</i>)	картуз, -а
камінь, -меня (<i>одиничне</i>)	каскад, -у
	кастет, -а
	каталізатор, -а

каталог, -у	кінематограф, -а
катамаран, -а	кінескоп, -а
катарсис, -у	кінотеатр, -у
катафалк, -а	кінчик, -а
катер, -а	клапан, -а
катод, -а	клаптик, -а
катрен, -а	клас, -у
каустик, -у	класицизм, -у
каучук, -у	кластер, -а
каучуконос, -а	клејнод, -а
кашкет, -а	клејстер, -у
квадрат, -а	клен, -а
квартал, -у	клин, -а (<i>клинець</i>)
квартет, -у	клин, -у (<i>ділянка землі</i>)
кварц, -у	клич, -у
квас, -у	клімат, -у
квасок, -ску	клір, -у
квіт, -у	клубук, -а
квітник, -а	клозет, -у
кеб, -а	клуб, -а (<i>диму, куряви</i>)
кекс, -у	клуб, -а (<i>стежно</i>)
келих, -а	клуб, -у (<i>установа, організація</i>)
кемпінг, -у	кляп, -а
кендюх, -а	кмин, -у
корогаз, -а	кнесет, -у
кетгут, -у	книш, -а
кетчуп, -у	ковчег, -а
кефір, -у	код, -у
кивок, -вка	кодекс, -у
килим, -а	козир, -я
кинджал, -а	козуб, -а
кип'яток, -тку	кокаїн, -у
кипарис, -а	кокс, -у
кисет, -а	колаж, -у
кисляк, -у	колапс, -у
кишечник, -у	колгосп, -у
кишмиш, -у	коледж, -у
ківер, -а	колектив, -у
кіловат, -а	колектор, -а (<i>пристрій</i>)
кілограм, -а	колектор, -у (<i>установа</i>)
кілометр, -а	колодязь, -я
кін, кону	колорит, -у

колос, -а (<i>гігант</i>)	коридор, -у
кóлос, -а (<i>колосок</i>)	корінь, -рення
кóлос, -у (<i>збірна — колосся</i>)	корок, -рка
комбайн, -а	корпус, -а (<i>тулуб</i>)
комин, -а	корпус, -у (<i>комплекс споруд, військове з'єднання</i>)
комиш, -у	корсаж, -а
комікс, -у	корт, -у
комір, -а	кортеж, -у
комітет, -у	кортик, -а
комод, -а	корч, -а (<i>пеньок</i>)
комп'ютер, -а	корч, -у (<i>судом</i>)
компас, -а	косяк, -а (<i>одвірок</i>)
комплекс, -у	косяк, -у (<i>згряя</i>)
комплект, -у	кофеїн, -у
комплемент, -у (<i>білок</i>)	кошик, -а
комплімент, -у (<i>люб'язність</i>)	край, -ю
компонент, -а	крам, -у
компрес, -у	кран, -а
компресор, -а	кратер, -а
компроміс, -у	крах, -у
комутатор, -а	кредит, -у
комфорт, -у	кредіт, -у
конвент, -у	крекер, -у
конверт, -а	крем, -у
конвой, -ю	кремінь, -меня (<i>один камінь</i>)
конгломерат, -у	кремінь, -меню (<i>матеріал</i>)
конгрес, -у	крик, -у
кондиціонер, -а	крип, -у
конклав, -у	критерій, -ю
конкурс, -у	крокус, -у
контейнер, -а	крос, -а (<i>у техніці</i>)
континент, -у	крос, -у (<i>у спорті</i>)
контракт, -у	кросворд, -а
контур, -у	круг, -а
конус, -а	круп, -а (<i>кося</i>)
конфітюр, -у	круп, -у (<i>хвороба</i>)
конфлікт, -у	кряж, -у
концерт, -у	ксерокс, -а
Коран, -у	куб, -а
корвалол, -у	кузов, -а
кордон, -у	куліш, -лешу
корелят, -а	

кулон, -а	листопад, -у (<i>процес</i>)
кумир, -а	лишай, -ю
кумис, -у	лишайник, -у
кунжут, -у	лівер, -а (<i>пристрій</i>)
купон, -а	лівер, -у (<i>у кулінарії</i>)
купорос, -у	лік, -у
курган, -у	лікнеп, -у
курник, -а	ліс, -у
курс, -у	лісопарк, -у
курсив, -у	лісостеп, -у
кут, -а	літопис, -у
кутик, -а	літр, -а
кшталт, -у	ліцей, -ю
кювет, -у	логарифм, -а

Л

лабіринт, -у	лозунг, -у
лавр, -а	локатор, -а
лад, -у	локон, -а
лаз, -у	Лондон, -а
лазер, -а	лопух, -а
лайнер, -а	лорнет, -а
лак, -у	лоск, -у
лакмус, -у	лот, -а
ландшафт, -у	луб, -у
лантух, -а	луг, -у
ланцюг, -а	луїдор, -а
легіон, -у	луна-парк, -у
легіт, -готу	люд, -у
леєр, -а	люк, -а
лекторій, -ю	ляпас, -а
ленч, -у	ляпіс, -у
лєп, -у	ляпсус, -у
лик, -у	льодок, -дку
лиман, -у	льон, -у
лимон, -а	льох, -у
лимонад, -у	
лин, -а	М
лист, -а (<i>залізо</i>)	магазин, -а (<i>пристрій</i>)
лист, -а (<i>один листок</i>)	магазин, -у (<i>крамниця</i>)
лист, -у (<i>збірна — листя</i>)	Магдебург, -а
листопад, -а (<i>місяць</i>)	магнетик, -а
	магній, -ю

магніт, -у	масаж, -у
магнітофон, -а	масив, -у
мадригал, -у	маслак, -а
Мадрид, -а	мат, -у (<i>у гри в шахи</i>)
маєток, -тку	мат, -у (<i>про матову поверхню</i>)
мажор, -у	материк, -а
мазок, -зка	матеріал, -у
мазут, -у	матрац, -а
майдан, -у	матріархат, -у
майданчик, -а	матч, -у
майонез, -у	матюк, -а
макет, -а	маузер, -а
максимум, -у	мах, -у
малахіт, -у	махаон, -а
малюнок, -нка (<i>картина, намальована художником</i>)	маяк, -а
малюнок, -нку (<i>зображення письменником дійсності</i>)	маятник, -а
мангал, -у	меандр, -у
манган, -у	мегаліт, -а
мандарин, -а	мегафон, -а
маневр, -у	мед, -у
манекен, -а	медальйон, -а
маніюк, -у	меджліс, -у
маніфест, -у	медіатор, -а (<i>музичне</i>)
Манчестер, -а (<i>місто</i>)	медіатор, -у (<i>речовина</i>)
манчестер, -у (<i>тканина</i>)	медіум, -а
мар'яз, -у	медок, -дку
марафон, -у	медпункт, -у
маргарин, -у	медсанбат, -у
маринад, -у	медяник, -а
маркер, -а	мезоліт, -у
маркетинг, -у	мезонін, -у
мармелад, -у	меланж, -у
мармур, -у	мелос, -у
Марс, -а	меморіал, -у
Марсель, -я	менеджмент, -у
мартен, -а (<i>ніч</i>)	менінгіт, -у
мартен, -у (<i>сталь</i>)	ментол, -у
мартиролог, -у	меридіан, -а
марш-кидок, -дка	Меркурій, -я (<i>назва планети</i>)
маршрут, -у	меркурій, -ю (<i>ртуть</i>)
	метал, -у
	метан, -у

метастаз, -у	Мороз, -а (<i>прізвище</i>)
метеор, -а	мороз, -у
метеорит, -а	морок, -у
метод, -у	морс, -у
метр, -а	морфій, -ю
метраж, -у	мотель, -ю
метрополітен, -у	мотив, -у
мир, -у	мотлох, -у
мирт, -у	мотор, -а
мис, -у	мотоцикл, -а
миш'як, -у	мох, -у
мідяк, -а	музей, -ю
мікроавтобус, -а	мул, -а (<i>тварина</i>)
мікроб, -а	мул, -у (<i>нанесений ґрунт</i>)
мікрорайон, -у	мультифільм, -у
мікрофон, -а	муляж, -а
міліметр, -а	мундир, -а
мільйон, -а	мур, -у
мільярд, -а	мускат, -у
мінарет, -у	мухомор, -а
мінерал, -у	мушкет, -а
мінімум, -у	мюзикл, -у
мінор, -у	м'яз, -а
мінус, -а	м'якуш, -а
міраж, -у	
міраць, -ю	Н
міст, моста і мосту	набряк, -у
місяць, -я	навар, -у
міф, -у	навіс, -у
міх, -а	наголос, -у
млин, -а	надир, -а
моветон, -у	надмір, -у
модерн, -у	найтов, -а
модуль, -я	наказ, -у
мозок, -зку	накип, -у
мозоль, -я	наклеп, -у
мол, -у	намет, -у
моль, -я	намір, -у
момент, -у	напад, -у
монастир, -я	напис, -у
монокль, -я	напій, -пою
мопед, -а	напірник, -а

нарив, -у	нічліг, -у
наріст, -росту	нічник, -а
наркотик, -у	нокаут, -у
народ, -у	ноктюрн, -а
нарцис, -а	номінал, -у
наряд, -у	нонсенс, -у
насип, -у	норд, -у
наслідок, -дку	норматив, -у
насос, -а	нуклон, -а
наст, -у	нюанс, -у
настил, -у	
настрій, -рою	○
наступ, -у	оазис, -у
натиск, -у	об'єкт, -а
натовп, -у	об'єм, -у
натюрморт, -у	обід, óbода
натяк, -у	обід, -у
нафталін, -у	образ, -а (<i>ікона</i>)
нахил, -у	образ, -у (<i>тип, постать</i>)
начерк, -у	обрис, -у
нашати́р, -ю	обсяг, -у
небокрай, -ю	обшлаг, -а
небосяг, -а	овал, -у
невід, -вода	огляд, -у
недогризок, -зка	огризок, -зка
недоїдок, -дка	огріх, -у
недолік, -у	одвірок, -рка
недопалок, -лка	одяг, -у
нежить, -ю	ожеред, -у
некролог, -а	окисник, -а
нектар, -у	оклад, -у
неозой, -ю	окоп, -у
неоліт, -у	окорок, -а
неон, -у	округ, -у
неп, -у	оксид, -у
нерв, -а	окуляр, -а
нерест, -у	олтар, -я
неф, -а	омлет, -у
низ, -у	омнібус, -а
нікотин, -у	омонім, -а
німб, -а	онікс, -а (<i>один кристал</i>)
ніс, нос	онікс, -у (<i>речовина</i>)

опал, -а (<i>один кристал</i>)	пакет, -а
опал, -у (<i>речовина</i>)	пакт, -у
опій, -ю	палац, -у
опік, -у	палісад, -у
опір, опору	пам'ятник, -а
оплот, -у	панегірик, -а
опус, -у	пантеон, -у
орган, -а (<i>частина організму</i>)	панцир, -а
орган, -у (<i>установа</i>)	папір, -пера (<i>документ</i>)
організм, -у	папір, -перу (<i>матеріал</i>)
орден, -а (<i>нагорода</i>)	папірус, -у
орден, -у (<i>організація</i>)	пар, -у
ордер, -а (<i>документ</i>)	параграф, -а
ордер, -а (<i>арх. прикраса</i>)	парад, -у
ореол, -а	парадокс, -у
оригінал, -а (<i>людина</i>)	параліч, -у
оригінал, -у (<i>документ, рукопис тощо</i>)	параметр, -а
Оріон, -а	парапет, -у
орієнтир, -а	парашут, -а
оркестр, -у	Париж, -а
Орлеан, -а	паритет, -у
орнамент, -у	парк, -у
осад, -у	паркан, -а́ і -у
оскал, -у	паркет, -у
осот, -у	парламент, -у
ост, -у	парнас, -у
остов, -а	парник, -а
острів, -рова	паровоз, -а
острог, -у (<i>тюрма</i>)	пароль, -я
Острог, -а (<i>місто</i>)	паронім, -а
отвір, -вору	пароплав, -а
офіс, -у	паросток, -тка
оцет, оцту	партер, -у
очерет, -у	пасаж, -у
	пасат, -у
	пасив, -у
П	пасквіль, -я
паводок, -дка	пасок, -ска
пагін, -гона	паспорт, -а
пагорб, -а	пасьянс, -у
падіж, -дежу	патент, -у
пай, -ю	пятьок, -у

пафос, -у	пластилін, -у
пах, -у	пластир, -у
пейзаж, -у	платан, -а
пенал, -а	пластик, -у
пеньок, -нька	плацдарм, -у
пергамент, -у	плебс, -у
пергамін, -у	плед, -а
перед, -у	плід, плод <i>а</i> <i>і</i> плóду
передок, -дка	плінтус, -а
переліг, -логу	пліт, плот <i>а</i> <i>і</i> плóту
перелюб, -у	плов, -у
перепад, -у	пломбір, -у
перепис, -у	плуг, -а
перепочинок, -нку	плювок, -вка
периметр, -а	плюс, -а
період, -у	плюш, -у
персик, -а	пляж, -у
персонал, -у	поверх, -у
перфект, -а	погляд, -у
першотвір, -вору	погон, -а
пестицид, -у	погріб, -реба
петит, -у	погук, -у
п'єдестал, -у	подарунок, -нка
пилок, -лку	податок, -тку
пилосос, -а	подвиг, -у
півоберт, -у	подзвін, -вону
півострів, -рова	поділ, -у (<i>розподіл</i>)
пігмент, -у	поділ, -долу (<i>нижня частина</i>)
підбор, -а	поїзд, -а
піджак, -а	покажчик, -а
пiк, -у	поліс, -а
пiкнік, -а	полк, -у
пiнг-понг, -у	полон, -у
пiнцет, -а	полустанок, -нку
пiрс, -а	польдер, -у
пiсковик, -у	полюс, -а
пiсок, -ску	помах, -у
пiст, посту	помисел, -слу
пiстолет, -а	помідор, -а
план, -у	поріг, -рога
пласт, -а	порок, -у
плафон, -а	поролон, -у

пором, -а	приклад, -а (у зброї)
порох, -у	приклад, -у (зразок, у математиці)
порт, -у	прилад, -у
портал, -у	примат, -а (маєна)
портрет, -а	примат, -у (перевага)
портсигар, -а	примірник, -а
портфель, -я	примітив, -а
порядок, -дку	примус, -а (пристрій)
посаг, -у	примус, -у (спонука)
посад, -у	принтер, -а
пост, -а	принцип, -у
потенціал, -у	припас, -у
потиск, -у	припуск, -у
потік, -току	присілок, -лка
потяг, -а (поїзд)	присмак, -у
потяг, -у (поривання)	пристав, -а
похід, -ходу	пристрій, -рою
похорон, -у	присудок, -дка
поцілунок, -нку	притвор, -у
початок, -тка (суцвіття)	приціл, -у
початок, -тку (в інших значеннях)	причіп, -чепа
почерк, -у	пріоритет, -у
почет, -чту	пробіл, -у
поштамт, -у	пробник, -а
пошук, -у	провал, -у
пояс, -а (насок, талія)	провіант, -у
пояс, -у (просторове)	провід, -воду
правопис, -у	провулок, -лка
праобраз, -у	прогноз, -у
прапор, -а	прогрес, -у
предикат, -а	прогул, -у
предмет, -а	продих, -у
презент, -у	проект, -у
препарат, -у	прокамбій, -ю
престол, -у	прокаріот, -у
префікс, -а (у будові слова)	проклін, -льону
префікс, -у (у фінансовій справі)	пролог, -у
прецедент, -у	пролом, -у
прибуток, -тку	прообраз, -у
привал, -у	проспект, -у
привід, -воду (у різних значеннях)	простір, -тору

протяг, -у	раунд, -у
профіль, -ю	рафінад, -у
профком, -у	рахунок, -нка (<i>документ</i>)
процес, -у	рахунок, -нку (<i>дія</i>)
процесор, -а	реактив, -у
прочерк, -у	реактор, -а
прочухан, -а	ребус, -а
прошарок, -рку	реванш, -у
пруг, -а	реверс, -а (<i>механічне</i>)
прут, -а (<i>лозина</i>)	реверс, -у (<i>зворотний бік</i>
Прут, -у (<i>назва річки</i>)	<i>монети, комерційний термін</i>)
пряник, -а	регіон, -у
псевдонім, -а	реглан, -а
пуловер, -а	регрес, -у
пульс, -у	реєстр, -у
пульт, -а	режим, -у
пункт, -у	резерв, -у
пунктир, -у	резервуар, -а
пурпур, -у	резистор, -а
пуск, -у	резус-фактор, -а
пустир, -я	рейс, -а (<i>назва монети</i>)
пух, -у	рейс, -у (<i>шлях прямування</i>)
пуховик, -а	рейхстаг, -у
пучок, -чка	рекорд, -у
пушок, -шку	рельєф, -у
пюпітр, -а	реманент, -у
Р	ремонт, -у
радар, -а	ренет, -у
радіонуклід, -а	ренклюд, -у
радіус, -а	рентген, -а (<i>пристрій,</i>
раз, -а (<i>математичне</i>)	<i>одиниця виміру</i>)
раз, -у (<i>в інших значеннях</i>)	рентген, -у (<i>просвічування</i>)
район, -у	репертуар, -у
рак, -а (<i>членистонога тварина</i>)	ресторан, -у
рак, -у (<i>захворювання</i>)	ресурс, -у
ракурс, -у	реферат, -у
рамазан, -у	рефлекс, -у
ранг, -у	рефлектор, -а
ранок, -нку	рефрен, -у
раритет, -у	рецепт, -а
растр, -а	рецептор, -а
	рецидив, -у

ридван, -а
ризик, -у
рикошет, -у
Рим, -а (*місто*)
Рим, -у (*державка*)
ринок, -нку
рис, -у
рисунок, -нка
ритм, -у
ритуал, -у
риф, -а (*на вітрилі*)
риф, -у (*скеля*)
рівень, -вня
рівчак, -а
ріг, рога (*предмет*)
ріг, рогу (*в інших значеннях*)
рід, роду
різновид, -у
родовід, -воду
розвиток, -тку
розв'язок, -зку
розголос, -у
розділ, -у
роздум, -у
розклад, -у
розпад, -у
розпорядок, -дку
розрахунок, -нку
розсадник, -а
розум, -у
роман, -у
ромб, -а
ромен, -у
рубіж, -бежу
рукав, -а
рукопис, -у
рулет, -у
рулон, -у
рундук, -а
ряд, -у
рядок, -дка

С
саван, -а
сад, -у
садок, -дка
салат, -у
саман, -у
самовар, -а
сандал, -а (*дерево; човен*)
сандал, -у (*барвник*)
сап'ян, -у
сарай, -ю
светр, -а
світанок, -нку
світогляд, -у
сволок, -а
сеанс, -у
седан, -а
сезам, -у
сейф, -а
секрет, -у
сектор, -а (*математичне*)
сектор, -у (*в інших значеннях*)
семафор, -а
семестр, -у
сенат, -у
сенс, -у
сервіз, -у
сервіс, -у
сервітут, -у
серп, -а
Сибір, -у
сигнал, -у (*відбиток, прикмета*)
символ, -у
синус, -а
сироп, -у
сифон, -а
скарб, -у
склад, -у
склеп, -у
скраб, -у
слайд, -а
сленг, -у

слід, -у	стояк, -а
смарагд, -а (<i>окремий кристал</i>)	страх, -у
смарагд, -у (<i>речовина</i>)	стрибок, -бка
сміх, -у	струмок, -мка
смог, -у	стручок, -чка
снаряд, -а	ступінь, -пеня
сніг, -у	ступор, -у
собор, -у	стяг, -а
сонет, -а	суб'єкт, -а
сонм, -у	субтитр, -у
сором, -у	сувенір, -а
сорт, -у	сувій, -вою
соус, -у	суд, -у
союз, -у	суп, -у
спадок, -дку	супермаркет, -у
спектр, -а	суфікс, -а
спецкурс, -у	суховій, -ю
спис, -а	схов, -у
спогад, -у	сховок, -вку
спориш, -у	сценарій, -ю
спосіб, -собу	сюжет, -у
став, -у	сюрприз, -у
ставок, -вка	сюртук, -а
стадіон, -у	
сталактит, -а	Т
стан, -а (<i>технічне</i>)	табір, -бору
стан, -у (<i>музичне</i> <i>поняття та ін.</i>)	табун, -а
стандарт, -у	таз, -а
статус, -у	тайм, -у
статут, -у	таймер, -а
стенд, -а	таламус, -а
стик, -у	талан, -у
стилет, -а	талант, -у
стиль, -ю (<i>манера</i>)	талмуд, -а
стиль, -я (<i>для писання</i>)	тамбур, -а
стимул, -у	тандем, -а
стіл, столá і столу	танець, -нцю
стіс, стосу	танк, -а
стовбур, -а	танкер, -а
стовп, -а	танок, -нку
стоп-кран, -а	таран, -а
	тариф, -у

тартар, -у	трамвай, -я
тархун, -у	транс, -у
твід, -у	транспорт, -у
твір, твору	трап, -а (<i>сходи</i>)
твіст, -у	траур, -у
театр, -у	трафарет, -у
тезаурус, -а	трек, -у
текст, -у	трельяж, -у
телеграф, -у	трест, -у
телефон, -у	трибун, -а
тембр, -у	трибунал, -у
темперамент, -у	тризуб, -а
тендер, -а	трикотаж, -у
тенор, -а	триптих, -а
тент, -у	тролейбус, -а
тераріум, -у	тромб, -а
терем, -а	тропік, -а
тєрен, -рну (<i>кущ</i>)	трос, -а
терєн, -у (<i>простір</i>)	тротуар, -у
терикон, -а	трофей, -я
терміт, -а (<i>мураха</i>)	труд, -а
терміт, -у (<i>речовина</i>)	трюк, -у
термін, -а (<i>слово</i>)	трюм, -у
термін, -у (<i>строк</i>)	туалет, -у
термометр, -а	туман, -у
тил, -у	тупик, -а
тин, -у	турнік, -а
тип, -а (<i>людина</i>)	турнікет, -а
тип, -у (<i>зразок, образ</i>)	турнір, -у
типаж, -у	тюк, -а
титул, -у	тюль, -ю
томат, -а (<i>рослина</i>)	тюльпан, -а
томат, -у (<i>приправа</i>)	тюрбан, -а
торс, -а	тягар, -я
торт, -а	
торф, -у	У
торшер, -а	указ, -у
тост, -у	ум, -а
тостер, -а	універмаг, -у
тотем, -а	універсал, -а (<i>людина</i>)
трактор, -а	універсал, -у (<i>указ</i>)
трал, -а	університет, -у

унісон, -у	фон, -а (<i>одиниця виміру</i>)
Урал, -у	фон, -у (<i>тло; звук</i>)
Уран, -а (<i>назва планети</i>)	фонд, -у
уран, -у (<i>хімічний елемент</i>)	фонтан, -а
уряд, -у	форзац, -а
успіх, -у	формат, -у
утиск, -у	формуляр, -а
Ф	форс-мажор, -а
файл, -а	форум, -у
факт, -у	фотель, -я
фантом, -а	фрак, -а
фарватер, -а	фрегат, -а
фарс, -у	фронт, -у
фартух, -а	фронтиспіс, -а
фарш, -у	фронтон, -у
фасад, -у	фрукт, -а
фасон, -у	фугас, -у
фаянс, -у	футляр, -а
феєрверк, -а	футбол, -у
фен, -а (<i>пристрій</i>)	фюзеляж, -у
фен, -у (<i>вітер</i>)	Х
фермент, -у	характер, -у
фетиш, -а	харч, -у
фетр, -у	хвіст, хвоста
фіакр, -а	хворост, -у
фікус, -а	хвощ, -а
філіал, -у	хепі-енд, -у
фільм, -у	хист, -у
фільтр, -а	хід, ходу
фінік, -а	хітин, -у
фініш, -у	хітон, -а
фірман, -а (<i>візник</i>)	хлист, -а
фірман, -у (<i>указ</i>)	хліб, -а
фланг, -у	хлів, -а
флукс, -а	хлор, -у
фломастер, -а	хмарочос, -а
флот, -у	хмиз, -у
флюгер, -а	хміль, хмелю
флюс, -у	хобот, -а
фокус, -а	хокей, -ю
фольклор, -у	холодок, -дку

хол, -у
 хомут, -а
 хор, -у
 хорей, -я
 хоровод, -у
 храм, -у
 хрін, хріну і хрону
 хрящ, -а
 хутір, -тора

Ц

цвинтар, -я
 Цейлон, -у
 целібат, -у
 целофан, -у
 цемент, -у
 цент, -а
 центр, -а (*математичне*)
 центр, -у (*в інших значеннях*)
 центуріон, -а
 цеп, -у
 цех, -у
 цикл, -у
 циклон, -у (*метеорологічне*)
 циклон, -а (*в техніці*)
 цирк, -у
 циркуль, -я
 циркуляр, -а
 цитрус, -а
 цоколь, -ю
 цукат, -а

Ч

чавун, -а (*горщик*)
 чавун, -у (*метал*)
 чай, -ю
 чайник, -а
 чайок, -йку
 чан, -а
 час, -у
 чвал, -у
 чек, -а

чин, -а (*людина*)
 чин, -у (*посада*)
 чорнобиль, -ю (*полин*)
 Чорнобиль, -я (*місто*)

Ш

шабаш, -у
 шаблон, -а (*пристрій, креслення*)
 шаблон, -у (*зразок*)
 шанс, -у
 шантаж, -у
 шар, -у
 шарж, -у
 шарм, -у
 шах, -у (*у шахах*)
 шашлик, -у
 шезлонг, -а
 шик, -у
 шифер, -у
 шлак, -у
 шланг, -а
 шлейф, -а
 шлунок, -нка
 шлюб, -у
 шлюз, -у
 шлях, -у
 шнапс, -у
 шнур, -а
 шок, -у
 шоколад, -у
 шпагат, -у
 шпик, -а (*нишпорка*)
 шпик, -у (*сало*)
 шпиталь, -ю
 шприц, -а
 шрам, -у
 шриффт, -у
 штаб, -у
 штамп, -а
 штат, -у
 штекер, -а
 штиб, -у

штраф, -а

штрих, -а

штурвал, -а

шуруп, -а

Щ

щавель, -влю

щит, -а

щільник, -а

Ю

юань, -ю (*парламент у Китаї*)

юань, -я (*грошова одиниця*)

ювілей, -ю

Юкон, -у

Я

явір, явора

язик, -а

ялівець, -вцю

ямб, -а

янтар, -ю

яр, яру

ярус, -у

ясен, -а

ясир, -у

ячмінь, -меню (*злак*)

ячмінь, -меня (*хвороба*)

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

абонемент 5
абонент 5
адаптація 5
адоптація 5
адрес 5
адреса 5
адресант 6
адресат 6
Анна 6
апельсин 110
апендикс 6
апендицит 6
араб 6
арап 6
аркуш 75

Б

б 6
бабочка 7
бавовна 7
бавовник 7
багатир 7
багаточисельний 7
багаточисленний 7
багнюка 40
базар 8
банка 8
баня 9
барва 72
батьківщина 9
батьківщина 9
батько 9
батьюшка 9
башта 16
би 6
бідний 10
бідолашний 10
білет 65
благородний 160
благоустроїти 10
ближній 11

близький 11
богатир 7
болільник 11
борг 11
боронити 28
борошно 86
борт 95
брак 28, 159
братерство 11
братство 11
брачний 12
бруд 40
брук 86
бруківка 86
бувший 12
будинок 44
будівля 12
будівництво 12
будова 12
будь-який 79
буква 12
бурштин 161
бути 13

В

вагання 64
вада 14
вантажівка 40
вартим бути 14
вартувати 14
вважати 15
вдача 15
ведучий 15
вежа 16
везти 16
великий 17, 73
верста 17
верстат 18
верства 17
верголіт 35
вести 18
взаємини 19

взаємовідносини 19
взаємостосунки 19
виборний 19
виборчий 19
вигляд 20
виглядати 20
вігода 20
вигода 20
вид 20
видаватися 20
виделка 21
визивати 21
викликати 21
виключати 22
виключний 22
вилка 21
вимагати 149
вимикати 22
винуватити 22
винятковий 22
випереджати 94
виписка 22
вирішити 23
вирішальний 125
висвітлювати 23
виски 23
висновок 55
виставковий 24
виставочний 24
витяг 22
виш 33
виявляти 121
вияснити 24
відвертати 24
відволікати 24
відгомін 78
відділ 24
відділення 24
відділок 24
від'ємний 25
відігравати 38
відкривати 25

відлуння 78
 відмикати 25
 відмінний 26
 відмітний 26
 відносини 19
 відноситися 26
 відносно 27
 відношення 19
 відомість 27
 відомість 27
 відрізок 27
 відрядження 68
 відсоток 28
 відстоювати 28
 відсутчити 29
 відсутність 28
 відтак 29
 відтермінувати 29
 відтинок 27
 відцентровий 154
 відчиняти 25
 відчитуватися 30
 вік 30
 вірний 31
 вірогідний 48
 віслюк 98
 вітка 35
 вітряний 31
 вітряний 31
 включати 84
 власник 32
 влучити 112
 вмішуватися 32
 ВНЗ 33
 вокзал 42
 володар 32
 ворожити 34
 вражати 32
 встигати 151
 вступати 33
 всуціль 145
 втрачати 41
 втручатися 32
 вуз 33
 вічний 31
 в'язати 33

Г
 гадати 15, 34
 гак 73
 галстук 34
 галузь 95
 гальмувати 148
 Ганна 6
 гартувати(ся) 55
 гвинтокрил 35
 гелікоптер 35
 германці 93
 гідність 48
 гілка 35
 гірний 35
 гірничий 35
 гірський 35
 гладінь 35
 гладь 35
 година 156
 годувати 69
 гоїтися 36
 голівка 36
 головка 36
 гонитва 107
 гончарний 36
 гончарський 36
 городянин 36
 гортати 74
 господарство 153
 градусник 37
 грамотний 104
 гранатний 37
 гранатовий 37
 гранд 37
 грант 37
 грати 38
 графин 64
 гріб 38
 гробниця 38
 громада 144
 громадський 39
 громадськість 144
 громадянський 39
 грузовик 40
 гряди 40
 грязь 40

губити 41
 гуманний 41
 гуманістичний 41

Д
 давати 118
 далекий 41
 дальній 41
 дбати 41
 двірець 42
 дзвонити 42
 дзьобати 66
 діло 43
 діляниця 43
 ділянка 43, 95
 дім 44
 діставати 96
 дістати 110
 діючий 44
 доба 30
 довідка 141
 довічний 31
 довкілля 87
 доводити 45
 договоритися 47
 додатний 45
 дозвіл 128
 доказувати 45
 докладати 45
 докоряти 46
 доктор 78
 долина 46
 домашній 46
 домовина 38
 домовитися 47
 допускати 47
 дорікати 46
 дорогоцінний 71
 досвід 47
 дослід 47
 досрочний 48
 достовірний 48
 достоїнство 48
 достроковий 48
 доцентровий 49
 дратування 108

- дратувати 49
дрібний 49
другий 49
дружний 50
дружній 50
друкарня 147
друкувати 103
духі 50
дякуючи 51
- Е**
екземпляр 117
ефективний 51
ефектний 51
ехо 78
- Є**
є 161
єдиноюдушно 51
єство 145
- Ж**
жаба 80
жевріти 148
жемчужина 52
живильний 108
- З**
заважати 86
завадати 118
завдання 52
завдяки 51
завіт 52
заворушення 53
загальний 53
загрожувати 54
задавати 53
задача 52
заживати 36
зазвичай 58
зазнати 110
зайвий 77
займати 54
заказати 55
закаляти(ся) 55
заклик 115
- заключення 55
замовити 55
замісник 57
занедбати 56
запитання 56
запобігати 111
заповіт 52
запустити 56
засіб 140
засвоювати 57
засмучений 129
заснований 99
заставляти 57
застерігати 111
застосувати 117
заступник 57
захід 84
зашкодити 113
збігатися 139
збірка 58
збірник 58
зварювання 131
зведення 58
звинувачувати 22
звичайно 58
звід 58
звітувати 30
зворотний 59
зв'язати 59
згортатися 60
здатний 60
здібний 60
здобувати 96
здоровий 17
зібрання 58
зізнання 115
зірка 62
зіставляти 140
змінювати 83
зміст 134
знаменитий 61
знаменний 61
знаходиться 13
значний 17
зносини 19
зона 95
- зонт 61
зонтик 61
зоря 62
зріст 124
зростання 124
зсідатися 60
зумовлювати 96
зустрічатися 62
з'ясувати 24
- І**
ізіом 63
імовірний 48
індіанець 63
індієць 63
індуїст 63
індус 63
інтерес 63
інший 49
- Ї**
їжа 63
- К**
кава 70
кампанія 64
карати 88
карафа 64
карний 149
карта 80
картатий 66
качання 64
квартирка 65
квартирка 65
квиток 65
кілька 100
кіт 66
кішка 66
клейонка 154
клетчатий 66
клювати 66
книга 67
книжка 67
книжковий 67
книжний 67
ковдра 97

- коливання 64
 колишній 12
 колірний 68
 коло 67
 кольоровий 68
 командировка 68
 компанія 64
 контур 69
 корисливий 69
 корисний 69
 кормити 69
 короста 157
 косинець 70
 кофе 69
 коханий 150
 кохання 70
 кохати 79
 кошти 140
 коштовний 71
 коштувати 14
 краватка 34
 крапка 71
 краска 72
 красний 72
 крига 77
 кристалічний 72
 кристальний 72
 кришталевий 72
 крізь 157
 круг 67
 крупний 73
 крюк 73
 куля 159
 курити 74
 кут 123
- Л**
- лава 130
 лагодити 74
 лазня 9
 летовище 74
 лик 76
 лимон 155
 лист 75, 104
 листати 74
 листовий 138
- листування 102
 лихорадка 75
 лихоманка 75
 лицар 76
 лице 76
 лишати 76
 лишній 77
 лід 77
 лікар 78
 літера 12
 луб'яний 78
 лубочний 78
 луна 78, 79
 любий 79
 любимий 150
 любити 79
 любов 70
 людина 158
 лягушка 80
- М**
- малюнок 80
 мапа 80
 масло 81
 мастило 81
 мебель 81
 меблі 81
 мебля 81
 мережа 135
 мета 155
 металевий 81
 металічний 81
 метелик 7
 метеор 82
 метеорит 82
 мимо 82
 мимохідь 83
 мимохіть 83
 мир 133
 мілкий 49
 мінута 83
 міняти 83
 міра 84
 міроприємство 84
 містити 84
 місто 85
- містянин 36
 місце 85
 місцевий 85
 місцевість 85
 місцина 85
 місяць 79
 мішати 86
 могила 38
 мостова 86
 муж 158
 мука 86
 мушля 122
- Н**
- набридати 88
 навколишнє середовище 87
 наводити 114
 навчальний 151
 нагода 87
 надавати 114
 надівати 87
 надійти 116
 надодати 88
 надсилати 111
 надягати 87
 най- 131
 наказувати 88, 117
 наклад 148
 належати 26
 намет 88
 наносити 89
 напад 119
 наполягати 89
 на протязі 120
 напруга 89
 напруження 89
 нараз 90
 наразі 90
 наслідник 90
 наслідувати 137
 наставати 90
 настати 116
 настоювати 89
 наступати 90
 наступний 137

- наступник 90
 нащадок 112
 наявність 91
 небіж 91
 небіжчик 91
 небіжчиця 91
 небога 91
 невигойний 91
 невиліковний 91
 негативний 25
 не дивлячись 92
 неділя 147
 незважаючи на... 92
 нервувати 92
 нервуватися 92
 нестача 28
 неуважний 129
 низина 92
 низка 130
 низовина 92
 ніде 93
 ніде́ 93
 німці 93
 нірка 93
 норка 93
 носки 93
- О**
- обганяти 94
 обернений 59
 об'єм 128
 обжалувати 94
 обіймати 54
 облавок 95
 область 95
 обличчя 76
 обов'язок 11
 обрис 69
 обстоювати 28
 обсяг 128
 обумовлювати 96
 оволодіти 98
 одвічний 31
 одержувати 96
 один 97
 одіяло 97
- одностайно 51
 одобрити 97
 одягати 87
 ознайти 108
 ознайомитися 108
 окружність 67
 олива 81
 оліфа 81
 олія 81
 опанувати 98
 опудало 159
 орден 98
 ордер 98
 освідчення 115
 освітлювати 23
 освоювати 57
 осел 98
 оселя 44
 оскаржити 94
 оснований 99
 особистий 99
 особовий 99
 останній 111
 отець 9
 отже 29
 отримувати 96
- П**
- палатка 88
 паливо 100
 палити 74
 пальне 100
 пам'ятка 100
 пам'ятник 100
 панівний 100
 панотець 9
 пануючий 100
 панчохи 93
 папа 9
 пара 100
 парасоля 61
 парикмахерська 103
 парламентарій 101
 парламентар 101
 парфуми 50
 пас 101
 пацюк 160
- перебувати 13
 переводити 101
 передплата 106
 переказувати 101
 перекладати 101
 перелічити 102
 переписка 102
 переписування 102
 перепустка 120
 перерахувати 102
 перечислити 102
 периферичний 102
 периферійний 102
 перлина 52
 перукарня 103
 перчатки 103
 печатати 103
 писемний 104
 письменний 104
 письмо 104
 письмовий 104
 питання 56
 південний 105
 півтора 105
 півтори 105
 піднімати 105
 піднос 106
 підписка 106
 підсніжник 106
 піклуватися 41
 плести 33
 плутати 122
 поверхневий 107
 поверховий 107
 повз 82
 повод 107
 поводитися 18
 пов'язати 59
 поголівний 107
 поголовний 107
 погоня 107
 погрожувати 54
 подразнення 108
 подразнювати 49
 пожива 63
 поживний 108

- позбавляти 76
 позитивний 45
 познайомитися 108
 показник 109
 показник 109
 половий 109
 пологи 126
 положення 109
 полонина 46
 полуденний 105
 помаранч 110
 помаранча 110
 померти 150
 понести 110
 попасти 112
 попереджати 111
 порівнювати 140
 порок 14
 порушувати 105
 порцеляна 152
 посвідка 132
 посвідчення 132
 посилати 111
 посідати 54
 послідний 111
 поспіль 145
 поступати 33
 посьолок 112
 потомок 112
 потрапити 112
 поцілити 112
 почет 132
 поширювати 113
 пошкодити 113
 пояс 101
 правець 142
 правильний 31
 прати 142
 працювати 125
 праця 125
 представляти 113
 приватний 99
 привід 107
 привласнювати 114
 приводити 114
 пригода 87
 призводити 21, 114
 призив 115
 признання 115
 призов 115
 приймальний 116
 приймати 115
 прийомний 116
 прийти 116
 приказувати 117
 прикладати 45
 примінити 117
 примірник 117
 примушувати 57
 приносити 118
 припускати 47
 природний 118
 природничий 118
 присвоювати 114
 пристрасний 143
 приступ 119
 присутність 91
 причинний 119
 причиновий 119
 прізвище 152
 провідний 15
 продовжуватися 149
 прозаїчний 119
 прозовий 119
 пролісок 106
 пропасниця 75
 пропуск 120
 протирічити 120
 протиріччя 120
 протягом 120
 професійний 121
 професіональний 121
 процент 28
 прошарок 17
 про́шу 121
 прошу́ 121
 проявляти 121
 пустеля 122
 пустиня 122
 лутати 122
 пухкий 123
- Р**
 раковина 122
 ракушка 122
 рахувати 15
 репетирувати 123
 репетувати 123
 репрезентувати 113
 ринок 8
 рисунок 80
 рихлий 123
 рицар 76
 ріг 123
 рід 152
 рідинний 124
 рідкий 124
 рідкісний 124
 ріст 124
 рішучий 125
 робити 125
 робітничий 126
 робота 125
 робочий 126
 родзинки 63
 родинний 126
 родина 126
 роза 127
 розвід 127
 розведення 127
 розв'язання 128
 розв'язати 23
 розгортати 25
 роздільність 128
 роздратування 108
 розклад 129
 розкривати 25
 розладнений 129
 розлучення 127
 розмір 128
 розпис 129
 розплющувати 25
 розповсюджувати 113
 розсіяний 129
 розстроений 129
 ропуха 80
 російський 130
 рукавиці 103

рукавички 103
руський 130
ряд 130
рятівник 131

С

сам 97
са́мий 131
самиця 131
самка 131
сахарин 156
сварка 131
свербіж 157
сверблячка 157
свита 132
свідоцтво 132
свідчення 132
свійський 46
світ 133
світлина 133
світло 133
селище 112
сене 134
сердечний 134
сердешний 134
серцевий 134
сир 147
сімейство 126
сім'я 126
сітка 135
сіть 135
склад 139
складаний 136
складати 135
складений 136
складнощі 136
складовий 136
склепіння 58
склоняти 136
склянка 142
скойка 122
скот 154
скроні 23
слабий 136
слабкий 136
слідити 137

слідувати 137
слідуючий 137
слоїк 8
слойоний 138
слух 138
совість 139
состав 139
сотовий 139
спадкоємець 90
спаситель 131
співпадати 139
співставляти 140
спільний 53
спільнота 144
сплатити 151
споживацький 140
споживчий 140
споруда 140
спорудження 140
спосіб 140
справа 43
справка 141
спричиняти 21
спроможний 60
срочний 141
ставити 53
ставитися 26
ставлення 19
стакан 142
стан 109
становити 135
становище 109
станок 18
статовий 109
статут 144
ствол 143
стежити 137
ступінь 144
стержень 143
стирати 142
стілець 143
стільниковий 139
стовбняк 142
стовбур 143
століття 30
сторіччя 30

стосовно 27
стосунки 19
страшний 143
стрижень 143
строковий 141
стулка 143
ступінь 144
сумління 138
суперечити 120
суперечності 120
суспільний 39
суспільство 144
сутність 145
суціль 145
суцільний 155
сфера 95
схвалити 97
схилати 136

Т

такий 137
тактичний 146
тактовний 146
талан 146
таланти 16
талант 146
тато 9
таця 106
твердження 146
творог 147
телефонувати 42
терен 147
територія 147
терміновий 141
термометр 37
тиждень 147
типографя 147
тираж 148
тліти 148
тло 152
товариство 144
тормозити 148
точка 71
травити 149
траплятися 62
требувати 149

тривати 149
 трикутник 70
 троянда 127
 труд 125
 трудитися 125
 труднощі 136
 труїти 149
 труна 38
 турбуватися 41
 тутешній 85

У

уболівальник 11
 уголовний 149
 удача 15
 уклонятися 150
 улюблений 150
 умерти 150
 уміст 134
 уплатити 151
 упорядкувати 10
 упродовж 120
 уражати 32
 успівати 151
 устав 144
 утвердження 146
 ухвалювати 115
 ухилятися 150
 учбовий 151
 уява 152
 уявлення 152
 уявляти 113

Ф

фамілія 152
 фарба 72
 фарфор 152

філіжанка 156
 фіранка 65
 фон 152
 фортуни 16
 фотографія 133

Х

хазяйство 153
 хвилина 83
 хвилювання 53
 хитання 64
 худоба 154

Ц

царина 95
 цвітний 68
 цегельний 154
 цегляний 154
 центробіжний 154
 центроспрямувальний
 49
 церата 154
 цивільний 39
 цитрина 155
 цікавість 63
 цілісний 155
 ціль 155
 цільний 155
 цукор 156
 цятка 71

Ч

час 156
 чашка 156
 червоний 72
 через 51, 157
 черепаха 122

черепаховий 157
 черепашачий 157
 черепашка 122
 чesотка 157
 чинити 174
 чинний 44
 чисельний 7
 чисельник 158
 численний 7
 числівник 158
 чолка 158
 чоловік 158
 чуб 158
 чубчик 158
 чутка 138
 чучело 159

Ш

шар 17, 159
 шарпетки 93
 шкірний 159
 шкіряний 159
 шлюб 159
 шлюбний 12
 шляхетний 160

Щ

щастити 16
 щодо 27
 щур 160

Я

являється 161
 являти 113
 янтар 161
 ятка 88

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Антоненко-Давидович Б. Д.* Як ми говоримо. — 4-те вид., перероб. і доп. — К.: Українська книга, 1997.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.: Ірпінь, ВТФ «Перун», 2005.
- Вирган І. О., Пилинська М. М.* Російсько-український словник сталих виразів. — Х.: Прапор, 2002.
- Гнаткевич Ю.* Унікаймо русизмів в українській мові! Короткий словник-антисуржик для депутатів Верховної Ради та всіх, хто хоче, щоб його українська мова не була схожою на мову Верки Сердючки. — К.: Вид. центр «Просвіта», 2000.
- Головащук С. І.* Складні випадки наголошення: Словник-довідник. — К.: Либідь, 1995.
- Головащук С. І.* Українське літературне слововживання: Словник-довідник. — К.: Вища школа, 1995.
- Зубков М. Г.* Сучасна українська ділова мова. — 3-тє вид. — Х.: Торсінг, 2003.
- Зубков М. Г.* Українська мова: Універсальний довідник. — Х.: ВД «Школа», 2005.
- Капелюшний А.* Стилістика й редагування: Практичний словник-довідник журналіста. — Львів: ПАІС, 2002.
- Караванський С.* Секрети української мови. — К.: Кобза, 1994.
- Культура мови на щодень / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін. — К.: Довіра, 2000.
- Культура української мови: Довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ланець та ін.; За ред. В. М. Русанівського. — К.: Либідь, 1990.
- Пономарів О. Д.* Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. — К.: Либідь, 1999.
- Пономарів О. Д.* Стилістика сучасної української мови: Підручник. — К.: Либідь, 2000.
- Російсько-український словник / І. О. Анніна, Г. Н. Горюшина, І. С. Гнатюк та ін. — К.: Абрис, 2003.
- Сербенська О., Редько Ю., Федик О.* Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити: Посібник / За заг. ред. О. Сербенської. — Львів: Світ, 1994.
- Словник-довідник з культури української мови / Уклад. Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська та ін. — Львів: Фенікс, 1996.
- Словник труднощів української мови / Уклад. Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін.; За ред. С. Я. Єрмоленко. — К.: Рад. школа, 1989.
- Словник української мови: В 11-ти т. / Ред. кол. І. К. Білодід та ін. — К.: Наук. думка, 1970—1980.
- Українська ділова мова: практичний довідник на щодень / Уклад.: М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська; За ред. д-ра техн. наук, проф., акад. УНГА М. Д. Гінзбурга. — Х.: Торсінг, 2003.
- Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови — стереотип. вид. — К.: Наук. думка, 2004.
- Чак Є.* Складні випадки правопису та слововживання. — К., 1998.
- Ючук І. П.* Українська мова. — К.: Либідь, 2003.

Довідкове видання

Тетяна Миколаївна Вакуленко
Наталя Яківна Косенко

УКРАЇНСЬКА МОВА
Практичний порадник

Редактор *Р. Дерев'янченко*
Коректор *Н. Коцюба*
Комп'ютерне макетування *С. Бирюков*

© Т. Вакуленко, Н. Косенко, 2008
© ВД «ШКОЛА», 2008
© Н. Коханій, дизайн обкладинки,
2008